wersja robocza 3.0

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI 2021-2027

PROJEKT

Poznań, 2022

Spis treści

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki 11
2. Priorytety 53
2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna 53
2.1.1. **FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKIEJ GOSPODARKI** 53
2.1.1.1. Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii 53
2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy 53
2.1.1.1.2. Wskaźniki 58
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 59
2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych 61
2.1.1.2.1. Interwencje w ramach funduszy 61
2.1.1.2.2. Wskaźniki 64
2.1.1.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 64
2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne 66
2.1.1.3.1. Interwencje w ramach funduszy 66
2.1.1.3.2. Wskaźniki 70
2.1.1.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 71
2.1.2. **FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEJ WIELKOPOLSKI** 73
2.1.2.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych 73
2.1.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy 73
2.1.2.1.2. Wskaźniki 76
2.1.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 77
2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju 79
2.1.2.2.1. Interwencje w ramach funduszy 79
1.1.1.1.1. Wskaźniki 82
1.1.1.1.2. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 83
2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego 84
2.1.2.3.1. Interwencje w ramach funduszy 84
2.1.2.3.2. Wskaźniki 87
2.1.2.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 88
2.1.2.4. Cel szczegółowy (v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej 90
2.1.2.4.1. Interwencje w ramach funduszy 90
2.1.2.4.2. Wskaźniki 92
2.1.2.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji 93
2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej 95
2.1.2.5.1. Interwencje w ramach funduszy 95

2.1.2.5.2. Wskaźniki ... 98
2.1.2.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 99
2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia ... 101
2.1.2.6.1. Interwencje w ramach funduszy ... 101
2.1.2.6.2. Wskaźniki ... 104
2.1.2.6.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 105
2.1.3. **FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ W WIELKOPOLSCE** ... 107
2.1.3.1. Cel szczegółowy (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej ... 107
2.1.3.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 107
2.1.3.1.2. Wskaźniki ... 111
2.1.3.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 112
2.1.4. **LEPIEJ POŁĄCZONA WIELKOPOLSKA W UE** ... 113
2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej ... 113
2.1.4.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 113
2.1.4.1.2. Wskaźniki ... 116
2.1.4.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 117
2.1.5. **FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA NOWEJ LUB ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ** ... 119
2.1.5.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online ... 119
2.1.5.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 119
2.1.5.1.2. Wskaźniki ... 121
2.1.5.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 122
2.1.5.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne ... 124
2.1.5.2.1. Interwencje w ramach funduszy ... 124
2.1.5.2.2. Wskaźniki ... 127
2.1.5.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 127
2.1.5.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej ... 129
2.1.5.3.1. Interwencje w ramach funduszy ... 129
2.1.5.3.2. Wskaźniki ... 131
2.1.5.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 131
2.1.5.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ... 133
2.1.5.4.1. Interwencje w ramach funduszy ... 133

2.1.5.4.2. Wskaźniki ... 136
2.1.5.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 136
2.1.6. **EUROPA BLIŻEJ WIELKOPOLSKICH OBYWATELI** ... 138
2.1.6.1. Cel szczegółowy (a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej ... 138
2.1.6.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 138
2.1.6.1.2. Wskaźniki ... 140
2.1.6.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 141
2.1.6.2. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia ... 143
2.1.6.2.1. Interwencje w ramach funduszy ... 143
2.1.6.2.2. Wskaźniki ... 146
2.1.6.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 147
2.1.6.3. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami ... 149
2.1.6.3.1. Interwencje w ramach funduszy ... 149
2.1.6.3.2. Wskaźniki ... 153
2.1.6.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 154
2.1.6.4. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej ... 156
2.1.6.4.2. Wskaźniki ... 158
2.1.6.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 159
2.1.6.5. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji ... 160
2.1.6.5.1. Interwencje w ramach funduszy ... 160
2.1.6.5.2. Wskaźniki ... 163
2.1.6.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 164
2.1.6.6. Cel szczegółowy (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów ... 166
2.1.6.6.1. Interwencje w ramach funduszy ... 166
2.1.6.6.2. Wskaźniki ... 168
2.1.6.6.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 168
2.1.6.7. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej ... 170

2.1.6.7.1. Interwencje w ramach funduszy ... 170
2.1.6.7.2. Wskaźniki ... 174
2.1.6.7.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 174
2.1.6.8. Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci ... 176
2.1.6.8.1. Interwencje w ramach funduszy ... 176
2.1.6.8.2. Wskaźniki ... 180
2.1.6.8.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 181
2.1.7. **FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA WIELKOPOLSKIE INICJATYWY LOKALNE** ... 183
2.1.7.1. Cel szczegółowy (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich ... 183
2.1.7.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 183
2.1.7.1.2. Wskaźniki ... 189
2.1.7.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 189
2.1.8. **ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (EFRR)** ... 191
2.1.8.1. Cel szczegółowy (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie ... 191
2.1.8.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 191
2.1.8.1.2. Wskaźniki ... 194
2.1.8.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 194
2.1.9. **ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (EFS+)** ... 196
2.1.9.1. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia ... 196
2.1.9.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 196
2.1.9.1.2. Wskaźniki ... 198
2.1.9.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 198
2.1.9.2. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami ... 200
2.1.9.2.1. Interwencje w ramach funduszy ... 200
2.1.9.2.2. Wskaźniki ... 202
2.1.9.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 202
2.1.9.3. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej ... 204
2.1.9.3.2. Wskaźniki ... 205
2.1.9.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 206
2.1.9.4. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w

niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej ... 208
2.1.9.4.1. Interwencje w ramach funduszy ... 208
2.1.9.4.2. Wskaźniki ... 209
2.1.9.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 210
2.1.9.5. Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci ... 212
2.1.9.5.1. Interwencje w ramach funduszy ... 212
2.1.9.5.2. Wskaźniki ... 213
2.1.9.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 214
2.1.10. **SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA WIELKOPOLSKI WSCHODNIEJ** ... 216
Cel szczegółowy (i) umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie ... 216
2.1.10.1.1. Interwencje w ramach funduszy ... 216
2.1.10.1.2. Wskaźniki ... 220
2.1.10.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 223
2.2. **POMOC TECHNICZNA (EFRR)** ... 226
2.2.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy ... 226
2.2.1.1.2. Wskaźniki ... 228
2.2.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 229
2.3. **POMOC TECHNICZNA (EFS+)** ... 230
2.3.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy ... 230
2.3.1.1.2. Wskaźniki ... 230
2.3.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 230
2.4. **POMOC TECHNICZNA (FST)** ... 232
2.4.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy ... 232
2.4.1.1.2. Wskaźniki ... 234
2.4.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ... 235
3. **Plan finansowy** ... 236
3.1. FST: alokacje w ramach programu i przesunięcia ... 238
3.1.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach) ... 238
3.1.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (w stosownych przypadkach) ... 238
3.2. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródokresowego ... 240
3.3. Przesunięcia zwrotne ... 240
3.4. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata ... 242
3.5. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe ... 244
4. **Warunki podstawowe** ... 248
5. **Instytucje programu** ... 290
6. **Partnerstwo** ... 291
7. **Komunikacja i widoczność** ... 293
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami ... 295

Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe 296
A. Podsumowanie głównych elementów..... 330
Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami..... 339
Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem (art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów) 342

Kod CCI	
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Wielkopolska 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowych	**Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027**
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Tak/Nie
Regiony NUTS objęte programem (nie dotyczy EFMRA)	PL41-Wielkopolskie
Dany fundusz(e)	☒ EFRR
	☐ Fundusz Spójności
	☒ EFS+
	☒ FST
	☐ EFMRA
Program	☐ w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

Główne wyzwania przy uwzględnieniu dysproporcji społeczno-gospodarczych i terytorialnych oraz niedoskonałości rynku i potrzeb inwestycyjnych. Wnioski z realizacji Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007-2013 oraz 2014-2020

Główne wyzwania rozwojowe Wielkopolski, z uwzględnieniem zróżnicowań przestrzennych zostały udokumentowane w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz w Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego, stanowiącą analityczną część Strategii. Szersza analiza wyzwań została poprowadzona i opisana również w licznych ekspertyzach, badaniach ewaluacyjnych i raportach tematycznych prowadzonych w ostatnich latach w regionie.

W każdym obszarze społeczno-gospodarczym (gospodarka, środowisko, społeczeństwo) identyfikuje się wyzwania rozwojowe. Fundamentalne znaczenie w obecnej perspektywie ma wejście regionu w nurt czwartej rewolucji przemysłowej (tzw. Przemysł 4.0) i transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). Te dwa obszary są głównym przedmiotem działań w obecnej perspektywie i stanowią wyróżnik strategii regionu na lata 2022-2027. Należy w tym miejscu podkreślić, że zasada „nie czyń poważnych szkód" (DNSH) będzie stosowana we wszystkich działaniach realizowanych w Programie.

Obszar Przemysłu 4.0 jest kluczowy dla regionu, ponieważ dotychczasowe czynniki rozwoju oparte na niskich kosztach pracy, wzroście konsumpcji, wykorzystaniu atutów rynku wspólnego, napływie inwestycji zagranicznych są niewystarczające dla konkurowania wielkopolskiej gospodarki na arenie międzynarodowej. Muszą być one uzupełnione czynnikami wzrostu innowacyjności, badań i technologii, ekspansji zagranicznej podmiotów gospodarczych z regionu, większym wykorzystaniem narzędzi informatycznych w edukacji, kształceniu, rynku pracy i gospodarce. Obecnie obserwuje się ukierunkowanie gospodarek europejskich na innowacyjne rozwiązania i dostępne technologie cyfrowe oraz powstawianie sieci połączeń między produktami, łańcuchami wartości i modelami biznesowymi. Rozwój cyfrowy powinien jednocześnie chronić obywateli przed cyberzagrożeniami i zapewniać rozwój sztucznej inteligencji w sposób gwarantujący poszanowanie praw człowieka. Uszczegóławiając należy więc wskazać, że istotne dla rozwoju gospodarki Wielkopolski jest:

- Zwiększenie poziomu innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na rzecz cyfrowej, zielonej i przemysłowej transformacji gospodarki regionu,
- Zwiększenie wykorzystania potencjału B+R wielkopolskich uczelni i szkół wyższych oraz podniesienie poziomu ich konkurencyjności.

W poprzedniej perspektywie w obszarze tych wyzwań region zanotował dość umiarkowane osiągnięcia. Województwo nie wyróżnia się pod względem innowacyjności, zarówno na tle UE, jak i polskich regionów – zaliczane jest do „wchodzących innowatorów" zajmując w 2021 r. 208 pozycję na 240 regionów[1]. W małych podmiotach nadal dominują tradycyjne modele biznesowe, nieuwzględniające zaawansowanych rozwiązań z zakresu IT[2]. Sytuacja pandemiczna uwypukliła niedobory w kwalifikacjach i umiejętnościach zarówno pracowników, jak i pracodawców. Tylko niecałe 16% przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób (dane za 2019 rok) oferowało swoim pracownikom szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu ICT[3]. Region charakteryzuje umiarkowane w skali kraju wykorzystanie nowoczesnych technologii, w tym usług internetowych. Wielkopolska lokuje się powyżej średniej krajowej pod względem liczby przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe (18,9 %, średnia krajowa 17,9), jednak pod względem przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową znajduje się poniżej średniej(71,3% w Polsce, w Wielkopolsce 67%)[4]. Cyfryzacja powinna dotyczyć także usług publicznych (obecnie Wielkopolska zajmuje 14 miejsce w kraju pod względem odsetka jednostek administracji publicznej korzystającej z EZD). Nakłady na B+R w porównaniu z poprzednią perspektywa wzrosły nawet o 13%, ale nadal problemem jest niewystarczająca współpraca nauki z biznesem[5]. W okresie 2014-2020 działalność B+R stymulowana była m.in. przez inwestycje infrastrukturalne, które w mniejszym stopniu niż np. inwestycje w kompetencje przyczyniają się do rozwoju sektora B+R w dłużej perspektywie. Infrastruktura jako narzędzie może przynieść korzyści jeśli beneficjent posiada niezbędny potencjał operacyjny. Stymulowanie aktywności B+R ze środków unijnych w ostatnich latach odbywało się także poprzez finansowanie realizacji projektów B+R, kosztów zakupu usługi badawczej, budowanie kompetencji badawczych, wdrożenia rezultatów B+R. Obecna perspektywa położy nacisk głównie na w/w obszary, w których występuje nieefektywność rynku. Działając w obszarze Przemysłu 4.0 obecna perspektywa pozwoli zwiększyć liczbę MŚP wprowadzających innowacje, rozwiązania z zakresu automatyzacji, robotyzacji i innych cyfrowych udogodnień, liczbę miejsc pracy w ramach współpracy B+R. W efekcie wielkopolska gospodarka będzie bardziej konkurencyjna. Natomiast transformacja cyfrowa przedsiębiorstw i sektora publicznego będzie prowadzić do optymalizacji procesów i oszczędności.

Zagadnienie innowacyjności powinno być rozpatrywane w kontekście terytorializacji, ukierunkowanej na pobudzanie innowacyjności i

[1] European innovation scoreboard 2021
[2] Przemysł 4.0 Na jakim etapie przemysłowej rewolucji znajduje się województwo wielkopolskie 2019
[3] Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2020
[4] Dane BDL GUS za 2020 rok
[5] Wyzwania przyszłości i trendy globalne w zakresie rozwoju technologicznego oraz ich wpływ na wielkopolski rynek pracy, 2020

likwidację barier jej rozwoju w poszczególnych obszarach województwa. Należy korzystać z mechanizmu współpracy firm z instytucjami lokalnymi, utrzymującymi bezpośrednie relacje z najbliższym otoczeniem, dbać o dostępność usług dla przedsiębiorców i wykorzystanie regionalnych IOB jako partnerów realizacji regionalnej polityki innowacyjnej[6]. IOB borykają się głównie z problemem sieci współpracy i brakami w ofercie (związane ze wspieraniem innowacyjności na różnych etapach i internacjonalizacją). Dlatego w obecnej perspektywie należy położyć większy nacisk na rozwój IOB w zakresie ich specjalizacji, kształtowania kompetencji pracowników i budowania kapitału organizacyjnego[7]. Podkreślaną w badaniach kwestią jest także problem środków trwałych i niematerialnych służących do produkcji i/lub świadczenia usługi, dlatego wsparcia wymaga zwiększenie potencjału infrastruktury IOB[8].

W poprzednich perspektywach wykorzystano zarówno dotacje jak i instrumenty finansowe. Wsparcie ze środków WRPO 2014+ przyczyniło się w dużym zakresie do wzrostu zaangażowania środków prywatnych w inwestycje. Ale cele innowacyjnej Wielkopolski nie zostały osiągnięte w wystarczający sposób[9]. Chłonność sektora MŚP na wsparcie zwrotne jest coraz wyższa. Ograniczona sprawozdawczość i odpowiedni sposób księgowania, brak konieczności utrzymania ewentualnych środków generujących straty czyni je bardziej opłacalnymi dla firm względem wsparcia dotacyjnego[10]. Interwencja publiczna w tym obszarze jest jednak uzasadniona istnieniem niedoskonałości rynku polegających na wysokim poziomie ryzyka inwestycji B+R. Niedoskonałości rynkowe w przypadku MŚP wynikają także z ich niewielkiego rozmiaru i często młodego wieku, z niedostatecznych środków własnych, niestabilnej sytuacji finansowej i niskiej skłonności do podejmowania ryzyka w ubieganiu się o komercyjne finansowanie działalności[11]. W przypadku IOB i klastrów wspierających rozwój przedsiębiorstw nie działają one dla zysku, a jeżeli taki osiągną przekazuję je na cele statutowe. Usługi świadczone przez IOB są dobrami publicznymi, tj. każdy kto spełnia określone warunki może korzystać z usługi. Niedoskonałości rynkowe w przypadku IOB to także asymetria informacji polegająca na innych oczekiwaniach odbiorców wsparcia (np. MŚP), a innych możliwościach oferowania rozwiązań przez IOB.

Z kolei niskoemisyjna gospodarka oznacza gospodarkę opierającą się na nisko/bezemisyjnym transporcie, nisko/bezemisyjnych źródłach energii (w tym wodorze, technologiach CCU/CCS). GOZ stanowi niezbędny element osiągnięcia neutralności klimatycznej. Podjęte interwencje w

[6] Ewaluacja Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2015-2020, 2020
[7] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022
[8] Instytucje otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, 2021
[9] Ewaluacja Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2015-2020, 2020
[10] Ewaluacja mid term postępu rzeczowego WRPO 2014+ na potrzeby przeglądu śródokresowego, 2019
[11] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

zakresie transformacji energetycznej przyczynią się do osiągnięcia stanu neutralności klimatycznej regionu, zwłaszcza w odniesieniu do Wielkopolski Wschodniej, który planowany jest do 2040 roku.

W WRPO 2014+ GOZ powiązany był z OZE, efektywnością energetyczną w sektorze publicznym i mieszkaniowym, mobilnością miejską, zapobieganiem i likwidacją skutków klęsk żywiołowych, gospodarką odpadami i wodno-ściekową, ochroną przyrody i rewitalizacją obszarów problemowych. W poprzedniej perspektywie ww. obszarach region zanotował pozytywne osiągnięcia. Zużycie energii w latach 2016-2020 było niższe średnio o 0,4%. Przełożyło się to na blisko 0,6% spadek emisji gazów cieplarnianych. Jednocześnie zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w Wielkopolsce jest najwyższe w kraju. Dane pokazują, że wpływ inwestycji na zmiany zużycia energii jest nieznaczny, przez co konieczne są wielkoskalowe inwestycje w OZE[12]. W latach 2010-2019 zużycie wody w przemyśle spadło z 1,27 mln dam^3 do 1,02 mln dam^3, podobnie jak zużycie wody na potrzeby gospodarki i lubości (zmniejszenie się z 1,54 mln dam^3 do 1,30 mln dam^3). Biorąc pod uwagę ilość ścieków przemysłowych odprowadzanych w ciągu roku do sieci kanalizacyjnej, udział Wielkopolski w Polsce stanowi prawie 9% i jest jednym z wyższych w kraju.

Wzrost wartości wskaźnika przejawiał się oddawaniem do eksploatacji nowych oczyszczalni ścieków, modernizacją istniejących oczyszczalni, w szczególności pod kątem usuwania ze ścieków związków biogennych, a także rozbudową sieci wodociągowo-kanalizacyjnych oraz wyłączaniem z eksploatacji obiektów przestarzałych i nieefektywnych[13]. Chociaż rośnie liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, to obserwuje się duże zróżnicowanie miasto-wieś w tym obszarze. Nadal istnieją aglomeracje nie spełniające rygorystycznych standardów oczyszczania ścieków (założeń tzw. dyrektywy ściekowej)[14]. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego w 2020 roku były, podobnie jak w latach ubiegłych, źródła stacjonarne, w tym procesy spalania paliw w sektorze produkcji i transformacji energii, w przemyśle i małych źródłach spalania (głównie gospodarstwach domowych) oraz w sektorze transportu. W Wielkopolsce emisja dwutlenku węgla zmniejszyła się z 16,7 mln t. w 2010 roku do 9,6 mln t. w 2020 r., a w przypadku emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych było to spadki odpowiednio: z 5,6 tys. t. w 2010 roku do 1,7 tys. t w 2020 roku; z 16,8 mln t. w 2010 roku do 9,7 mln t. w

[12] Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego WRPO 2014+ na potrzeby przeglądu śródokresowego, 2019
[13] Koncepcja wsparcia regionalnego w zakresie realizacji gospodarki o obiegu zamkniętym w województwie wielkopolskim, 2021
[14] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

2020 roku. Udział Wielkopolski w gospodarce odpadami ogółem wyniósł w 2020 roku 9,7%, a ilość zebranych odpadów rośnie nieprzerwanie od 0,9 mln ton w 2010 roku. Pod względem ilości odpadów zebranych selektywnie ogółem region zajmował natomiast ósme miejsce[15]. Negatywnie ocenia się malejąca ilość odpadów poddawanych odzyskowi i zbiórce selektywnej, choć pod względem ich unieszkodliwienia Wielkopolska zajmuje 6 pozycję[16]. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wzrosły na poziomie województwa z 863,7 mln zł w 2010 roku do 1 150,7 mln zł w 2019 roku[17].

Dla Wielkopolski szczególnie dotkliwy jest problem suszy, bowiem region zaliczany jest do najbardziej deficytowych w wodę obszarów Polski – jest jednym z najbardziej suchych i najcieplejszych regionów Polski. W ciągu ostatnich dziesięcioleci coraz bardziej widoczne są tendencje do zmian klimatu, a ich nasilenie stało się szczególnie zauważalne od początku XXI w. Główną tendencją zmian jest wzrost średniej temperatury powietrza i coraz częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych[18]:

- intensywnych opadów deszczu powyżej 30 mm na dobę;
- silnych burz, w tym z gradem;
- upałów, gdy temperatura powietrza osiąga lub przekracza 30°C;
- roztopów pokrywy śnieżnej powodowanych przez nagły wzrost temperatury powietrza o 10°C lub więcej, gdy temperatura powietrza kształtuje się poniżej 0°C;
- przymrozków powodowanych nagłymi spadkami temperatury powietrza, gdy temperatura spada w okresie wegetacyjnym poniżej 0°C;
- silnego wiatru, gdy średnia prędkość wiatru przekracza 15 m/s lub w porywach 20 m/s;
- intensywnych opadów śniegu powodujących przyrost pokrywy śnieżnej powyżej 15 cm na dobę;
- zawiei i zamieci śnieżnych;
- marznących opadów powodujących gołoledź;
- oblodzenia nawierzchni powodowanych nagłymi zmianami temperatury powietrza, gdy temperatura kształtuje się w pobliżu 0°C;
- silnych mrozów, gdy temperatura spada poniżej -20°C;

[15] Koncepcja wsparcia regionalnego w zakresie realizacji gospodarki o obiegu zamkniętym w województwie wielkopolskim, 2021
[16] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022
[17] Koncepcja wsparcia regionalnego w zakresie realizacji gospodarki o obiegu zamkniętym w województwie wielkopolskim, 2021
[18] Program ochrony środowiska dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2030

- silnych mgieł występujących na znacznym obszarze lub mgieł intensywnie osadzających szadź.

Zjawiska te nie tylko wpływają na jakość i wydolność infrastruktury technicznej, ale także np. na skutek upałów w miastach tworzą się „wyspy ciepła" zagrażające zdrowiu i życiu mieszkańców.
Strukturę osadniczą Wielkopolski tworzy 5 569 jednostek: 113 miast, 4 347 wsi oraz 1 109 miejscowości pozostałych. Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem wyniósł 0,34% w 2020 r. (2. miejsce w kraju za woj. śląskim). W ramach rewitalizacji zagospodarowano pulę 547 mln zł, ale środki te umożliwiły jedyne częściowe zaspokojenie potrzeb – dofinansowanie otrzymało 57 projektów przy 143 programach znajdujących się na wykazie programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego. W obecnej perspektywie kontynuowana będzie interwencja w tym zakresie, przy czym większa uwaga zostanie położona na kompleksowość interwencji (infrastrukturalno-społeczna). Istotne będzie także wdrożenie działań na rzecz „zazieleniania" miast, w tym zwiększanie powierzchni przepuszczalnej w środowiskach miejskich.

Pozytywne rezultaty osiągnięte dzięki środkom WRPO 2014+ powinny być wzmacniane w obecnej perspektywie. Poważnym wyzwaniem jest bowiem ograniczona ilość surowców nieodnawialnych przy rosnącym na nie zapotrzebowaniu. Kluczowe znaczenie ma wdrażanie unijnej zasady pierwszeństwa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji szkodliwych gazów cieplarnianych przyczyniających się do zmian klimatu. Rekomendowane jest dalsze ukierunkowanie wsparcia do obszarów posiadających największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej tj. budynków (użyteczności publicznej, przemysłowej, mieszkalnych wielorodzinnych) oraz ciepłownictwa, promując kompleksową modernizację energetyczną. We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, powinny zostać zastosowane rozwiązania w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym wykorzystanie wody szarej, ścieków oczyszczonych, efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych), sprzyjające adaptacji do zmian klimatu (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura) oraz działania dotyczące kwestii ochrony, promowania i przywracania zdrowych ekosystemów i rozwiązań opartych na rodzimych zasobach przyrody. Jako elementy projektów mogą stanowić dodatkowe inwestycje, jeżeli będą miały za zadanie realizację szerszych celów polityki spójności takich jak zieleń, usuwanie barier architektonicznych i ekologicznych, elementy budownictwa wynikające z konieczności dostosowania do zmian klimatu. Uwaga powinna zostać poświęcona także powierzchniom zdegradowanym, wymagającym podjęcia działań remediacyjnych i rekultywacyjnych[19].

[19] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

W obszarze transformacji w kierunku GOZ zachodzą następujące zjawiska, świadczące o istnieniu nieefektywności rynku w tym obszarze: niedojrzałość rynku efektywności energetycznej, wysoki koszt inwestycji użytych technologii, niski dochód rozporządzalny przez wspólnoty/spółdzielnie mieszkaniowe, brak odpowiednich rozwiązań prawnych i niestabilność prawna, brak powszechnej wiedzy o potencjalnych korzyściach ekologicznych, społecznych i ekonomicznych. W przypadku inwestycji, w których beneficjentem będzie JST pojawią się niedoskonałości w formie dóbr publicznych niekonkurencyjnych w konsumpcji[20].

Wyzwaniem jest także dekarbonizacja transportu jako całości, zaś zwiększenie udziału transportu publicznego w podróżach – jednym ze środków prowadzących do tego celu. Służyć temu powinna poprawa jakości sieci komunikacyjnej i infrastruktury, zwłaszcza dostępności i atrakcyjności publicznego transportu zbiorowego, w tym komunikacji miejskiej oraz integracja środków transportu, przy czym priorytetem jest rozwój transportu zrównoważonego. Dotychczasowe doświadczenia z wdrażania w WRPO 2014+ wskazują na wiele pozytywnych efektów, choć są one niewystarczające. Skala przyrostu długości dróg w województwie wielkopolskim w latach 2009–2019 była przeciętna (10. miejsce wśród województw) i mniejsza niż średnio w kraju. Łączna długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w Wielkopolsce w tym okresie zwiększała się corocznie o 0,7–1,7%[21]. Na koniec 2019 roku stan nawierzchni 61% odcinków dróg wojewódzki był dobry, 24% wystarczający i 15% zły[22].

Całkowita długość eksploatowanych linii kolejowych w regionie, będących w zarządzie PKP Polskich Linii Kolejowych S.A., w 2019 roku wyniosła 1 889 km, co stanowiło 9,7% ogólnej długości linii kolejowych w Polsce. Widoczny w ostatnich latach efekt inwestycji kolejowych w postaci modernizacji lub przywrócenia do ruchu nieczynnych odcinków linii widoczny był szybciej w regionie (od 2015 roku) niż w Polsce (od 2017 roku). W regionie w 2019 roku prowadzono przewozy pasażerskie na 18 liniach kolejowych. Województwo dysponuje łącznie 68 pasażerskimi zespołami trakcyjnymi, z czego 24 to spalinowe zespoły trakcyjne[23]. Pozytywnym aspektem jest zwiększająca się corocznie liczba pasażerów w transporcie kolejowym, w szczególności na liniach, na których organizatorem przewozów jest Marszałek Województwa Wielkopolskiego. W 2019 roku spółki regionalne obsłużyły łącznie 27,4 mln pasażerów[24], w tym 12,2 mln pasażerów obsłużyły Koleje

[20] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022
[21] Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie 2030 roku, 2022
[22] Dane WZDW w Poznaniu pochodzące z corocznej oceny stanu nawierzchni dróg i obiektów inżynierskich.
[23] dane Departamentu Transportu UMWW, 2020 r.
[24] Dane i informacje pochodzą z Departamentu Transportu UMWW.

Wielkopolskie sp. z o.o., a 15,3 mln pasażerów POLREGIO sp. z o.o. W stosunku do roku poprzedniego zanotowano wzrost liczy pasażerów o 8,7%.

Łączna długość linii komunikacji miejskiej na terenie województwa wielkopolskiego wyniosła w 2019 roku 7 307,5 km, co stanowiło 12,2% ogólnej długości sieci w kraju. W przeliczeniu na 1 000 ludności Wielkopolska posiadała jedną z najdłuższych sieci komunikacji miejskiej w kraju – 2,1 km (średnia w Polsce na poziomie 1,6 km). Długość istniejących dróg rowerowych w regionie wynosi 2 188 km. W realizacji pozostaje 84 km dróg, a 435 km jest planowanych do wybudowania. W podziale na kierunki jazdy zdecydowanie najwięcej jest dróg dwukierunkowych – 1936,3 km. Drogi rowerowe o największej łącznej długości znajdują się w Poznaniu – 323,3 km.

Należy jednak wskazać, że obok pozytywnych efektów w tym obszarze wciąż pozostaje wiele wyzwań. W latach 2015-2020 w Wielkopolsce odnotowano wzrost liczby wypadków/100 tys. ludności o 20,8 p.p., zaś w kraju wystąpił spadek o 5,5 p.p. Jednocześnie Wielkopolska należy do regionów z najwyższym udziałem dojeżdżających do pracy poza granice gminy. W województwie do pracy dojeżdża 400 tys. osób, z przewagą osób przyjeżdżających nad wyjeżdżającymi, a głównym środkiem transportu jest samochód (64%, czyli na poziomie średniej krajowej)[25]. Do najbardziej śmiercionośnych należą wypadki na przejazdach kolejowych – wyróżniają się one wysokim wskaźnikiem liczby ofiar na tle innych miejsc powstawania wypadków drogowych. Wyzwaniem jest rozwój transportu zrównoważonego przez poprawę dostępności i atrakcyjności publicznego transportu zbiorowego (m.in. komunikacji miejskiej, integracja środków transportu). Należy zwiększyć komfort przejazdów, w tym poprawę częstotliwości i punktualności kursów, unowocześnić tabor poprzez wzrost udziału jednostek nisko/zero emisyjnych oraz poprawę jego parametrów technicznych. Ważnym elementem projektów powinno stanowić uzupełnienie inwestycji infrastrukturalnych poprzez digitalizację. Rekomenduje się także realizację projektów uwzględniających poprawę bezpieczeństwa w lokalizacjach, gdzie często dochodzi do wypadków.

W obszarze transportu niedoskonałość rynkowa związana jest z dobrami publicznymi niekonkurencyjnymi w konsumpcji, co dotyczy przede wszystkim inwestycji w infrastrukturę, z której korzystają wszyscy uczestnicy ruchu[26].

Kluczowe staje się także przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i dezintegracji społecznej, konieczność

[25] Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie 2030 roku, 2022
[26] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

wzmacniania tożsamości regionalnej i dążenie do większej spójności społecznej. Starzenie się społeczeństwa wpływa na dostępność do usług społecznych, poziom popytu i wydatków na świadczenia zdrowotne. Z kolei nasilone procesy migracyjne skłaniają do podjęcia nowych interwencji w ramach integracji społecznej. W nawiązaniu do wyżej wskazanych wyzwań w gospodarce i środowisku, ale także tych społecznych, podstawowymi celami do osiągnięcia w najbliższych latach będą:

- wzrost szans na rynku pracy, m.in. poprzez zapobieganie i zwalczanie dyskryminacji wobec grup na nią narażonych i utrzymanie zatrudnienia także wśród starszych wiekowo pracowników;
- rozwój umiejętności i kompetencji wynikających z transformacji przemysłowej, zielonej i cyfrowej regionu oraz poprawa jakości kształcenia;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ubóstwu i marginalizacji, dezintegracji oraz aktywne wsparcie osób, które ich doświadczają przez rozwój usług społecznych.

W ostatnich latach (2012-2019) zwiększył się udział grupy osób w wieku 65 lat i więcej – udział tej populacji wzrósł z 13% do ponad 16%. A w roku 2020 wyniósł już 17,3%[27]. Szacuje się, że w 2035 roku osoby w wieku 65+ stanowić będą 22,7% ludności województwa wielkopolskiego. W latach 2013-2050 liczba osób w wieku 65 lat+ zwiększy się o 116,7%, a osób w wieku 80 lat + o 168,4%.[28] W Wielkopolsce stopa bezrobocia – pomimo sytuacji pandemicznej – pozostaje najniższą w kraju (dane za grudzień 2021 – 3,1 % do 5,4% Polska)[29]. Jednakże widoczne jest silne zróżnicowanie terytorialne, gdzie sytuacja w subregionie konińskim (5,6%) i pilskim (4,7%) jest podobna jak w innych częściach kraju zaliczanych nadal do regionów słabo rozwiniętych (tylko w 8 województwach stopa bezrobocia była wyższa w porównaniu do subregionu konińskiego). Utrzymuje się wysoki udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym (27,3% w 2021 roku w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych)[30]. Ponadto obserwuje się napływ imigrantów zarobkowych – liczba wydanych w Wielkopolsce oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcom w 2021 roku wyniosła 196 220 (w tym 158 858 z Ukrainy). Dla porównania, liczba takich oświadczeń w 2015 roku wynosiła zaledwie 58 628[31].

[27] Opracowanie WROT Raport o stanie województwa 2021. Poznań 2022
[28] Prognoza demograficzna na lata 2014-2050 dla województwa wielkopolskiego
[29] Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Biuletyn informacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, Poznań 2021. https://wuppoznan.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/ dostęp 22.02.2022
[30] j.w.
[31] j.w.

W związku z prowadzonymi działaniami wojennymi na terenie Ukrainy przewiduje się napływ do krajów UE kilku milionów obywateli tego państwa. Dla większości z nich pierwszym miejscem pobytu będzie Polska, w tym również Wielkopolska. Stąd może wynikać konieczność zaadresowania szczególnych działań pomocowych, dzięki którym zostaną zaspokojone potrzeby związane z aktualną sytuacją bytową obywateli Ukrainy.

Współczynnik aktywności zawodowej osób z ograniczoną sprawnością wyniósł w 2020 roku 14,7%, natomiast wskaźnik zatrudnienia – 14,1%. Bierni zawodowo z powodu choroby i niepełnej sprawności stanowią 13,9% wszystkich osób należących do tej kategorii[32]. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet z ograniczoną sprawnością stanowiła 50,4% ogółu zarejestrowanych osób z ograniczoną sprawnością w 2020 r. (w roku 2017 było to 49,9%)[33].

Wiele osób dorosłych ma słabe umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowe. Odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe w 2020 roku wyniósł 47,4 %, co lokuje region na 11 pozycji wśród województw, poniżej średniej krajowej wynoszącej 50,3%[34]. Udział osób dorosłych w uczeniu się (odsetek osób w wieku 25-64 lat uczestniczących w kształceniu i szkoleniu) spadł w 2020 roku w Wielkopolsce do 2,6% w porównaniu z 4,2 % w roku 2018 oraz jest niższy względem średniej krajowej wynoszącej 3,7% (Wielkopolska zajmuje 12 pozycję wśród województw). Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności w wieku 25-64 lat spadła w ciągu ostatnich 10 lat z 74,3 w 2012 roku do 40,2 w 2020 roku[35].

Mimo notowanego wzrostu liczby przedszkoli (o 15% w latach 2014 – 2018), nadal wyraźne są dysproporcje w tym zakresie na osi miasto-wieś (odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w miastach wyniósł 110,7% a 72,6% na wsi)[36]. Widoczne jest także zróżnicowanie terytorialne, mniejsza koncentracja placówek występuje na terenach wschodniej i północnej Wielkopolski.

Liczba uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w roku szkolnym 2020/2021 wyniosła 18 965 (wszystkie poziomy edukacji)[37]. Tylko na poziomie szkół podstawowych na przestrzeni ostatnich lat liczba wzrosła ponad trzykrotnie (z 3036 uczniów w roku 2017

[32] Źródłem danych jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności realizowane cyklicznie przez Główny Urząd Statystyczny
[33] Wielkopolski Program Wspierania Osób z Ograniczoną Sprawnością na lata 2021-2025, str.26, Poznań 2021
[34] Dane Strateg za rok 2020
[35] Dane Strateg za rok 2012,2018 oraz 2020
[36] Dane BDL GUS za 2020 rok

do 11 750 w roku 2020)[38]. 54% uczniów wskazała na nieregularność występowania zajęć z doradztwa zawodowego. Zakres tematyki, jak i poziom świadczonego doradztwa są niewystarczające w opinii uczniów, doradców, pracodawców[39].

W ciągu ostatnich lat liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej sukcesywnie maleje (od roku 2016 zmalała o 23,6%). Rośnie natomiast poziom ubóstwa wśród osób starszych (16,9% w 2016, a 23,7% w 2020 roku), które może pogłębiać słabo rozwinięty system opieki długoterminowej. Już teraz widoczny jest wśród klientów pomocy społecznej wzrost udziału gospodarstw jednoosobowych (50,3% korzystających z pomocy społecznej w 2018 roku, a już 55,9% w 2020 roku)[40].

Opieka długoterminowa nad osobami starszymi, osobami z niepełnosprawnościami i osobami cierpiącymi na choroby przewlekłe w większości przypadków świadczona jest przez opiekunów nieformalnych, często członków rodziny. Szacunkowa liczba osób chorujących w 2020 roku na chorobę Alzheimera to 48 044 osoby. Aktualna infrastruktura społeczna, np. zasób dziennych ośrodków wsparcia dla seniorów jest słabo dostępna dla osób zmagających się z chorobami otępiennymi[41].

W Wielkopolsce w 2020 roku funkcjonowało 12 środowiskowych centów zdrowia psychicznego utworzonych ze środków WRPO 2014+, które swoim wsparciem objęły 1 865 osób. Najwięcej z nich zlokalizowanych jest w mieście Poznań oraz okolicznych powiatach, z kolei na południu i wschodzie Wielkopolski widoczny jest ich znaczny deficyt.[42] Liczba dzieci i młodzieży wykazujące zaburzenia psychiczne w stopniu wymagającym pomocy profesjonalnej stanowi około 9% tej populacji. Pomocy systemu lecznictwa psychiatrycznego i psychologicznego wymaga około 630 000 dzieci i młodzieży poniżej 18. roku życia. Szacując jednak skalę zapotrzebowania na wsparcie specjalistyczne w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w województwie uznać można, że problem ten dotyczy ok. 75 000 nastolatków.[43] Od 2019 roku funkcjonują 2 oddziały psychiatryczne ukierunkowane na wsparcie dzieci i młodzieży w kryzysach psychicznych (w Poznaniu i w Gnieźnie),

[37] Dane pozyskane z Systemu Informacji Oświatowej
[38] Dane Strateg za rok 2020
[39] Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Województwa Wielkopolskiego, str.238-239, Poznań 2019
[40] Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2020
[41] Wielkopolski Program Wspierania Osób Starszych 2021-2025 str.18, Poznań 2021
[42] Wielkopolski Program Wspierania Osób z Ograniczoną Sprawnością na lata 2021-2025, str.31, Poznań 2021
[43] Wielkopolski Program Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji 2021-2025, str.15, Poznań 2021

oferujące łącznie 75 miejsc. Ze sprawozdawczości NFZ wynika, że w 2020 roku w Wielkopolsce pracowało 252 psychiatrów oraz 91 psychiatrów dzieci i młodzieży[44].

W 2020 r. działały 63 domy pomocy społecznej oferujące łącznie 6 375 miejsc[45]. Z ich oferty korzystało 5 910 osób. Spośród domów pomocy społecznej 15 funkcjonowało dla osób z ograniczoną sprawnością oraz 11 dla osób przewlekle psychicznie chorych – łącznie dysponowały one 2 623 miejscami. W 2020 roku działały 74 środowiskowe domy samopomocy, które udzieliły wsparcia 2 648 osobom oraz 1 klub samopomocy przeznaczony dla tej grupy. W 89 prowadzonych w 2020 roku warsztatach terapii zajęciowej udzielono wsparcia 3 199 osobom z ograniczoną sprawnością. W Wielkopolsce działalność prowadzi 9 zakładów aktywności zawodowej[46]. W 2020 roku 93 spośród 226 wielkopolskich gmin zatrudniały 615 os. (581,58 etatów) realizujących usługi opiekuńcze. Część gmin zleca realizację tego zadania innym podmiotom. W 2019 roku na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowało 20 placówek typu ZOL z 855 łóżkami, z których skorzystało 1972 pacjentów oraz 11 placówek typu ZPO z 559 łóżkami, z których skorzystało 981 pacjentów[47]. Wyniki audytu instytucji użyteczności publicznej podlegających Samorządowi Województwa Wielkopolskiego przeprowadzonego w latach 2018–2020 wskazały, że na 70 audytowanych miejsc około 26% z nich okazało się miejscami całkowicie niedostępnymi, a żadna z badanych instytucji nie otrzymała rekomendacji świadczącej o całkowicie dostępnym miejscu.[48]

W 2020 roku w zasobach gmin i powiatów znajdowało się 121 mieszkań chronionych, z czego 34 były przeznaczone dla osób usamodzielnianych (25 w roku 2017), a 13 dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Skorzystało z nich łącznie 358 osób, w tym 106 osób usamodzielnianych i 57 osób z zaburzeniami. Zasób mieszkań chronionych jest niewystarczający i niedostępny we wszystkich powiatach. 34 mieszkania dla osób usamodzielnianych zlokalizowane były na terenie 12 powiatów.

[44] Informacja o wynikach kontroli NIK „Dostępność lecznictwa psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży w latach 2017–2019", Warszawa 2020, str.7.
[45] Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2020
[46] Dane pochodzą ze sprawozdawczości resortowej: MRPiPS-03, MRPIPS-05, oceny zasobów pomocy społecznej. Uwaga dotycząca zasobów: w zasobach wykazywanych w sprawozdawczości resortowej nie są ujęte podmioty prywatne oraz część wsparcia finansowanego ze środków WRPO2014+. Dane podano za: Wielkopolski Program Wspierania Osób z Ograniczoną Sprawnością na lata 2021-2025, str.27, Poznań 2021
[47] Dane przywołane w tym akapicie pochodzą z : Wielkopolski Program Wspierania Osób Starszych 2021-2025, Poznań 2021
[48] Fundacja im. Doktora Piotra Janaszka PODAJ DALEJ, Raport dostępności. Wyniki audytu dostępności 15 instytucji użyteczności w publicznej w Wielkopolsce, Konin 2018; Raport dostępności. Wyniki audytu dostępności 30 instytucji użyteczności w publicznej w Wielkopolsce, Konin 2019; Raport dostępności. Wyniki audytu dostępności 30 instytucji użyteczności w publicznej w Wielkopolsce, Konin 2020.

Wykluczeniem społecznym zagrożone są w znacznym stopniu rodziny przeżywające trudności w wychowaniu i opiece, rodziny duże, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, czy opiekujące się dorosłymi osobami zależnymi, rodziny zmagające się z problemami ekonomicznymi. Jedynie niespełna 1/3 rodzin potencjalnie potrzebujących wsparcia asystenturą, taką pomoc otrzymuje. W 2020 roku wsparciem asystentów rodziny objętych zostało ok. 30% rodzin (3 981 rodzin) otrzymujących pomoc z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (13 066 rodziny).[49]

W 2020 r. 13 042 rodziny korzystały z pomocy społecznej z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Oznacza to, że u 18,2%[50] rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej występował problem niezaradności opiekuńczo-wychowawczej.

Pod koniec 2020 roku w pieczy zastępczej[51] przebywało łącznie 5 709 dzieci, z czego 4 716 dzieci w formach rodzinnych, a 993 – w formach instytucjonalnych. Obserwuje się stopniowy spadek liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (z 1 095 dzieci w 2017 r. do 993 dzieci w 2020 r.) oraz systematyczny wzrost odsetka dzieci umieszczanych w rodzinnych formach pieczy zastępczej (z 80,0% w 2017 r. do 82,6% w 2020 r.). Warto podkreślić, że udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej jest wyższy o 5,2 p. proc. niż średnia krajowa (77,4%), a województwo znajduje się w czołówce województw zaklasyfikowanych do grupy liderów deinstytucjonalizacji systemu pieczy zastępczej.

W 2020 roku w Wielkopolsce w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka przebywało 4 716 dzieci (o 38 dzieci więcej niż w 2017 roku), a w 14 placówkach opiekuńczo-wychowawczych 993 dzieci (o 102 mniej niż w 2017 roku). W tych ostatnich nadal przebywają dzieci poniżej 10. roku życia (55 dzieci do 7. roku życia oraz 312 dzieci pomiędzy 7 a 13 rokiem życia).

Pod koniec 2020 roku w Wielkopolsce funkcjonowało 17 ośrodków interwencji kryzysowej, z czego 12 posiadało miejsca pobytu całodobowego, 17 jednostek specjalistycznego poradnictwa. Wspieraniem podmiotów ekonomii społecznej zajmują się Ośrodki Wsparcia

[49] Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za 2020 rok

[50] Wielkopolski Program Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji 2021-2025, str.18, Poznań 2021

[51] Wszystkie informacje dotyczące danych statystycznych oraz posiadanych zasobów w obszarze pieczy zastępczej znajdujące się w poniższych akapitach pochodzą z : Wielkopolski Program Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji 2021-2025, Poznań 2021

Ekonomii Społecznej (jest ich 6). W 2018 roku na terenie Wielkopolski funkcjonowało 8,6 tys. aktywnych podmiotów ekonomii społecznej (9,8 % ogółu działających w kraju)[52].

W obszarze opieki zdrowotnej należy wskazać na drastycznie niską dostępność do niej dla mieszkańców Wielkopolski. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności wyniosła w 2020 roku 37,2 (w kraju 43,8), co uplasowało region na przedostatnim miejscu w skali kraju. Liczba pracujących lekarzy przypadających na 10 tys. ludności wyniosła 37,8 (na poziomie krajowym 59,7), a pielęgniarek i położnych 51,5 gdzie średnia krajowa to 74,1 osoby[53]. Obie wartości są najniższymi w kraju. Liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca ukształtowała się na poziomie 7,1, co dało Wielkopolsce 10 miejsce wśród województw, a także było wartością poniżej średniej krajowej (7,5)[54]. Stopnień przystosowania jednostek świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością jest niewystarczający[55]. Spośród ponad 26 tys. jednostek (przychodni i praktyk lekarskich) – 9,6% wykazało brak jakichkolwiek udogodnień dla osób z ograniczoną sprawnością. Kobiety z ograniczoną sprawnością wskazuje się jako grupę narażoną na znaczne przeszkody, w kontekście dostępu do specjalistycznych usług medycznych jakimi są np. opieka ginekologiczna – wymiar architektoniczny, bariery związane z komunikacją, procedurami, organizacją czy dostępem do informacji[56].

Sytuacja materialna gospodarstw domowych w Wielkopolsce ulega poprawie, poziom wynagrodzeń rośnie systematycznie. W 2017 r. wskaźnik zagrożenia ubóstwem wyniósł 15,5% (prezentował tendencję spadkową w poprzednich 10 latach), a wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem - 5,6% (również malał). Wartości te jednak były wyższe niż średnia w kraju[57]. Jedną z grup w niekorzystnej sytuacji, ze względu na doświadczenia dyskryminacji w wielu obszarach życia społecznego i zawodowego są osoby o różnorodnej orientacji seksualnej i tożsamości płciowej. Negatywne stereotypy na temat tej grupy społecznej (24% Polaków uważa, że homoseksualizm nie jest normalny i nie wolno go tolerować, 21% odczuwa dużą niechęć do gejów i lesbijek– CBOS, 2019; 27% Polaków uważa, że osoby LGBT+ są zagrożeniem dla rodziny, a 21% jest przekonana, że osoby LGBT+ chcą adoptować dzieci i je krzywdzić - *sondaż IPSOS dla OKO. press 26-29 sierpnia 2019*) oraz bariery systemowe prowadzą do gorszego traktowania i przyczyniają się do wykluczenia społecznego i tym samy zmniejszania szanse tej grupy na

[52] BDL GUS dane za 2018 rok
[53] BDL GUS dane za 2020 rok
[54] Dane Strateg za rok 2020
[55] Główny Urząd Statystyczny, Zdrowie i ochrona zdrowia w 2019 r., Warszawa 2020, s. 103
[56] Wielkopolski Program Wspierania Osób z Ograniczoną Sprawnością na lata 2021-2025, str.25, Poznań 2021
[57] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

pełny udział osób z tej grupy w życiu społecznym. Kluczowymi obszarami, które wymagają interwencji w celu zwiększenia włączanie społecznego osób LGBT+ jest edukacja (28% młodych osób LGBT+ w Polsce doświadcza gorszego traktowania ze strony kardy szkolnej, FRA LGBT Survey 2020), rynek pracy (11% osób LGBT+ doświadcza gorszego traktowania w trackie szukania pracy, 24% w miejscu pracy, FRA 2020) oraz pomoc społeczna (20% osób LGBT+ doświadcza dyskryminacji w kontakcie ze służbami pomocy społecznej lub ochrony zdrowia - drugi w EU najwyższy wskaźnik, FRA 2020). Zjawisko to pogłębia wykluczenie społeczne i w znacznym stopniu obniża dostępność osób LGBT+ do edukacji, rynku pracy, opieki zdrowotnej i systemu pomocy społecznej[58].

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń z wdrażania WRPO 204+ oraz rekomendacji z badań ewaluacyjnych wynika, że w obszarze rynku pracy wsparcie należy ukierunkować do dotychczasowych grup odbiorców oraz dodatkowo do osób młodych. Efekty wsparcia w rynku pracy ujawnią się w perspektywie wieloletniej, pod warunkiem kontynuowania tego rodzaju działań i objęcia nimi relatywnie szerokiej populacji. Szkolenia w ramach działań programowych powinny być wielofunkcyjne – łączyć wiedzę z danego obszaru i świadomość zmian klimatycznych, z wykorzystaniem narzędzi informatycznych. W badaniu dot. oceny funkcjonowania Bazy Usług Rozwojowych i Podmiotowych Systemów Finansowania zwrócono uwagę na wzmocnienie określonego typu usług przez większy poziom ich dofinansowania. Mając na uwadze skalę zachorowań Wielkopolan na choroby układu krążenia, nowotwory, choroby psychiczne realizację programów profilaktycznych należy uznać za pożądane. Ponadto rekomenduje się wsparcie infrastruktury ochrony zdrowia w kolejnej perspektywie, aby poprawić dostępność do opieki zdrowotnej mieszkańcom regionu. W zakresie dziennej opieki ambulatoryjnej widać duże zróżnicowanie w całym regionie w układzie miasto-wieś. Zaleca się zaplanowanie kompleksowego wsparcia dla ochrony zdrowia w WRPO 2021+, w tym także działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji dostępu do lekarzy specjalistów, poprawę stanu infrastruktury szpitali i innych jednostek sektora, podnoszenie kompetencji pracowników[59]. W obszarze włączenia społecznego uwagę zwraca problem dużego niedoinwestowania usług społecznych, konieczności rozwoju form deinstytucjonalnych. Problem ten został uwypuklony w trakcie pandemii - pojawiły się nowe obszary zagrożeń (m.in. w przypadku osób samotnych, które straciły bliskich, osób zadłużonych). Ponadto rekomendowane jest skoordynowanie różnych usług kierowanych do tego samego uczestnika, w tym zintegrowanie działań obejmujących usługi mieszkaniowe i społeczne (wsparcie powinno być bardziej kompleksowe w stosunku do oferowanego w WRPO 2014+). Mimo środków przeznaczonych na poprawę edukacji nadal widoczne są deficyty w pewnych obszarach. Przyszła interwencja powinna objąć system edukacji na wszystkich etapach kształcenia. Kluczowe w tym zakresie powinny stać się: rozwój nowoczesnych technologii w nauczaniu, podniesienie poziomu dostępności i jakości kształcenia na różnych

[58] https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results
[59] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022

szczeblach, ale także doradztwo zawodowe dla uczniów, kształcenie osób dorosłych, rozwój szkolnictwa zawodowego (w obliczu istniejących luk strukturalnych na rynku pracy). W Wielkopolsce obserwuje się także problem niedopasowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy, w efekcie czego występują deficyty i nadwyżki zawodów. W tym zakresie niezbędne jest tworzenie zaplecza w szkołach, które miałyby możliwości odpowiedzi na wyzwania rynku pracy poprzez uruchamianie nowych kierunków[60]. Dane dotyczące migrantów wskazują także na pilną potrzebę odpowiedniej organizacji służb zatrudnieniowych, organizacji społecznych, placówek edukacyjnych w celu dostosowania się do potrzeb ludności napływowej i umożliwienia im pełnej integracji ze społecznością lokalną, jednocześnie szanując ich prawo do odrębności i różnorodności.

Należy też zwrócić uwagę na inne usługi publiczne jak działalność kulturalna i turystyczna. Pod względem atrakcyjności kulturowej Wielkopolska plasowała się w środku zestawienia krajowego (większą wartość wskaźnika obserwowano w centralnej części regionu). Działalność kulturalna jest stymulowana przez SWW w ramach kontroli licznych muzeów, instytucji artystycznych i upowszechniania kultury. Z uwagi na niedostatecznie wysoki wskaźnik liczby osób korzystających z usług kultury, w kolejnych latach (po ustaniu pandemii COVID-19) należy zintensyfikować działalność kulturalną (m.in. w teatrach). Systematycznie spada liczba bibliotek i czytelników (wskaźniki niższe niż średnia krajowa). Rośnie natomiast liczba kół, klubów i sekcji w ośrodkach kultury przy obniżającej się z roku na rok liczbie grup artystycznych. Większą intensywność w zakresie uczestnictwa w imprezach masowych (oprócz Poznania) notuje się na północy województwa[61].

Atrakcyjność turystyczna regionu jest budowana w wymiarze biznesowym (turystyka biznesowa) i rekreacyjnym. Pierwszy z nich prezentuje wyższą atrakcyjność niż średnia krajowa, zwłaszcza w centrum województwa, gdzie rozwój turystyki biznesowej jest możliwy dzięki MTP oraz bogatej bazie noclegowo-konferencyjnej. W drugim z wymiarów atrakcyjność również jest wyższa w centrum regionu niż na peryferiach. Szansą rozwoju turystyki w województwie jest budowa produktów turystycznych, zwiększających potencjał regionu, a także dbałość o zasoby kulturowe i przyrodnicze (np. liczne szlaki turystyczne, muzea). Walory przyrodnicze (jeziora, klimat) sprzyjają rozwojowi ekoturystyki czy turystyki rowerowej[62].

W obszarze społeczeństwa niedoskonałość rynkowa powiązana jest z usługami publicznymi, w których jedną z wiodącej niedoskonałości

[60] j.w.
[61] Analiza potrzeb w zakresie inwestycji i form wsparcia dla WRPO 2021+, w tym w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych, 2022
[62] j.w.

rynkowej jest niekonkurencyjność dóbr publicznych w konsumpcji. Dobra te mając charakter publiczny, powinny być dostępne dla każdego. Nie można także nikogo przymusić do zapłaty za te dobra. Ich dostarczanie wynika z nakazu moralnego społeczeństwa, pewnego rodzaju solidarności. Dodatkowo, jeśli dane dobra nie mogą być dostarczone przez rynek, wówczas sektor publiczny przejmuje rolę dostawcy. Interwencja publiczna wynika więc z konieczności korygowania rynku. Jest to też obszar interwencji, którego w największym stopniu dotyczą skutki pandemii COVID-19, należy więc poświęcić mu szczególną uwagę w planowaniu działań w WRPO 2021+. Z uwagi na charakter działalności, tj. finansowanie głównie ze środków publicznych zadań realizowanych w poszczególnych obszarach, zaleca się zastosowanie dotacji jako formy wsparcia w przyszłej interwencji[63].

Wyzwaniem jest **spójność społeczna i terytorialna województwa** – nie wszyscy mieszkańcy korzystają bowiem w równym stopniu z efektów rozwoju gospodarczego regionu. Silne różnicowanie regionu obrazują podstawowe wskaźniki makroekonomiczne jak PKB na 1 mieszkańca, wskaźnik przedsiębiorczości, stopa bezrobocia oraz sytuacja demograficzna:

- Wartość wytworzonego PKB w 2019 r. wyniosła 226 378 mln zł i stanowiła 9,9% wartości wytworzonej w kraju. PKB na 1 mieszkańca w podregionach jest od lat mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu (w 2019 r. – 120 833 zł), najniższy w pilskim (w 2019 r. – 43 875 zł).
- Wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w 2020 r. wyniósł 2201. W przekroju terytorialnym najbardziej atrakcyjnym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej niezmiennie od lat jest Poznań wraz z okalającym miasto powiatem poznańskim (odpowiednio 3850 i 2795 w 2020 r.). Najniższy (poniżej 1500) wskaźnik przedsiębiorczości odnotowano w 2020 r. w powiecie złotowskim, kolskim oraz kaliskim i tureckim.
- Stopa bezrobocia rejestrowanego kształtowała się w 2020 r. na poziomie 3,7% i była o 0,9 p.proc. wyższa niż przed rokiem. Nadal jednak wskaźnik dla województwa pozostawał najniższy w kraju (średnia w Polsce wyniosła 6,3%). Najniższe jej wartości charakteryzowały powiat kępiński (1,9%), Poznań oraz powiat poznański (po 2,0%), a najwyższe (powyżej 7,9%) powiaty koniński, chodzieski i słupecki.
- Zestawienie wskaźników opisujących zjawiska demograficzne takie jak urodzenia i zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne, które decydują o stanie i zmianach liczby ludności (tj. przyroście rzeczywistym) pozwala określić stopień aktywności demograficznej. JST. W 2020 r. wielkopolskie po raz pierwszy od 1999 r. znalazło się w grupie województw określonych jako nieaktywne demograficznie.

[63] j.w.

Spadek liczby ludności był tu konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny. Roczny ubytek liczby ludności województwa. wyniósł 2,3 tys. osób, tj. 0,1%. W tym czasie liczba ludności w miastach obniżyła się o 12,1 tys. (o 0,6%), podczas gdy liczba mieszkańców wsi zwiększyła się o 9,8 tys. (o 0,6%). Spadek liczby ludności dotyczył 133 spośród 226 gmin regionu. W grupie aktywnych demograficznie znalazło się 11 powiatów (1/3 regionu).

Dla poprawy spójności społecznej oraz możliwości wykorzystania potencjału społeczności lokalnych niezbędne jest wdrażanie instrumentów terytorialnych m.in. instrumentów ZIT, RLKS, programów rewitalizacji, które opierają się na kompleksowych rozwiązaniach i projektach zintegrowanych, powstałych z zaangażowaniem szerokiego grona interesariuszy oraz wielopoziomowej współpracy i partnerstw. Działania rewitalizacyjne zakładają optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów.

Zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów demograficznych

Dla Wielkopolski prognozuje się wzrost liczby ludności do 2022 r.. Po tym okresie do końca 2050 r. utrzymywać się będzie ujemny przyrost naturalny (ok. 5,8% spadek w latach 2020-2050); wystąpić mogą także zmiany w strukturze ludności. Spodziewany jest nieznaczny wzrost liczby bezwzględnej osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału tej grupy wiekowej w społeczeństwie, co ma doprowadzić do nieznacznego zmniejszenia wartości wskaźnika obciążenia demograficznego (do 62,8% w 2025 r. oraz 60,1% w 2035 r.). Dużym problemem w skali regionu jest migracja wewnętrzna. Zintegrowane działania na rzecz rozwiązywania problemów demograficznych skupiać się będą przede wszystkim na obszarach OSI oraz Wielkopolski Wschodniej, gdzie identyfikowany jest znaczny odpływ ludności (prognozy wskazują na spadek o ponad 2,3% w latach 2020-2030). Generalnie, interwencja w zakresie rozwiązywania problemów demograficznych będzie prowadzona przez instrumenty terytorialne.

Wyzwania określone w Terytorialnym Planie Transformacji Wielkopolski Wschodniej

- Budowa innowacyjnej, zasobooszczędnej i zdywersyfikowanej gospodarki
- Transformacja energetyczna w kierunku gospodarki zeroemisyjnej i energooszczędnej
- Budowa i rozwijanie silnego kapitału ludzkiego, najważniejszego zasobu subregionu
- Przeciwdziałanie degradacji środowiska i adaptacja do zmian klimatycznych
- Poprawa spójności wewnętrznej i mobilności mieszkańców
- Przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym, w tym migracyjnym
- Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego
- Budowa trwałego kapitału społecznego i potencjału kulturowego.

Wyzwania określone w zaleceniach UE i strategiach

Wyzwania dla Polski na perspektywę 2021-2027 zostały określone przez KE i przyjęte przez Radę UE w Zaleceniach (CSR) z 2019 i 2020 roku. Szczegółowe priorytety inwestycyjne w poszczególnych obszarach zostały zidentyfikowane w Załączniku D do Sprawozdania Krajowego z 2019 i 2020 roku. Ponadto zidentyfikowane wyzwania dla regionu wpisują się w wyzwania określone w dokumentach na poziomie międzynarodowym i unijnym[64], w szczególności:

- Agenda ONZ na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych
- Europejski Zielony Ład
- Nowa strategia przemysłowa dla Europy
- Strategia MŚP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy
- Biała księga w sprawie sztucznej inteligencji
- Strategia cyfrowa UE
- Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej 2021-2027
- Europejski filar praw socjalnych wraz z Planem działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych
- Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021-2027
- Zalecenie Rady z 30 października 2020 r. pn. *Most do Zatrudnienia – wzmocniona gwarancja dla młodzieży*
- Europejski program na rzecz umiejętności wraz z Zaleceniami w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych
- Europejska Gwarancja dla Dzieci

[64] Przedstawiono główne dokumenty unijne. Pozostałe dokumenty, których zapisy są uwzględnione w Programie to m.in:

- Deklaracja z Tallina w sprawie administracji elektronicznej, w której państwa członkowskie zatwierdziły te zasady oraz dodały zasady projektowania i świadczenia cyfrowych usług publicznych zorientowanych na obywatela;
- Europejski Format Wymiany Elektronicznej Dokumentacji Medycznej umożliwiający interoperacyjną wymianę elektronicznej dokumentacji medycznej, e-recept zarówno w kraju, jak i za granicą (powinny one również umożliwiać integrację w infrastrukturze na potrzeby wykorzystania wysokiej jakości danych zdrowotnych podczas tworzenia Europejskiej Przestrzeni Danych Zdrowotnych;
- Europejskie Zasady Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe.

- Unia Równości: strategia na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020-2025
- Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030
- Konkluzje BAT
- Dyrektywa MCP
- Dyrektywa EED
- Dyrektywa 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (dyrektywa ściekowa)
- Plan działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy
- Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE)
- Nowe unijne ram mobilności miejskiej
- Strategia zrównoważonej i inteligentnej mobilności
- Nowa Europejska Inicjatywa Bauhaus.

Zidentyfikowane wyzwania dla Wielkopolski wpisują się w wyzwania określone w kluczowych dokumentach na poziomie krajowym:

- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Strategia Produktywności 2030
- Polityka dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020
- Kierunki rozwoju polityki klastrowej po 2020 roku
- Polityka Naukowa Państwa
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030
- Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030
- Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 wraz z załącznikami
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo –Solidarność
- Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami
- Mapa Drogowa Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

- Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku
- Polityka ekologiczna państwa 2030
- Polityka energetyczna Polski do 2040
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
- Krajowy plan działań dotyczącego efektywności energetycznej
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK)
- Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

Na poziomie regionalnym należy wskazać na wyzwania określone w takich kluczowych dokumentach jak:

- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski do 2030
- Strategia polityki społecznej województwa wielkopolskiego do 2030 roku
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Województwa Wielkopolskiego
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego
- Program ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030
- programy ochrony powietrza dla stref: aglomeracji poznańskiej, miasto Kalisz, wielkopolskiej
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Warty
- Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2022 wraz z planem inwestycyjnym.

Strategie makroregionalne i strategie UE dla regionu Morza Bałtyckiego

Biorąc pod uwagę położenie geograficzne Wielkopolski – która leży całkowicie w zlewni Morza Bałtyckiego – istotne dla osiągnięcia celów SUERMB będą projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarowania odpadami, działania służące wspieraniu i ochronie bioróżnorodności, a także projekty przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatu i ochrony środowiska (działania adaptacyjne do zachodzących zmian klimatu). Cele z obszarze transportu SUERMB będą osiągnięte przez realizację zaplanowanych w Programie działań na rzecz czystego i neutralnego dla klimatu transportu. W zakresie osiągnięcia celów z obszaru biogospodarki i innowacyjności SUERMB kluczowe będą działania w ramach Programu związane ze wsparciem B+R, innowacyjności w MŚP oraz przedsiębiorców i podmiotów publicznych we wdrażaniu GOZ i transformacji cyfrowej. Działania w ramach SUERMB w takich obszarach jak turystyka (m.in. ochrona i zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych w ośrodkach turystycznych), kultura (np. promocja regionalnych sektorów kreatywnych i kultury, zachęcanie do kreatywnej przedsiębiorczości), zdrowie (np. działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia)

edukacja (m.in. zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy, wykorzystanie zasobów rynku pracy wynikających z dłuższego życia, ułatwienia dla migrantów) będą osiągnę przez realizację projektów z Programu zaplanowanych w tym zakresie.

Komplementarność i synergia z innymi formami wsparcia

Zakres wsparcia zaplanowany w ramach Programu jest komplementarny ze wsparciem programów poziomu krajowego realizujących cele polityki spójności na lata 2021-2027 oraz innych instrumentów krajowych i unijnych. Tam, gdzie istnieje ryzyko pokrywania się obszarów wsparcia, ma zastosowanie linia demarkacyjna uzgodniona między poszczególnymi programami zarówno krajowymi, jak i regionalnymi. W Programie komplementarność odnosi się także do działań współfinansowanych z EFRR i EFS+, FST oraz ze środków z poprzednich perspektyw podlegających reużyciu. Komplementarność interwencji jest istotnym czynnikiem na etapie programowania, ale równie ważne jest jej praktyczne zapewnienie na etapie realizacji Programu. Dlatego podejmowane będą działania zmierzające do zapewnienia realnej komplementarności na etapie wyboru i realizacji projektów.

Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych

W ramach Programu kontynuowane będą działania ukierunkowane na utrzymanie i zwiększanie zdolności administracyjnej instytucji wdrażającej Program. Cele i zakres wsparcia będą koncentrować się m.in. na stabilizacji kadr, podnoszeniu ich kompetencji, wiedzy i umiejętności oraz podejmowaniu innych działań dających gwarancję sprawnego zakończenia perspektywy 2014-2020 i uruchomienia projektów w nowej. W celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych planuje się odstąpienie od powierzenia Związkom ZIT roli instytucji pośredniczących. Kontynuowane będą działania ukierunkowane na zwiększanie efektywności wdrażania Programu, głównie przez wprowadzanie uproszczeń dla beneficjentów i zwiększenie elastyczności systemu wdrażania. W nowej perspektywie zamiast zwrotu rzeczywistych wydatków w oparciu o faktury, płatności będą coraz częściej oparte na uproszczonych formach rozliczania kosztów, m.in. kwoty ryczałtowe (tj. kwota uzgodniona za wykonanie określonego w projekcie zadania, np. udział w targach w roli wystawcy, zakup materiałów informacyjno-promocyjnych, oprogramowania). Weryfikacji podlegać będzie wykonanie zadania przez beneficjenta. Uproszczone formy rozliczania kosztów będą wymagane głównie w przypadku operacji na niewielkie kwoty, zgodnie z art. 53 CPR. Przewiduje się również bardziej proporcjonalne podejście do kontroli i audytów. Zostaną wprowadzone uproszczenia w analizie ekonomicznej projektów - do tej pory CBA (analiza kosztów i korzyści) był obowiązkowy w przypadku dużych projektów w dowolnym sektorze. W nowej perspektywie zakłada się więcej elastyczności oraz narzędzia takie jak CEA (analiza efektywności) i MCA (analiza wielokryterialna) proponowane do dobrowolnego stosowania w oparciu o sektor i/lub rodzaj skale projektu. W zakresie informacji i promocji zaplanowano kontynuację udziału w standaryzacji stron internetowych Programów. Planuje się także dalsze wykorzystanie nowoczesnych technologii do upowszechniania informacji, w tym publikowanie informacji na portalach społecznościowych, informowanie wnioskodawców i beneficjentów o zmianach w dokumentach (np.

wytycznych) i nowych naborach w formie newslettera. Kontynuowanym uproszeniem będzie stosowanie elektronicznych generatorów wniosków w postaci lokalnego oraz centralnego systemu informatycznego.

Tryb wyboru projektów

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny (konkursowy). Tryb niekonkurencyjny (pozakonkursowy) będzie stosowany tylko w uzasadnionych i zgodnych z właściwymi regulacjami przypadkach (np. gdy uzasadnia to strategiczne znaczenie projektu dla społeczno-gospodarczego rozwoju regionu lub obszaru objętego realizacją ZIT, IIT lub terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji). Przeprowadzane procedury oceny i wyboru projektów, a także procedury odwoławcze, dokonywane będą z zachowaniem zasady transparentności oraz przy zapewnieniu braku konfliktu interesów i braku bezpośredniej jak i pośredniej dyskryminacji oraz będą podlegać skutecznej kontroli sądowej przez niezawisłe sądy.

Tabela 1 Uzasadnienie (podsumowanie)

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
Cel Polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	W Europejskim Rankingu Innowacyjności Wielkopolska jest zaliczana do „wchodzących innowatorów" zajmując w 2021r. 208 pozycję wśród 240 regionów. Niezadowalający poziom innowacyjności wynika z ograniczonej współpracy partnerów publicznych i prywatnych w tym zakresie, niewystarczających inwestycji w B+R, niewystarczającej podaży mechanizmów ukierunkowujących działania innowacyjne na rzecz rozwiązania istotnych potrzeb społecznych. Pomimo odnotowanego w 2020 r. wzrostu średniego odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych (o 13,9 p.p. w porównaniu do roku poprzedniego) oraz zwiększenia współpracy w zakresie działalności innowacyjnej (więcej o 2,4 p.p w sektorze usług i 3,4 p.p. w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych), należy nadal zwiększać innowacyjność, co przyczyni się do wzrostu konkurencyjności wielkopolskich przedsiębiorstw. Istotne jest także zwiększenie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych we wszystkich sektorach gospodarki. Rozwój gospodarki cyfrowej regionu będzie wymagać zwiększenia zaawansowania cyfrowego i skali wykorzystania danych, w tym zastosowania rozwiązań sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach. Wsparcie w tym obszarze skupi się na ułatwianiu wdrażania inicjatyw i projektów B+R, umożliwieniu szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych, zapewnieniu innowacyjnych i opartych na badaniach naukowych rozwiązań dla przedsiębiorstw, rozwijaniu sieci kontaktów i współpracy (w tym międzynarodowej) w zakresie B+R. Podobnie jak w poprzedniej perspektywie finansowej, projekty będą musiały być powiązane tematyczne z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym lub PPO. Wyzwaniem są utrzymanie zaangażowania przedstawicieli przedsiębiorstw w proces wyłaniania i aktualizacji inteligentnych specjalizacji, posiadanie odpowiednich zachęt dla interesariuszy na rzecz ich zaangażowania w ten proces. Dla Wielkopolski istotne są działania obejmujące podnoszenie kompetencji, wsparcie rozwoju i doskonalenia procesu przedsiębiorczego odkrywania, rozwijanie sieci i współpracy na

		potrzeby wdrożenia i rozwoju RIS.
	(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	Aby mieszkańcy czerpali korzyści z cyfryzacji niezbędne jest dalsze wsparcie w tym zakresie. Pomimo sukcesywnego wzrostu e-usług w regionie aspekt ilościowy TIK/ICT oraz jakościowy (np. efektywne wykorzystanie TIK, zwiększenie dostępności e-usług i e-zasobów publicznych) stanowi nadal wyzwanie w regionie. Problemem jest niski poziom interakcji cyfrowych mieszkańców z instytucjami publicznymi, w szczególności służbą zdrowia. Dla Wielkopolski istotne są zatem działania obejmujące wsparcie rozwoju e-usług publicznych, w tym usług w zakresie e-zdrowia. Ważne znaczenie w tym względzie mają działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa świadczenia e-usług. Oczekiwanym rezultatem interwencji będzie zwiększenie dostępności i jakości e-usług i e-zasobów publicznych, w tym e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, danych przestrzennych. Wspieranie niwelowania różnic w dostępie do rozwiązań cyfrowych pomoże także w realizacji innych celów, np. obniżenia zagrożenia marginalizacją. Rozwój aplikacji, usług i systemów ICT przyczyni się do skutecznego wdrażania rozwiązań z zakresu Przemysłu 4.0.
	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Rozwój i zwiększenie konkurencyjności MŚP przez tworzenie optymalnych warunków ich rozwoju i zdolności dostosowania do nowego otoczenia konkurencyjnego są podstawą działań na rzecz wielkopolskiej gospodarki. Ukierunkowanie gospodarki na GOZ oznacza m.in. wsparcie firm w zakresie nowoczesnych technologii ograniczania zużycia zasobów pierwotnych i produkcji odpadów oraz zagospodarowywania odpadami, przetwarzania ich w charakterze surowców wtórnych, rozwój biogospodarki, technologii zamykania obiegu wody. Kluczowe dla regionu jest wsparcie inwestycyjne w technologie przyszłości związane z niskoemisyjnością (np. wodór). MŚP charakteryzuje niski poziom umiędzynarodowienia i aktywności proinnowacyjnej (notuje się niski odsetek MŚP wdrażających innowacje). Coroczne w Wielkopolsce przybywa ok. 35 tys. nowych firm. Istotne są zatem działania obejmujące wsparcie zarówno istniejących, jak i nowopowstałych przedsiębiorstw, które wymagają często innego typu wsparcia niż tradycyjne MŚP. Rozwój gospodarki regionu będzie wymagać zwiększenia zaawansowania cyfrowego i skali wykorzystania danych, w tym zastosowania rozwiązań

		sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach, zwiększenia automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw. Wśród wielkopolskich przedsiębiorstw istnieje zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi doradcze oparte na zindywidualizowanym podejściu. Stąd przewidziano wzmocnienie kompetencji i potencjału klastrów i IOB do świadczenia wysokich jakościowo proinnowacyjnych usług dla przedsiębiorców. Wielkopolska potrzebuje także wzmocnienia swojej marki, szczególnie kontynuując projekty wodorowe, co przełoży się na większą konkurencyjność przedsiębiorstw na rynkach krajowych i międzynarodowych. Istotne jest także stworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego. W tym kontekście konieczne jest zapewnienie odpowiedniej obsługi potencjalnych i istniejących inwestorów.
Cel Polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Wielkopolska posiada duży potencjał poprawy efektywności energetycznej, zatem niezbędne jest kontynuowanie działań służących obniżaniu energochłonności, np. dzięki umożliwieniu dokonywania działań proefektywnościowych, w sektorze publicznym oraz mieszkaniowym, a także wspieraniu budownictwa efektywnego energetycznie, wykorzystującego OZE. Realizacja celów gospodarki niskoemisyjnej na rzecz poprawy stanu powietrza wymaga podjęcia przez samorządy zintegrowanych działań. Modernizacja źródeł ciepła, albo podłączeniem do efektywnej sieci ciepłowniczej i/lub chłodniczej coraz większej liczby odbiorców należy do podstawowych typów projektów w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych związanych z ogrzewaniem obiektów mieszkaniowych lub przemysłowych. Wszystkie inwestycje powinny stosować rozwiązania sprzyjające energooszczędności, przystosowaniu obiektów do zmian klimatu, zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu, a także Nowego Europejskiego Bauhausu.
	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Region posiada znaczące, ale nadal niedostatecznie wykorzystane warunki dla produkcji OZE. Ponad 1/4 wyprodukowanej na terenie województwa energii elektrycznej powstaje w instalacjach wykorzystujących OZE, niezbędne jest zatem wykorzystanie potencjałów w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i produkcji energii w modelu rozproszonym. Niedostateczna jakość i efektywność sieci energetycznych negatywnie wpływa na bezpieczeństwo energetyczne województwa, które wymaga zwiększania własnych źródeł produkcji energii elektrycznej i

		cieplnej jako alternatywy dla energii konwencjonalnej. Istotne jest także, aby realizacja tego typu inwestycji mogła obejmować budowę magazynów energii. Przewidywany wzrost zapotrzebowania na energię w sektorze przedsiębiorstw, a także fakt, że sektor ten cechuje niewykorzystany potencjał w zakresie oszczędzania energii przy znacznym udziale kosztów energii w kosztach bieżących warunkuje podjęcie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w tym zakresie.
	(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Działania w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe są jednym z głównych wyzwań Wielkopolski dla jej zrównoważonego rozwoju. Wielkopolskę cechuje skrajnie niekorzystny bilans wodny, co przy obecnie panujących warunkach klimatycznych powoduje, że praktycznie cały obszar regionu zagrożony jest suszą atmosferyczną, a w konsekwencji także rolniczą i hydrologiczną. Wiele zurbanizowanych obszarów cechuje się niedostatecznym stopniem retencjonowania wody. Zagrożenia tzw. „powodzi miejskich" są skutkiem wysokiego udziału powierzchni uszczelnionych, niewystarczającej infrastruktury służącej odprowadzeniu, gromadzeniu i/lub wykorzystaniu wody deszczowej, a także brakami w rozwoju błękitno – zielonej infrastruktury. Postępujące zmiany klimatyczne przyczyniają się również do występowania coraz częstszych, katastrofalnych w skutkach ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak fale upałów, podtopienia/powodzie o każdej porze roku czy pożary. Zjawiska te powodować będa straty zarówno w wymiarze gospodarczym (infrastruktura, rolnictwo, leśnictwo), społecznym (narażenie życia, zdrowia i mienia) jak i przyrodniczym (ekosystemy i różnorodność biologiczna). Konieczna jest zatem realizacja działań zwłaszcza w zakresie przystosowywania do zmian klimatu oraz ich zapobiegania, w tym wspierania w efektywny sprzęt jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczych i usuwanie skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.
	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	W obliczu postępujących zmian klimatu oraz znacznej antropopresji na środowisko, wspieranie poprawy jakości oraz ilości dostępnych zasobów wód powierzchniowych i podziemnych będzie odgrywać kluczową rolę dla zrównoważonego rozwoju Wielkopolski. Jakość powierzchniowych

		zasobów wodnych w województwie jest niezadowalająca, ponadto utrzymuje się zły stan dla znacznej ich części. Mimo podjętej do tej pory interwencji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wyzwaniem dla regionu wciąż pozostają zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, pochodzących z gospodarstw domowych niepodłączonych do zbiorowych/indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków lub posiadających niską sprawność. Ponadto, wsparcia wymaga zagospodarowywanie osadów ściekowych i efektywne gospodarowanie siecią wodociągową w zakresie jej dalszej modernizacji i wdrażania inteligentnych rozwiązań, jak monitoringu zużycia i strat wody w sieci. Zaledwie około 34% (60) aglomeracji w województwie spełnia wszystkie warunki dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, stąd kluczowe znaczenie ma ich dostosowanie wymagań stawianych przez UE. Dla Wielkopolski istotne są zatem wielowymiarowe działania z zakresu poprawy efektywności gospodarki wodno-ściekowej, w tym zwłaszcza zwiększenia dostępu mieszkańców do ulepszonego systemu oczyszczania ścieków komunalnych.
	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Wspieranie przejścia na GOZ wymaga zwiększenia świadomości mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie sposobów postępowania z odpadami oraz w zakresie bardziej ekologicznego świadczenia usług i produkcji dóbr. Istotna jest również promocja nowych rozwiązań technicznych i technologicznych, o wyższej sprawności oraz lepszej regulacyjności. Zwiększanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w świetle ciągle rosnącego zapotrzebowania na energię w tym sektorze przy jednoczesnym, sukcesywnym wzroście jej kosztów, zapewni trwałą poprawę ich konkurencyjności. GOZ odnosi się do wszystkich etapów cyklu życia produktu, zaczynając od jego projektowania, poprzez produkcję, konsumpcję, zbieranie odpadów, aż do ich zagospodarowania. W GOZ istotne jest to, żeby odpady były traktowane jako surowce wtórne. Temu mają służyć wszystkie działania poprzedzające powstanie odpadów. Bardzo ważny jest także rozwój technologii obiegu wody i zagospodarowania odpadów powstałych w wyniku działalności przemysłu wydobywczego i sektora energetyki. Wyzwaniem są także zlokalizowane na terenie województwa wyroby azbestowe – region podjął się ich stopniowej eliminacji i bezpiecznego

		unieszkodliwienia do 2032 realizując „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego". Jednakże dalsze jego wdrażanie wymaga kontynuacji wsparcia.
	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej wpływa na zachowanie wysokiej jakości kapitału naturalnego, w tym stabilność ekosystemów, co ma istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki regionu. Kwestie zachowania bioróżnorodności powinny zostać potraktowane horyzontalnie, dla wzmocnienia skuteczności zaplanowanej interwencji identyfikuje się potrzebę realizowania pogłębionych badań i ewaluacji w tym zakresie. W województwie występuje wiele obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, lecz wymagają one zarówno działań ochronnych wspierających zachowanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków, jak i służących podniesieniu ich atrakcyjności turystycznej przy jednoczesnym ograniczaniu antropopresji. Konieczne jest zatem zapewnienie równowagi między potrzebą zachowania wysokich walorów przyrodniczych a umiejętnym wykorzystywaniem jego zasobów, wspierającym lokalny rozwój gospodarczy i społeczny. Mimo realizacji działań w tym zakresie prowadzących m.in. do ukierunkowania ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz związanych z edukacją ekologiczną, wciąż wymagają one kontynuacji. Istnieje zatem potrzeba przywracania ich naturalnych funkcji środowiskowych oraz potencjału rozwojowego. Wyzwaniem dla regionu jest także niezadawalająca jakość powietrza atmosferycznego, wpływająca negatywnie na jakość życia mieszkańców i ekosystemy. Kluczowe w tym zakresie będzie także wsparcie działań przyczyniających się do zmniejszenia zanieczyszczeń potwierza w ramach rozwoju zielonej infrastruktury.
	(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu \transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	W Europejskim Zielony Ładzie wzywa się do 90% redukcji emisji gazów cieplarnianych z transportu, tak aby Europa stała się neutralną dla klimatu do 2050 r. CO_2 z sektora transportu stanowi ponad 40% emisji CO_2 w obszarze non-ETS w Polsce w 2015 r., natomiast w emisji wszystkich gazów cieplarnianych udział wynosi ok. 24%. Konieczne jest dążenie do zmiany funkcjonujących na obszarach miejskich zachowań dotyczących mobilności. Dominacja indywidualnego transportu samochodowego

		znacznie wpływa na częstotliwość kongestii, wzrost zanieczyszczeń powietrza oraz poziom hałasu, co przekłada się na obniżenie atrakcyjności przestrzeni publicznej i jakość życia mieszkańców. Odpowiedzią na wyzwania będą działania na rzecz promowania multimodalnego modelu mobilności służącego zrównoważonemu rozwojowi wielkopolskich miast i ich obszarów funkcjonalnych. Obecny stan systemu transportowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych jest niezadowalający, a deficyty w zakresie infrastruktury transportu zbiorowego, środków trwałych i integracji jego podsystemów są znaczne. Potrzeba wzrostu konkurencyjności transportu publicznego uwzględniać będzie aspekty cyfryzacji sektora transportu oraz zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej czerpać będzie również z niewykorzystanych możliwości ruchu pieszego i rowerowego. Istotne jest racjonalne i spójne wykorzystanie wszystkich środków transportu, z uwzględnieniem transportu nisko i zeroemisyjnego, wprowadzanie zrównoważonej polityki parkingowej, uspokajaniem ruchu w centrach miast, a także dalsze integrowanie środków transportu publicznego. Rozwój niskoemisyjnej mobilności miejskiej to także wsparcie systemów ładowania i tankowania pojazdów nisko i bezemisyjnych.
Cel Polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Rozwój i poprawa mobilności odpornej na zmianę klimatu będzie wzmacniać rozwój gospodarczy, spójność terytorialną i społeczną regionu. Renta lokalizacyjna Wielkopolski generuje duże możliwości rozwojowe, a przewidziana interwencja uwzględnia potrzebę wykorzystania tego potencjału. Część obszaru województwa jest nadal oddalona od głównych węzłów transportowych, stanowiąc poważną barierą w rozwoju przedsiębiorczości, lokalnych gospodarek, mobilności na rynku pracy i dostępie do usług publicznych. Kontynuacja działań realizowanych poza siecią TENT-T ukierunkowana będzie na rozwój zrównoważonej spadek natężenia ruchu, eliminację wąskich gardeł, zminimalizowanie wypadków, integrację różnych form transportu i ograniczenie presji środowiskowej. Kontynuacji wsparcia wymagają w szczególności publiczny transport drogowy i kolejowy. Wsparciem objęte zostaną dalsze działania zwiększające rolę kolei jako środka transportu

		pasażerskiego i towarowego. Podejmowane będą inwestycje infrastrukturalne i taborowe, redukujące braki związane ze stanem technicznym, dekapitalizacją i zbyt małą przepustowością niektórych odcinków linii kolejowych, czy niewystarczającą liczbą i jakością taboru kolejowego. Interwencjom w transport towarzyszyć będzie wdrażanie systemów informatycznych i telekomunikacyjnych zrealizowanych we wszystkich jego gałęziach.
Cel Polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	Gospodarka oparta na wiedzy wymaga zagwarantowania właściwej bazy edukacyjnej. Elementem mającym wpływ na jakość kształcenia jest m.in. baza dydaktyczna. Wśród wielkopolskich szkół zawodowych, mimo odnotowywanych pozytywnych zmian wynikających ze stopniowego doposażenia sal warsztatowych i modernizacji budynków szkolnych, występuje nadal zróżnicowanie w dostępie do dobrej jakości edukacji. Wyzwaniem jest jakość posiadanej infrastruktury, która zwłaszcza na obszarach wiejskich cechuje się wysokim wskaźnikiem dekapitalizacji oraz brakiem dostosowania obiektów do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. W planowanych działaniach konieczne będzie uwzględnienie kryteriów dostępności w każdej planowanej inwestycji. Zasadne jest wdrażanie wypracowanych i przetestowanych modelowych rozwiązań i standardów funkcjonowania różnego typu podmiotów. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, energooszczędność, sprzyjające neutralności klimatycznej,wykorzystaniu energii z odnawialnych źródeł.
	(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	Liczba placówek wsparcia w zakresie integracji i pomocy społ. (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ, domy samopomocy) od lat pozostaje niezmieniona, co w skali regionu jest sytuacją wymagającą poprawy. Zgodnie z zasadą DI, konieczne jest przekształcenie systemu opartego na placówkach tj. zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja stacjonarne, opieki paliatywnej i zastąpienie ich docelowo formami opieki w środowisku lokalnym, umożliwiającymi godne życie i usługi wysokiej jakości skoncentrowane na indywidualnych potrzebach. Obecnie nadal jednak w Wielkopolsce notuje się niedobory we wszystkich placówkach – łączna liczba łóżek jest wartością zdecydowanie poniżej średniej krajowej, co oznacza, że spora część osób potrzebujących specjalistycznej opieki nie

		może z niej korzystać. Mimo podejmowanych działań, posiadane zasoby DI nie są wystarczające. W placówkach przebywa większość osób zależnych (ok. 10 tys. osób przebywających w DPS, ZOL, ZPO do ok. 1 tys. miejsc w formach DI). Opieka długoterminowa nad osobami starszymi, OzN i osobami cierpiącymi na choroby przewlekłe jest w dominującej większości przypadków świadczona przez opiekunów nieformalnych, często członków rodziny. Brakuje miejsc mogących świadczyć usługi opieki wytchnieniowej. Podobnie, ilość mieszkań chronionych jest niewystarczająca (nieco ponad 100 w regionie). Tę formę wsparcia należy rozwijać na obszarach występowania „białych plam", tj. tam, gdzie notuje się wysoki odsetek OzN, osób w wieku poprodukcyjnym, usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (tj. głównych adresatów tego typu usług). Wsparcie przewiduje stworzenie nowoczesnej przestrzeni służącej realizacji przez ROPS w Poznaniu działań poprawiających jakość usług, wykorzystującej nowoczesne rozwiązania, np. tworzenie przestrzeni do zintegrowanych usług, w tym społ.-mieszkaniowych, przestrzeni modułowych, przestrzeni pokazowych dla JST, do świadczenia usług środowiskowych wspierających rodziny, cudzoziemców, wspomagających proces DI na poziomie regionalnym. W każdej planowanej inwestycji uwzględniane będą kryteria dostępności. Elementem uzupełniającym będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, energooszczędność, sprzyjające neutralności klimatycznej, wykorzystaniu energii z OZE.
	(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Pomimo wielu pozytywnych zmian w ostatnich latach, osiągniętych również dzięki zaangażowaniu funduszy UE, nadal identyfikuje się znaczącą potrzebę wspierania sektora ochrony zdrowia. Wyzwaniem jest poprawa dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych, w szczególności świadczonych w ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Odwrócenie piramidy świadczenia usług w systemie zdrowotnym generuje potrzeby w zakresie wsparcia infrastruktury w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Wielkopolska plasuje się na 10 miejscu wśród województw pod względem ilości udzielanych porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 miesz., znajdując się także poniżej średniej krajowej. Identyfikuje się niewystarczający stopień

		przystosowania jednostek świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością, bariery dostępu do specjalistycznych usług medycznych takich jak dentystyczne czy ginekologiczne, w tym dla dzieci czy kobiet z niepełnosprawnościami. Jednocześnie trzeba zabezpieczyć wysokiej jakości usługi zdrowotne, które ze względu na charakter, muszą być bezwzględnie udzielane w zakresie leczenia szpitalnego (wsparcie infrastrukturalne przyczyni się do poprawy opieki zdrowotnej zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w tym zakresie w regionie). Zgodnie z priorytetami unijnymi w zakresie wsparcia systemu zdrowia interwencji wymaga wzmocnienie koordynacji świadczonych usług medycznych. Wyzwaniem jest uzupełnienie niedoborów infrastrukturalnych mających na celu zwiększenie udziału usług medycznych z zakresu diagnostyki, opieki specjalistycznej i rehabilitacji, które mogłyby być świadczone w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz podstawowej opieki zdrowotnej. We wszystkich inwestycjach należy uwzględniać zasady dostępności, oraz implementować rozwiązania sprzyjające enegrooszczędności, przystosowania obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury.
	(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Inwestycje w kulturę przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia integracji społecznej i zapobiegania marginalizacji poszczególnych grup społecznych. Obiekty zabytkowe są ważnym elementem zasobu danego obszaru, podnoszącym jego atrakcyjność turystyczną i definiującego w znacznym stopniu możliwości budowy marki, potencjału rozwojowego, uwarunkowanego specyfiką danego miejsca (zwiększenie atrakcyjności miejsca), jak i z punktu widzenia wzmacniania czynników rozwoju społeczno-gospodarczego (rozwoju kapitału społecznego, kreatywności i innowacyjności). Ograniczenia wywołane pandemią w sektorze kultury i turystyki spowodowały konieczność wprowadzania nowych sposobów korzystania z jej oferty. W celu zapewnienia większej odporności i utrzymania miejsc pracy w tych sektorach należy działać w zakresie wprowadzania rozwiązań cyfrowych, digitalizacji zbiorów, inwestować w nowe umiejętności pracowników odpowiadające na aktualne wyzwania. Jednocześnie kontynuować należy działania służące promowaniu miejsc,

		które mogą stanowić niszowe produkty turystyczne, oparte na kulturowo-historyczno-cywilizacyjnych i przyrodniczych atrakcjach w Wielkopolsce, jak również realizować projekty zwiększające dostępność istniejących obiektów, szlaków, atrakcji dla osób ze specjalnymi potrzebami (os. z niepełnosprawnościami, os. starszych, rodzin z dziećmi).Wszystkie inwestycje powinny stosować rozwiązania sprzyjające zwiększeniu dostępności w instytucjach kultury, poprawiające dostepność szlaków i obiektów turystycznych oraz implementować rozwiązania sprzyjające enegrooszczędności, przystosowaniu obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu, a także Nowego Europejskiego Bauhausu. Planując inwestycje w obszarze kultury mające wpływ na dziedzictwo kulturowe zasadne jest wykorzystywanie w stosownych przypadkach zaleceń wynikających z dokumentu „Europejskie zasady jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe”.
	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	Pomimo stosunkowo niskiej stopy bezrobocia, niektóre grupy społeczne nie uczestniczą w rynku pracy, a pracodawcy wskazują na niedobory pracowników w pewnych branżach. Niskie wskaźniki zatrudnienia dotyczą w szczególności grup kobiet, osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach. W regionie istotny jest także odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Szczególne znaczenie ma także aktywizacja osób młodych, gdyż to od nich w największej mierze zależy przyszły rozwój gospodarczy regionu. Mając to na uwadze, uzasadnione będzie realizowanie założeń wynikających z Gwarancji dla młodzieży. W ramach CS uzasadnione jest wykorzystanie wszystkich narzędzi służących aktywizacji zawodowej ujętych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Wykorzystanie różnorodnych form wsparcia przysłuży się wypracowaniu najbardziej optymalnej ścieżki aktywizacji w zależności od indywidualnych potrzeb uczestnika projektu.
	(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które	Czynnikiem mającym wpływ na rynek pracy jest niedostateczne dostosowanie pracodawców, pracowników i przedsiębiorstw do zmian społecznych i gospodarczych wynikających zarówno z trendów rozwojowych, jak i restrukturyzacji/adaptacji/modernizacji przedsiebiorstw. Umiejętności pracowników coraz częściej nie

	uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	odpowiadają potrzebom zgłaszanym przez pracodawców. Skutkuje to bezrobociem w pewnych grupach zawodowych i jednoczesnym niedoborem pracowników w innych. Wyzwaniem pozostaje wspieranie pracodawców w stosowaniu nowoczesnych form zarządzania firmami (m.in. zarządzanie wiekiem, czasem pracy), wykorzystania nowowczesnych technologii w tym w powiązaniu z GOZ lub nisko/zeroemisyjnością. W wytycznych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027 wskazano m.in. potrzeby inwestycyjne w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej w celu promowania aktywnego i zdrowego starzenia się. Wielkopolska znajduje się w grupie regionów o największej łącznej liczbie dni absencji chorobowej. Wyzwania w tym obszarze dotyczą zwiekszenia dostępności do profilaktycznych badań, wczesnej diagnostyki, kompleksowego leczenia chorób, w tym chorób cywilizacyjnych, poprawy warunków pracy sprzyjających wydłużeniu życia zawodowego i aktywnego starzenia się. Istotne jest także zapewnienie możliwości przekwalifikowania w sytuacj świadczenia pracy w warunkach zagrażających zdrowiu. Działania ww. zakresie są spójne z polityką zdrowotną Samorządu Województwa Wielkopolskiego jakim jest poprawa stanu zdrowia i związana z nim poprawa jakości życia mieszkańców województwa oraz zmniejszenie nierówności w zdrowiu. Zakres działań planowany do realizacji w ramach formuły RLKS w tym obszarze wynika z deklaracji działających na terenie województwa Lokalnych Grup Działania.
	(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z	Głównymi wyzwaniami pozostają zwiększenie roli szkoły w stosowaniu nowoczesnych metod nauczania, rozwijanie kompetencji kluczowych, powiązanie edukacji z rynkiem pracy, wzrost umiejętności przekrojowych związanych z niezależnym, twórczym i krytycznym myśleniem oraz rozwiązywaniem problemów. Podnoszenie wiedzy, kompetencji, umiejętności pozwalających odnaleźć się na rynku pracy, wymagającym dużej elastyczności, innowacyjności i otwartości, jest kluczowe dla rozwoju regionu i polepszenia własnego standanrdu życia. Edukacja musi podążać za zmieniającymi się modelami nauczania, możliwościami, jakie dają nowoczesne technologie. Cyfrowa i zielona transformacja wpływają na rozwój nieznanych dotychczas zawodów, wymuszają nabywanie

	niepełnosprawnościami	nowych kompetencji, co musi być wspierane już od wczesnych lat edukacji. Podobnie, istotną rolę w regionanej gospodarce odgrywa zwiększenie dostępu i jakości doradztwa zawodowego, rozwój i wzmocnienie szkolnictwa zawodowego, współpracującego z regionalnym rynkiem pracy. Dobra jakość edukacji powinna być dostepna dla wszystkich uczniów, dlatego uwagi wymaga edukacja włączająca, zwłaszcza biorąc pod uwagę stały wzrost odsetka uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nadal problemem jest dostępność do dobrej jakości edukacji przedszkolnej – dotyczy to nie tylko białych plam w dostępności do miejsc, ale także dostępu do np. specjalistów w zakresie wczesnej diagnozy pozwalających na zaplanowanie zajęć kompensacyjnych i wyrównujących szanse dzieci. Planuje się wsparcie w zakresie kompetencji powiązanych z lokalnym rynkiem pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym. Wsparcie w ramach CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji przedsiębiorców, menadżerów i pracowników (w tym kompetencji cyfrowych) finansowanymi z CP4. Zakres działań planowany do realizacji w ramach formuły RLKS w tym obszarze wynika z deklaracji działających na terenie województwa Lokalnych Grup Działania.
	(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Widoczny jest niski poziom uczestnictwa w kształceniu osób dorosłych w Wielkopolsce, pomimo podejmowania interwencji w tym zakresie . Szybkie tempo zmian na rynku pracy, spowodowane m.in. postępującym rozwojem technologicznym sprawia, że niezbędne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się zapotrzebowanie na nowe kompetencje i kwalifikacje. Kluczowe jest tworzenie warunków dla rozwoju edukacji ustawicznej, podejmowanie działań służących podnoszeniu świadomości w zakresie uczenia się przez całe życie, wykorzystywanie przy tym potencjału już działajacych instytucji i docieranie z ofertą do szerokich grup społecznych, zwłaszcza o niskich kwalifikacjach czy kompetencjach niedostosowanych do potrzeb rynku pracy, m.in. cyfryzacja, zaawansowane procesy technologiczne, powszechne stosowanie w sferze publicznej, bizensie i codzienna komunikacja w językach obcych to procesy stanowiące potencjalne źródło wykluczenia. Uświadomienie, że uczenie się przez całe życie jest procesem pożądanym, koniecznym dla

		sprawnego poruszania się zarówno na rynku pracy jak i w codziennym życiu będzie stanowiło największe wyzwanie. Wsparcie w ramach CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji przedsiębiorców, menadżerów i pracowników (w tym kompetencji cyfrowych) finansowanymi z CP4. Zakres działań planowany do realizacji w ramach formuły RLKS w tym obszarze wynika z deklaracji działających na terenie województwa Lokalnych Grup Działania.
	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Niedobory pracowników i niekorzystne perspektywy demograficzne uwydatniają wyzwania związane ze zwiększaniem aktywizacji zawodowej i inwestowaniem w umiejętności osób obecnie pozostających poza rynkiem pracy. Populacja osób biernych zawodowo to grupa niejednorodna. Znajdują się w niej osoby w różnym wieku, o różnym statusie ekonomicznym, posiadające różne wykształcenie. Wszelkie działania podejmowane wobec osób biernych zawodowo powinny uwzględniać te różnice. Przyczyny bierności zawodowej są trwalsze, niż w przypadku bezrobocia. Cechą projektów aktywizujących powinno być łączenie ze sobą celów społecznych i zawodowych, realizacja działań w oparciu o diagnozę indywidualnych potrzeb i prowadzone w ujęciu procesowym. Zgodnie z celami regionalnej polityki społecznej, działania w tym zakresie powinny opierać się na współpracy różnych jednostek systemu pomocy społecznej, instytucji publicznych, jednostek oświatowych czy organizacji pozarządowych. Szczególnie ważnym elementem systemu szeroko pojętej aktywizacji społeczno-zawodowej jest sfera ekonomii społecznej. W ostatnim czasie nastapił jej intensywny rozwój. W regionie funkcjonuje najwięcej w kraju spółdzielni socjalnych. Tym bardziej istotne wydaje się wzmocnienie kompetencji i usług oferowanych tym podmiotom przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej. Jednocześnie, dla zwiększenia efektywności projektów w zakresie aktywnego włączenia niezbędne jest podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antydyskryminujących, m.in. przez szkolenia, dla pracowników i pracodawców z zakresu niwelowania barier systemowych spowodowanych negatywnymi stereotypami i dyskryminacją ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, zarządzania różnorodnością, promowanie wśród pracodawców rozwiązań systemowych wspierających równe traktowanie i niedyskryminacje.

		Bezpośrednie zwalczanie wszelkich form dyskryminacji m.in. przez tworzenie systemu wsparcia dla osób dyskryminowanych (np. ofiar mowy nienawiści, czy ofiar przemocy ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność i inne przesłanki).
	(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	Przewiduje się, że w nadchodzących dziesięcioleciach liczba ludności w wieku produkcyjnym w regionie będzie spadać. Wzrost gospodarczy będzie w coraz większym stopniu zależeć od udanej integracji pracowników zza granicy i pełnego wykorzystania ich umiejętności i kompetencji. Dane liczbowe wskazują na znaczący wzrost liczby imigrantów w Wielkopolsce. Największą grupą cudzoziemców przebywającą w Wielkopolsce są osoby, które przyjechały z Ukrainy. Najczęściej w Polsce osiedlają się osoby młode. Około 60 proc. cudzoziemców posiadających ważne zezwolenia na pobyt to osoby w przedziale wiekowym 18-40 lat, a ok. 4 proc. powyżej 60. roku życia. Według raportu OECD z 2019 r., Polska nie jest atrakcyjna dla cudzoziemców z wyższym wykształceniem, wykwalifikowanych pracowników, studentów/doktorantów i zagranicznych przedsiębiorców. Możliwości uzyskania wsparcia w procesie rozwoju kwalifikacji dla cudzoziemców nie mają powszechnego charakteru i są dostępne głównie poprzez organizacje pozarządowe. Brakuje wprowadzonych systemowo szeroko rozumianych programów integracyjnych. Konieczna jest realizacja projektów integracyjnych, kształtujących postawy otwartości sprzyjających większej spójności społecznej. Ważne jest skierowanie usług również do rodzin obywateli państw trzecich i zapewnienie dzięki nim pełniejszej integracji ze społecznością lokalną.
	(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup	Os. korzystające ze wsparcia pomocy społ. to coraz częściej osoby samotne, starsze, przewlekle chore, korzystające ze wsparcia długotrwale. Prognozy demog. do 2050 r. mówią o wzroście liczby os. w wieku 60 lat i więcej w regionie. Notuje się nierównomierne rozłożenie istniejących zasobów i usług społ. – najwięcej w pobliżu centrum woj., natomiast gm. zwłaszcza na północy i wschodnie nie dysponują ofertą tak zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb mieszk. Istnieje potrzeba zapewnienia odpowiednich usług, w tym opiekuńczych zwłaszcza w formach DI. Priorytetem jest zapewnienie zdeinstytucjonalizowanych miejsc opieki,

	w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	również w placówkach (np. w przypadku DDOM, opieki paliatywnej czy hospicyjnej), poprawa warunków zamieszkiwania osób starszych w placówkach całodobowych w kierunku DI – indywidualizacja usług oraz umożliwienie doświadczania mieszkańcom swojego sprawstwa i decyzyjności w kwestiach ich codziennego życia. Istotną kwestią jest zaadresowanie odpowiednich usług dla opiekunów nieformalnych. Pomoc udzielana osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji powinna mieć charakter profilaktyczny (np. wsparcie asystenckie, działalność klubów, świetlic, usługi opiekuńcze, mieszkania z odpowiednim wsparciem), interwencyjny (działający w sytuacji doraźnej pomocy) oraz integracyjny (wspierający w integracji po przejściu kryzysu). Odpowiedzią na potrzeby mogą być także zintegrowane usługi oferowane w ramach centrów usług społecznych. Os. z grup defaworyzowanych, w tym potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, należy zapewnić dostęp do świadczeń zdrowotnych oraz stosować tam, gdzie to zasadne rozwiązania i standardy korzystając z wypracowanych już modeli (np. Dostępność plus dla zdrowia). Podejmowane działania będą miały na celu zwiększenie udziału zdeinstytucjonal. usług zdrowotnych, wzrost jakość świadczonych usług zdrowotnych dla osób starszych, OzN. Należy wprowadzać działania kompleksowe obejmujące system usług zdrow., społ., opiekuńczych i edukacyjnych, wykorzystujących nowoczesne technologie cyfrowe. Wsparcie ochrony zdrow. realizowane w ramach CP1 będzie stanowiło uzupełnienie interwencji zaprogramowanej w ramach CP4. Zakres działań planowany do realizacji w formule RLKS w tym obszarze wynika z deklaracji działających na terenie woj. LGD.
	(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Działania o charakterze integracyjnym pełnią kluczową rolę w budowaniu silnych społeczności lokalnych, wspieraniu włączenia do życia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, znajdujących się w gorszej sytuacji materialnej czy pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem. Szczególnie istotne są tu inicjatywy, których adresatami będą dzieci, rodziny przeżywające różne kryzysy, ofiary przemocy, zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym lub w kryzysie bezdomności, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego czy migranci i ich otoczenie. Pomimo, że udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w województwie jest wyższy o 5,2 p. proc.

		niż średnia krajowa (77,4%), a Wielkopolska znajduje się w czołówce liderów deinstytucjonalizacji systemu pieczy zastępczej, to w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nadal przebywają dzieci poniżej 10. roku życia. Kluczowe staje się efektywne pozyskiwanie przez nowych kandydatów na prowadzenie rodzin zastępczych, a następnie wspieranie i wzmacnianie tych osób, tak, by zapewnić im warunki do pełnienia tej roli w możliwie najbardziej kompetentny sposób. Występuje silna potrzeba rozbudowy usług szeroko rozumianego wsparcia rodzin z dziećmi borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Działania na rzecz dzieci będą realizować założenia Europejskiej Gwarancji dla Dzieci. Dla wzmocnienia i poprawy dostępności usług niezbędnę jest także wsparcie rozwoju partnerów społecznych i organizacji społeczenstwa obywatelskiego. Zakres działań planowany do realizacji w ramach formuły RLKS w tym obszarze wynika z deklaracji działających na terenie województwa Lokalnych Grup Działania.
Cel Polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Kluczowymi wyzwaniami wielkopolskich miast są poprawa jakości życia mieszkańców, tworzenie warunków dla zintegrowanego rozwoju oraz wsparcie współpracy w ich obszarach funkcjonalnych. Część mieszkańców miast funkcjonuje w niesprzyjającym otoczeniu, będące skutkiem m.in. przemian w gospodarce, wieloletnich zaniedbań w zakresie utrzymania infrastruktury czy problemów społecznych. Szacuje się, że ponad $^1/_5$ powierzchni miast podlega procesom degradacji i wymaga rewitalizacji. Region charakteryzuje się największą w skali kraju powierzchnią gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, na co wpływa przede wszystkim eksploatacja węgla brunatnego. Istotnym problemem są również obszary poprzemysłowe. Notuje się potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej. Inwestycje w kulturę wpływają nie tylko na ekonomiczny rozwój i wzrost konkurencyjności, ale także wzmocnienie kapitału społecznego na danym obszarze Wszystkie inwestycje powinny stosować rozwiązania sprzyjające zwiększeniu dostępności w instytucjach kultury, poprawiające dostępność szlaków i obiektów turystycznych oraz implementować rozwiązania sprzyjające enegrooszczędności, przystosowaniu obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury zgodnie z założeniami

		Europejskiego Zielonego Ładu, a także Nowego Europejskiego Bauhausu. Planując inwestycje w obszarze kultury mające wpływ na dziedzictwo kulturowe zasadne jest wykorzystywanie w stosownych przypadkach zaleceń wynikających z dokumentu „Europejskie zasady jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe”.
	(ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	Rozwój Wielkopolski zrównoważonej terytorialnie dopełnia wsparcie jej obszarów wiejskich. Obok inwestycji służących poprawie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwiększaniu miejsc pracy poza rolnictwem, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców, czy pobudzaniu aktywności społecznej, kluczowe jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich oraz zwiększanie wykorzystywania potencjałów turystyki, kultury czy unikalnych walorów przyrodniczych. Na wielu obszarach wiejskich notuje się poważne problemy ich depopulacji, marazmu gospodarczego i ubożenia jej mieszkańców. Wiele z nich przestała/przestaje być atrakcyjna dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Jednymi z przyczyn są niewystarczający dostęp do podstawowych usług. Znajdujące się na tych terenach liczne obiekty zabytkowe, zespoły pałacowo-ogrodowe czy zespoły folwarczne ulegają stopniowej degradacji, a przy braku renowacji na trwałe zostanie utracone nie tylko lokalne, ale i regionalne dziedzictwo kulturowe. Niewystarczającą jakością i stanem technicznym odznaczają się również obiekty sportowo-rekreacyjne czy turystyki kwalifikowanej. Wszystkie inwestycje powinny stosować rozwiązania sprzyjające zwiększeniu dostępności w instytucjach kultury, poprawiające dostępność szlaków i obiektów turystycznych oraz implementować rozwiązania sprzyjające energooszczędności, przystosowaniu obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu, a także Nowego Europejskiego Bauhausu. Planując inwestycje w obszarze kultury mające wpływ na dziedzictwo kulturowe zasadne jest wykorzystywanie w stosownych przypadkach zaleceń wynikających z dokumentu „Europejskie zasady jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe”.

Cel szczegółowy FST. Umożliwienie regionom i ludziom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu	(i) Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie	Wielkopolska Wschodnia jest obszarem wydobywczo-energetycznym szczególnie narażonym na skutki zmian klimatycznych, wymagającym podjęcia zintegrowanych i skoordynowanych działań w związku z transformacją w kierunku zrównoważonej i neutralnej dla klimatu gospodarki. Wiązać się ona będzie z przemianami społecznymi, gospodarczymi i technologicznymi. W przypadku osób odchodzących z górnictwa i energetyki konwencjonalnej , a także branż powiązanych, konieczne jest wsparcie ukierunkowane na podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz aktywizację zawodową tych osób. Redukcja miejsc pracy może przyczynić się do zwiększenia natężenia migracji mieszkańców, w szczególności ludzi młodych, pogłębiając w ten sposób depopulację, a także wpływać na wzrost poziomu wykluczenia społecznego i ubóstwa wśród części mieszkańców tego subregionu. Kluczowe znaczenie będą miały działania ukierunkowane na wsparcie otoczenia rynkowego i przedsiębiorstw powiązanych także z sektorem wydobywczo-energetycznego. Wyzwaniem jest wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy, a także wzmacnianie współpracy między przedsiębiorcami, instytucjami badawczymi, ośrodkami akademickimi i samorządami. Istotna będzie także kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych. Sprawiedliwa transformacja powinna uwzględniać działania na rzecz przywracania wartości użytkowej gruntom zdewastowanym i zdegradowanym, a także nadawanie im nowych funkcji, poprawę stosunków wodnych zaburzonych w wyniku działalności górniczej, inwestycje podnoszące efektywność energetyczną budynków publicznych i mieszkalnych. Promowane będą rozwiązania dotyczące przede wszystkim branż zielonej gospodarki, rozwoju obszarów zrównoważonych energetycznie, wykorzystujących lokalne uwarunkowania, a także działania z zakresu elektromobilności.

2. Priorytety

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKIEJ GOSPODARKI

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRRi Funduszu Spójności

2.1.1.1. Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie potencjału B+R podmiotów badawczych w regionie**
2. **Wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw i konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, w tym w zakresie infrastruktury B+R**
3. **Wzmocnienie procesu przedsiębiorczego odkrywania w regionie.**

Działania wspierające potencjał B+R podmiotów badawczych będą obejmować inwestycje w infrastrukturę B+R (np. zakup lub wytworzenie infrastruktury wykorzystywanej do realizacji agendy badawczej wpisującej się w inteligentną specjalizacją określoną na poziomie regionalnym lub PPO) oraz wzmocnienie regionalnej kadry naukowej. Przewiduje się możliwość finansowania publicznej infrastruktury badawczej, wykorzystanej do działalności gospodarczej i niegospodarczej. Zakłada się wsparcie rozwoju kadr (jako element projektu), w szczególności poprzez projekty młodych naukowców (np. doktorantów), udział naukowców w roli konsultantów dla przedsiębiorstw i konsorcjów przedsiębiorstw w zakresie prac B+R i mechanizm współpracy/partnerstw (w tym z ośrodkami badawczymi z zagranicy). Przewiduje się także wykorzystanie możliwości bezpośredniego wsparcia projektów wybranych w ramach co-fundów (europejskich partnerstw współfinansowanych) i innych partnerstw Horyzontu Europa. Podmioty badawcze stanowią jednostki naukowe, naukowo-przemysłowe, konsorcja z ich udziałem, sieci badawcze, uczelnie i szkoły wyższe, instytuty badawcze (w tym instytuty PAN), centra badawczo-rozwojowe i inne tworzące regionalny ekosystem innowacji.

Ważnym elementem będzie wsparcie projektów podmiotów badawczych, zaangażowanych w rozwój Wielkopolskiej Doliny Wodorowej, generujących podaż i popyt na rozwiązania ekosystemu wodorowego, redukujące koszty i poprawiające efektywność rozwiązań np. dla ogniw paliwowych (nie tylko wodorowych), elektrolizerów, wytwarzania, przesyłu i przechowywania wodoru oraz całego spektrum aktywności obejmujących niezbędne zakresy kompensacji Wielkopolskiej Doliny Wodorowej, np. energię odnawialną, elektrolizę, biogaz, produkcję biomasy i amoniaku, tankowanie wodoru.

Wsparcie działalności B+R dedykowane przedsiębiorstwom oraz konsorcjom przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi będzie mogło obejmować jeden, kilka lub wszystkie obszary wsparcia m.in.:

- infrastrukturę B+R (np. aparaturę, sprzęt i inną niezbędną infrastrukturę przyczyniająca się do tworzenia innowacyjnych produktów bądź usług lub stanowiąca element wdrożenia innowacji),
- prace B+R, z możliwym komponentem wdrożeniowym,
- uzyskanie i ochronę własności intelektualnej (wartości niematerialne, prawne np. licencje itp.),
- internacjonalizację i eksport produktów,
- cyfryzację, automatyzację i robotyzację,
- rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu),
- nowoczesną organizację działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwo dla MŚP, modele biznesowe (jako element projektu),
- usługi proinnowacyjne i/lub prorozwojowe, zwłaszcza związane z „zieloną” i cyfrową transformacji gospodarki.

Inwestycje w ramach FEW nie powinny powielać infrastruktury B+R, która powstała w ramach Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz Sieci Badawczej Łukasiewicz. Działania powinny być realizowane w formie kompleksowych/modułowych projektów, które pozwalają na lepsze dopasowanie wsparcia do potrzeb i możliwości odbiorcy oraz zawodności rynku. Możliwe jest wsparcie projektów linearnych, jak również projektów nielinearnych, w których poszczególne moduły odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby przedsiębiorcy z obszaru B+R+I, lecz ich realizacja nie jest od siebie uzależniona. Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb, przy czym jeden z

modułów: prace B+R lub infrastruktura B+R jest obligatoryjny. Pozostałe moduły są fakultatywne. Wsparcie uzyskają przedsiębiorstwa różnej wielkości, będące na różnych etapach rozwoju. Dla osiągnięcia większej efektywności wsparcia nie wyklucza się pogłębionej, wieloetapowej oceny projektów.

Wsparcie uzyskają projekty badawczo-rozwojowe H2LAB zwiększające adaptację rozwiązań gospodarki opartej na nośniku energii – wodorze, poprawiających wykorzystanie i efektywność technologii ogniw paliwowych. Projekty będą częścią Wielkopolskiej Doliny Wodorowej.
W przypadku prac B+R, można uzyskać wsparcie finansowe na wszystkie lub wybrane elementy procesu badawczego.

Wsparcie w zakresie cyfryzacji obejmuje doradztwo dot. zastosowania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwie, rozwój kompetencji cyfrowych, zakup i wytworzenie technologii wspierających prowadzenie działalności gospod., w tym w postaci wartości niematerialnych i prawnych do rozwiązań IT (w formie licencji lub praw własności do technologii), usług niezbędnych do wdrożenia technologii cyfrowych, Internetu rzeczy, interfejsów aplikacji, itd., wspierających wzajemne dzielenie się danymi, digitalizację procesów eksportowych. Szczególnie istotne są projekty wspierające przedsiębiorców w przechodzeniu na zieloną gospodarkę (np. usługi bazujące na sztucznej inteligencji i technologii blockchain w nowych instalacjach OZE).

Zwiększenie innowacyjności wymaga zwiększenia automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji i jednocześnie rozwoju kompetencji przedsiębiorców, pracowników, kadry zarządzającej lub partnera w ramach konsorcjum w obszarach istotnych dla realizacji zadań w ramach modułów/projektów linearnych, obejmujący m.in. innowacje procesowe, nowe modele biznesowe (w tym kompetencje dla gospodarki nisko i zeroemisyjnej m.in. wodorowej). Finansowane mogą być wydatki m.in.: na nabywanie kwalifikacji, kursy, szkolenia, staże. Wsparcie w tym zakresie finansowane z CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji realizowanymi w ramach CP4.

Wspierane będą nowe modele biznesowe, uwzględniające aspekty środowiskowe i przestawienie się na model cyrkularny, tj. ograniczenia zużycia zasobów pierwotnych i minimalizację produkcji odpadów, ekoprojektowanie, wydłużanie życia produktów, przeprowadzania ocen środowiskowych i cyklu życia produktu (jak ETV, PEF czy LCA), współdzielenie, realizację modelu sprzedaży funkcji danego produktu (product as a service), itd.

Usługi proinnowacyjne i/lub prorozwojowe dla przedsiębiorstw, w tym doradztwo wodorowe zawierające elementy audytu, będą prowadzone m.in. przez ośrodki badawcze, IOB, klastry w formule popytowej. Wspierane będzie doradztwo dla MŚP, uzupełnione szkoleniami dla pracowników, np. w zakresie „zazieleniania" przedsiębiorstw. Zakres doradztwa powinien obejmować wszystkie aspekty działania przedsiębiorstwa, w tym planowanie i monitorowanie prac B+R.

Internacjonalizacja i eksport produktów obejmuje m.in.: komercjalizację wyników prac B+R i ich promocję na rynkach zagranicznych. Istotny jest

udział we wspólnych przedsięwzięciach przedsiębiorców, sektora nauki, partnerów społ. i gospod. oraz podmiotów sektora publicznego w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji oraz rozwoju mechanizmów dyfuzji wiedzy w gospodarce, transferu technologii, w tym na arenie międzynarodowej. Nie wyklucza się wsparcia działalności B+R poprzez wdrażanie Wspólnych Przedsięwzięć Badawczych (agend badawczych przygotowywanych i finansowanych wspólnie z partnerami, którzy uczestniczą w określaniu celu i zakresu agendy).

Wsparcie w ramach CS ukierunkowane jest w szczególności na regionalne i/lub podregionalne inteligentne specjalizacje (IS) określone w RIS 2030 oraz uzupełniająco na wyłaniające się specjalizacje wynikające z Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania (PPO), w tym regionalne innowacje społ. rozumiane, jako produkt bądź usługa służąca rozwiązaniu problemu społ. istotnego dla rozwoju regionu (nie zidentyfikowane w regionalnych dok. strategicznych).

Prowadzony będzie proces PPO (w tym weryfikacja i aktualizacja RIS, oddolna identyfikacja wyłaniających się potencjałów rozwojowych) oraz działania związane z monitoringiem i ewaluacją podejmowanych działań w obszarze IS, w tym innowacji społecznych. W tym celu wykorzystane zostaną różne narzędzia, m.in. pobudzanie współpracy międzyinstytucjonalnej, angażowanie środowiska akademickiego i naukowego, wsparcie organizowania się środowiska innowatorów, podnoszenie kompetencji i umiejętności w zakresie eksperymentowania, budowanie świadomości i przychylności dla nowatorskich, specjalistycznych i skalowanych rozwiązań, upowszechnienie skutecznych modeli biznesowych, rozpowszechnienie raportów/dokumentów specjalistycznych (np. raportów, agend, planów działań) dotyczących dostępnych technologii i możliwości współpracy B+R+I w regionie, między regionami i na arenie międzynarodowej. PPO wzmacniane będzie przez promocję rozwoju ekosystemu wodorowego i nisko/zeroemisyjnych rozwiązań realizowanych dotychczas przez władze regionu (m.in. w ramach promocji marki H-2 Wielkopolska), z wykorzystaniem oddolnego procesu angażującego sektor prywatnym świat nauki, edukacji, IOB, NGO i opinię publiczną, administrację. Przewiduje się wsparcie tworzenia i włączania się w partnerstwa międzynarodowe.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „small mid-caps", „mid-caps" i przedsiębiorstwa duże w ograniczonym zakresie (preferencje dla współpracy z MŚP; wsparcie dla firm spoza sektora MŚP jest dopuszczalne w przypadku realizacji inwestycji B+R opartych ściśle na uzasadnionej planem biznesowym współpracy z podmiotami sektora MŚP)
- klastry
- jednostki naukowe i ich konsorcja
- instytuty badawcze (w tym instytuty PAN)
- uczelnie i szkoły wyższe
- konsorcja naukowo-przemysłowe

- centra badawczo-rozwojowe
- inne podmioty tworzące ekosystem innowacji, w tym organizacje pozarządowe, IOB

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zasadą uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Będzie odbywało się także zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone w procesie programowania, wdrażania, monitorowania, kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów i w okresie ich trwałości.
Przez eliminację wszelkich barier fizycznych, finansowych, socjalnych czy psychologicznych, utrudniających lub zniechęcających do brania pełnego udziału w życiu społeczeństwa, a także barier wynikających z powszechnie występujących negatywnych stereotypów na temat grup zagrożonych dyskryminacją ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną należy dążyć do umożliwienia wszystkim osobom czynnego uczestnictwa w rynku pracy i integracji z otoczeniem społecznym. W efekcie zaangażowane instytucje i beneficjenci będą przestrzegali, aby rezultaty projektu miały ogólnodostępny charakter (infrastruktura, przestrzeń, budynki), były oferowane szerokiemu kręgowi adresatów (usługi zdrowotne, edukacyjne etc.), dostępne bez dyskryminacji ze względu na przywołane cechy, a sama treść projektów (np. oferowane usługi edukacyjne czy inny rodzaj usług) nie były dyskryminacyjne.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Terytorializacja wsparcia będzie uwzględniać lokalne systemy innowacji (tj. podregionalne inteligentne specjalizacje określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 oraz wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania). Jednocześnie w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia, jakim jest B+R, w ramach celu szczegółowego istnieje możliwość realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Istotne będzie rozwijanie sieci kontaktów i współpracy w zakresie badań i rozwoju na szczeblu międzynarodowym, zwłaszcza w ramach inteligentnej specjalizacji i w celu wspierania innowacyjnych projektów oraz zapewnienia lepszej integracji z regionalnymi i globalnymi sieciami innowacyjnymi. Realizowane będą działania zmierzające do zwiększenia zaangażowania regionalnych podmiotów we współpracę międzynarodową w obszarach RIS, w tym innowacji społecznych. Przewiduje się wsparcie tworzenia i

włączania się w partnerstwa międzynarodowe. Przewiduje się także wykorzystanie możliwości bezpośredniego wsparcia projektów wybranych w ramach co-fundów (europejskich partnerstw współfinansowanych) i innych partnerstw Horyzontu Europa. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Należy zwrócić uwagę, że inwestycje w B+R nie przynoszą natychmiastowej poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw i cechuje je wysoki poziom ryzyka. Wyniki prac B+R oraz ewentualne zyski z tego tytułu są niepewne lub – w najlepszym wypadku – znacząco oddalone w czasie. Generowanie dochodu zachodzi pośrednio przez wykorzystanie infrastruktury B+R i wdrażanie wyników do działalności przedsiębiorstwa (lub ich sprzedaż). Faza eksperymentalnych prac rozwojowych oraz wejścia/przygotowania do wejścia na rynek są, co do zasady wspierane dotacjami. Generalnie, inwestycje B+R nie generują na wejściu wystarczających zysków lub oszczędności tak, by były opłacalne bez dodatkowego wsparcia.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	9	91
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	9	91
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 07	Organizacje badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.	0	5
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	EUR	3 864 536	38 645 359
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	0	35

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi

1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	122	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 102	Miejsca pracy dla naukowców utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	111	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	48 284 062	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0	2021	39	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 04	MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne	przedsiębiorstwa	0	2021	19	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	004	26 000 000,00
				001	12 981 759,00
				002	12 981 759,00
				003	6 490 880,00
				023	3 000 000,00
				029	3 606 044,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr	Fundusz	Kategoria	Cel	Kod	Kwota (w EUR)

priorytetu		regionu	szczegółowy		
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	01	65 060 442,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	65 060 442,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	02	65 060 442,00

2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.1.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- **Rozwój i poprawę jakości i dostępności e-usług i e-zasobów publicznych, w tym e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, danych przestrzennych**
- **Projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług.**

W ramach CS wspierane będą projekty z zakresu rozwoju e-usług obejmujące m.in.:

- rozwój elektronicznej administracji w samorządach, w tym cyfrowa standaryzacja i strukturyzacja zasobów oraz bezpieczne repozytoria cyfrowe, cyfryzacja procesów back-office w administracji samorządowej oraz wykorzystanie najnowszych osiągnięć technologicznych i organizacyjnych dla wprowadzania procesów modernizacyjnych wspomagających bieżącą działalność urzędów, w tym aplikacji ISP (informacje sektora publicznego) i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. chmura obliczeniowa, elektroniczny obieg dokumentów, otwarte dane publiczne wysokiej jakości, budowa odpowiednich narzędzi analitycznych, itp.),
- tworzenie, standaryzacja i aktualizacja cyfrowych e-usług i referencyjnych zasobów cyfrowych, a także infrastruktury do ich realizacji,
- udostępnianie e-zasobów naukowych i kulturowych,
- rozwijanie zasobu geodezyjnego należącego do właściwości danego JST, w tym katastru (po uzyskaniu pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju),
- rozwijanie zasobu związanego z monitoringiem i ochroną środowiska i klimatu,
- rozwijanie zasobu związanego z monitoringiem i ochroną zdrowia, w tym w szczególności z podejściami w zakresie medycyny precyzyjnej/spersonalizowanej oraz interceptywnej,
- rozwój infrastruktury informatycznej, e-usług i cyfrowych zasobów służącej podnoszeniu poziomu świadomości zdrowotnej, aktywności i sprawności fizycznej oraz odporności na stres,
- wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy administracją i klientem (A2C),
- rozwój infrastruktury informatycznej (jako element projektu) i aplikacji ISP, także cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania (np. w zakresie nauki, kultury i dziedzictwa) pozostających w dyspozycji podmiotów spoza sektora publicznego realizujących usługi publiczne. Wypracowanie wspólnych formatów danych służy spójności rejestrów posiadanych przez administrację publiczną. Dopuszcza się kontynuację projektów z perspektywy 2014-2020, przy czym powinny być one uzasadnione znaczącymi korzyściami społeczno-gospodarczymi dla regionu.

Wsparcie w zakresie kompetencji cyfrowych możliwe jest jako element projektu. Wsparcie w zakresie rozwijania i wprowadzania systemów

monitorowania i zarządzania energią (energia elektryczna, ciepło, gaz) w budynkach należących do JST możliwe jest jako element projektu.

W Wielkopolsce identyfikuje się potrzeby zinformatyzowania jednostek funkcjonujących w systemie ochronie zdrowia (wsparcie wdrożeniowe) i poprawy dojrzałości cyfrowej placówek medycznych, rozwój telemedycyny, robotyzację i zastosowanie sztucznej inteligencji, stanowiące odpowiedź na pogłębiające się problemy kadrowe w segmencie medycznym, presji na dostępność do nowoczesnych technologii medycznych i dostępność do leczenia specjalistycznego. Projekty w tym zakresie będą wdrażane z poszanowaniem praw osób z nich korzystających. Przewiduje się cyfryzację procesów back-office w podmiotach leczniczych, tworzenie modeli informatyczno-procesowych i procedur celem optymalizacji wykorzystania aparatury cyfrowej, systemów informatycznych i przeszkolonej kadry medycznej dla poprawy jakości opieki zdrowotnej w Wielkopolsce, w tym wykorzystanie zasobów informatycznych do rozwoju medycyny precyzyjnej / spersonalizowanej i interceptywnej. Projekty w tym zakresie będą komplementarne do krajowych platform e-zdrowia (MZ/CeZ). W celu zapewnienia interoperacyjności i komplementarności z rozwiązaniami centralnymi projekty z zakresu e-zdrowia będą musiały posiadać pozytywną opinią ministra właściwego ds. zdrowia. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP1 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP4.

Niezwykle istotnym elementem rozwoju e-usług i systemów informatycznych jest cyberbezpieczeństwo. Kluczowe jest wparcie budowy lub modernizacji istniejących systemów o zasięgu regionalnym i podregionalnym, a także rozwijanie kompetencji w tym zakresie. Wsparcie będzie obejmować m.in.:

- Inwestycje w obszarze wzmacniania odporności systemów, zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty (w systemach informacyjnych JST, podmiotów publicznych podlegających JST),
- Zwiększanie kompetencji w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Projekty z zakresu cyberbezpieczeństwa mogą być także realizowane jako element kompleksowego projektu w ramach rozwoju e-usług.

Nie wyklucza się wsparcia skalowalnych nowoczesnych rozwiązań informatycznych i technologicznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej, w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców i organizacje badawcze.

Projekty z zakresu rozwoju e-usług (w tym digitalizacji zasobów publicznych oraz cyberbezpieczeństwa) będą realizowane przy zapewnieniu ich interoperacyjności i komplementarności z poziomem krajowym. Rozwiązania wdrażane w ramach projektów będą realizowały założenia Architektury Informacyjnej Państwa (AIP). Projekty z zakresu digitalizacji zasobów naukowych, kulturowych i administracji powinny być zgodne z Dyrektywą w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego.

Wyrazem nowej fali cyfryzacji są m. in. rewolucja przemysłowa 4.0, rozwój inteligentnych miast (*smart cities*), inteligentnego rolnictwa (*smart farming*) – wszystkie oparte na rozwoju sztucznej inteligencji, Internetu rzeczy i *blockchain*/rejestrów rozproszonych, platform e-usług, itd. Nie wyklucza się wsparcia rozwiązań cyfrowych polegających na monitorowaniu i optymalizacji procesów z obszaru rozwoju inteligentnych miast, wsi i rolnictwa i innych odpowiadających na specyficzne i indywidualne potrzeby oraz problemy regionu/ danego jego obszaru.
Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną
- instytucje prowadzące ewidencje i rejestry na podstawie ustaw
- organizacje pozarządowe
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie i szkoły wyższe, jednostki naukowo-badawcze (w tym instytuty badawcze i instytuty PAN)
- podmioty lecznicze
- przedsiębiorstwa jako partnerzy projektów

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywać się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego i nie generują dochodu. Projekty w tym zakresie mają na celu poprawę dostępności do szeroko pojętych e-usług i e-zasobów publicznych świadczonych nieodpłatnie.

2.1.1.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	7	66

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy /rok	0	2021	292 395	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	016	37 750 000,00
				017	1 510 000,00
				018	15 100 000,00

				019	19 630 000,00
				037	1 510 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	75 500 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	35 518 869,00
				33	39 981 131,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	02	75 500 000,00

2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.1.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw w dostosowaniu do wyzwań gospodarki**
2. **Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie IOB**
3. **Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie klastrów**
4. **Promocję gospodarki regionalnej.**

Potrzeba osiągnięcia neutralnej dla klimatu, zasobooszczędnej gospod., w tym cyfrowej wykorzystującej techniki uczenia maszynowego, sztucznej inteligencji, opartej na technologiach przyszłości (np. wykorzystujących wodór), biogospodarki, wymaga szerokiego spectrum wsparcia dla przedsiębiorców, zdolnych do konkurowania na rynkach krajowym i międzynarodowych. Wsparcie będzie mogło obejmować jeden, kilka lub wszystkie obszary wsparcia m.in.:

- infrastruktura, oprogramowanie, systemy informatyczne stacjonarne i chmurowe oraz nowoczesne zasobooszczędne technologie, sprzyjające zwiększeniu automatyzacji i robotyzacji w przedsiębiorstwie,
- cyfryzacja
- wdrożenie prac B+R
- wsparcie wykorzystania i wdrażania przez przedsiębiorców wyników prac i usług B+R prowadzonych w jednostkach naukowo-badawczych (w tym m.in. uczelni, instytutów badawczych i instytutów PAN)
- rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu)
- nowoczesna organizacja działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwo dla MŚP, modele biznesowe (jako element projektu)
- usługi inkubacyjne dotyczące działalności na wczesnym etapie rozwoju, w tym wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości
- internacjonalizacja i eksport produktów.

Działania mogą być realizowane w formie kompleksowych/modułowych projektów; nie wyklucza się realizacji projektów wspierających przedsiębiorstwa w węższym obszarze. Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb.

W zakresie wdrożenia prac B+R, innowacji nie jest wymagany poprzedzający wdrażanie etap badań i prac rozwojowych. Wparcie w zakresie cyfryzacji obejmuje doradztwo dotyczące zastosowania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach, rozwój kompetencji cyfrowych, zakup i wytworzenie technologii wspierających prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w postaci wartości niematerialnych i prawnych do rozwiązań IT (w formie licencji lub praw własności do technologii), Internetu rzeczy, interfejsów aplikacji, itd. służących transformacji cyfrowej w przedsiębiorstwie, wspierających wzajemne dzielenie się danymi przez przedsiębiorstwa, digitalizację procesów eksportowych. Szczególnie istotne

są projekty wspierające przedsiębiorców w przechodzeniu na zieloną gospodarkę (np. usługi bazujące na sztucznej inteligencji i technologii blockchain w nowych instalacjach OZE).

Postęp technol. przedsiębiorstw powinien być powiązany ze wzrostem i aktualizacją kompetencji, umiejętności przedsiębiorców, menadżerów, pracowników, w szczególności w zakresie umiejętności cyfrowych (powszechnych i specjalistycznych), tzw. green skills, kompetencji dla gospodarki nisko i zeroemisyjnej, w tym wodorowej oraz zarządzania innowacjami i nowymi modelami biznesowymi. Nowoczesne przedsiębiorstwa powinny stosować narzędzia z zakresu ekoprojektowania, wydłużania życia produktów, przeprowadzania ocen środowiskowych i dotyczących cyklu życia produktu (jak ETV, PEF czy LCA), współdzielenia, uwzględniać ograniczenie zużycia zasobów pierwotnych i minimalizację produkcji odpadów, służących zwiększeniu ich zdolności do tworzenia produktów i usług o wysokiej wartości dodanej i charakteryzujących się dużym potencjałem eksportowym. Finansowane mogą być wydatki m.in.: na nabywanie kwalifikacji, kursy, szkolenia, staże, które podnoszą kompetencje pracowników, właścicieli i kadry zarządzającej przedsiębiorstwa lub partnera w ramach konsorcjum w obszarach istotnych dla realizacji zadań w ramach pozostałych modułów/obszarów wsparcia (jako element projektu). Wsparcie w zakresie kompetencji (w tym kompetencji cyfrowych) finansowane z CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji realizowanymi w ramach CP4.

W związku ze skutkami pandemii COVID-19 istotne będzie także wsparcie związane z dostosowaniem profilu działalności i modelu biznesowego do zmian w gospodarce, a w przyszłości innych czynników globalnego/europejskiego/krajowego kryzysu, w tym także związanych z poprawą bezpieczeństwa pracowników, ograniczeniem ryzyk występujących w miejscach pracy, utrzymaniem płynności finansowej.

Przewiduje się wsparcie w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych i prorozwojowych dla przedsiębiorstw, obejmujące m.in. inkubację technologiczną, w tym inkubację innowacji, brokering usług, wsparcie procesów badawczo-wdrożeniowych, w tym rozwój produktów i usług, doradztwo, w tym doradztwo wodorowe oraz doradztwo naukowe w zakresie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych, uzupełnione szkoleniami dla pracowników, demonstrację/ fabryki uczące.

Przewiduje się także wsparcie w zakresie budowania potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji (jako element projektu) dot. wzmacniania potencjału regionu w zakresie B+R do świadczenia określonych funkcjonalności i zdobycia akredytacji na poziomie krajowym i/lub regionalnym oraz świadczenia usług pojedynczych akredytowanych IOB na rzecz przedsiębiorców, wpisujących się w inteligentne specjal. określone na poziomie regionalnym. Profesjonalizacja IOB będzie obejmować m.in. wzmocnienie zasobów ludzkich i infrastrukturalnych, know-how, kompetencji zarządczych, kształcenie kadr oraz zatrudnienie ekspertów, budowę platform sieciująco-usługowych, sieciowanie (w tym m.in.: członkostwo w organizacjach zrzeszających IOB), umiędzynarodowienie (w tym m.in.: udział w projektach i wydarzeniach międzynarodowych), standaryzację (w tym wdrażanie systemu wsparcia innowacji MŚP w oparciu o wystandaryzowane usługi) oraz certyfikację. Wsparcie powiązane będzie z testowaniem i wdrażaniem nowych lub ulepszonych usług dla przedsiębiorców, w tym wsparciem bezpośrednim dla MŚP wdrażających wyniki diagnozy związanej z innowacją (jako element projektu). Wsparcie uzyskają przedsiębiorstwa różnej wielkości, będące na różnych etapach rozwoju. Nie wyklucza się wsparcia w formule popytowej w postaci bonów dla firm.

Podejmowane będą działania na rzecz wsparcia potencjału rozwojowego klastrów i budowania ich zdolności do kooperacji, obejmującego m.in. profesjonalizację zarządzania i kadr w klastrach, wzmocnienia kompetencji koordynatorów klastrów i liderów transformacji przemysłowej w kierunku Przemysłu 4.0 (innowacyjność i transformacja cyfrowa), GOZ, gospodarki zero i niskoemisyjnej, wzmocnienia zasobów infrastrukturalnych, rozwój i profesjonalizację usług klastrów, testowanie nowych usług, współpraca z edukacją, w szczególności edukacją zawodową, umiędzynarodowienie. Wsparcie dostosowane będzie do poziomu rozwoju klastra (wsparcie skierowane będzie w szczególności do regionalnych klastrów zalążkowych i wzrostowych w związku z nową usługą) oraz powiązane z wdrażaniem nowych usług.

Działania w zakresie promocji regionalnej gospodarki obejmują m.in. wsparcie przedsiębiorców w misjach, targach i innych kluczowych z punktu widzenia regionu wydarzeniach, w tym objętych programem promocji marki krajowej dla uzyskania efektu synergii, misje rozpoznawcze z udziałem kluczowych JST, uczelni, IOB dla promocji certyfikowanych przedsiębiorstw (m.in. certyfikaty Global Exporter, Marka Wielkopolski, laureaci i–Wielkopolska), zagraniczne wizyty lokalizacyjne z udziałem IOB i przedsiębiorców zainteresowanych uzyskaniem takich certyfikatów (planuje się kontynuację certyfikacji przez region), stoisko Marki Wielkopolska na międzynarodowych imprezach gospodarczych. Przewiduje się wsparcie przedsiębiorców w wyjazdach na wybrane rynki zagraniczne służące rozwinięciu działalności i przygotowaniu produktu na konkretny rynek. Internacjonalizacja powinna opierać się na systemie kompleksowego wsparcia, składającego się z takich etapów jak etap bazowy eksportu, zalążkowy, etap eksportera, rozwoju operacji międzynarodowych i regionalnej marki eksportowej oraz przyciągania inwestycji zagranicznych. Nie wyklucza się wsparcia dla innowacyjnych spółek na etapie rozwoju i ekspansji, w tym zagranicznych zachęconych do rozwijania działalności w Wielkopolsce (w szczególności w ramach współpracy/ partnerstwa z wielkopolskimi instytucjami/przedsiębiorstwami), których rozwiązania technologiczne mogą mieć zastosowanie w procesie np. transformacji modelu biznesowego MŚP. Przewiduje się wsparcie dla pozyskania odpowiedniej wiedzy na temat opracowywania programów rozwoju eksportu i strategii działań na rynkach zagranicznych, posiadanie analiz prawnych nt. wybranych rynków zagranicznych.

Z uwagi na fakt, że samorządy są podstawową jednostką zajmującą się tworzeniem warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora przewiduje się realizację działań z zakresu podnoszenia kompetencji JST na rzecz pozyskiwania i obsługi inwestorów, m.in. przez rozwijaną elektroniczną bazę ofert inwestycyjnych, analizy, udziały w targach inwestycyjnych, spotkania inwestorskie.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps” i „small mid-caps” tylko przez IF
- sieci/grupy przedsiębiorstw
- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- spółki celowe/spin-off, spin-out
- instytucje naukowe (w tym m.in. uczelnie wyższe, instytuty badawcze i instytuty PAN)

- IOB/konsorcja, partnerstwa
- klastry
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe
- inkubatory przedsiębiorczości
- centra innowacji, centra transferu technologii. parki technologiczne, huby

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte, w tym w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT). Ponadto, terytorializacja wsparcia będzie uwzględniać lokalne systemy innowacji (tj. podregionalne inteligentne specjalizacje określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 oraz wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Przewiduje się możliwość realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Realizowane będą działania w zakresie promocji regionalnej gospodarki (m.in. wsparcie przedsiębiorców w misjach, targach i innych kluczowych z punktu widzenia regionu wydarzeniach, zagraniczne misje rozpoznawcze, zagraniczne wizyty lokalizacyjne z udziałem IOB i przedsiębiorców zainteresowanych uzyskaniem certyfikacji przez region). Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym w zakresie bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie przedsiębiorstw będzie realizowane przez IF m.in. dłużne, gwarancje/poręczenia indywidualne i inne formy wskazane w analizie ex-ante w tym obszarze. Nie wyklucza możliwości łączenia form wsparcia (IF z elementem umorzenia) dla nowopowstałych firm oraz realizacji projektów kompleksowych.
Wsparcie dla IOB i klastrów realizowane będzie w formie dotacji. Struktury klastrowe i IOB w regionie nadal są na niskim poziomie rozwoju, nie wykształciły trwałych mechanizmów finansowania swojej działalności. Generowanie przychodów lub oszczędności przez klastry i IOB nie są bezpośrednim efektem tego typu projektów. Podmioty te udzielają wsparcia, co do zasady non-profit, a zyski przekazują na cele statutowe. Są to główne powody, dla których szczególnie IOB i klastry zalążkowe i wzrostowe nie będą zainteresowane IF.
W przypadku promocji gospodarczej, wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Projekty w tym zakresie realizowane będą przez podmioty publiczne świadczące usługi interesu ogólnego, niegenerujące dochodu.

2.1.1.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0	502
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0	165
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	0	337
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa	0	55
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 15	Wytworzona zdolność inkubacji przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	0	197

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	20 907 000	IZ/SL/ Beneficjenci	

1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 17	Nowe przedsiębiorstwa utrzymujące się na rynku	przedsiębiorstwa	0	2021	146	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 18	MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	przedsiębiorstwa	0	2021	183	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	021	33 000 000,00
				020	5 000 000,00
				024	5 000 000,00
				026	3 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	01	16 000 000,00
				03	24 900 000,00
				04	5 000 000,00
				05	100 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	33	46 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

nie dotyczy

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	02	46 000 000,00

2.1.2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEJ WIELKOPOLSKI

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.2.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą i/lub modernizacją źródeł ciepła, albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej i/lub chłodniczej**
2. **Budowę i/lub modernizację zdolnych do odbioru ciepła odpadowego systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła**
3. **Wdrażanie kompleksowych działań wzmacniających rozwój gospodarki niskoemisyjnej, m.in. wymiana oświetlenia na energooszczędne, promocja efektywności energetycznej, systemów zarządzania energią, w tym budynków zero/niskoemisyjnych i pasywnych.**

W budynkach należących do sektora mieszkaniowego (wielorodzinnych budynków mieszkalnych), komunalno-bytowych i użyteczności publicznej notuje się największe zużycie energii. Wsparcie uzyskają kompleksowe działania w zakresie racjonalizacji zużycia i ograniczenia strat energii, ciepła z zastosowaniem OZE i wody, co wzmocni działania na rzecz ograniczenia ubóstwa energetycznego. Niezbędna będzie

kompleksowa (głęboka) modernizacja energetyczna budynków z uwzględnieniem zachowania trwałych warunków siedliskowych dla ptaków i/lub nietoperzy, obejmująca m.in. ocieplenie obiektu, wymianę drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i przyłączeniem źródeł ciepła), przebudowę/modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, wykorzystanie inteligentnych systemów monitorowania i zarządzania energią, budowę lub modernizację wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidację dotychczasowych źródeł ciepła, instalację systemów chłodzących, systemów ogrzewania o niskiej sprawności na źródła ciepła wykorzystujące energię z OZE lub na podłączenie do sieci ciepłowniczej. W okresie przejściowym w przypadkach uzasadnionych ograniczeniami w zakresach możliwości technicznych, opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej, realizacji instalacji zasilanej z OZE oraz inwestycji w wymianę ww. instalacji, wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w paliwa gazowe. Wymiana indywidualnego źródła ciepła węglowego na gazowe powinna być jednak powiązana z termomodernizacją danego budynku tak, aby zmniejszyć zapotrzebowanie na energię z paliw kopalnych, emisję gazów cieplarnianych i ograniczyć zjawisko ubóstwa energetycznego

Ponadto planowane są działania na rzecz modernizacji lub wymiany oświetlenia na energooszczędne, urządzeń i instalacji wykorzystywanych w lokalnych sieci ciepłowniczych i lokalnych źródeł ciepła.

Efektywna realizacja celów gospodarki niskoemisyjnej, wymaga podjęcia dodatkowej interwencji polegającej na budowie, rozbudowie lub modernizacji sieci ciepłowniczych i chłodniczych do stanu „efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego" wraz z budową nowych niskoemisyjnych, bądź modernizacją istniejących niskosprawnych źródeł ciepła (z wyłączeniem źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe), dzięki której nastąpi zmniejszenie strat w przesyle ciepła, spadek emisji zanieczyszczeń ze źródeł ciepła oraz uzyskanie oszczędności energii. Priorytetowo traktowane będą inwestycje w ciepło systemowe wytwarzane w oparciu o źródła odnawialne i wynikające ze strategicznych dokumentów JST. Wsparcie realizowane będzie jedynie w odniesieniu do zapewnienia efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych zgodnych z Dyrektywą o efektywności energetycznej oraz przepisami ochrony środowiska a także konkluzjami BAT oraz Dyrektywy MCP. W przypadku braku uzasadnienia ekonomicznego dla projektów sieciowych racjonalna jest realizacja inwestycji rozproszonych, w tym parasolowych. Preferowane będzie wsparcie projektów zapewniających najwyższy efekt energetyczny (ESCO lub inne modele z wykorzystaniem kapitału prywatnego, w tym w formule PPP. Na rzecz wsparcia i promocji gospodarki niskoemisyjnej przewiduje się realizację projektów pilotażowych i demonstracyjnych w zakresie budynków pasywnych i zeroemisyjnych (usług publicznych, komercyjnych), a także rozwoju budownictwa energooszczędnego oraz pasywnego. Efektem tego typu działań będzie m.in. opracowywanie projektów zgodnie z wartościami nowego europejskiego Bauhausu opartego na takich wartościach jak rozwój zrównoważony, inkluzywność i partnerstwo. Ponadto, uzupełniająco planowane są działania doradcze, edukacyjne i informacyjno-promocyjne (w tym w zakresie współpracy z lokalnymi społecznościami).

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury. Ponadto w ramach zaplanowanej interwencji planuje się wdrożenie systemu specjalistycznego wsparcia doradczego (realizowanego w ramach punktów obsługi klientów) oraz szkoleń dla sektora publicznego, mieszkaniowego w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE. Wsparcie uzyskają również przedsięwzięcia efektywnego systemu kontroli i monitoringu jakości powietrza. Zakres modernizacji powinien wynikać z audytu energetycznego, który będzie niezbędnym elementem projektu.

Dodatkowe elementy wykraczające poza koszty wynikające z rekomendacji audytu energetycznego lub dokumentów równoważnych nie mogą stanowić dominującej części projektu. W ramach celu szczegółowego możliwe do realizacji będą działania na rzecz efektywności energetycznej, co do których próg oszczędności energii wyniesie min. 30% do każdego projektu. Promowana będzie efektywność kosztowa, a także wykorzystanie OZE. Wybrany wariant realizacyjny musi uwzględniać kryterium kosztowe odnoszące się do uzyskanych efektów (np. redukcji zapotrzebowania na energię) w stosunku do nakładów finansowych.

Działania będą koncentrować się na idei efektywnej gospodarki neutralnej dla klimatu, co służyć będzie odchodzeniu od bardziej emisyjnych źródeł energii. Zastosowane będą zasady uniwersalnego projektowania oraz dostępności inwestycji dla wszystkich użytkowników. Ponadto obligatoryjnie stosowana będzie zasada DNSH („nie czyń poważnych szkód").

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- szpitale
- szkoły, uczelnie wyższe
- instytuty badawcze
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- wspólnoty mieszkaniowe oraz TBS
- odbiorcy inwestycji parasolowych/ koordynatorzy projektów parasolowych
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym lub umowy o poprawę efektywności energetycznej
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe oraz przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO)
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania

kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zawarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT). Ponadto terytorializacja wsparcia dotyczyć będzie obszarów, na których zidentyfikowano problem ubóstwa energetycznego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Ze względu na punktowy charakter inwestycji nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie dla projektów z zakresu efektywności energetycznej realizowane będzie w formule instrumentów finansowych. Nie wyklucza się zastosowania mieszanych instrumentów finansowych.

2.1.2.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	0	384
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m^2	0	304 590

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi

2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	300 000	2021	268 710	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO_2/rok	125 000	2021	98 353	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	042	14 000 000,00
				045	47 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	03	42 700 000,00
				05	18 300 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	61 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	03	61 000 000,00

2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.1.2.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie budowy i rozbudowy instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci**
2. **Wsparcie budowy i rozbudowy instalacji wytwarzających energię cieplną i chłodu z OZE wraz z magazynami działającymi na potrzeby danego źródła OZE**
3. **Rozwój obszarów zrównoważonych energetycznie, wsparcie rozwoju energii rozproszonej opartej na lokalnych potencjałach, a w szczególności klastrów energetycznych, wspólnot i spółdzielni energetycznych dla zachowania stabilności produkcji energii z OZE, w tym wsparcie energetyki prosumenckiej**
4. **Ograniczanie niestabilności produkcji energii z OZE poprzez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe.**

Wytwarzanie energii z OZE (w tym rozwiązań będących efektem prac B+R oraz wdrażania innowacji) będzie istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Podjęte interwencje będą miały na celu zastosowanie nowoczesnych technologii i urządzeń pozwalających na rozwój energetyki opartej na m.in. źródłach odnawialnych (m.in. biomasy, biopaliw, biogazu, energii wiatru, energii słonecznej, geotermii) i gazach zdekarbonizowanych (m.in. wodór, biometan - preferowane będą rozwiązania zielone), które mogą być wykorzystane jako źródło energii w sektorach nie nadających się do elektryfikacji i ciepłownictwa. Przewiduje się możliwość wsparcia magazynowania energii w celu zrównoważenia zmiennych przepływów energii ze źródeł odnawialnych. Promowane będą projekty demonstracyjne i pilotażowe oraz te o najwyższej efektywności kosztowej przedsięwzięcia.

W zakresie produkcji i wykorzystania biomasy i biogazu, w tym biometanu oraz ich dystrybucji wspierane będą przede wszystkim instalacje zagospodarowujące odpady pochodzące z rolnictwa i hodowli (wykorzystujące nowoczesne technologie). Przewiduje się ograniczenia dla wsparcia OZE wykorzystującego biopaliwa (wytwarzanie biopaliw i biometanu drugiej i trzeciej generacji będzie zgodne z kryteriami środowiskowymi określonymi w art. 29 dyrektywy RED II), biopłyny i paliwa z biomasy produkowane z roślin spożywczych i pastewnych, biomasy leśnej oraz hydroenergii. Wsparcie rozwoju energetyki wodnej dopuszczalne będzie jedynie w przypadku projektów realizowanych w ramach inwestycji na istniejących budowlach piętrzących wyposażonych w hydroelektrownie. Dodatkowo, w ramach modernizacji istniejącej infrastruktury hydroenergetycznej, interwencja powinna prowadzić do redukcji ich negatywnego oddziaływania na ekosystemy wodne (w tym likwidacji urządzeń nieefektywnych i najbardziej szkodzących środowisku) oraz wsparcie nie może powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie może mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów

objętych siecią Natura 2000.

Wsparciem objęte będą budowa lub rozbudowa jednostek (opierających się zwłaszcza na lokalnych uwarunkowaniach i potencjale dostępnych zasobów) wytwarzania energii elektrycznej, cieplnej i chłodu użytkowego z różnorodnych źródeł energii odnawialnej oraz rozwój inteligentnych sieci, dostosowanych do odbioru energii od prosumentów i elektrowni OZE. Działania mające na celu rozwój energii w systemie rozproszonym pozwolą na budowę małych źródeł energii elektrycznej, cieplnej i chłodu użytkowego na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości i będą stanowiły alternatywę lub uzupełnienie dla scentralizowanego systemu zaopatrywania w energię elektryczną.

W celu zmiany struktury wytwarzania energii i zwiększenia lokalnej produkcji energii ze źródeł odnawialnych niezbędne jest wsparcie inwestycji z zakresu wytwarzania energii pochodzącej z OZE, a także jej przyłączenia do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej oraz technologii magazynowania energii, które pozwolą na lokalne wykorzystanie produkowanej energii bez konieczności wprowadzania jej do KSE. Dywersyfikacja źródeł oraz potrzeba generowania energii w systemie rozproszonym, w tym w ramach działań parasolowych (premiujących zwłaszcza społeczności energetyczne oraz prosumentów zbiorowych) uzasadnia rozwój wszelkich zielonych zasobów mocy. Rozwój energetyki rozproszonej wykorzystującej najlepsze możliwe techniki, inteligentne i niskoemisyjne rozwiązania umożliwi tworzenie obszarów zrównoważonych energetycznie, wykorzystujących lokalne potencjały. Inwestycje w zakresie klastrów, wspólnot i spółdzielni energetycznych, w tym energetyki prosumenckiej i rozproszonej pozwolą na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE zostanie wsparte przez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe integrujące wytwarzanie i przesył energii elektrycznej, ciepła i chłodu, w których w procesie wytwarzania energii wykorzystuje się dwa (lub więcej) źródła energii, a także magazyny energii. Elementami uzupełniającymi zakres interwencji mogą być projekty usprawniające proces bilansowania energii w zakresie wykorzystania elektromobilności, w tym szczególnie samochodów elektrycznych, pełniących rolę mobilnych magazynów energii, tzw. „Vehicle to Grid" lub „Vehicle to Home", a także projekty w pełni autonomicznych stacji ładowania zasilanych energią pochodzącą z OZE.

Na rzecz wsparcia efektywnego gospodarowania energią nie wyklucza się realizacji projektów pilotażowych i demonstracyjnych, m.in. w zakresie budynków pasywnych i zeroemisyjnych (usług publicznych, komercyjnych), a także rozwoju budownictwa energooszczędnego oraz pasywnego, zgodnego z wartościami nowego europejskiego Bauhausu. Preferowane będą także przedsięwzięcia mające na celu rozwój technologii, produkcji, przesyłu i wykorzystania gazów zdekarbonizowanych m.in. innowacyjne projekty wodorowe.

Elementem zwiększenia efektywności realizowanych inwestycji będzie system specjalistycznego wsparcia doradczego (realizowany w ramach punktów obsługi klientów) w zakresie OZE oraz poprawy efektywności energetycznej. Uzupełnieniem zakresu wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł. Działania będą koncentrować się na idei efektywnej gospodarki neutralnej dla klimatu zgodnie z koncepcją DNSH („nie czyń poważnych

szkód") celem wzrostu mocy wytwórczych OZE zgodnie z założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- odbiorcy projektów parasolowych/ koordynatorzy projektów parasolowych
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- przedsiębiorstwa
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- klastry energii
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- podmioty prawne kościołów i związków wyznaniowych
- uczelnie i szkoły wyższe
- spółki wodne i ich związki (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia, jakim jest wspieranie energii odnawialnej, w szczególności dla rozwoju technologii wodorowych, w ramach celu szczegółowego istnieje możliwość realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, międzynarodowych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie przedsiębiorstw będzie realizowane przez instrumenty finansowe. Równolegle do wsparcia z wykorzystaniem IF oferowane będzie wsparcie dotacyjne. Nie wyklucza się zastosowania dotacji w przypadku energetyki rozproszonej/prosumenckiej oraz alternatywnych źródeł energii (w tym wodoru), a także projektów realizowanych przez podmioty publiczne, niegenerujących dochodu oraz tam, gdzie zwykle nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania. W formule dotacyjnej wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu rozwój technologii, produkcji, przesyłu i wykorzystania gazów zdekarbonizowanych m.in. innowacyjne projekty wodorowe. Działania/projekty promujące efektywne gospodarowanie energią oraz rozwój budownictwa zero/niskoemisyjnego i pasywnego realizowane będą w systemie dotacyjnym.

1.1.1.1.1. Wskaźniki

Tabela 2: **Wskaźniki produktu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	11	54

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)	MWh/rok	0	2021	49	IZ/SL/ Beneficjenci	

1.1.1.1.2. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	045	10 000 000,00
				047	6 000 000,00
				048	29 250 000,00
				050	6 000 000,00
				052	13 750 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	50 000 000,00
				03	10 500 000,00
				05	4 500 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	65 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	65 000 000,00

2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu poprzez wsparcie małej retencji wodnej i mikroretencji i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury**
2. **Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków susz i powodzi**
3. **Rozwijanie systemów ratownictwa**
4. **Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego.**

Wsparcie uzyskają projekty uwzględniające wzrost odporności infrastruktury na ekstremalne zjawiska pogodowe i prowadzące do poprawy poziomu ochrony mieszkańców przed szkodliwymi skutkami zmian klimatu. Interwencja obejmie zwłaszcza działania zwiększające poziom zagospodarowania/retencjonowania wód, które mogą być uzupełniane przez przedsięwzięcia w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury obejmującej np. wdrażanie inteligentnych systemów zagospodarowania wód opadowych, redukcję efektu miejskiej wyspy ciepła. Konieczne są wielowymiarowe działania ukierunkowane na magazynowanie wody zwłaszcza w oparciu o ekosystemy w celu ochrony przez suszami i powodziami. Usprawnienie koordynacji procesami dostosowawczymi do zmian klimatu obejmować będzie także dofinansowanie oraz wdrażanie strategicznych dokumentów zakładających nowoczesne, skuteczne i długofalowe planowanie przy jednoczesnym zapewnieniu spójności z systemem planowania przestrzennego z możliwością wykorzystania systemowych narzędzi informatycznych (np. MPA).

Konieczne jest wdrożenie działań ograniczających zbyt szybki odpływ wód ze zlewni w postaci ochrony i odtwarzania naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (np. torfowiska, bagna, tereny podmokłe, stawy, starorzecza i oczka wodne, trwałe użytki zielone, intercepcja szaty roślinnej), a także wspierających inwestycje, dzięki którym możliwe będzie zwiększanie zasobów wód w zlewniach w obrębie kanałów i rowów melioracyjnych, a także wód podziemnych. Nie zakłada się wsparcia prac utrzymaniowych na rzekach i regulacji rzek. Przewiduje się wykluczenie budowy sztucznych zbiorników retencyjnych na ciekach wodnych. Wsparciem objęte zostaną również działania na rzecz prowadzenia zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję gleb i przeciwdziałających ich erozji.

W celu ograniczenia spływu powierzchniowego, a w konsekwencji obniżenia ryzyka susz, przesuszania terenów oraz podtopień i powodzi - zwłaszcza na terenach zurbanizowanych - wspierane będą działania związane z upowszechnianiem nowoczesnych i efektywnych rozwiązań w miastach, w tym realizacją koncepcji miasta „zielonego". Wsparcie dotyczyć będzie rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury i technicznej infrastruktury lądowej (zapewniającej łączność przestrzenną między obszarami), w tym korytarzy ułatwiających przewietrzanie (redukcja smogu i obniżenie temperatury), łączenia ze sobą istniejących terenów zieleni i zwiększania ich powierzchni, a także wykorzystania lokalnego potencjału

OZE. W tym zakresie działania adaptacyjne będą polegać również na „rozszczelnieniu" powierzchni miast w wyniku m.in. wprowadzenia zieleni w zwartą zabudowę w postaci (eko)parków, ogrodów botanicznych, a także tworzenia ogrodów deszczowych, stawów retencyjnych, niecek i rowów bioretencyjnych. Na obszarach o ograniczonych możliwościach zagospodarowania wód opadowych, należy zapewnić właściwą retencję wodną przez stosowanie takich rozwiązań jak np. wzrost udziału powierzchni przepuszczalnych, wprowadzanie zielonych fasad i dachów budynków czy zielonych przystanków. Zakres wsparcia w ramach celu szczegółowego może zostać rozszerzony o projekty dot. rozbudowy kanalizacji deszczowej, jeśli wynikają one z planów adaptacji miast do zmiany klimatu lub są uzasadnione zagrożeniem powodziowym, przy czym muszą być one powiązane z inwestycjami w zieloną i niebieską infrastrukturę. Podjęte działania zapewnią odciążenie kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej oraz korzystnie wpłyną na mikroklimat miast (m.in. redukcja efektu miejskiej wyspy ciepła), zachowanie ciągłości ekologicznej i różnorodności biologicznej, wzrost funkcji świadczenia ekosystemów, poprawę jakości powietrza, redukcję hałasu, a także funkcjonalne i kompozycyjne wzbogacenie przestrzeni publicznych terenów silnie zurbanizowanych, tworzących miejsca odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców.

W przypadku niewystarczających naturalnych mechanizmów ograniczających skutki susz i powodzi, wspierane będą inwestycje w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej (m.in. zbiorniki suche, poldery zalewowe, zwiększanie rozstawu wałów rzecznych) oraz likwidacji urządzeń nieefektywnych, stanowiących bariery dla ciągłości ekologicznej cieków i ich dolin. Preferowane będą najmniej inwazyjne metody ochrony przeciwpowodziowej. W ramach poprawy efektywności zużycia zasobów wodnych, interwencja będzie uzupełniana poprzez zastosowanie zamkniętych obiegów wodnych oraz procesów oczyszczania i uzdatniania wód w celu ich powtórnego wykorzystania na potrzeby procesów przemysłowych, gospodarki komunalnej czy produkcji rolniczej. W przypadkach uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu, interwencję (na terenach wyposażonych w system odbioru ścieków) należy skierować na inwestycje (jako elementy kompleksowych projektów) w infrastrukturę służącą do ujęcia, uzdatnia, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia.

Mimo podejmowanych w regionie przedsięwzięć przeciwdziałających i niwelujących ekstremalne zjawiska pogodowe bardzo istotne jest dalsze wspieranie działań służących rozwojowi systemów ratownictwa, w tym doposażenia służb w odpowiedni i wysoce efektywny sprzęt dla jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczych i usuwaniu skutków zjawisk katastrofalnych (w tym także Państwowej Straży Pożarnej). Należy usprawniać potencjał służb publicznych w ramach rozwoju systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania środowiskowego na obszarze Wielkopolski (np. wykorzystujące technologie dokładnej identyfikacji i mapowania obszarów zagrożeń), a także skutecznego informowania mieszkańców o możliwie precyzyjnie określonych zagrożeniach środowiskowych i meteorologicznych.

Dla zapewnienia właściwej skuteczności działań adaptacyjnych do zmian klimatu, bardzo istotna jest poprawa świadomości ekologicznej ludności (jako element projektu) w zakresie racjonalnego korzystania z zasobów środowiskowych (m.in. ochrona zasobów wodnych) oraz ochrony i przeciwdziałania skutkom występujących zmian klimatycznych. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Wsparcie inwestycyjne będzie mogło być jedynie skierowane na projekty, które nie powodują zastosowania art. 4.7. Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz nie mające znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000. Podjęte przedsięwzięcia powinny koncentrować się na idei łagodzenia zmian klimatu zgodne z koncepcją DNSH („nie czyń poważnych szkód") w celu dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej, a także uwzględniając założenia projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników. Ze względu na ogromne potrzeby w zakresie adaptacji do zmian klimatu na obszarze całego województwa, demarkacja między poziomem regionalnym i krajowym nastąpi na poziomie projektów. Ponadto, przedmiotowe przedsięwzięcia (zwłaszcza w zakresie infrastruktury hydrotechnicznej) powinny być zgodne z dyrektywą siedliskową, dyrektywą w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i ramową dyrektywą wodną.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe posiadające osobowość prawną
- spółki wodne i ich związki
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- państwowe osoby prawne
- OSP (tylko w ramach KSRG), PSP, WOPR
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zawarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Ze względu na potencjalny zasięg oddziaływania realizowanych inwestycji wpływających na przystosowanie się do zmian klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego i nie generują dochodu. Szczególnie kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmacniania adaptacyjności do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: **Wskaźniki produktu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 24	Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych	EUR	649 285	6 492 857
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	14	143
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	ha	5 101	510 132

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 35	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	0	2021	137 105	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	osoby	0	2021	2 000 000	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	058	10 000 000,00
				059	15 000 000,00
				060	76 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	01	101 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	03	57 320 997,00
				33	43 679 003,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	03	101 000 000,00

2.1.2.4. Cel szczegółowy (v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.2.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Realizację kompleksowych projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (oczyszczalnie, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, osady ściekowe) w ramach KPOŚK**
2. **Rozwój inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi**
3. **Wsparcie działań służących rozwojowi infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia**
4. **Wsparcie działań, w tym edukacyjnych, przyczyniających się do zmniejszenia zużycia wody w procesach produkcyjnych, energetyce i gospodarce komunalnej.**

W celu osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód w regionie będą kontynuowane wielowymiarowe interwencje służące budowie, rozbudowie, przebudowie oraz modernizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, a zwłaszcza kanalizacyjnej (w tym kanalizacji ogólnospławnej oraz indywidualnych systemów zbierania ścieków, co wpłynie na poprawę dostępności mieszkańców do wymienionych infrastruktur. Nieodzownym elementem polityki rozwojowej województwa jest wsparcie systemów efektywnego i rygorystycznego oczyszczania ścieków (m.in. w celu redukcji biogenów), które będzie wdrażane w ramach wyposażenia regionu w nowe oczyszczalnie ścieków oraz usprawnienia działania już istniejących. Ponadto elementem interwencji będzie wsparcie działań na rzecz zagospodarowania osadów ściekowych (z możliwością dosuszania/suszenia osadów ściekowych w służących do tego urządzeniach), które mogłyby być wykorzystane na potrzeby np. rolnictwa czy rekultywacji gruntów. Realizacja inwestycji powinna uwzględniać (tam, gdzie to możliwe) wykorzystanie nowoczesnych i efektywnych energetycznie technologii (w tym zasilanych z OZE – jedynie jako element projektu). Wskazany zakres wsparcia przyczyni się przede wszystkim do wzrostu skanalizowania obszaru województwa, poprawy wydajności oczyszczalni ścieków oraz standardów ich oczyszczania, co umożliwi spełnienie wymagań określonych w Dyrektywie ściekowej.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej w ramach KPOŚK wsparcie uzyskają aglomeracje z przedziału 2 -15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W pierwszej kolejności aglomeracje z przedziału 10-15 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej, w dalszej – aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. Przesłanką do przystąpienia do realizacji konkursów w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM jest zakontraktowanie inwestycji lub ich realizacja z innych środków w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM – inwestycje te nie muszą być ukończone.

Podejmowane będą działania w zakresie wdrażania inteligentnych rozwiązań i systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi sprzyjającymi adaptacji do zmian klimatu, które obejmą swym zakresem m.in. monitoring zużycia i strat wody w sieci czy ograniczenie ryzyka

podtopień w trakcie ulew w wyniku reakcji systemu na nagłe zjawiska pogodowe i odpowiednie sterowanie przepływem ścieków.

W celu m.in. zapewnienia wysokiej jakości wód oraz redukcji jej zużycia interwencje w gminach o liczbie ludności do 15 tys. mieszkańców należy skierować na inwestycje w zakresie ograniczenia strat i zapewnienia stabilności w przesyle wody, w tym modernizacji/naprawy infrastruktury służącej do ujęcia, uzdatnia, magazynowania i dystrybucji wody dla gospodarki i użytkowników indywidualnych. Pierwszeństwo realizacji inwestycji w zakresie wody pitnej otrzymają obszary w których statystycznie dowiedziono, że wskaźnik wycieków z publicznej sieci wodociągowej jest wysoki i przekracza średnią krajową lub/i gdzie zdiagnozowano istotne niedobory wody. Jednocześnie należy podkreślić, iż w zakresie projektów obejmujących budowę nowych sieci wodociągowych, stacji uzdatniania wody oraz ujęć wody wsparcie będzie możliwe w przypadku zapewnienia powiązania z inwestycjami w gospodarkę ściekową lub jako samodzielne projekty w przypadku, gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi na danym obszarze.

W związku z potrzebami zwiększania zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz koniecznością poprawy jakości wody, w tym pitnej – jako element projektu – wspierane będą działania przyczyniające się do redukcji zużycia wód (wcześniej zużytych na cele bytowe lub przemysłowe) dzięki zastosowaniu zamkniętych obiegów wodnych oraz procesów ich powtórnego wykorzystania, oczyszczenia i uzdatnienia. Ponadto, inwestycje w tym zakresie mogą być uzupełniane o działania edukacyjne promujące oszczędność wody do spożycia wśród mieszkańców przedsiębiorstw oraz podmiotów publicznych.

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte przedsięwzięcia powinny uwzględniać zrównoważone użytkowanie i ochronę zasobów wodnych zgodnie z koncepcją DNSH („nie czyń poważnych szkód"), a także założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii

Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Ze względu na punktowy charakter inwestycji nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu., Szczególnie kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmacniania adaptacyjności do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	0	9
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0	114

2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM	0	17 376

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 41	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	1 039	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	11 143	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	062	1 750 000,00
				063	1 750 000,00
				065	15 750 000,00
				066	15 750 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	01	35 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	33	35 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	03	35 000 000,00

2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

2.1.2.5.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w przedsiębiorstwach (w tym w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE)**
2. **Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców wtórnych, rozwijanie recyklingu odpadów i zarządzanie efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i ograniczenia gospodarki materiałochłonnej, przez wdrażanie rozwiązań technologicznych**
3. **Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodne z hierarchią postępowania z odpadami**
4. **Rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów, z uwzględnieniem rozwiązywań dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich ponownego użycia**
5. **Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (m.in. przemysłowe, azbestowe).**

Interwencja pozwoli na realizację systemowych, strategicznych działań w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) zakładających, że wszystkie elementy łańcucha produkcyjnego jak produkty, materiały oraz surowce pozostają w obiegu tak długo, jak to jest możliwe, tym samym obniżając ślad środowiskowy. Wdrożenie założeń koncepcji GOZ obejmie swoim zakresem zieloną transformację przedsiębiorstw przyczyniając się do tworzenia niskoemisyjnej, zasobooszczędnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, a także zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami. Realizowane będą projekty w zakresie wdrażania modelu GOZ w przedsiębiorstwach, w ramach działań przedinwestycyjnych m.in. prace koncepcyjne związane z etapem eko-projektowania produktów oraz niezbędnych zmian w procesach produkcyjnych/usługowych, profesjonalne wsparcie doradczo szkoleniowe, audyty środowiskowe oraz analizy techniczne i ekonomiczne, w ramach działań inwestycyjnych np. związane z wprowadzeniem zmian w procesach technologicznych.. Projekty realizowane w ramach działania nie będą miały charakteru badawczo-rozwojowego. W ramach rozwoju zasobooszczędności przedsiębiorstw, interwencja obejmować może działania związane z zakupem infrastruktury celem wdrożenia nowego (lub skorygowanego) modelu biznesowego realizującego założenia GOZ. Dla wzmocnienia efektów przewiduje się wsparcie przedsiębiorców w formie kompleksowych/modułowych projektów, nie wyklucza się realizacji projektów wspierających przedsiębiorstwa w węższym obszarze. Wsparcie będzie mogło obejmować obszary w zakresie m.in.: infrastruktury i nowoczesnych zasobooszczędnych technologii sprzyjających zwiększeniu automatyzacji i robotyzacji w przedsiębiorstwie, cyfryzacji, rozwoju niezbędnych kompetencji (jako element projektu), nowoczesnej organizacji działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwa dla MŚP (jako element projektu), internacjonalizacji i eksportu produktów.

W ramach działań planuje się realizację interwencji na rzecz poprawy efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w tym w zakresie odzyskiwania energii w procesach przemysłowych/wytwórczych. Wsparcie przedsiębiorców będzie mogło obejmować m.in.: inwestycje w

infrastrukturę i nowoczesne zasobooszczędne technologie, cyfryzację, automatyzację i robotyzację, rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu), nowoczesną organizację działalności, w tym doradztwo dla MŚP i nowe modele biznesowe, internacjonalizację i eksport produktów. Wdrażanie nowych lub ulepszonych produktów i usług umożliwi m.in. redukcję zużycia energii elektrycznej, w tym u odbiorcy końcowego.

Utrwaleniu efektów służyć będzie systematyczna, kompleksowa modernizacja energetyczna przedsiębiorstw prowadząca do wzrostu efektywności energetycznej obiektów przemysłowych i instalacji, w których prowadzona jest działalność gospodarcza oraz wsparcie przebudowy lub modernizacji budynków wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi. Ponadto planowane są działania na rzecz modernizacji lub wymiany oświetlenia na energooszczędne, urządzeń i instalacji wykorzystywanych w procesach przemysłowych. Identyfikowana jest także potrzeba realizacji inwestycji w zakresie magazynowania energii.

Stopniowe przechodzenie w kierunku GOZ (w sektorze gospodarki komunalnej) odnosić się będzie do wdrożenia pełnego odzysku odpadów (zasobów) na poziomie lokalnym. Wsparcie przedsięwzięć będzie dotyczyć rozwoju infrastruktury niezbędnej do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie (realizowanej na podstawie Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego), zapewniającej zintegrowane podejście zgodne z hierarchią postępowania z odpadami. W związku z wymaganiami w zakresie wzrostu selektywnego zbierania odpadów wsparcie obejmie inwestycje w infrastrukturę (budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów), która umożliwi właściwe przygotowanie odpadów do recyklingu. Realizowane będą interwencje w zakresie wzrostu efektywności wykorzystania i odzysku dostępnych zasobów materiałowych i energetycznych, ograniczenia ilości składowanych odpadów ze szczególnym uwzględnieniem minimalizacji i zagospodarowania tworzyw sztucznych jako materiału ze strumienia odpadów opakowaniowych, zagospodarowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych dla wzmocnienia zrównoważonego budownictwa miejskiego oraz wykorzystania surowców odzyskanych z innych odpadów dostępnych na tych terenach. Finansowaniem nie będą objęte instalacje służące przetwarzaniu odpadów zmieszanych. Zmodernizowane instalacje przyczynią się do wielu korzystnych zmian służących poprawie sposobu gospodarowania odpadami, w tym np. wykorzystaniu bioodpadów, upcyklingu, recyklingu odpadów, a także zbiórki, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Kluczowe są także działania w kierunku wydłużenia okresu używalności produktów, prowadzące do zoptymalizowania wykorzystania surowców przez utrzymanie produktów, komponentów i materiałów w obiegu, z zachowaniem ich najwyższej użyteczności w cyklach technicznym i biologicznym. W Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), możliwe będzie oddanie jak największej liczby frakcji odpadów pochodzenia komunalnego, zbierane będą odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne pochodzące ze strumienia odpadów komunalnych, odpady budowlane, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Interwencja pozwoli na rozwój, zarówno w zakresie infrastrukturalnym jak i organizacyjno-promocyjnym, systemów napraw, wymiany rzeczy używanych i selektywnej zbiórki bioodpadów oraz budowy instalacji do ich przetwarzania – np. kompostowni oraz biogazowni. . Niedopuszczalna będzie budowa nowych spalarni odpadów.

Interwencja zakłada realizację kompleksowych projektów, w tym z zakresu przeciwdziałania marnotrawieniu żywności. W celu dążenia do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców, wsparcie zostanie skierowane na działania prowadzące do ograniczenia zasobo- i materiałochłonności gospodarki. Ponadto, przedsięwzięcia planowane do realizacji mają na celu poprawę systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa, w tym budowę (przebudowę i modernizację) zakładów oraz instalacji i urządzeń odzysku, unieszkodliwiania odpadów

innych niż komunalne oraz niebezpiecznych, jak również kompleksowe oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest[65], kreozot, odpady przemysłowe wraz z zapewnieniem ich bezpiecznego unieszkodliwienia oraz kosztami odtworzeniowymi.

Potrzeba podnoszenia świadomości ekologicznej w kierunku GOZ wymaga podejścia interdyscyplinarnego w celu kształtowania odpowiednich postaw już od najmłodszych lat. W zakresie ograniczania ilości odpadów wspierane będzie kształtowanie właściwych postaw konsumpcyjnych wśród przedsiębiorców i mieszkańców regionu. Planowana interwencja w zakresie edukacji ekologicznej oraz doradztwa, przyczyni się do zwiększenia świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych oraz zmianę ich zachowań i modeli biznesowych na zgodne z GOZ. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów powinny być działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie edukacji ekologicznej, zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte przedsięwzięcia w kierunku GOZ powinny być zgodne z koncepcją DNSH („nie czyń poważnych szkód"), a także założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps", „small mid-caps", przedsiębiorstwa duże
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- uczelnie i szkoły wyższe
- jednostki naukowo-badawcze (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym

[65] Interwencja ukierunkowana będzie na demontaż, transport i unieszkodliwienie materiałów azbestowych z możliwością zastąpienia materiałów azbestowych, materiałami nieszkodliwymi, w celu przywrócenia stanu obiektu sprzed demontażu

- podmioty wdrażające instrumenty finansowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Zaplanowana w celu szczegółowym interwencja ma charakter punktowy, nie zidentyfikowano potencjału do realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Wspieranie transformacji w kierunku GOZ będzie obejmowało również przedsiębiorców, jednakże inwestycje w tym zakresie będą miały charakter punktowy. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Preferowane będzie wsparcie przedsiębiorstw (w szczególności dla MŚP; nie wyklucza się wsparcia dużych przedsiębiorstw np. MidCap) przez instrumenty finansowe komponentem umorzeniowym (np. instrumenty mieszane). Równolegle do wsparcia z wykorzystaniem IF oferowane będzie wsparcie dotacyjne dla podmiotów sektora publicznego, który świadczy usługi interesu ogólnego, nie generujące dochodu.

2.1.2.5.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony / rok	0	1 501

2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR	0	6 428 571
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 119	Odpady przygotowane do ponownego użycia	tony / rok	0	750
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 060	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	0	36
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0	66
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0	66

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok	0	2021	532	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok	0	2021	1 276	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 019	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych	osoby	0	2021	270 548	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	42 857 143	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie	(vi)	040	10 000 000,00

		przejściowym		067	13 780 000,00
				069	3 320 000,00
				070	2 000 000,00
				075	14 000 000,00
				076	6 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	01	19 100 000,00
				03	21 000 000,00
				05	9 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	33	49 100 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	03	49 100 000,00

2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.1.2.6.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę efektywności zarządzania zasobami przyrody i jej ochrony m.in. w ramach wdrażania zapisów dokumentów strategicznych, a także planistycznych (w tym ich opracowania lub aktualizacji) w odniesieniu do parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (niepokrywających się z obszarami Natura 2000) oraz obszarów chronionego krajobrazu**
2. **Działania wspierające zachowanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ekosystemów oraz populacji zagrożonych gatunków, w tym uwzględniające utrzymanie i odbudowę funkcji ekosystemów**
3. **Kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą**
4. **Projekty ograniczające antropopresję w zakresie ukierunkowania ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo podlegających ochronie**
5. **Realizację kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody, środowiska oraz klimatu**
6. **Interwencje przyczyniające się do zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza, w tym w ramach rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury w środowisku miejskim.**

Wspierane będą działania wdrażające dokumenty strategiczne i planistyczne oraz służące opracowaniu lub aktualizacji dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych w ramach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (niepokrywających się z obszarami Natura 2000) oraz obszarów chronionego krajobrazu. Realizowane będzie także wsparcie projektów międzysektorowych w zakresie ochrony środowiska zakładających partnerską współpracę i wymianę doświadczeń między podmiotami (np. współpraca na rzecz rozwoju zielni w miastach oraz wzrostu roli świadczenia ekosystemów). Efektem podjętych działań będzie poprawa zarządzania obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, waloryzacja i ocena ryzyka środowiskowego.

Wsparcie bioróżnorodności realizowane będzie w ramach ochrony i przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ekosystemów oraz populacji zagrożonych gatunków na podlegających ochronie obszarach cennych przyrodniczo oraz poza nimi. W ramach interwencji wsparte zostaną działania zapewniające właściwe warunki funkcjonowania rodzimej fauny i flory w wyniku m.in. utworzenia centrów ochrony i rozwoju bioróżnorodności (np. banki genowe, (eko)parki, ogrody botaniczne), ochrony populacji owadów zapylających, wdrażania zintegrowanych sieci siedlisk dla zapewnienia ich spójności ekologicznej (np. poprzez wybór najlepszych miejsc do utworzenia/renaturyzacji siedlisk i zarządzania nimi), monitorowania i kontroli rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych oraz opracowania skutecznych i niegroźnych dla środowiska metod ich zwalczania). Ponadto zakres wsparcia obejmie m.in. zachowanie i odtworzenie naturalnych obszarów podmokłych, torfowisk, bagien, oczek i

zadrzewień śródpolnych, a także będzie uzupełnieniem w stosunku do działań podejmowanych na rzecz retencjonowania i oczyszczania wody w ramach rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury. Podjęte działania przyczynią się do rozwoju funkcji usług dla gospodarki i człowieka (np. zaopatrzenie w żywność, wodę i drewno, regulacja mikroklimatu i zjawisk hydrologicznych, oczyszczanie powietrza, kontrola rozprzestrzeniania się chorób, zapylanie, utrzymanie produktywności gleb, funkcje rekreacyjne) przy zapewnieniu optymalnych warunków rozwoju ekosystemów, które należy chronić i odbudowywać.

Zakłada się wsparcie inwestycji na rzecz remediacji (w tym dekontaminacji) i rekultywacji terenów zanieczyszczonych, a także rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym nielegalnych składowisk odpadów. Efektem będzie przekształcenie ich funkcjonalności przede wszystkim na cele przyrodnicze (m.in. zalesianie, ochrona różnorodności biologicznej, produkcja żywności), a w przypadku poziomu skażenia uniemożliwiającego taki sposób zagospodarowania, tereny te mogą zostać wykorzystane w dalszej kolejności na funkcje społeczne (m.in. działalność społeczna, rekreacja i kultura). W związku z pełnieniem przez obszary o wysokich walorach przyrodniczych funkcji turystyczno-rekreacyjnych będą realizowane działania ograniczające negatywny wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze w ramach rozwoju m.in. infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny (np. tablice informacyjne, ścieżki historyczno-przyrodnicze, punkty widokowe) na terenach chronionych i cennych przyrodniczo. Ponadto interwencja dotyczyć będzie wzrostu efektywności działalności informacyjno-edukacyjnej m.in. w ramach warsztatów, szkoleń i zajęć praktycznych, ścieżek edukacyjnych, wydarzeń edukacyjnych i konkursów, w tym rozwoju miejsc edukacji ekologicznej w wyniku ich sukcesywnej budowy, przebudowy i doposażenia. Działania te będą prowadzone zwłaszcza w odniesieniu do roli i potrzeb ochrony różnorodności biologicznej, zasobów naturalnych i funkcji ekosystemów, a także zrównoważonego korzystania ze środowiska oraz adaptacji do zmian klimatu. Realizacja tego typu przedsięwzięć przyczyni się do skutecznego osiągania jakościowych celów środowiskowych poprzez poprawę poziomu świadomości ekologicznej, w tym zdobycie praktycznej wiedzy i umiejętności, a także wykazywanie proekologicznych motywacji do zmiany postaw i codziennych zachowań wśród mieszkańców regionu.

Wyzwaniem dla regionu jest także niezadawalająca jakość powietrza atmosferycznego w wyniku emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, w szczególności pyłów zawieszonych (PM2,5 i PM10) oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, zwłaszcza pod postacią rakotwórczego benzo(a)pirenu. W wyniku emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń pyłowych i gazowych podejmowane będą inwestycje w rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury na terenach zurbanizowanych, która przyczyni się do efektywnej absorpcji i rozpraszania pyłów, a także gazów oraz hałasu. Działania te będą realizowane w postaci utworzenia i rozwoju trwałych użytków zielonych o właściwościach retencyjnych m.in. parków miejskich, niskiej zieleni i zadrzewień, zielonych ścian i dachów budynków, zielonych przystanków i torowisk oraz otwartych zielonych przestrzeni. Uzupełniająco, zaprogramowany katalog działań obejmie wsparcie realizacji wojewódzkich programów ochrony powietrza oraz uchwał antysmogowych w ramach wyżej wymienionego zakresu wsparcia działalności informacyjno-edukacyjnej. Efektami podjętych działań będą m.in. spadek temperatury w miastach i wzrost retencji wodnej przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka wystąpienia oraz ograniczania skutków podtopień i powodzi oraz susz w miastach, reedukacja poziomu występujących w powietrzu zanieczyszczeń i alergenów, obniżenie poziomu hałasu, polepszenie estetyki przestrzeni, a także poprawa interakcji społecznych, wzrost aktywności fizycznej mieszkańców.

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, a także przeciwdziałanie skutkom jego zmian oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, zieleni miejskiej, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte działania będą koncentrować się na ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów zgodnie z założeniami koncepcji DNSH („nie czyń poważnych szkód") oraz projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników. Ponadto realizowane przedsięwzięcia powinny być zgodne z dyrektywami „ptasią", siedliskową i ramową dyrektywą wodną , a także Unijną strategią na rzecz bioróżnorodności z perspektywą do 2030 r. Zakłada się, że opomiarowaniu (badaniu) podlegać będzie poziom bioróżnorodności oraz szczegółowych wskaźników (celów) w tym zakresie na obszarze Wielkopolski.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- podmioty zarządzające parkami krajobrazowymi, rezerwatami przyrody i obszarami Natura 2000
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- uczelnie i szkoły wyższe
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- jednostki naukowo-badawcze (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną).

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np.

Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Zasięg oddziaływania potencjalnych inwestycji wpływających na poprawę efektywności zarządzania zasobami przyrody i ich ochronę może wykraczać poza granice administracyjne regionu, w związku z czym nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu. N Szczególnie kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmacniania adaptacyjności do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.6.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	5	54
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 38	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	ha	1	10
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 074	Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody	szt.	1	4

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 50	Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza	osoby	0	2021	167 815	IZ/SL/ Beneficjenci	

2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	71 545	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha	0	2021	10	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.6.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	074	4 000 000,00
				077	2 000 000,00
				079	12 000 000,00
				080	2 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	01	20 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	33	20 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

nie dotyczy

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	03	20 000 000,00

2.1.3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ W WIELKOPOLSCE

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒ **Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności**
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.3.1. Cel szczegółowy (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.1.3.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Interwencje na rzecz zwiększenia zrównoważonej mobilności mieszkańców oraz funkcjonalności i efektywności transportu miejskiego poprzez kompleksowe wsparcie systemów publicznego transportu zbiorowego w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych**
2. **Inwestycje w rozwój infrastruktury ładowania/tankowania pojazdów bezemisyjnych**
3. **Wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności**
4. **Rozwój zrównoważonej mobilności społeczeństwa poprzez promowanie integracji taryfowej i wdrażanie komponentów koncepcji MaaS**
5. **Działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne na rzecz transportu zbiorowego i bezpieczeństwa ruchu w transporcie publicznym**

Promowanie multimodalnej mobilności miejskiej służy zrównoważonemu rozwojowi wielkopolskich miast i ich obszarów funkcjonalnych, a także bezpieczeństwu ich mieszkańców. Realizowane będą inwestycje w zakup oraz modernizację zero- lub nisko-emisyjnych aktywów mobilnych

wykorzystywanych w publicznym transporcie zbiorowym, spełniających wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE, wraz z niezbędną infrastrukturą (instalacje służące do dystrybucji nośników energii i paliw dla zero-emisyjnego transportu nowej generacji wykorzystującego proekologiczne źródła napędu, takie jak np. energia elektryczna, wodór). Ze względu na dążenia regionu do jak najszybszego ograniczenia presji środowiskowej sektora transportu, preferencje z zakresie taboru miejskiego uzyskają projekty, których przedmiotem będzie zakup jednostek zero-emisyjnych. Kluczowe jest efektywne programowanie i wdrażanie założeń miejskiej polityki transportowej, z tego względu realizacja polityki transportowej winna bazować na dokumentach strategicznych, dla sukcesywnego zwiększania udziału mechanizmów planistycznych. W miastach będących stolicami województw, inwestycje w mobilność miejską będą opierać się na Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP) przyjętym dla odpowiedniego miasta funkcjonalnego. Na pozostałych obszarach miejskich inwestycje w mobilność, będą opierać się na SUMP lub innych odpowiednich dokumentach planujących mobilność, zapewniających solidną podstawę dla konkretnych inwestycji przewidzianych w programie (np. strategii ZIT). Wsparciem objęta będzie również realizacja działań związanych z przygotowaniem i aktualizacją Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej opracowywanych i wdrażanych przez odpowiednie organy gmin lub umocowane do tego formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego.

Rozwój transportu (w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) realizowany będzie również w oparciu o inwestycje o charakterze infrastrukturalnym. Identyfikowana jest potrzeba budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury transportu w postaci m.in.: sieci tramwajowych i autobusowych – z ograniczeniem do inwestycji w przebudowę lub rozbudowę sieci drogowej wykorzystywanej na potrzeby zbiorowego transportu publicznego; zapleczy technicznych do obsługi taboru; infrastruktury punktowej: zajezdni tramwajowych i autobusowych, przystanków, wysepek, multimodalnych systemów transportu publicznego. Szczególny akcent położony zostanie na wzrost znaczenia mobilności jako usługi, a także potrzebę wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań, co wymaga rozwoju i wielogałęziowego powiązania różnych podsystemów transportu publicznego oraz transportu indywidualnego m.in. centrów przesiadkowych, dworców (w tym kolejowych, autobusowych), obiektów P&R, a także obiektów B&R, dzięki czemu system transportowy stanie się bardziej zintegrowany. Rozwój komunikacji zbiorowej winien odbywać się przy tym z zapewnieniem do niej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnieniem bezpieczeństwa sanitarnego. Ekspansja ciągów pieszych i rowerowych powinna stanowić dopełnienie dla rozwijania siatki połączeń na terenach miejskich i podmiejskich.

Podniesienie atrakcyjności transportu publicznego uwzględnia inwestycje w infrastrukturę drogową transportu publicznego np. buspasy; obiekty przeznaczone do transportu publicznego; przebudowa skrzyżowań w celu ułatwienia oraz/lub nadania priorytetu transportowi publicznemu w ruchu: pasy skrętów dla autobusów, śluzy na skrzyżowaniach, infrastruktura drogowa przy pętlach tramwajowych/autobusowych, stacjach kolejowych; wyposażenie dróg i ulic w niezbędne obiekty i urządzenia drogowe służące bezpieczeństwu ruchu pojazdów transportu publicznego i niechronionych użytkowników dróg. Poza wymienionymi wyżej obiektami P&R oraz infrastrukturą tankowania / ładowania pojazdów bezemisyjnych, wsparciem nie będą objęte elementy infrastruktury drogowej wykorzystywanej dla indywidualnego transportu zmotoryzowanego.

Zakres działań infrastrukturalnych uwzględniać będzie obiekty przeznaczone dla ruchu niezmotoryzowanych uczestników ruchu, w tym system roweru miejskiego z infrastrukturą rowerową: stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów, drogi rowerowe (w tym kontrapasy), ciągi pieszo-rowerowe, śluzy rowerowe, wspólny bilet, przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych. Promocja ruchu pieszego i

rowerowego wymaga zachowania ciągłości pakietu infrastrukturalnego niezmotoryzowanych uczestników ruchu, w związku z tym preferencje w tym zakresie uzyskają projekty zachowujące spójność sieci dróg i ścieżek. Promocja ruchu niezmotoryzowanego wymaga integracji z polityką społeczną i gospodarczą miasta.

Podjęta interwencja w regionie zakładać będzie wzrost innowacyjności środków transportu oraz rozwój autonomicznych systemów w transporcie miejskim. Wspierane działania będą obejmowały też rozwój innowacyjnych technologii ITS wspierających dekarbonizację transportu i zrównoważoną mobilność, jak również rozwiązania umożliwiające integrację taryfową i wdrożenie koncepcji „Mobilność jako Usługa" (MaaS). Priorytetowe wsparcie otrzymają projekty powiązane z wprowadzaniem integracji taryfowej oraz wdrażaniem koncepcji MaaS.

Dekarbonizacja mobilności miejskiej wymaga również wsparcia systemów ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych dla zbiorowego transportu publicznego oraz dla potrzeb indywidualnych użytkowników. W przypadku infrastruktury dla użytkowników indywidualnych, wsparciem będzie objęta infrastruktura spełniająca wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniająca niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników.

Dla osiągnięcia czystej, bezpiecznej i zintegrowanej mobilności konieczne będzie zachowanie synergii między wdrażanymi projektami w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej i inwestycjami energetycznymi realizowanymi poza niniejszym celem szczegółowym, takimi jak inteligentne stacje ładowania i tankowania (np. elektryczne i wodorowe), także przy planowanych przebudowach budynków i nowych konstrukcjach, oraz modernizacja oświetlenia ulicznego pod kątem zwiększenia jego energooszczędności i skuteczności m.in. w technologii LED, a także innymi inicjatywami przyczyniającymi się do poprawy bezpieczeństwa. Ponadto, w celu maksymalizacji efektów przedsięwzięć zaplanowanych w ramach celu szczegółowego, przewiduje się realizację działań informacyjno-promocyjnych i edukacyjnych mających na celu kształtowanie odpowiednich postaw w zakresie zrównoważonej mobilności oraz bezpieczeństwa ruchu w transporcie publicznym.

Jako element uzupełniający, w ramach niniejszego celu szczegółowego mogą być realizowane działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł. Działania te będą stanowiły integralny element większych projektów w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej i nie będą stanowiły dominującej części tych projektów.

Działania w ramach celu szczegółowego koncentrować będą się na idei proklimatycznej polityki transportowej oraz powinny być zgodne z koncepcją DNSH („nie czyń poważnych szkód"), służyć zmniejszeniu popytu na podróże realizowane indywidualnym transportem samochodowym na rzecz zwiększenia udziału transportu zbiorowego przy wykorzystaniu środków transportu publicznego.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- mieszkańcy województwa wielkopolskiego, w tym użytkownicy korzystający z miejskiej infrastruktury transportowej i publicznego transportu zbiorowego na obszarach miejskich
- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne podmioty świadczące usługi transportu zbiorowego dla JST
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps", „small mid-caps", przedsiębiorstwa duże
- organizacje pozarządowe
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów. Wsparciem nie będą objęte projekty, których beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego lub podmiot kontrolowany lub zależny od tej jednostki – w razie podjęcia przez organ tej jednostki samorządu terytorialnego uchwały, zarządzenia lub innego oświadczenia lub działania o charakterze dyskryminującym ze względu na jedną z okoliczności, o których mowa w Artykule 9 ust. 3 Rozporządzenia 2021/1060.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu. Finansowanie projektów transportowych poprzez formy pozadotacyjne może skutkować koniecznością przerzucenia kosztów na odbiorców tych usług (mieszkańców), przez podniesienie cen usług w tym zakresie. Wpływać to może na osiągnięcie skutku odwrotnego do zamierzonego, czyli pogłębiania dotychczasowych zachowań podróżnych - dominujący udział wykorzystania indywidualnego transportu samochodowego.

2.1.3.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	pasażerowie	1 549	7 746
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	27	135
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 59	Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ładowania)	punkty tankowania/ładowania	25	127
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 60	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	miasta	3	15
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 097	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	8	39

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok	0	2021	2 544 543	IZ/SL/ Beneficjenci	
3	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy/rok	0	2021	810 458	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.3.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	077	17 000 000,00
				081	68 000 000,00
				082	34 000 000,00
				083	34 000 000,00
				086	17 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	01	170 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	03	120 000 000,00
				33	50 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	03	170 000 000,00

2.1.4. LEPIEJ POŁĄCZONA WIELKOPOLSKA W UE

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

2.1.4.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Rozwój odpornej na zmiany klimatu drogowej infrastruktury transportowej o charakterze regionalnym, w tym poprawa wewnątrzregionalnej dostępności drogowej**
2. **Rozwój transportu kolejowego poza siecią TEN-T**
3. **Zakup/modernizację taboru kolejowego do świadczenia przewozów o charakterze regionalnym oraz zapewnienie bazy utrzymaniowo-naprawczej**
4. **Wsparcie dla rozwoju zrównoważonej mobilności**
5. **Działania zapewniające poprawę bezpieczeństwa w sektorze transportu**

Transport jest jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój gospodarczy oraz sprzyjający zwiększeniu spójności społecznej, z tego względu tak istotne jest zapewnienie funkcjonowania spójnego systemu transportowego. „Zazielenienie" tego sektora będzie wdrażane z uwzględnieniem pozostałych potrzeb gospodarczo-społecznych regionu.

Istotne jest wsparcie inwestycji infrastrukturalnych niezbędnych do zapewnienia funkcjonowania transportu publicznego oraz uzupełnienie luk w bezpośrednich połączeniach do węzłów transportowych. W zakresie infrastruktury drogowej interwencja będzie obejmowała działania wskazane w regionalnym planie transportowym. Głównym problemem systemu transportowego województwa jest zbyt duże natężenie ruchu samochodowego, niska przepustowość oraz duża liczba wypadków, które generują koszty jednostkowe, społeczne (zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia) i środowiskowe. Realizacja inwestycji drogowych poza siecią TEN-T dotyczyć będzie przedsięwzięć przyczyniających się do poprawy dostępności sieci TEN-T, miejsc inwestycyjnych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych oraz innych gałęzi zrównoważonego transportu. Priorytetowo traktowane będą punktowe inwestycje poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego oraz przedsięwzięcia polegające na przebudowie (modernizacji) dróg, służące połączeniu się z siecią TEN-T, a także budowa obwodnic. Wspierana będzie również budowa lub przebudowa dróg wojewódzkich w celu umożliwienia wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej. Tam gdzie jest to technicznie możliwe, realizowane projekty w zakresie infrastruktury drogowej będą obejmowały zapewnienie retencji i podczyszczania wód opadowych poprzez wykorzystanie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań opartych na przyrodzie. W ramach celu szczegółowego wsparcie uzyskają wyłącznie inwestycje drogowe zapewniające nośność nacisku do 11,5 tony na oś pojazdu.

Zgodnie z kamieniami milowymi Strategii na rzecz Zrównoważonej i Inteligentnej Mobilności konieczne jest podjęcie działań na rzecz bardziej zrównoważonych form transportu - zarówno pasażerskiego, jak i towarowego. Wspierana będzie infrastruktura kolejowa, w tym linie kolejowe - wyzwaniem bowiem pozostają stan techniczny, dekapitalizacja i zbyt mała przepustowość niektórych odcinków linii kolejowych, czy niewystarczająca liczba i jakość taboru kolejowego. Co do zasady regionalna interwencja w zakresie rozwoju kolei skoncentrowana będzie na zwiększeniu/unowocześnieniu zasobu taboru kolejowego dla przewozów o charakterze regionalnym i jego zaplecza. Dofinansowanie otrzymają także projekty służące rozwojowi linii kolejowych, w tym umożliwiające przyłączenie liniowej infrastruktury kolejowej do sieci TEN-T, poprawiające bezpieczeństwo kolei; zwiększające przepustowość przez budowę oraz rozbudowę infrastrukturalnych elementów liniowych i punktowych, modernizację, elektryfikację, rehabilitację i rewitalizację linii kolejowych, modernizację bocznic kolejowych. Wybór projektów obejmujących inwestycje w infrastrukturę kolejową będzie dokonywany m.in. w oparciu o kryteria minimalnej częstotliwości pociągów, wielkości obsługiwanego ruchu pasażerskiego lub towarowego oraz zwiększenia punktualności i prędkości handlowej pociągów. Nie wyklucza się dalszego rozwoju spójnego systemu infrastruktury dla niezmotoryzowanych uczestników ruchu, w tym budowę regionalnej sieci dróg rowerowych i odcinków dróg rowerowych zapewniających dostęp do transportu publicznego.

Dla zwiększenia dynamiki dekarbonizacji transportu podejmowane będą działania na rzecz rozwoju lokalnej infrastruktury zapewniającej wzrost dostępności punktów ładowania pojazdów energią elektryczną oraz paliwami bezemisyjnymi (np. H2). W przypadku infrastruktury dla użytkowników indywidualnych, wsparciem będzie objęta infrastruktura spełniająca wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniająca niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników. Wsparcie to będzie możliwe pod warunkiem, że nie ma możliwości finansowania inwestycji ze źródeł prywatnych lub z instrumentów zwrotnych, a inwestycja uzasadniona jest odpowiednią analizą popytu i potrzeb.

Zapewniony zostanie rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego poprzez budowę i modernizację infrastruktury publicznego transportu

zbiorowego, w tym węzłów przesiadkowych i infrastruktury przystankowej. Możliwy będzie również zakup lub modernizacja taboru autobusowego wykorzystywanego w pozamiejskim publicznym transporcie zbiorowym na zasadach użyteczności publicznej i spełniającego wymogi „czystych ekologicznie pojazdów" w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/EC (z preferencją dla transportu bezemisyjnego).

Ponadto wdrażane będą systemy taryfowej integracji transportu zbiorowego w skali regionalnej i lokalnej (systemy typu „wspólny bilet"). Elementami projektów możliwymi do finansowania będą również rozwiązania cyfrowe zakładające wzrost efektywności, bezpieczeństwa i ergonomii funkcjonowania systemów transportowych. Mogą być one wdrażane w wyniku rozwoju m.in. centrów zarządzania ruchem, współpracujących inteligentnych systemów transportowych, aplikacji i systemów w formie usług dla kierowców i pasażerów czy cyfryzacji danych transportowych.

Działania zapewniające poprawę bezpieczeństwa w obszarze transportu uwzględniać będą m.in. innowacyjne rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo ruchu, w tym niezmotoryzowanych uczestników ruchu drogowego, działania edukacyjno-promocyjne, doposażenie służb nadzoru i ratownictwa technicznego czy zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego w środkach komunikacji publicznej.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- podmioty zarządzające liniami kolejowymi i nieruchomościami kolejowymi,
- operatorzy wykonujący zadania z zakresu wojewódzkich przewozów pasażerskich zlecone przez Marszałka Województwa
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps", „small mid-caps", przedsiębiorstwa duże
- organizacje pozarządowe
- użytkownicy infrastruktury transportowej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych, ze względu na brak finansowej wykonalności projektów, rozumianej jako brak potencjału do generowania zysków lub oszczędności.

2.1.4.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	5
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0	62
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 120	Liczba wybudowanych obwodnic	szt.	0	2
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	0	6
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 50	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych – poza TEN-T	km	0	30

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	(ii)	EFRR	W okresie	RCR 56	Oszczędność	osobodni/r	0	2021	725 000	IZ/SL/	

			przejściowym		czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	ok				Beneficjenci	
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 022	Liczba osób korzystających z zakupionego lub zmodernizowanego kolejowego taboru pasażerskiego w ciągu roku	osoby / rok	0	2021	165 000	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.4.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	090	29 000 000,00
				093	100 000 000,00
				102	30 000 000,00
				107	32 150 974,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	191 150 974,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	191 150 974,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	191 150 974,00

2.1.5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA NOWEJ LUB ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.5.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

2.1.5.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie infrastruktury edukacyjnej (kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne)**

Dla poprawy dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, istotne są działania podejmowane na poszczególnych poziomach edukacji w regionie w obszarach nadal wymagających interwencji – od wczesnej edukacji po kształcenie ustawiczne, obejmujące inwestycje infrastrukturalne wraz z niezbędnym wyposażeniem, w tym wyposażeniem w nowoczesny sprzęt ICT/ TIK oraz powiązanie rozwoju infrastruktury edukacyjnej z potrzebami wielkopolskiego rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym. Inwestycje te obejmują przede wszystkim inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół ogólnych oraz zawodowych, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne:

- m.in.: budowa, rozbudowa, nadbudowa i wyposażenia w bazę dydaktyczną oraz przyszkolną infrastrukturę sportową nowych obiektów, a także przebudowa, adaptacja, modernizacja, remont i wyposażenie w bazę dydaktyczną oraz przyszkolną infrastrukturę sportową już

istniejących obiektów, ukierunkowane na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionu oraz wspieranie rozwoju zawodowego nauczycieli;
- wyposażenie w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne w celu zwiększenia szans na rynku pracy uczniów/słuchaczy i wspierania rozwoju zawodowego nauczycieli.

W ramach realizacji poszczególnych projektów obowiązkowe jest zapewnienie dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych dla osób ze specjalnymi potrzebami wraz z działaniami mającymi na celu upowszechnianie standardów dostępności (np. Przestrzeń dostępnej szkoły), kształcenie i szkolenie kadr dostępności, a także wsparcie podmiotów publicznych w zapewnieniu dostępności, które będą finansowane w ramach EFS+.

Preferowane będą projekty zakładające zastosowanie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, uwzględniające elementy sprzyjające adaptacji do zmian klimatu i łagodzeniu ich skutków (w szczególności wykorzystujące elementy zielonej i niebieskiej infrastruktury, Agendę 2030 i GOZ).

Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągniecia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych. W przypadku infrastruktury szkół i placówek szkolnych interwencja (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, na podstawie zidentyfikowanych deficytów i diagnozy potrzeb.

Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach EFRR będą komplementarne z działaniami, niezależnie od źródła finansowania, przyczyniających się do realizacji celów szczegółowych EFS+. Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Możliwe jest również zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne i ich organa prowadzące
- organizacje pozarządowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów

szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS nie wyklucza się możliwości wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.5.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 125	Liczba wspartych szkół	szt.	6	31
5	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	3 119	15 594

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	0	2021	22 298	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.5.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	122	20 000 000,00
				124	24 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	44 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	44 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	44 000 000,00

2.1.5.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.5.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej, rozwojem usług w społeczności lokalnej i deinstytucjonalizacji usług**
2. **Rozwój mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym, lokale/mieszkania w ramach najmu socjalnego oraz społecznego**
3. **Wsparcie infrastruktury szkół i ośrodków dla dzieci i młodzieży przysposabiających społecznie i zawodowo.**

W ramach CS wspierana będzie budowa, remont, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, adaptacja, wyposażenie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług, m.in.: miejsc świadczenia usług profilaktycznych, ośrodków wsparcia, placówek całodobowych w kierunku deinstytucjonalizacji, rodzinnych domów pomocy, dziennych domów opieki medycznej, placówek wsparcia dziennego, placówek reintegracyjnych, realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. CIS, KIS, ZAZ,WTZ ŚDS), organizujących usługi społeczne i realizujących pracę socjalną (OPS, CUS, PCPR), związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej (np. rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i rodziny adopcyjne) i instytucjonalnej (m.in. placówki opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne), przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (m.in. OIK, SOW) oraz wsparciem osób w kryzysie bezdomności. Niezbędne są także działania w zakresie poprawy dostępu i jakości usług placówek zapewniających zdeinstytucjonalizowaną oraz całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym o charakterze centrów wytchnieniowych. Istotne jest wsparcie placówek całodobowych w środowisku lokalnym, w tym realizacja działań przyczyniających się do są zmiany w usługach opiekuńczych w kierunku zdeinstytucjonalizowanych form opieki nad osobami chorymi i potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotne będzie wspieranie opieki nad osobami starszymi oraz dotkniętymi chorobami i zaburzeniami psychicznymi.

Przewiduje się budowę kompleksowej nowoczesnej przestrzeni do projektowania otwartych rozwiązań społecznych, które zaangażuje wielkopolskie samorządy, instytucje pomocy i integracji społecznej, partnerów społecznych, biznesowych i instytucjonalnych (w tym społeczność naukową) oraz społeczność lokalną do wspólnego wypracowania rozwiązań istotnych problemów społecznych lub organizacyjnych, usług i produktów społecznych w partnerstwie publiczno-społeczno-obywatelskim. Działania te będą komplementarne i skoordynowane ze wsparciem w zakresie opracowywania i testowania innowacyjnych działań społecznych realizowanych z udziałem podmiotów z Wielkopolski w programie krajowym FERS. Zakłada się wsparcie inwestycyjne w budowie przestrzeni modułowej, łączącej m.in.: przestrzeń do prototypowania usług i produktów społecznych, modelowania mieszkań wspomaganych, realizacji zadań przez Centrum Wspierania Rodzin Adopcyjnych, co-workingu,

usług telecentrum społecznego.

W zakresie rozwoju mieszkalnictwa uwagę zwraca, że największych trudności w pozyskaniu mieszkania mają osoby opuszczające pieczę zastępczą, placówki penitencjarne, (w tym MOW, MOS, więzienia), ofiary przemocy, ubodzy, migranci, osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze – osoby dla których mieszkalnictwo chronione, treningowe i wspierane oraz inne jego formy są skutecznymi narzędziami zapobiegania wykluczeniu społecznemu. W ramach CS wspierane będą remonty, przebudowa i wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania o charakterze wspomaganym, najmu socjalnego i innych form mieszkalnictwa społecznego, wsparcie remontów i modernizacji mieszkań adaptowalnych, dzięki którym osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będą mogły pozostać w swoim miejscu zamieszkania. Dodatkowo wspierana będzie przebudowa, remont i wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, a także powstawanie nowej infrastruktury na cele mieszkaniowe. Istotne jest wspieranie rozwoju lokali socjalnych, w szczególności w ramach najmu socjalnego. Możliwe będzie tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych na potrzeby rodzinnych form pieczy zastępczej, jak również dla młodzieży usamodzielnianej z pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówek, w tym MOW i zakładów poprawczych.

Wsparcia wymaga infrastruktura powiązana z procesem aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym szkoły przysposabiające uczniów z niepełnosprawnościami do pracy, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, w takim zakresie jak remont, przebudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury.

Prace budowlane należy przeprowadzać mając na uwadze stosowanie przyjaznych środowisku rozwiązań (w tym elementy zielonej i niebieskiej architektury), GOZ oraz wykorzystując technologie minimalizujące zużycie zasobów i energii, zwłaszcza energii ze źródeł nieodnawialnych. W ramach realizacji poszczególnych projektów nie wyklucza się kompleksowego wsparcia, uwzględniającego kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z działaniami mającymi na celu upowszechnianie standardów dostępności, kształcenie i szkolenie kadr dostępności, a także wsparcie podmiotów publicznych w zapewnieniu dostępności. Mając na uwadze horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, istotne będą działania wzmacniające indywidualizację wsparcia oraz dostosowujące przestrzeń do potrzeb mieszkańców. Działaniem możliwym do realizacji będzie również przekształcanie istniejących placówek całodobowych m.in. w podmioty świadczące usługi środowiskowe. Wsparcie będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych oraz włączenia społecznego. Będzie komplementarne z działaniami podejmowanymi ze środków EFS+ w zakresie promowania integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz dostępu do wysokiej jakości usług.

Inwestycje w infrastrukturę społeczną w ramach EFRR będą komplementarne z działaniami, niezależnie od źródła finansowania, przyczyniających się do realizacji celów szczegółowych EFS+. Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Możliwe jest również zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do

zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągniecia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych.

Główne grupy docelowe

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- osoby fizyczne
- osoby prawne
- organizacje pozarządowe
- podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne
- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Ewentualna

realizacja projektów wykraczających poza obszar objęty programem regionalnych może wynikać m.in. z działań podejmowanych w ramach projektu ROPS SOCIAL LIVING LAB. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury społecznej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.5.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	19	65
5	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	3	9

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy/rok	0	2021	65	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.5.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

5	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	126	2 000 000,00
				127	8 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	01	10 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	33	10 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	03	10 000 000,00

2.1.5.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

2.1.5.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie infrastruktury ochrony zdrowia**.

Jednym z problemów w regionie jest nierównomierne rozłożenie zasobów oraz nieprzystosowana do współczesnych wymagań oraz adaptacji do zmian klimatu infrastruktura budynków, jak również zapotrzebowanie na nowoczesny sprzęt medyczny. W wielu wypadkach konieczne jest dokończenie procesów inwestycyjnych rozpoczętych w perspektywie finansowej 2014-2020, o ile wpisują się w priorytety określone w perspektywie 2021-2027. W zakresie sprzętu i aparatury medycznej, z jednej strony konieczne jest zwiększenie efektywności wykorzystania posiadanych zasobów, z drugiej – coraz większym problemem staje się potrzeba zapewnienia nowocześniejszego sprzętu tak, aby zapewniać wysoki standard badań diagnostycznych oraz nowoczesne metody leczenia mieszkańcom regionu. W ramach CS wspierane będą inwestycje:

- dostosowania podmiotów leczniczych, w tym placówek POZ i AOS do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami, w ramach inwestycji wdrażających opiekę koordynowaną,
- wyrównywania różnic geograficznych w dostępie do opieki zdrowotnej, m.in. poprzez wspieranie inwestycji infrastrukturalnych,
- przyczyniające się do poprawy dostępu do opieki zdrowotnej przez rozwój i modernizację zasobów infrastruktury zdrowia, w tym placówek POZ i AOS, m.in. w sprzęt i aparaturę medyczną, zgodnie z mapą potrzeb zdrowotnych oraz Wielkopolskim Planem Transformacji w obszarze zdrowia, w celu rozwijania opieki koordynowanej.

Wsparcie infrastrukturalne przyczyni się do poprawy dostępu do opieki zdrowotnej przez poprawę warunków i zwiększenie potencjału opieki szpitalnej zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w tym zakresie w regionie, jak również, gdy identyfikuje się inwestycje wynikające z nieodpowiedniego stanu infrastruktury. Preferowane będzie wsparcie dla podmiotów, których działalność lecznicza i charakter świadczonych usług będzie wspierała i uzupełniała przejście do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, w tym również opieki opartej na podstawowej opiece zdrowotnej (POZ) i ambulatoryjnej opiece specjalistycznej (AOS).

Wszystkie podejmowane inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia, w szczególności w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej będą miały na celu dostosowanie systemu ochrony zdrowia do aktualnych trendów demograficznych, w tym w obszarze wsparcia geriatrii, opieki nad osobami starszymi, dziećmi, trendów epidemiologicznych, zapewnienie równego dostępu i wysokiej jakości opieki. Preferowane będą projekty zakładające zastosowanie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych), uwzględniające elementy sprzyjające adaptacji do zmian klimatu i łagodzeniu ich skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura), GOZ oraz kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania

uniwersalnego. Z uwagi na stopniowy proces dekapitalizacji stanu infrastruktury zdrowotnej, konieczna będzie cykliczna realizacja działań obejmujących prace modernizacyjne w celu dostosowania do zmieniających się zarówno potrzeb zdrowotnych, jak i wymogów technologicznych. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągniecia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych. Wsparcie będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie poprawy dostępu do ochrony zdrowia.
Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia w ramach EFRR będą komplementarne z działaniami, niezależnie od źródła finansowania, przyczyniających się do realizacji celów szczegółowych EFS+. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP4 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP1.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Działania polegające na koordynacji systemu opieki zdrowotnej opartego na POZ i AOS mogą być skupione na wewnątrzregionalnym sieciowaniu i współpracy podmiotów. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.5.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	osoby/rok	67 037	223 456
5	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 133	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	9	43

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/rok	0	2021	185 000	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.5.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	128	46 200 000,00
				129	19 800 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	01	66 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	33	66 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	03	66 000 000,00

2.1.5.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

2.1.5.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Zachowanie i modernizację obiektów dziedzictwa kulturowego**
2. **Konserwację zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i digitalizacja**
3. **Rozwój i zwiększanie dostępności infrastruktury do prowadzenia ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej działalności kulturalnej (m.in. teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury),**
4. **Turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych)**
5. **Rozwój międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych**
6. **Ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz szlaków turystycznych, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.**

Wsparcie ukierunkowane zostanie na tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych przyczyniających się do aktywnego uczestnictwa w kulturze i w życiu społecznym, w tym eliminacji barier w dostępie do kultury dla osób narażonych na wykluczenie. Wyposażenie placówek w nowoczesne technologie zapewni ciągłość prowadzenia działalności w warunkach ograniczonej dostępności, m.in. poprzez świadczenie oferty on-line.

Wsparcie obejmować będzie m.in.:

- realizację projektów uzupełniających się, łączących elementy infrastrukturalne z miękkimi (finansowanymi w ramach EFS+), uwzględniających aspekt środowiskowy, w tym włączenie zielonych elementów np. systemy odzysku wody deszczowej, realizujących cele Agendy 2030, pozyskiwanie energii z OZE, łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu obiektu,
- dostosowanie instytucji kultury do nowych funkcji edukacyjnych i kulturalnych np. nowoczesny sprzęt, rozwijanie usług i aplikacji cyfrowych,
- projekty realizujące plany strategiczne instytucji, umożliwiające stworzenie warunków do ich długookresowego rozwoju,
- zróżnicowaną ofertę kulturalną i edukacyjną, odpowiadającą na potrzeby różnych odbiorców lub pozwalające na różnorodne wykorzystanie wspieranej infrastruktury.

Mając na celu wzmocnienie odporności instytucji kultury na sytuacje kryzysowe oraz zwiększenie ich udziału w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu wskazana jest realizacja działań opierających się na długofalowych strategiach rozwoju. Planowanie strategiczne uwzględniające zmiany

wynikające z cyfrowej oraz zielonej transformacji przyczynią się do wzbogacenia oferty i powstawania trwałych miejsc pracy w instytucjach oraz przedsiębiorstwach działających w sferze kultury.

W przypadku projektów szlaków tematycznych i produktów turystycznych powinny być one realizowane na obszarze jednego regionu, wykraczające poza obszar pojedynczego powiatu, np. rozwój szlaku wodnego Wielka Pętla Wielkopolski.

Promowana będzie współpraca między instytucjami kultury i placówkami edukacyjnymi, naukowymi, a także klastrami przedsiębiorstw z obszaru przemysłów kreatywnych, a także między organizacjami, przedsiębiorstwami i instytucjami państwowymi, statutowo realizującymi działania z zakresu ochrony zasobów środowiska i przedsiębiorstwami przemysłu turystycznego między sobą. Dzięki szerokiej współpracy w sektorze kultury i turystyki pobudzony zostanie potencjał działających na danym terenie podmiotów, a także wzrośnie znaczenie obszaru pod względem inwestycyjnym. W efekcie prowadzić to będzie do rozwoju społeczno-gospodarczego i większej trwałości podejmowanych inicjatyw. Istotne jest w tym zakresie wykorzystanie potencjału i rozwój podmiotów ekonomii społecznej i ich roli w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu grup marginalizowanych.

Działania z zakresu rozwoju kultury i turystyki będą uwzględniać zasady zrównoważonego wpływu na środowisko, cyfryzację, zasadę dostępności dla osób o szczególnych potrzebach oraz zasadę efektywności finansowej i odporności na kryzysy m.in. kryzys klimatyczny. Przy wyborze projektów do dofinansowania, na etapie kryteriów wyboru, znajdą zastosowanie aspekty dotyczące m.in. planu współpracy z otoczeniem (z samorządem lokalnym, przedsiębiorcami, NGO), strategii promocji, partycypacji w procesie decyzyjnym lub projektowaniu działań inwestycyjnych; oferty kulturalnej w kontekście włączenia społecznego; analizy oddziaływania na bezpośrednie otoczenie i tworzenie miejsc pracy oraz trwałości finansowej projektów (w tym m.in. analizy popytu). Ponadto projekty powinny wpisywać się w strategie sektorowe lub regionalne strategie rozwoju.

Wsparcie w ramach CS będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, promocji różnorodności kulturowej, poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych oraz włączenia społecznego. Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Działania w ramach CS będą uwzględniać szersze oddziaływanie na gospodarkę, środowisko czy edukację. Inwestycje w infrastrukturę kulturę i zrównoważonej turystyki w ramach EFRR będą komplementarne z działaniami, niezależnie od źródła finansowania, przyczyniających się do realizacji celów szczegółowych EFS+. Wsparcie realizowane w ramach CP4 w przedmiotowym zakresie będzie komplementarne z interwencją w ramach CP5. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągniecia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- państwowe jednostki budżetowe
- podmioty współprowadzone przez administrację rządową i samorządową
- podmioty ekonomii społecznej
- organizacje pozarządowe
- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej
- mieszkańcy województwa wielkopolskiego

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS nie wyklucza się możliwości wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury kultury i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.5.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	2

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający/rok	0	2021	55 333	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.5.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	165	12 588 483,00
				166	60 452 985,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	01	73 041 468,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	33	73 041 468,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	03	73 041 468,00

2.1.6. EUROPA BLIŻEJ WIELKOPOLSKICH OBYWATELI

☒ **Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych**
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒ **Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+**
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.6.1. Cel szczegółowy (a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

2.1.6.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Kompleksową aktywizację zawodową (w tym dotacje na samozatrudnienie)**

Sytuacja na wielkopolskim rynku pracy jest złożona. Z jednej strony wskaźniki dotyczące bezrobocia są jednymi z niższych w kraju, ale z drugiej regionalny rynek pracy jest silnie zróżnicowany, a zachodzące zmiany w gospodarce takie jak transformacja w kierunku Przemysłu 4.0., zielonej gospodarki, automatyzacja i robotyzacja, cyfryzacja, a także starzenie się społeczeństwa i kurczenie zasobów pracy tworzą nowe wyzwania. Istotna jest aktywizacja zawodowa niewykorzystanych zasobów pracy, np. osób długotrwale bezrobotnych czy osób młodych. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia jest jedną z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Głównym celem jest zwiększenie zatrudnienia poprzez objecie usługami aktywizacji zawodowej 28 012 osób bezrobotnych.

W ramach CS wspierana będzie kompleksowa aktywizacja zawodowa w celu zwiększenia szans na znalezienie zatrudnienia, w tym dotacje na

samozatrudnienie. Wsparcie ukierunkowane będzie na aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, w tym zwłaszcza znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy takich jak kobiety, osoby młode, starsze, długotrwale bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami. Działania kierowane będą także do migrantów, w tym migrantów powrotnych. Wsparcie oparte będzie na instrumentach i usługach wymienionych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz na rozwiązaniach wynikających ze Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (w szczególności na możliwościach zdobywania kwalifikacji rynkowych poprzez walidację i certyfikowanie). Potrzeby lokalnego rynku pracy będą diagnozowane w ramach projektu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. Nie wyklucza się możliwości dofinansowania do opieki nad dziećmi lub osobami wymagającymi wsparcia jako narzędzia aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia. Realizowane będą działania zgodne z zaleceniem Rady Unii Europejskiej pn. Most do Zatrudnienia – wzmocniona Gwarancja dla młodzieży.

Wskazany zakres interwencji będzie realizowany także przy udziale Instytucji Pośredniczącej, np. Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. Projekty PUP będą rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- klienci PUP należący w szczególności do jednej z grup: osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby młode do 29 r. ż.
- adresaci działań OHP.

Beneficjenci:

- *powiatowe urzędy pracy*
- *ochotnicze hufce pracy*
- *Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu*.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja

są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(a)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	2 801	28 012
6	(a)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO06	Liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w programie	osoby	82	821
6	(a)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	770	7 703

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(a)	EFS+	W okresie przejściowym	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	60%	2014	492	IZ/SL/Beneficjenci	
6	(a)	EFS+	W okresie przejściowym	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	85,52%	2019	22 877	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(a)	134	43 137 500,00
				136	17 762 500,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(a)	01	60 900 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(a)	33	60 900 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(a)	10	60 900 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(a)	02	60 900 000,00

2.1.6.2. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

2.1.6.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Usługi rozwojowe w systemie PSF dla pracowników, pracodawców, przedsiębiorców i przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw społecznych realizowane za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR)**
2. **Outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa**
3. **Projekty związane z zarządzaniem wiekiem, wprowadzaniem nowych narzędzi kadrowych i sposobów organizacji pracy, rozwiązań usprawniających wdrażanie i egzekwowanie przepisów BHP oraz innowacyjnych i elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej**
4. **Przekwalifikowanie osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie**
5. **Projekty związane z eliminowaniem czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy, poprawą ergonomii pracy**
6. **Regionalne Programy Zdrowotne – kontynuacja lub realizacja nowych (w tym opracowanych przez region) zarówno w obszarze profilaktyki jak i rehabilitacji.**

Zachodzące zmiany społeczne, demograficzne i gospodarcze (wynikające z transformacji zielonej, przemysłowej i cyfrowej Europy) mają swoje odzwierciedlenie w rynku pracy. Istnieje potrzeba wsparcia w zakresie adaptacji pracowników, pracodawców, przedsiębiorców i przedsiębiorstw do zmian. Celami głównymi są poprawa sytuacji przedsiębiorstw i ich pracowników przez objęcie usługami rozwojowymi lub innym wsparciem 6 829 przedsiębiorców oraz poprawa sytuacji osób zagrożonych zwolnieniem poprzez objęcie wsparciem outplacementowym 889 osób zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika.

W ramach CS przewiduje się realizację działań adaptacyjnych/rozwojowych, do których należą w szczególności:

- usługi doradcze i szkoleniowe, m.in. w zakresie działalności przedsiębiorstw, poprawy jakości zarządzania, wykorzystania nowych technologii, w tym w powiązaniu z niską/zerową emisyjnością lub GOZ (dany podmiot nie otrzyma identycznego wsparcia na poziomie regionalnym i krajowym), zarządzania różnorodnością i wiekiem, rozwoju przedsiębiorstw w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji,
- rozwój kompetencji i kwalifikacji osób pracujących w przedsiębiorstwach oraz u innych pracodawców, możliwość przekwalifikowania, w tym z wykorzystaniem usług szkoleniowych dostosowanych do potrzeb pracodawcy, możliwość zdobywania kwalifikacji rynkowych Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i potwierdzenia efektów uczenia się w drodze walidacji.

Wsparcie skierowane będzie do przedsiębiorców i pracodawców bez względu na formę i wielkość podmiotu. Istotne, aby inwestowanie w wiedzę i

kapitał ludzki było traktowane jako naturalna ścieżka rozwoju osobistego i firm. Wsparcie adaptacyjne/rozwojowe będzie realizowane przez Podmiotowy System Finansowania (PSF) za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR), zgodne z zidentyfikowanymi potrzebami. Oprócz wsparcia w realizacji usług adaptacyjnych/rozwojowych, przedsiębiorcy i inni pracodawcy, w tym działający lub planujący działać w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, otrzymają indywidualną diagnozę potrzeb oraz wsparcie mentoringowe lub konsultacyjne.

Wsparciem zostaną objęte także przedsiębiorstwa przechodzące procesy restrukturyzacyjne, adaptacyjne i modernizacyjne oraz pracownicy zagrożeni zwolnieniem, przewidziani do zwolnienia lub zwolnieni z przyczyn niedotyczących pracownika, a także osoby odchodzące z rolnictwa. Wsparcie outplacementowe wzorowane będzie na instrumentach i usługach wymienionych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Mając na uwadze wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa i tym samym kurczenie się populacji osób w wieku produkcyjnym, należy w szczególności wspierać pracodawców w procesach związanych z utrzymaniem osób starszych w zatrudnieniu, wykorzystaniem ich potencjału kompetencyjnego, dostosowaniem warunków pracy do ich potrzeb. Istotne będą przy tym działania sprzyjające utrzymaniu starszych pracowników w dobrym zdrowiu i umożliwiające podnoszenie ich kompetencji niezbędnych do sprostania zachodzącym zmianom w gospodarce. Sytuacja pandemiczna uwypukliła potrzebę stosowania alternatywnych sposobów świadczenia pracy. Przewiduje się wspieranie rozwoju pracy zdalnej, wprowadzania elastycznych form zatrudnienia, zadaniowego czasu pracy, nowych narzędzi kadrowych, szkoleń i organizacji pracy oraz form zarządzania odpowiadających na aktualne potrzeby, pozwalających wykorzystać w pełni zasoby kadrowe, wprowadzanie rozwiązań usprawniających wdrażanie i egzekwowanie przepisów BHP. Nie wyklucza się współpracy z partnerami społecznymi w celu wypracowania optymalnych rozwiązań. Działania w tym zakresie będą możliwe do realizacji dla podmiotów, które nie otrzymają identycznego wsparcia z innych programów, w tym Krajowego Planu Odbudowy.

W celu ograniczenia ryzyka wyłączenia z rynku pracy osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie planuje się z jednej strony wsparcie działań w zakresie przekwalifikowania lub przygotowania do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia, z drugiej zaś działania w zakresie poprawy warunków pracy. Istotne jest zagwarantowanie warunków sprzyjających wydłużeniu życia zawodowego w zdrowiu i aktywnego starzenia się, przeciwdziałanie zagrożeniom dla zdrowia, w tym zachowaniom szkodliwym dla zdrowia w miejscu pracy, dostosowanie warunków pracy do stanu zdrowia i zaspokojenia potrzeb w zakresie dostępności dla różnych grup. Europejski filar praw socjalnych gwarantuje pracownikom prawo do bezpieczeństwa w miejscu pracy i środowiska dostosowanego do indywidualnych potrzeb. W ramach CS istnieje możliwość realizacji usług zdrowotnych wspierających pracowników i pracodawców.

Z utrzymywaniem aktywności zawodowej i społecznej wiąże się również poprawa dostępu do zdrowia (w tym w zakresie profilaktyki i rehabilitacji). Europejski filar praw socjalnych gwarantuje każdemu prawo do wysokiego poziomu ochrony zdrowia. Działania realizują założenia Decyzji Rady (UE) 2020/1512 oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/522.W ramach CS wdrażane będą Regionalne Programy Zdrowotne (RPZ) skierowane do osób w wieku aktywności zawodowej. Będzie możliwe realizowanie nowych RPZ (pozytywnie zaopiniowanych przez AOTMiT) lub korzystanie z już wypracowanych RPZ (w tym realizowanych w ramach WRPO 2014+) lub z repozytorium

AOTMiT.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorcy i inni pracodawcy (z uwzględnieniem właścicieli i kadry zarządzającej), w tym przechodzący procesy adaptacyjne, modernizacyjne i restrukturyzacyjne i ich pracownicy
- osoby zwolnione, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z przyczyn niedotyczących pracownika w wyniku procesów restrukturyzacyjnych, adaptacyjnych i modernizacyjnych przedsiębiorstw oraz osoby odchodzące z rolnictwa
- pracodawcy, u których wystąpiła potrzeba realizacji projektów w zakresie zarządzania wiekiem i ich pracownicy
- pracodawcy, u których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie i ich pracownicy
- osoby pracujące w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie
- osoby kwalifikujące się do objęcia wsparciem w ramach Regionalnego Programu Zdrowotnego.

Beneficjenci:

- *organizacje pozarządowe*
- *partnerzy społeczni*
- *podmioty wykonujące działalność leczniczą*
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej*.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	683	6 829
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	2 049	20 488
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	osoby	89	889
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników	podmioty	2	24

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby	74%	2014	18 439	IZ/SL/Beneficjenci	
6	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	50%	2014	769	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	144	10 078 530,00
				146	23 391 159,00
				147	12 718 296,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

6	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	01	46 187 985,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	03	2 091 990,00
				33	44 095 995,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(d))	10	46 187 985,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	02	46 187 985,00

2.1.6.3. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.6.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę dostępności i jakości edukacji przedszkolnej**
2. **Bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów (wraz z rodzicami) i nauczycieli, w tym ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji**
3. **Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego**
4. **Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną**
5. **Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej**
6. **Wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych**
7. **Upowszechnienie doradztwa zawodowego.**

Poprawa dostępności i umożliwienie ukończenia dobrej jakości edukacji to wyzwanie na wszystkich jej poziomach. Głównym celem jest podniesienie jakości edukacji poprzez objęcie wsparciem 51 577 uczniów oraz 3 800 przedszkolaków.

Istotna będzie poprawa dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej – rozwijanie przedszkoli jako miejsc holistycznego rozwoju dziecka i zgodnie z jego indywidualnymi potrzebami, tworzenie nowych miejsc przedszkolnych, w szczególności na obszarach występowania deficytów i potrzeb w tym zakresie, utrzymanie miejsc przedszkolnych, oferowanie zajęć dodatkowych, zajęć o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci, rozwijanie kompetencji kadr, zwiększenie dostępu do specjalistów w zakresie wczesnej diagnozy (w tym psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, zaburzeń SI). Wsparcie możliwe będzie do realizacji również w trybie niekonkurencyjnym dla JST.

Poprawa jakości edukacji we wszystkich typach szkół i na każdym jej poziomie (w tym szkołach kształcenia zawodowego) powinna uwzględniać wymagania stawiane przez nowoczesną, zieloną gospodarkę i potrzeby rynku pracy. Dlatego podniesienie jakości edukacji będzie realizowane w ramach kompleksowych programów rozwojowych szkół, obejmujących m.in.:

- rozwój kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfrowych, w obszarze sztucznej inteligencji (wsparcie w obszarze sztucznej inteligencji i cyfryzacji nie będzie pokrywało się ze wsparciem z poziomu krajowego)
- cyfryzację edukacji
- realizację działań społeczno-wychowawczych (w tym eko-edukacja oraz działania antydyskryminacyjne).

Możliwe będzie doposażenie bazy dydaktycznej (w tym świetlic szkolnych, pracowni, warsztatów), m.in. w nowoczesny sprzęt TIK. W celu uniknięcia podwójnego finansowania zostanie zapewniony brak pokrywania się planowanych działań z realizacją wsparcia m.in. ministerstwa ds. edukacji w tym zakresie, w ramach KPO oraz z innymi działaniami realizowanymi na poziomie programów krajowych.

Kontynuowany będzie projekt Cyfrowej Szkoły Wielkopolsk@2030, którego celem jest budowa i utrwalanie tożsamości lokalnej uczniów w oparciu o specyficzne tradycje i kulturę Wielkopolski z wykorzystaniem narzędzi i technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Podejmowane działania będą obejmować realizację zajęć pozalekcyjnych z zastosowaniem innowacyjnych metod kształcenia z uwzględnieniem rezultatów wypracowanych podczas realizacji poprzedniej edycji projektu w celu opracowania unikalnego portalu. Interwencja z zakresu cyfryzacji będzie służyła realizacji celu głównego projektu i nie będzie stanowiła odrębnego typu działania.

Wspierane będą działania więziotwórcze szkoły m.in. w zakresie wzmacniania relacji szkoła-nauczyciele-rodzice-uczniowie oraz działania służące tworzeniu warunków dla współpracy i realizacji działań społ., prozdrowotnych, proekologicznych, antydyskryminacyjnych, profilaktyczno-wychowawczych, poprawie dostępu do wsparcia edukacyjno-specjalistycznego (również jako elementy programu rozwojowego, z wył. szkół uzyskujących wsparcie w tym samym zakresie z poziomu krajowego). Przewiduje się realizację projektów w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem. Istotne jest również wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, w tym zamieszkałych na obszarach wiejskich.

Nie wyklucza się wsparcia w zakresie podnoszenia kompetencji i wiedzy nauczycieli (jako elementy programu rozwojowego, z wyłączeniem tych uzyskujących wsparcie w tym samym zakresie z poziomu kraj.), w tym nauczycieli świetlic szkolnych. Działania w ramach kompleksowych programów rozwojowych szkół będą zależały od zdiagnozowanych potrzeb danej szkoły.

Na potrzeby ściślejszego powiązania szkolnictwa zawodowego z rynkiem pracy, w tym z IS określonymi na poziomie reg. i gospodarką zeroemisyjną wyodrębnia się osobny typ działań, który będzie skierowany do szkół kształcenia zaw. W obszarze wzmocnienia szkolnictwa zaw. planuje się m.in.:

- realizację kompleksowych programów rozwoju szkół, obejmujących m.in. rozwój kompetencji kluczowych m.in dla rozwoju zielonych gałęzi gospodarki, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych,
- przygotowanie kadr kształcenia zawodowego, szkolenia branżowe dla nauczycieli kształcenia zawodowego u pracodawców,
- wsparcie w przygotowaniu do egzaminu zawodowego,
- rozwój staży u pracodawców dla uczniów techników i branżowych szkół I stopnia niebędących młodocianymi pracownikami; uczniowie będą mogli zdobywać wiedzę i doświadczenie w rzeczywistym środowisku pracy,
- ofertę zajęć specjalistycznych w laboratoriach,
- wyposażenie, doposażenie w sprzęt lub materiały dydaktyczne, w tym TIK (w celu uniknięcia podwójnego finansowania zostanie zapewniony brak pokrywania się planowanych działań z realizacją wsparcia w ramach programów krajowych i KPO w tym zakresie),
- wzmocnienie współpracy szkół z pracodawcami,
- wsparcie placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne (CKZiU i CKZ) w zakresie walidacji uczenia się

nieformalnego (*recognition of prior learning*), w tym przygotowanie do walidacji prowadzących do uzyskiwania kwalifikacji rynkowych dostępnych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, zgodnie z ustawą o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

Staże będą rozliczane stawką jednostkową opracowaną przez IK EFS.

Kontynuowany będzie projekt Czas zawodowców, który od ponad 10 lat wspomaga rozwój nowoczesnego kształcenia zawodowego w regionie. Działania obejmą dodatkowe formy kształcenia zaw., uwzględniające wyzwania zielonej transformacji oraz specyfikę wielkop. rynku pracy. Kontynuowana będzie współpraca z uczelniami i pomiędzy szkołami oraz rozwijanie wspólnie z przedsiębiorcami Wielkopolskiej Sieci Edukacyjno-Gospodarczej.

Przewiduje się wsparcie zajęć pozalekcyjnych służących rozwojowi kompetencji, w tym zgodnych z potrzebami rynku pracy, proinnowacyjnych, cyfrowych, pobudzających kreatywność, służących rozwojowi umiejętności przekrojowych takich jak elastyczność, zdolności adaptacyjne w pracy i gotowość do zmian, przedsiębiorczość, współpraca w różnorodnym środowisku. Działania związane będą także z tworzeniem warunków do rozwijania zainteresowań i integracji uczniów oraz zapewnienia dostępu dzieciom do dobrej jakości rekreacji, sportu i kultury, np. wsparcie zajęć i wydarzeń sportowych, kulturalnych i integrujących środowiska szkolne ze społecznością lokalną, aktywizujących uczniów i społeczności lokalne.

Prowadzone będą działania na rzecz edukacji włączającej przez zapewnienie m.in. odpowiedniego wyposażenia (w tym w oparciu o modele wypracowane na poziomie kraj. np. Przestrzeń dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr, usług asystenckich dla uczniów i inne działania sprzyjające zwiększaniu udziału dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności w edukacji przedszkolnej i ogólnodostępnej w miejscu zamieszkania. Wspierane będą zajęcia specjalistyczne dla dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami w środowisku przedszkolnym, szkolnym i pozaszkolnym, wsparciem specjalistycznym zostaną objęte także osoby z otoczenia dzieci i uczniów. Istotne jest równoczesne prowadzenie działań mających na celu walkę ze stereotypami i zapobieganie dyskryminacji, m.in. wobec dzieci z niepełnosprawnościami, przez realizację np. szkoleń, wyposażenie w odpowiednie pomoce naukowe dla kadry pedagogicznej, materiały dydaktyczne dla uczniów. Wsparcie uzyskają poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które nie zostały objęte wsparciem w FERS, np. zwiększenie dostępności oferowanego wsparcia i poszerzenie jego oferty, w tym w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju, wczesnej diagnostyki i interwencji, wykorzystanie oceny funkcjonalnej oraz modelu skoncentrowanego na rodzinie, szkolenia kadr i doposażenie w niezbędny sprzęt, nie wyklucza się również wykorzystania narzędzi diagnostycznych wypracowanych w PO WER.

Podejmowane będą działania na rzecz upowszechnienia poradnictwa edukacyjnego i doradztwa zaw. (w tym przeciwdziałanie stereotypizacji w obszarze płci w wyborze odpowiedniego zawodu) już na poziomie szkół podstawowych (w tym także preorientacji zawodowej) i zwiększenie jakości doradztwa m.in. przez wsparcie indywidualne w tym zakresie, podnoszenie kompetencji doradców zaw. i ich dostępności. Doradztwo będzie zgodne z zasadą równości płci i niedyskryminacji.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- dzieci w wieku przedszkol. oraz ich rodzice/opiekunowie
- nauczyciele i pracownicy ośrodków wych. przedszkolnego
- dzieci i młodzież szkół i placówek syst. oświaty prowadzących kształ. ogólne
- nauczyciele i pracownicy szkół i placówek syst. oświaty, z wyłączeniem szkół dla dorosłych i policealnych
- uczniowie szkół i placówek syst. oświaty prowadzących kształ. zaw. i ustawiczne, w tym również młodociani pracownicy
- nauczyciele kształ. zaw., instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek syst. oświaty prowadzących kształ. zaw.
- nauczyciele i specjaliści z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego
- przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wych. przedszkolnego (w tym specjalne, integracyjne) i ich org. prowadzące
- szkoły i placówki syst. oświaty (w tym także prowadzące oddziały specjalne i/lub integracyjne) i ich org. prowadzące
- szkoły i placówki syst. oświaty prowadzące kształ. zaw. lub ustawiczne i ich org. prowadzące
- Centra Kształcenia Zawodowego lub Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego i inne podmioty realizujące zadania CKZ lub CKZiU i ich org. prowadzące
- organizacje pozarządowe.

Beneficjenci:

- *przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego (w tym specjalne, integracyjne) i ich organy prowadzące*
- *szkoły i placówki systemu oświaty (w tym także prowadzące oddziały specjalne i integracyjne) i ich organy prowadzące*
- *szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne i ich organy prowadzące*
- *Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego i inne podmioty realizujące zadania CKZ lub CKZiU i ich organy prowadzące*
- *organizacje pozarządowe*
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne .*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy

planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	380	3 800
6	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	3 718	37 177
6	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	1 440	14 400

6	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	52	521

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	60%	2014	30 946	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	148	6 240 468,00
				149	86 028 963,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	01	92 269 431,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	03	17 491 334,00
				33	74 778 097,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	10	92 269 431,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	01	6 240 468,00
				02	86 028 963,00

2.1.6.4. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.6.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Usługi rozwojowe w systemie PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść umiejętności/ kompetencje lub nabyć kwalifikacje, realizowane za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR)**
2. **Wsparcie osób dorosłych w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, w tym cyfrowych realizowane poza systemem BUR i PSF, umożliwiające wdrażanie *upskilling pathways***
3. **Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym uniwersytetów III wieku.**

Zmiany w gospodarce wynikające z rozwoju technologii, zielonej i cyfrowej transformacji oraz rodzące się nowe potrzeby rynku pracy wymagają ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji i kompetencji przez osoby dorosłe, w tym o niskich kwalifikacjach. W ramach CS wsparcie uzyskają osoby dorosłe w wieku aktywności zawodowej, które z własnej inicjatywy chcą zdobyć umiejętności/ kompetencje lub przekwalifikować się (w tym nabyć kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji). Usługi w tym zakresie będą realizowane w systemie Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF), za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR). Celem głównym jest zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu poprzez objęcie usługami rozwojowymi 13 297 osób.

W szczególnie trudnej sytuacji są osoby wykazujące znaczącą lukę kompetencyjną. Dlatego osoby dorosłe o niskich umiejętnościach, wiedzy lub kompetencjach (w tym osoby zatrudnione, bezrobotne, bierne zawodowo, poszukujące pracy, obywatele państw trzecich, w tym migranci) będą mogły zdobyć oraz podnieść swoje umiejętności/kompetencje podstawowe poza systemem PSF. W tym celu wdrażany będzie model „Ścieżki poprawy umiejętności" (*upskilling pathways*), w którym istotne są identyfikacja i uznanie posiadanych umiejętności oraz określenie potrzeb edukacyjnych i dalsze kształcenie/szkolenie celem rozwijania umiejętności/kompetencji lub zdobycia nowych. Działania realizowane poza PSF będą odnosić się tylko i wyłącznie do nabywania kompetencji kluczowych lub umiejętności podstawowych.

Z uwagi na niski udział osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu niezbędne są działania wspierające aktywność edukacyjną Wielkopolan, w szczególności tych, którzy mają utrudniony dostęp do pozaformalnego kształcenia i uczenia się. Wsparcie uzyskają inicjatywy mające na celu wykorzystanie istniejącej infrastruktury edukacyjnej, kulturowej, itp. jako punktów animowania pozaformalnej edukacji dorosłych w środowisku lokalnym (na przykładzie LOWE), w tym funkcjonujące LOWE Działania w tym zakresie skierowane będą przede wszystkim do mieszkańców mających utrudniony dostęp do dobrej jakości ofert edukacji, w szczególności z małych miejscowości oddalonych od dużych ośrodków

edukacyjnych i z obszarów wiejskich. Oferty lokalnych punktów powinny charakteryzować się podejściem popytowym, opartym na rozpoznaniu potrzeb na konkretne umiejętności/kompetencje, a także te służące rozwojowi osobistemu. Kierowane będą do osób dorosłych, m.in. starszych, o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami, narażonych na marginalizację z powodu braku kompetencji podstawowych. Punkty powinny działać w partnerstwie z instytucjami/organizacjami realizującymi działania w zakresach wynikających z rozpoznanych potrzeb. Nie wyklucza się wdrażania modelu „upskilling pathways" w ramach lokalnych inicjatyw edukacyjnych. Tam gdzie będzie to zasadne, działania na poziomie regionalnym będą komplementarne do działań na poziomie krajowym w ramach oferty edukacji cyfrowej prowadzonej przez Kluby Rozwoju Cyfrowego.

Z uwagi na rolę uniwersytetów III wieku (UTW) w procesie kształcenia ustawicznego osób dorosłych, podmioty te uzyskają wsparcie na ich tworzenie i funkcjonowanie. UTW proponują edukację nieformalną dostosowaną treściami i metodami kształcenia do ich słuchaczy i jednocześnie do wyzwań związanych z rozwojem nauki i techniki, przez co ułatwia się poszczególnym osobom własny rozwój, przeciwdziała wykluczeniu i marginalizacji grup społecznych, przygotowuje do aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym, lokalnym.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą nabyć lub podnieść umiejętności/ kompetencje lub przekwalifikować się
- kadra szkół i placówek oraz ich organów prowadzących realizujących zadania z zakresu prowadzenia inicjatyw typu LOWE
- osoby dorosłe ze społeczności lokalnych korzystające z ofert takich jak LOWE, UTW.

Beneficjenci:

- *szkoły i placówki systemu oświaty oraz ich organy prowadzące*
- *organizacje pozarządowe*
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w

wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(g)	EFS+	W okresie przejściowym	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	1 330	13 297

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(g)	EFS+	W okresie przejściowym	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje	osoby	70%	2014	9 308	IZ/SL/Ben	

					po opuszczeniu programu					eficjenci	

2.1.6.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	151	16 159 396,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	01	16 159 396,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	33	16 159 396,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	10	16 159 396,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	02	16 159 396,00

2.1.6.5. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.6.5.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo**
2. **Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej**
3. **Podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antydyskryminacyjnych, współpraca ze społecznościami lokalnymi i społeczeństwem obywatelskim w celu zwalczania dyskryminacji.**

W ramach CS realizowane będą projekty z zakresu integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej osób, rodzin/grup/środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo, m.in. przez wykorzystanie instrumentów aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, mieszkaniowej oraz rekreacyjno-kulturalnej, a także działania o charakterze środowiskowym. Szczególny nacisk zostanie położony na wsparcie w zdobyciu umiejętności życiowych, społecznych, doświadczenia zawodowego, podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Celem głównym jest wsparcie aktywnego włączenia społecznego poprzez objęcie aktywizacją społeczno-zawodową 4 564 osób oraz utworzenie 1 001 miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej.

Istotnym instrumentem aktywizacji będą usługi rehabilitacji społeczno-zawodowej, w szczególności prowadzone przez takie podmioty, jak centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) i inne wskazane w ustawie o zatrudnieniu socjalnym, ustawie o ekonomii społecznej. Dla zwiększenia skuteczności interwencji – w stosownych sytuacjach – przewiduje się możliwość wspierania całych rodzin/grup/środowisk doświadczających trudności ekonomicznych, społecznych, zdrowotnych, z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego (m.in. bezrobotne, ubogie, opuszczające placówki, osoby wykluczone komunikacyjnie), itd. Wspierane będą projekty prowadzone w ujęciu procesowym, dopasowane do potrzeb danej grupy odbiorców. Osoby bierne zawodowo będą objęte kompleksowym wsparciem, wynikającym z ich potrzeb. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia i integracji osób z niepełnosprawnościami są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

Nie wyklucza się aktywizacji społeczno-zawodowej członków społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, jeżeli badania potwierdzą potrzebę szczególnego ukierunkowania działań dla tej grupy, a także obywateli państw trzecich, w tym migrantów. Nie wyklucza się także realizacji inicjatywy ALMA dla osób znajdujących się w kategorii NEET, borykających się z dodatkowymi barierami utrudniającymi wejście na rynek pracy.

Przewiduje się wsparcie bezpośrednie podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności poprzez:

- świadczenie usług wspierających rozwój podmiotów ekonomii społecznej (PES) i przedsiębiorstw społecznych (PS)
- bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w PS.

Wsparcie na tworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS będzie rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.
Wsparcie rozwojowe (m.in. doradczo-szkoleniowe, coaching biznesowy) obejmuje m.in. poprawę dostępu do usług doradczych w zakresie prawa, księgowości, marketingu i innych usług rozwojowych umożliwiających uzyskanie wiedzy potrzebnej do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej.

Kompleksowe projekty Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) ukierunkowane na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS mogą obejmować realizację m.in. aktywizacji społeczno-zawodowej, świadczenie usług inkubacyjnych, szczególnie odpowiadających na wyzwania związane z deinstytucjonalizacją i zrównoważonym rozwojem (w tym w gospodarce o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródłach energii, zazieleniania przestrzeni publicznej, gospodarce srebrnej i białej), wsparcie finansowe na zatrudnienie, na reintegrację prowadzoną w PS oraz animację w środowiskach lokalnych. Przewiduje się tworzenie przez akredytowane OWESy przedsiębiorstw społecznych o charakterze reintegracyjnym (realizujących m.in. indywidualne procesy reintegracji) oraz w obszarze usług społecznych. Zakres wsparcia będzie wynikać z analizy potrzeb w tym zakresie.

Przewiduje się realizację działań o charakterze antydyskryminacyjnym, takich jak:

- organizowanie działań promocyjnych i komunikacyjnych, warsztatów i szkoleń w zakresie niedyskryminacji i zarządzania różnorodnością, promowanie wśród pracodawców rozwiązań systemowych wspierających równe traktowanie i niedyskryminacje, w tym wśród osób o różnej orientacji seksualnej i tożsamości płciowej,
- podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antydyskryminacyjnych,
- współpraca ze społecznościami lokalnymi, społeczeństwem obywatelskim (w tym NGO) i partnerami społecznymi w celu zwalczania dyskryminacji, np. działania promocyjne, kampanie informacyjne i inicjatywy informacyjne z udziałem ‘ambasadorów’ (osób uznanych i szanowanych w społeczności docelowej),
- bezpośrednie zwalczanie wszelkich form dyskryminacji – tworzenie systemu wsparcia dla osób dyskryminowanych (np. ofiar mowy nienawiści, czy ofiar przemocy ze względu na orientację seksualną, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność i inne przesłanki).

Zakres interwencji dotyczący aktywizacji społeczno-zawodowej będzie realizowany także przy udziale Instytucji Pośredniczącej, np. Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby, rodziny, grupy/środowiska zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
- osoby ubogie pracujące

- osoby narażone na wykluczenie społeczne m.in. z powodu uzależnień lub narażenia na przemoc
- ofiary przemocy
- osoby opuszczające pieczę zastępczą
- osoby bierne zawodowo
- obywatele państw trzecich, migranci, członkowie grup marginalizowanych, w tym Romowie
- osoby planujące założenie PES lub podjęcie pracy w PES
- osoby prawne planujące założenie PES
- osoby wykluczone komunikacyjnie
- podmioty ekonomii społecznej i ich kadra zarządzająca oraz pracownicy
- osoby dyskryminowane oraz odbiorcy działań antydyskryminacyjnych
- adresaci inicjatywy ALMA.

Beneficjenci:

- *podmioty ekonomii społecznej*
- *organizacje pozarządowe*
- *instytucje rynku pracy*
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną*
- *państwowe jednostki budżetowe*
- *osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*
- *podmioty wykonujące działalność leczniczą*
- *uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia*
- *Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy

planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych w związku z rozważanym przystąpieniem do realizacji inicjatywy ALMA. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.5.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(h)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO02+4	Liczba osób niezatrudnionych (osoby bezrobotne i bierne zawodowo)	osoby	456	4 564
6	(h)	EFS+	W okresie przejściowym	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	55	547

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi

6	(h)	EFS+	W okresie przejściowym	EECR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	35%	2014	1 598	IZ/SL/Beneficjenci	
6	(h)	EFS+	W okresie przejściowym	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	20%	2014	913	IZ/SL/Beneficjenci	
6	(h)	EFS+	W okresie przejściowym	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	1 001	2021	1 001	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(h)	138	19 261 950,00
				153	35 500 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(h)	01	54 761 950,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(h)	33	54 761 950,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(h)	09	19 261 950,00
				10	35 500 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(h)	02	54 761 950,00

2.1.6.6. Cel szczegółowy (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

2.1.6.6.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Przewiduje się realizację utworzenia centrów kompleksowego wsparcia cudzoziemców, oferujących m.in.: wsparcie informacyjne na temat usług adresowanych do obywateli państw trzecich, migrantów oraz ich rodzin i otoczenia związanych z pomocą społeczną, dokumentami pobytowymi, dostępem do edukacji czy służby zdrowia, a także różnych aspektów związanych z życiem w Polsce. Celem głównym jest wsparcie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów poprzez objęcie wsparciem w programie 3 000 osób.

Centra będą świadczyć usługi m.in. :

- organizację kursów języka polskiego i kursów adaptacyjnych;
- wsparcie prawno-doradcze oraz wsparcie psychologiczne;
- wsparcie asystenckie w codziennym funkcjonowaniu w relacji z systemem edukacji, służbą zdrowia i innymi instytucjami publicznymi (np. tłumaczenie, asystowanie w kontaktach z urzędami);
- w zakresie adaptacji i integracji społeczno-kulturalnej ze społecznościami lokalnymi (np. zajęcia animacyjne i integracyjne dla dzieci i dorosłych);
- w zakresie rozwoju kompetencji zawodowych;
- realizacji kampanii społecznych.

W ramach celu szczegółowego przewiduje się również rozwój usług społecznych, których odbiorcami będą obywatele państw trzecich i ich rodziny, w tym rozwój mieszkalnictwa wspomaganego, najmu społecznego. Istotnym elementem interwencji będą działania skierowane do członków rodzin, w tym dla dzieci w środowisku szkolnym, zapewnienie opieki nad dziećmi na czas uczestnictwa w kursach, szkoleniach oraz innych działaniach mających na celu aktywizację społeczną i zawodową, jak również dostęp do usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym asystentury rodzinnej, poradnictwa, doradztwa, interwencji kryzysowej, wsparcia terapeutycznego, zapobiegania różnego rodzaju kryzysom, w tym psychicznym i wychowawczym, grup samopomocowych.

Działaniem uzupełniającym będą szkolenia międzykulturowe dla przedstawicieli różnych interesariuszy działających na rzecz obywateli państw trzecich. Wspierane będą działania mające na celu współpracę JST, instytucji, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców zaangażowanych we wsparcie procesu integracji obywateli państw trzecich i ich rodzin.

Interwencja w ramach celu szczegółowego będzie w możliwie kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby odbiorców wsparcia zgodnie z ich bieżącą sytuacją.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- obywatele państw trzecich, ich rodziny i otoczenie
- osoby objęte ochroną międzynarodową, w tym uchodźcy.

Beneficjenci:

- *JST i ich jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty*
- *organizacje pozarządowe*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie

tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach celu szczegółowego nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.6.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	4 (i)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	300	3 000

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	4 (i)	EFS+	W okresie przejściowym	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	34%	2022	1 020	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.6.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	4 (i)	157	2 625 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 –forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFS+	W okresie przejściowym	4 (l)	01	2 625 000,00

Tabela 3: Wymiar 6- terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	4 (i)	33	2 625 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	4 (i)	09	2 625 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	4 (i)	02	2 625 000,00

2.1.6.7. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.1.6.7.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę dostępu i jakości usług społecznych, w tym usług opiekuńczych i asystenckich oraz dostosowanie ich do potrzeb odbiorców, szkolenie kadr, w tym tworzenie lub rozwój CUS**
2. **Zwiększenie dostępu i jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**
3. **Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej**
4. **Wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych**
5. **Wdrażanie programów wczesnego wykrywania chorób, leczenia oraz rehabilitacji medycznej OzN, osób przewlekle chorych, osób starszych, dzieci, m.in. polepszenie warunków opieki nad dzieckiem z mózgowym porażeniem dziecięcym.**

Głównym celem jest zwiększenie dostępu do dobrej jakości usług społecznych lub zdrowotnych dla 12 993 osób. Wsparcie uzyskają projekty z zakresu rozwoju usług społecznych na rzecz osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego, seniorów, osób z niepełnosprawnościami (OzN), migrantów oraz innych osób wymagających wsparcia oraz ich otoczenie. Wspierane będą usługi profilaktyczne (m.in. doradztwo, poradnictwo, usługi terapeutyczne i rehabilitacyjne, usługi aktywizujące) świadczone w bezpiecznych i niestygmatyzujących miejscach, w tym m.in. dziennych domach, ośrodkach wsparcia, domach sąsiedzkich. Zakłada się rozwój usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), szkolenia z zakresu zakładania zdeinstytucjonalizowanych miejsc opieki i świadczenia usług społecznych oraz wsparcie kadry opiekuńczej i opiekunów faktycznych (nieformalnych). Rozwijane będą usługi świadczone przez asystentów (m.in. asystentów OzN, osób starszych, procesów usamodzielniania np.. osób opuszczających placówki penitencjarne, asystentów zdrowienia, streetworkerów) oraz prowadzone programy wczesnego usamodzielniania mieszkańców placówek, m.in. treningi i warsztaty samodzielności prowadzone w placówkach, przygotowywanie programów usamodzielniania, zapewniania wsparcia asystentów/opiekunów usamodzielniania.

Usługi opiekuńcze w społeczności lokalnej będą świadczone w formach dziennych i całodobowych. Możliwe będzie pokrycie kosztów transportu indywidualnego dla osób o ograniczonej mobilności. Nie wyklucza się organizacji usług w sposób mobilny z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, Planowane jest uruchomienie regionalnego systemu teleopieki. Wspierane będą projekty łączące integrację z rozwojem społeczności lokalnych metodą animacji i organizacji społeczności lokalnych. Rozwijany będzie dostęp do wysokiej jakości usług

specjalistycznych dla osób doświadczających różnego rodzaju problemów (np. choroby, zadłużenia, utraty pracy) oraz ich otoczenia, w postaci m.in.: usług terapeutycznych, poradnictwa specjalistycznego, mediacji. Przewiduje się również działania w zakresie zapobiegania zadłużeniu i jego dziedziczeniu (m.in. poprzez doradztwo prawne w zakresie rozwiązania sytuacji zagrożenia eksmisją), wsparcie dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym.

Wspierany będzie proces przygotowania do deinstytucjonalizacji w tych obszarach, w których można zauważyć relatywnie silną instytucjonalizację wsparcia. Wdrażane będą działania komplementarne z projektem koordynacyjnym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu (ROPS) realizowanym w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie Rozwój Społeczny, w szczególności plany deinstytucjonalizacji w instytucjach, w tym udogodnienia przestrzenne (dostosowywanie przestrzeni do potrzeb mieszkańców, umożliwianie personalizacji przestrzeni zmiany, w zakresie sposobu organizacji świadczonego wsparcia (np. wprowadzenie nowej organizacji usług, nowych usług specjalistycznych poza dotychczasowymi zadaniami), przygotowanie personelu do świadczenia bardziej spersonalizowanego wsparcia i instytucji do świadczenia usług w środowisku (np. wsparcia wytchnieniowego).

W ramach CS przewiduje się rozwój centrów usług społecznych (CUS) (tworzenie nowych i wsparcie istniejących) jako element projektów rozwijających usługi społeczne i zdrowotne w gminie i na poziomie ponadlokalnym, we współpracy z podmiotami wskazanymi w ustawie o CUS.

Podejmowane będą działania związane z tworzeniem i funkcjonowaniem mieszkań ze wsparciem, takich jak: chronione, wspomagane oraz inne rozwiązania łączące zapewnienie schronienia/mieszkania z dodatkowym wsparciem społecznym dla osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym w tym m.in. z usługami opiekuńczymi, asystenckimi, specjalistycznymi, terapeutycznymi. Wsparcie może stanowić kontynuację procesu usamodzielniania w ramach deinstytucjonalizacji (np. osób opuszczających DPS, zakłady karne, jako wsparcie doraźne w sytuacji kryzysu) bądź jako profilaktyka umieszczenia w instytucji (np. OzN, osób starszych). Wspierana będzie dostępność do funkcjonalnej infrastruktury mieszkaniowej (zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania) sprzyjającej włączeniu społecznemu, uwzględniającej rozwiązania w odniesieniu do poszczególnych typów niesprawności, seniorów, osób opuszczających szpitale. Istotne jest wdrażanie standardów dostępności w podmiotach instytucji pomocy i integracji społecznej.

Wdrażane mogą być standardy dostępności dla POZ w ramach modelu „Dostępność plus dla zdrowia".

Przewiduje się projekty z zakresu rozwoju usług opieki zdrowotnej, w tym długoterminowej dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. starszych, OzN, dzieci) poprzez m.in. tworzenie nowych miejsc (np. w DDOM) oraz świadczenie usług środowiskowych i zapewnienie ich trwałości, poszerzenie dostępu do domowej opieki zdrowotnej, rozwój rozwiązań telemedycznych. Realizowane będą m.in.: działania wspierające poprawę dostępu do diagnostyki i wsparcia chorób otępiennych, wczesnej diagnozy zaburzeń rozwojowych FAS i innych zaburzeń rozwojowych dzieci i młodzieży (w tym zaburzeń emocjonalnych, integracji sensorycznej, logopedycznych, zaburzeń odżywiania), wraz z upowszechnieniem korzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej (m.in. terapii zaburzeń rozwojowych). Nie wyklucza się zintegrowanych projektów usług społecznych i zdrowotnych, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Wsparcie w ramach CS będzie odbywać się zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji usług i dostępnej przestrzeni; będzie spójne z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji opracowanym przez ROPS w Poznaniu po jego przyjęciu. Nie wyklucza się wdrażania przetestowanych innowacyjnych modeli wypracowanych m.in. w projektach ROPS. Działania w ramach CS mogą być realizowane w formie kompleksowych/zintegrowanych projektów, łączących poszczególne typy działań (np. możliwe jest łączenie usług społecznych i zdrowotnych). Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Projekty mogą zawierać opiekę medyczną dzienną i mobilną, przyczyniać się do rozwoju współpracy i wsparcia samorządów i instytucji, które będą podejmowały dany typ działań.

Działania na rzecz dzieci są zgodne z europejskimi postulatami Gwarancji dla dzieci (w tym w zakresie zapewnienia skutecznego dostępu do opieki zdrowotnej). Zaplanowane działania z zakresu wyrównywania szans, wsparcia dzieci, integracji OzN, opieki długoterminowej, dostępności do mieszkań, podstawowych usług i opieki zdrowotnej są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Ponadto działania w ramach CS są zgodne z zapisami Konwencji o prawach ON.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich otoczenie
- osoby z problemami zdrowia psychicznego i ich otoczenie
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby starsze, osoby z ograniczoną sprawnością, w tym OZN, osoby z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego (bezrobotne, ubogie, opuszczające placówki), obywatele państw trzecich, w tym migranci i ich otoczenie
- osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w instytucjach całodobowych
- kadra instytucji regionalnego systemu polityki społecznej
- kadra systemu ochrony zdrowia
- osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, w tym szczególnie osoby doznające przemocy, opuszczające placówki, szpitale instytucje i pieczę zastępczą (również rodzinną), rodziny w kryzysie, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, obywatele państw trzecich, w tym migranci i ich otoczenie
- osoby kwalifikujące się do profilaktyki, leczenia lub rehabilitacji zdrowotnej ze względu na wiek lub stan zdrowia, w tym dzieci, OzN, osoby chorujące przewlekle, osoby starsze
- osoby ubogie pracujące, narażone na wykluczenie społeczne m.in. z powodu uzależnień lub narażenia na przemoc.

Beneficjenci:

- *podmioty ekonomii społecznej*
- *organizacje pozarządowe*
- *instytucje rynku pracy*
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne*

- *państwowe jednostki budżetowe*
- *osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*
- *podmioty wykonujące działalność leczniczą*
- *uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia*.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w

szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.7.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	1 299	12 993

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	3 750	2021	1 541	IZ/SL/Beneficjenci	
6	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby	3 750	2021	1 541	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.7.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie	(k)	158	47 863 458,00

		przejściowym		160	15 994 577,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	01	63 858 035,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	03	7 442 027,00
				33	56 416 008,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	10	63 858 035,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	02	63 858 035,00

2.1.6.8. Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.6.8.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę dostępu i jakości wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działań na rzecz usamodzielnienia osób opuszczających pieczę zastępczą, usług wsparcia dla młodzieży przebywającej w różnego rodzaju ośrodkach oraz dostosowanie usług do potrzeb odbiorców**
2. **Integrację społeczną osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**
3. **Aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego**
4. **Wsparcie partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych.**

Głównym celem jest polepszenie jakości życia dzieci poprzez objęcie wsparciem 7 244 osób funkcjonujących w systemie wspierania rodziny i pieczy zstępczej. Wspierany będzie rozwój usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym asystentury rodzinnej, poradnictwa, doradztwa, interwencji kryzysowej, wsparcia terapeutycznego, przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie, zapobiegania różnego rodzaju kryzysom, w tym psychicznym i wychowawczym, na rzecz m.in. grup samopomocowych, osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą – wychowanków pieczy zastępczej, opuszczających placówki np. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, socjoterapii, zakład poprawczy. Przygotowywane i prowadzone będą programy wczesnego usamodzielniania mieszkańców placówek – treningi i warsztaty samodzielności prowadzone w placówkach, wraz ze wsparciem asystentów/opiekunów usamodzielniania. Przewiduje się tworzenie nowych miejsc w placówkach w obszarze wsparcia dziecka i rodziny oraz przeciwdziałania przemocy, wzmocnienie instytucji realizujących zadania w tym obszarze i ich współpracy, rozwój dostępu do usług terapeutycznych i poradnictwa zarówno dla osób doznających przemocy jak i dla ją stosujących (np. programy korekcyjno-edukacyjne).

Wspierane będą usługi w zakresie regionalnego systemu wsparcia rodzin w procesie adopcji (w tym pre i postadopcji). Wsparcie uzyskają rodziny w systemie rodzicielstwa zastępczego, m.in. przez profesjonalizację zawodu rodzica zastępczego, rozwój wsparcia specjalistycznego, w tym medycznego, terapeutycznego, superwizyjnego, rehabilitacyjnego, dostosowania lokalu dla rodzin zastępczych i ich wychowanków, zapewnienie kursów i treningów samodzielności (także wczesnego usamodzielniania), asystentów/opiekunów usamodzielniania dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej (przed i po adopcji, specjalistycznej placówce). Promowane będzie tworzenie miejsc kompleksowego świadczenia usług, np. profilaktycznych (m.in. klubów rodzinnych, młodzieżowych, profilaktyki przemocy w rodzinie, w zakresie kształcenia kompetencji wychowawczych rodziców, psychoprofilaktyki, komunikacji) z integracją (np. oferta zajęć w formie pracy opiekuńczej, specjalistycznej i podwórkowej). Wspierane będą projekty łączące integrację z rozwojem społeczności lokalnych np. metodą animacji i organizacji

społeczności lokalnych.

W ramach wsparcia rozwoju usług specjalistycznych (np. psychoterapii, diagnostyki neurologicznej dla wychowanków pieczy zastępczej) nie wyklucza się zintegrowanych projektów usług społecznych i zdrowotnych. Przewiduje się także tworzenie centrów usług społecznych (CUS) i rozwój dostarczanych przez nie usług we współpracy z podmiotami wskazanymi w ustawie o CUS.

Niezbędne jest zapewnienie mieszkalnictwa, szczególnie dla rodzin w kryzysie, osób opuszczających pieczę zastępczą i placówki w systemie przeciwdziałania przemocy oraz innych osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym. Wsparcie w postaci schronienia/mieszkania udzielane będzie łącznie z usługami m.in. opiekuńczymi, asystenckimi, specjalistycznymi, terapeutycznymi. Na potrzeby wsparcia osób w kryzysie bezdomności (w tym bezdomnych i zagrożonych bezdomnością) możliwa będzie realizacja przede wszystkim usług środowiskowych, interwencji kryzysowej, tworzenie i funkcjonowanie mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie mieszkaniowe i społeczne, w tym realizacja programu „Najpierw mieszkanie".

Podejmowane będą działania na rzecz promowania integracji osób, rodzin, społeczności lokalnych narażonych na marginalizację i wykluczenie lub nimi dotkniętych, służących włączeniu lub utrzymaniu aktywności społecznej, wzmocnieniu więzi społecznych, międzypokoleniowych, budowaniu wspólnot sąsiedzkich. Wsparcie będzie realizowane przez działania aktywizacyjne, integracyjne, edukacyjne, informacyjne, upowszechniające, profilaktyczne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne, m.in. przez tworzenie i/lub wsparcie istniejących klubów, świetlic, klubów seniora, działalności obywatelskiej, wolontariatu, aktywności w ramach ciał dialogu, itd.

Mając na celu rozwój partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego i wzmocnienie potencjału działających w regionie organizacji przewiduje się zróżnicowane formy działań, w tym:

- Małe projekty/mini dotacje realizowane bezpośrednio przez organizacje, w których wsparcie ukierunkowane będzie na zwiększanie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej i rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w tym na obszarach najbardziej nimi dotkniętych; projekty z zakresu edukacji obywatelskiej;

upowszechnianie form wolontariatu; rozwój inicjatyw mających na celu budowanie świadomego i aktywnego społeczeństwa.

- Wsparcie bezpośrednie partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, z zakresu rozwoju instytucjonalnego organizacji, w tym doradztwa strategicznego, poprawy jakości zatrudnienia, możliwości rozwoju pracowników, współpracowników, członków, wzmacniania roli organizacji w dialogu społecznym[66].
- Dopuszcza się możliwość wsparcia regionalnych federacji, zrzeszeń, porozumień organizacji bądź centrów w celu wzmocnienia ich roli w budowaniu potencjału mniejszych organizacji funkcjonujących na danym terytorium bądź o podobnej specyfice działalności, dysponujących na danym obszarze wystarczającym potencjałem organizacyjnym do realizacji tego typu projektów.
- Przewiduje się działania w skali subregionalnej mające na celu rozwój potencjału organizacji świadczących usługi w danym środowisku (m.in. poprawę jakości usług, możliwości ich realizacji, współpracy organizacji pozarządowych z JST), dostosowanych do specyfiki obszaru i wpływających na wyrównywanie różnic w terytorialnym dostępie do usług. Wspierane będą również działania w zakresie współpracy samorządów i instytucji realizujących działania lub projekty kompleksowe/zintegrowane. Komponentem projektu może być wypracowanie na danym obszarze modelu współpracy pomiędzy JST a organizacjami w kwestii realizacji usług publicznych.

Wsparcie w ramach CS będzie odbywać się zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji i dostępnej przestrzeni; będzie spójne z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji opracowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu (ROPS) po jego przyjęciu. Wspierany będzie proces przygotowania do deinstytucjonalizacji (DI) w obszarach, w których zauważa się relatywnie silną instytucjonalizację wsparcia (na podstawie analiz regionalnych). Wdrażane będą działania komplementarne z projektem koordynacyjnym ROPS realizowanym w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie Rozwój Społeczny, w szczególności plany DI, w tym udogodnienia przestrzenne (dostosowywanie przestrzeni do potrzeb mieszkańców, umożliwianie personalizacji przestrzeni), zmiany/innowacje w zakresie sposobu organizacji świadczonego wsparcia (np. wprowadzenie nowej organizacji usług, nowych usług specjalistycznych), przygotowanie kadry wraz z doposażeniem. Równolegle realizowane będą działania związane z rozwojem form rodzinnych pieczy zastępczej. Nie wyklucza się wdrażania przetestowanych innowacyjnych modeli wypracowanych m.in. w projektach ROPS.

Działania na rzecz dzieci są zgodne z europejskimi postulatami Gwarancji dla dzieci. Zaplanowane działania z zakresu wyrównywania szans, wsparcia dzieci, integracji OzN, dostępności do mieszkań i pomoc osobom w kryzysie bezdomności, dostęp do podstawowych usług są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

[66] W tym: zapewnienie godnych warunków pracy, umożliwianie zatrudnienia na podstawie kodeksu pracy, zwiększenie potencjału organizacji w kwestiach wchodzenia w układy zbiorowe, uczestnictwa w różnych gremiach, angażowania się w procesy doradcze, budowania silniejszych form wpływu na stanowienie prawa.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- dzieci, młodzież i dorośli wymagający wsparcia
- rodziny (biologiczne, zastępcze, adopcyjne), w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych
- otoczenie dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, ich rodzin (biologicznych, zastępczych, adopcyjnych) potrzebujących wsparcia
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin, a także kandydaci na rodziców adopcyjnych oraz członkowie ich rodzin
- członkowie grup marginalizowanych, obywatele państw trzecich, w tym migranci oraz ich otoczenie
- osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym oraz osoby w kryzysie bezdomności osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie
- kadra instytucji regionalnego systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej
- osoby doznające przemocy (w tym w rodzinie), kadry świadczące usługi w tym zakresie
- społeczności lokalne
- pracownicy, członkowie i wolontariusze organizacji pozarządowych
- pracownicy, członkowie i wolontariusze organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych.

Beneficjenci:

- *instytucje regionalnego systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej*
- *JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną*
- *organizacje społeczeństwa obywatelskiego i partnerzy społeczni*
- *podmioty ekonomii społecznej*
- *instytucje rynku pracy*
- *państwowe jednostki budżetowe*
- *organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 UoDPPiW, w tym w szczególności stowarzyszenia (w tym stowarzyszenia zwykłe), związki stowarzyszeń, fundacje oraz jednostki terenowe organizacji pozarządowych posiadające osobowość prawną,*
- *spółdzielnie socjalne,*
- *Koła Gospodyń Wiejskich*
- *spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników*
- *osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*

- *podmioty wykonujące działalność leczniczą*
- *uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.6.8.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	724	7 244

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki	1 412	2021	800	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.8.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	152	2 100 000,00
				163	33 113 882,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	01	35 213 882,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	03	1 998 267,00
				33	33 215 615,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	06	20 177 462,00
				07	700 000,00
				08	1 400 000,00
				09	12 936 420,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	02	35 213 882,00

2.1.7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA WIELKOPOLSKIE INICJATYWY LOKALNE

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.7.1. Cel szczegółowy (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

2.1.7.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach m.in. przez kompleksowe wsparcie rewitalizacyjne gmin**

2. **Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego zgodnego z treścią strategii lokalnych/terytorialnych**
3. **Wsparcie dla instrumentów terytorialnych (ZIT, IIT[67]) oraz mechanizmu porozumienia terytorialnego.**

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego mają za zadanie wspieranie oddolnych inicjatyw nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki, odpowiadające na zidentyfikowane endogeniczne potencjały[68] oraz sprzyjanie wykorzystaniu formuły PPP w procesach rozwojowych. Interwencje na rzecz rozwoju lokalnego i ponadlokalnego bazować będą na dokumentach strategicznych (spełniających wymogi wynikające z art. 29 rozporządzenia ogólnego), charakteryzujących politykę rozwoju w ramach instrumentów terytorialnych, a także umożliwiających korzystanie z mechanizmu uzgodnień tzw. porozumienia terytorialnego. Finansowanie projektów zawartych w strategiach nie wyklucza wykorzystania różnego typu instrumentów finansowych.

Z uwagi na fakt, iż działania realizowane w CP 5 muszą być wdrażane za pomocą instrumentów terytorialnych, kluczowe jest podnoszenie umiejętności JST w zakresie planowania strategicznego oraz zwiększenie poziomu współpracy z podmiotami/partnerami społeczno-gospodarczymi. Podejście do projektów powinno cechować się kompleksowością i budować u potencjalnych beneficjentów kompetencje do tworzenia oraz wdrażania rozwiązań na rzecz zintegrowanych projektów. Interwencja związana z rozwojem obszarów miejskich realizowana będzie w szczególności poprzez instrument ZIT - ośrodka wojewódzkiego, ośrodka regionalnego, ośrodków subregionalnych i miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Nie wyklucza się korzystania z pozostałych instrumentów (możliwe jest wykorzystanie więcej niż jednego instrumentu terytorialnego/mechanizmu wsparcia).

W ramach instrumentu ZIT+ planowana jest realizacja wyłącznie projektów zintegrowanych, odpowiadających w sposób kompleksowy na

67 IIT jest instrumentem wspierającym rozwój relacji funkcjonalnych. IIT mogą być realizowane na obszarach strategicznej interwencji wyznaczonych w KSRR tj. obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją oraz w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub w ramach regionalnych OSI. IIT może być wykorzystany również dla wsparcia miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dla których nie zostaną wyznaczone MOF lub nie przewiduje się przez nie realizacji ZIT. Adresatem IIT mogą być także inne obszary wymagające dodatkowego wsparcia – wskazane przez samorządy województw , na przykład: uzdrowiskowe, inwestycyjne czy o szczególnym potencjale turystycznym lub kulturowym. Instrument może być wykorzystany przez partnerstwa objęte projektem Centrum Wsparcia Doradczego.
IIT będzie instrumentem dedykowanym obszarom, dla których planowane są działania rewitalizacyjne. W tym przypadku funkcję strategii terytorialnej pełni gminny program rewitalizacji (GPR).
IIT może być realizowany przez pojedyncze JST szczebla lokalnego, tj. gminy lub powiaty albo ich związki lub inne rodzaje ich partnerstw. Jednak ze względu na zwiększony potencjał i skalę oddziaływania rekomenduje się wdrażanie IIT przez partnerstwa JST, z wyjątkiem rewitalizacji. IIT jest przeznaczony dla wszystkich typów obszarów, zarówno obszarów miejskich, wiejskich, jak i miejsko-wiejskich.

68 Potencjał endogeniczny - to specyficzna dla danego obszaru cecha, która może być podstawą jego dalszego rozwoju nie tylko ze względu na obiektywnie korzystne uwarunkowanie, które stanowi, ale często także ze względu na fakt odróżniania danego obszaru od jego sąsiedztwa. Potencjał endogeniczny może być przewagą konkurencyjną i w ujęciu regionalnym może stanowić podstawę do budowy specjalizacji gospodarczej, natomiast w ujęciu lokalnym - powinien być podstawą dla budowy strategii rozwoju. (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, str. 118)

potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Związki ZIT+, jako podmioty odpowiedzialne za przygotowanie Strategii ZIT+, przekładają IZ FEW 2021+, a następnie ministrowi właściwemu do rozwoju regionalnego projekt strategii celem uzyskania ich akceptacji. IZ FEW 2021+ zapewni Związkom ZIT+ udział w wyborze projektów, co przełoży się na zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji na rzecz zintegrowanych projektów.

IIT dedykowane będzie współpracy w ramach partnerstw JST bądź będących efektem projektu CWD **(**„Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego"), w obszarach działań wyselekcjonowanych zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach, IZ FEW 2021+ dopuszcza możliwość użycia IIT na potrzeby realizacji zapisów strategii rozwoju pojedynczej gminy; warunki dofinansowania stosownych projektów określone zostaną na poziomie wyboru operacji. Zastosowanie powyższego odstępstwa możliwe będzie w szczególności w przypadku: wyjątkowej potrzeby podniesienia potencjału endogenicznego gminy, uzupełnieniem projektu z obszaru sąsiedniej gminy oraz wzmacniania procesów funkcjonalnych oddziaływujących na obszar porozumień międzygminnych, z preferencją przy włączeniu organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Na obszarze objętym wspólną strategią rozwoju możliwe jest wykorzystanie więcej niż jednego instrumentu terytorialnego/mechanizmu wsparcia. Realizowanie działań w ramach instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność – RLKS, będzie możliwe w ramach dedykowanych Priorytetów.

W rozwoju miast istotne jest budowanie odporności endogenicznej, wzmacnianie i rozwój lokalnej gospodarki, zielonej i niebieskiej infrastruktury, fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, ochrona, nisko/zeroemisyjna elektromobilność, rozwój i promowanie publicznych zasobów turystycznych i powiązanych usług turystycznych; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa niematerialnego) i usług w dziedzinie kultury; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki (innych niż obszary Natura 2000), wykorzystanie potencjału edukacyjnego bądź wsparcia lokalnych społeczności.

Wielkopolskie miasta stoją przed wieloma wyzwaniami, część mieszkańców funkcjonuje w niesprzyjającym otoczeniu - szacuje się, że ponad 1/5 powierzchni miast podlega procesom degradacji. Obszary te wymagają szczególnego wsparcia ze względu na ich zaburzone funkcje, w tym rewitalizacji. Podobnie obszary gmin miejsko-wiejskich i wiejskich są w sposób szczególny narażone na występowanie koncentracji problemów o charakterze społeczno-gospodarczym, z tego względu zakres interwencji zawierać będzie działania mające na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych. Dotyczy to szczególnie terenów poprzemysłowych, powojskowych, poeksploatacyjnych, pokomunikacyjnych i powydobywczych oraz obszarów miast będących w zastoju. Zakres interwencji obejmuje realizację kompleksowych działań

na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone na podstawie gminnych programów rewitalizacji[69]. Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie albo modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła lub adaptacją tych przestrzeni. Wspierane będą projekty kompleksowe; elementy projektów mogą stanowić: termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych. Istotne, aby prace budowlane przeprowadzać mając na uwadze stosowanie przyjaznych środowisku rozwiązań (w tym elementy zielonej i niebieskiej architektury), GOZ oraz wykorzystując technologie minimalizujące zużycie zasobów i energii, zwłaszcza energii ze źródeł nieodnawialnych. Każda inwestycja infrastrukturalna musi spełniać wymogi dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Dopuszcza się realizację działań związanych z podnoszeniem atrakcyjność inwestycyjnej (m.in. przygotowanie terenów inwestycyjnych).

Wsparciem w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie będą objęte inwestycje w infrastrukturę drogową (w tym parkingi), jeżeli infrastruktura ta ma być wykorzystywana w indywidualnym ruchu zmotoryzowanym. Wyjątkiem będzie infrastruktura drogowa stanowiąca nieodłączony element większej inwestycji w zakresie rewitalizacji jeżeli przedmiotowa infrastruktura nie będzie dominującym elementem rewitalizacji i nie będzie stanowić więcej niż 15% kosztów całej inwestycji.

Znajdujące się na obszarach miejskich oraz wiejskich liczne obiekty zabytkowe, zespoły pałacowo-ogrodowe czy zespoły folwarczne ulegają stopniowej degradacji, a przy braku renowacji na trwałe zostanie utracone nie tylko lokalne, ale i regionalne dziedzictwo kulturowe. Niewystarczającą jakością i stanem technicznym odznaczają się również obiekty sportowo-rekreacyjne czy turystyki kwalifikowanej.

Wsparcie inicjatyw lokalnych w ramach celu szczegółowego dopuszcza możliwość realizacji zadań z zakresu pozostałych celów polityki, o ile służą realizacji procesów wzmacniania systemów funkcjonalnych na terytoriach objętych strategią i jeśli nie są przewidziane do realizacji w ramach programów sektorowych. Ze względu na przekrojowy charakter celu szczegółowego niezbędne będzie jego komplementarność względem innych Celów Polityki Spójności, ze szczególnym uwzględnieniem Celu Polityki 4, w tym rozwoju mieszkalnictwa oraz usług dla społeczności lokalnej.

Polityka dotycząca wdrażania wymiaru terytorialnego będzie realizowana w oparciu o zasady i uwarunkowania wskazane na poziomie

[69] opracowanych na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego.

dokumentów wykonawczych.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- organizacje pozarządowe (m.in. fundacje, stowarzyszenia)
- organizacje pracodawców i związki zawodowe
- kościoły i związki wyznaniowe
- przedsiębiorstwa
- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne
- PPP
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
- TBS
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie wyższe
- jednostki naukowe
- inne podmioty.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.
Wdrażanie odbywać się będzie z uwzględnieniem partnerów, o których mowa w zapisach Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną instrumentami ZIT oraz innymi instrumentami terytorialnymi (IIT). Instrumentem ZIT planuje się objąć miejskie obszary funkcjonalne miast: Chodzieży, Gniezna, Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, Koła, Konina, Leszna, Piły, Pleszewa, Poznania, Turku, Złotowa. Wykorzystanie instrumentów terytorialnych dla OSI o znaczeniu krajowym, wskazanych w KSRR, tj. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i gminy zagrożone trwałą marginalizacją, a także OSI o znaczeniu regionalnym (zakres wsparcia został określony w Strategii Wielkopolska 2030 i za zgodą ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego zostanie doprecyzowany w drodze uchwały/dokumencie wykonawczym). Przyczyni się do pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych oraz zmniejszenia dystansu rozwojowego miast średnich, które utraciły na znaczeniu społeczno-gospodarczym i potencjale rozwojowym. Inne Instrumenty Terytorialne skoncentrowane będą w szczególności na działaniach rewitalizacyjnych oraz realizacji działań partnerstw ponadlokalnych z miejskich obszarów funkcjonalnych. Podstawą realizacji instrumentów terytorialnych będą strategie ponadlokalne/terytorialne/plany działań oraz, w przypadku działań rewitalizacyjnych, Gminne Programy Rewitalizacji (opracowane zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Wskazane dokumenty, z uwagi na identyfikację kluczowych przedsięwzięć, posłużą wielopłaszczyznowej koordynacji z zakresu wykorzystania potencjalnych źródeł finansowania - krajowych programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, programu regionalnego bądź wykorzystania mechanizmu porozumienia terytorialnego[70].

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje partnerstw o charakterze ponadregionalnym, w tym partnerstwa biorących udział w projekcie Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Na zadania rewitalizacyjne, z uwagi na szerokie spektrum tematyczne oraz znaczne potrzeby finansowe, przewiduje się wsparcie przez instrumenty zwrotne. Instrumenty zwrotne dedykowane będą w szczególności inwestycjom o potencjale komercyjnym i samofinansującym się. Nie wyklucza się zastosowania instrumentów finansowych z komponentem umorzeniowym (np. instrumenty mieszane). Z kolei bezzwrotna forma pomocy zaadresowana zostanie na działania w obszarze kultury i turystyki, które ze względu na swoją specyfikę nie są w stanie zapewnić

[70] Porozumienie terytorialne jest mechanizmem polegającym na urzeczywistnieniu planowania i realizowania procesów rozwojowych, podejmowanych/inicjowanych z poziomu lokalnego. Mechanizm ten powinien służyć rozwojowi współpracy samorządów, na obszarach gdzie zostały zidentyfikowane istotne dla rozwoju, więcej niż jednej JST (gminy/powiatu), potencjały społeczne/gospodarcze lub problemy, które ograniczają uruchomienie i wykorzystanie potencjałów.

samowystarczalności finansowej, a za ich wsparciem przemawiają względy pozaekonomiczne. Usługi w sektorze publicznym charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.7.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m^2	0	152 926
7	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 146	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	10
7	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	8	75
7	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 148	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	4	36

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 048	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby	0	2021	2 005	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.7.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	165	31 000 000,00
				166	35 000 000,00

				168	44 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	01	66 000 000,00
				03	30 800 000,00
				05	13 200 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	110 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	03	110 000 000,00

2.1.8. ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (EFRR)

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.8.1. Cel szczegółowy (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.1.8.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie dla instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (zgodnie z potrzebami zidentyfikowanymi na poziomie wybranych do realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność), m.in. działania związane ze wsparciem osób starszych, wzmocnienie kapitału społecznego, wspieranie działań zmierzających do wzrostu poziomu wiedzy o przeciwdziałaniu zmianom klimatu oraz zasobach obszaru, działania zmierzające do przeciwdziałania wyludniania się wsi i zmniejszania różnic rozwojowych, działania wspomagające kulturę na wsi, wsparcie usług lokalnych)**

Wsparcie dla instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność realizowane będzie przez LGD, poprzez wdrażanie opracowanych na poziomie lokalnym strategii rozwoju (spełniające wymogi wynikające z art. 32 rozporządzenia ogólnego). Zadaniem RLKS będzie umożliwienie lokalnym społecznościom inicjowania i realizacji w sposób partycypacyjny działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne,

gospodarcze i środowiskowe danego obszaru, przyczynienie się do uzyskania m.in trwalszych efektów, poczynionych wskutek współodpowiedzialnych działań lokalnych społeczności. Interwencja wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych interwencji ukierunkowanych na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów lokalnych, animowanie i wsparcie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, realizację projektów odpowiadających na potrzeby mieszkańców wynikające z barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia. Rozwój lokalnych społeczności będzie realizowany poprzez działania o charakterze kulturowym, turystycznym i środowiskowym, a także poprzez organizowanie społeczności lokalnej i animacje społeczną. Podejmowane będą działania wspierające rozwiązania z zakresu aktywnej integracji społecznozawodowej realizowane w oparciu o formy wsparcia środowiskowego oraz deinstucjonalizację usług publicznych.[71]

Wspierane będą projekty kompleksowe; elementy projektów mogą stanowić: termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów zdegradowanych (odnowa wsi) do podstawowych usług komunalnych. Istotne, aby prace budowlane przeprowadzać mając na uwadze stosowanie przyjaznych środowisku rozwiązań (w tym elementy zielonej i niebieskiej architektury), GOZ oraz wykorzystując technologie minimalizujące zużycie zasobów i energii, zwłaszcza energii ze źródeł nieodnawialnych.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- organizacje pozarządowe (m.in. fundacje, stowarzyszenia)
- organizacje pracodawców i związki zawodowe
- kościoły i związki wyznaniowe
- przedsiębiorstwa

[71] Zakres tematyczny obejmować może działania związane z wspieraniem i promowaniem biznesu społecznie odpowiedzialnego, wspieraniem zaangażowania podmiotów niepublicznych w świadczenie usług publicznych; tworzeniem Centrów Aktywności Senioralnej, tworzeniem ośrodków aktywnej społeczności (Mobilnych Centrów Animacji Młodzieżowej), tworzeniem Centów Edukacji Ekologicznej/klimatycznej, rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, promocją mikroregionów kulturowych w kraju i za granicą, budową gminnych i ponadgminnych dróg rowerowych, ścieżek pieszo - rowerowych do miejsc zabytkowych, budową interaktywnych centrów dla turystów, tworzeniem sieci centrów kulinarnych, wsparciem dla produktu lokalnego, budową infrastruktury związanej z edukacją, wolnym czasem, sportem i rekreacją, wsparcie kultury na wsi z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, animowaniem świetlic wiejskich, organizacją wydarzeń kulturalnych, wspieraniem inicjatyw lokalnych, tworzeniem inkubatorów przedsiębiorczości czy biur coworkingowych

- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne
- LGD
- PPP
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
- TBS
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie wyższe
- jednostki naukowe
- inne podmioty

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.8.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	32

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	FEW0801	Ludność objęta strategiami zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	2021	2 199 132	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.8.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	169	20 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	20 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

8	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	12	20 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	20 000 000,00

2.1.9. ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (EFS+)

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.9.1. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

2.1.9.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa**
2. **Projekty związane z zarządzaniem wiekiem, wprowadzaniem nowych narzędzi kadrowych i organizacji pracy oraz innowacyjnych i elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej oraz wprowadzaniem rozwiązań usprawniających wdrażanie i egzekwowanie przepisów BHP**
3. **Przekwalifikowanie osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie**
4. **Projekty związane z eliminowaniem czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy oraz poprawą ergonomii pracy.**

Zakres poszczególnych interwencji będzie wynikał z Lokalnych Strategii Rozwoju.
Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby pracujące w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie
- pracodawcy, u których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie i ich pracownicy
- pracodawcy, u których wystąpiła potrzeba realizacji projektów w zakresie zarządzania wiekiem i ich pracownicy
- przedsiębiorcy i inni pracodawcy (z uwzględnieniem właścicieli i kadry zarządzającej), w tym przechodzący procesy adaptacyjne, modernizacyjne i restrukturyzacyjne i ich pracownicy
- osoby zwolnione, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z przyczyn niedotyczących pracownika w wyniku procesów restrukturyzacyjnych, adaptacyjnych i modernizacyjnych przedsiębiorstw oraz osoby odchodzące z rolnictwa.

Beneficjenci:

- *LGD*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej*.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych

interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.9.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników	podmioty	0	2

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	(d)	EFS+	W okresie przejściowym	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	90%	2014	27	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.9.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	144	297 256,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	01	297 256,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	12	297 256,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(d))	10	297 256,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(d)	02	297 256,00

2.1.9.2. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.9.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę dostępności i jakości edukacji przedszkolnej**
2. **Bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów (wraz z rodzicami) i nauczycieli, w tym ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji**
3. **Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego**
4. **Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną**
5. **Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej**
6. **Wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych**
7. **Upowszechnienie doradztwa zawodowego.**

Zakres poszczególnych interwencji będzie wynikał z Lokalnych Strategii Rozwoju.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodzice/opiekunowie
- nauczyciele i pracownicy ośrodków wychowania przedszkolnego
- dzieci i młodzież szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne
- nauczyciele i pracownicy szkół i placówek systemu oświaty, z wyłączeniem szkół dla dorosłych i szkół policealnych
- uczniowie/słuchacze szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne, w tym również młodociani pracownicy
- nauczyciele kształcenia zawodowego, instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe
- nauczyciele i specjaliści z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego
- przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego (w tym specjalne, integracyjne) i ich organy prowadzące

- szkoły i placówki systemu oświaty i ich organy prowadzące
- szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne i ich organy prowadzące
- Centra Kształcenia Zawodowego lub Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego i inne podmioty realizujące zadania CKZ lub CKZiU i ich organy prowadzące organizacje pozarządowe.

Beneficjenci:
- *LGD*
- *Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w

szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.9.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	0	173
9	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	8 097
9	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	0	450

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	(f)	EFS+	W okresie przejściowym	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	60%	2014	5 128	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.9.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie	(f)	148	891 769,00

		przejściowym		149	9 397 866,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	01	10 289 635,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	12	10 289 635,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	10	10 289 635,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(f)	01	891 769,00
				02	9 397 866,00

2.1.9.3. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.9.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wsparcie osób dorosłych w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, w tym cyfrowych realizowane poza systemem BUR i PSF, umożliwiające wdrażanie *upskilling pathways***
2. **Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym uniwersytetów III wieku.**

Zakres poszczególnych interwencji będzie wynikał z Lokalnych Strategii Rozwoju.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby dorosłe ze społeczności lokalnych, które z własnej inicjatywy chcą nabyć lub podnieść umiejętności/ kompetencje lub przekwalifikować się
- kadra szkół i placówek oraz ich organów prowadzących, realizujących zadania z zakresu prowadzenia inicjatyw typu LOWE
- osoby dorosłe ze społeczności lokalnych, korzystające z ofert takich jak LOWE, UTW

Beneficjenci:

- *LGD*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy

planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.9.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	(g)	EFS+	W okresie przejściowym	PLGCO02	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	podmioty	0	17
9	(g)	EFS+	W okresie przejściowym	PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	osoby	0	42

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	(g)	EFS+	W okresie przejściowym	PLGCR03	Liczba lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych funkcjonujących 12 miesięcy po zakończeniu projektu	podmioty	90%	2022	15	dane administracyjne/IZ	

2.1.9.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	151	2 126 524,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	01	2 126 524,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	12	2 126 524,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	10	2 126 524,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(g)	02	2 126 524,00

2.1.9.4. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.1.9.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę dostępu i jakości usług społecznych, w tym usług opiekuńczych i asystenckich oraz dostosowanie ich do potrzeb odbiorców, szkolenie kadr, w tym tworzenie lub rozwój CUS**
2. **Zwiększenie dostępu i jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Zakres poszczególnych interwencji będzie wynikał z Lokalnych Strategii Rozwoju.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich otoczenie
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby starsze, osoby z ograniczoną sprawnością, w tym OZN, osoby z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego (bezrobotne, ubogie, opuszczające placówki), obywatele państw trzecich oraz migranci i ich otoczenie
- osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym
- osoby ubogie pracujące, narażone na wykluczenie społeczne m.in. z powodu uzależnień lub narażenia na przemoc.

Beneficjenci:

- *LGD*
- *Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej*.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację i tożsamość seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów

szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.9.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	167

Tabela 3: **Wskaźniki rezultatu**

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	3 750	2021	20	IZ/SL/Beneficjenci	
9	(k)	EFS+	W okresie przejściowym	PLKCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby	3 750	2021	20	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.9.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	158	594 511,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	01	594 511,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	12	594 511,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	10	594 511,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(k)	02	594 511,00

2.1.9.5. Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.9.5.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Integrację społeczną osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**
2. **Aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego**
3. **Wsparcie partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych**
4. **Zarządzanie strategią, jej monitorowanie i ewaluacja oraz jej animowanie.**

Zakres poszczególnych interwencji będzie wynikał z Lokalnych Strategii Rozwoju.

Możliwe jest zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- społeczności lokalne
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie.

Beneficjenci:

- *LGD*
- *Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z

powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność w formule bezpośredniej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar objęty programem regionalnym. Zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji. W ramach celu szczegółowego inwestycje będą realizowane wyłącznie na obszarze województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.9.5.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	EECO01	Całkowita liczba uczestników	osoby	0	862
9	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	FEW09 P1	Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego	szt.	0	75

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	FEW09	Liczba gmin, które	szt.	90%	2022	68	IZ/SL/Ben	

				R1	zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego					eficjenci	
9	(l)	EFS+	W okresie przejściowym	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	30%	2022	259	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.9.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	152	13 628 049,00
				163	3 064 025,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	01	16 692 074,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	12	16 692 074,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	09	16 692 074,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	W okresie przejściowym	(l)	02	16 692 074,00

2.1.10. SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA WIELKOPOLSKI WSCHODNIEJ

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawieEFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Cel szczegółowy (i) umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie

2.1.10.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Budowę innowacyjnej, zeroemisyjnej, dynamicznej gospodarki o obiegu zamkniętym**
2. **Zapewnienie zintegrowanej przestrzeni wysokiej jakości**
3. **Rozwój aktywnego społeczeństwa.**

W celu wzmocnienia poziomu innowacyjności oraz wspierania wzrostu przedsiębiorstw zastępujących branże tradycyjne planowana jest rozbudowa i dalszy rozwój otoczenia badawczo-rozwojowego (m.in. rozwój infrastruktury B+R, wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu), zorientowanego na sektory obejmujące branże w których skupią się nowe łańcuchy wartości, w tym w obszarach Inteligentnych Specjalizacji (IS).

W ramach dywersyfikacji gospodarki oraz utrzymania istniejących i tworzenia nowych miejsc pracy, wspierany będzie potencjał rozwojowy i konkurencyjność przedsiębiorstw. Działania skierowane będą na realizację projektów oferujących kompleksowe wsparcie dla przedsiębiorstw zarówno w oparciu o komponent infrastrukturalny, jak i uzupełniająco szkoleniowy czy promocyjny. W celu utrzymania potencjału gospodarczego i promocji przedsiębiorczości planowana jest realizacja projektów wspierających tworzenie nowych przedsiębiorstw, wspieranie samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy w branżach wykorzystujących potencjały endogeniczne obszarów objętych transformacją. Wsparcie obejmować będzie inwestycje niezbędne do zmiany profilu działalności, w tym wprowadzenia nowych przyjaznych dla klimatu produktów, usług, procesów.

Ważne jest wsparcie rozwoju przedsiębiorstw działających w obszarach regionalnych i podregionalnych IS. Istotne znaczenie ma również wspieranie dużych przedsiębiorców – inwestycje realizowane przez takie podmioty będą wiązać się ze znacznie wyższymi możliwościami tworzenia nowych miejsc pracy i korzyściami społecznymi czy gospodarczymi. Dopełnieniem działań będzie m.in. realizacja projektów podnoszących atrakcyjność inwestycyjną czy internacjonalizacja przedsiębiorstw.

W celu wsparcia procesu przejścia na model GOZ, podejmowane będą działania na rzecz wdrażania zasobów i materiałooszczędnych procesów produkcyjnych i logistycznych, zwiększenie reużycia produktów, upcykling, recykling materiałów oraz efektywne gospodarowanie zasobami. Zakłada się także realizację inwestycji mających na celu m.in. ograniczenia zużycia energii w procesach produkcyjnych, a także wody, ciepła i chłodu.

Interwencja zakłada rozwój kształcenia zawodowego, lepsze dopasowanie oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez wzmocnienie współpracy z pracodawcami oraz dostosowanie do wyzwań stawianych przez cyfrową i zieloną transformację. Kluczowe będą działania upowszechniające oraz poprawiające jakość doradztwa edukacyjnego i zawodowego. Zakłada się stworzenie warunków do rozwoju zawodowego, w ramach efektywnego systemu kształcenia dla osób dopiero wchodzących na rynek pracy jak i tych, które chcą rozwinąć lub zmienić swoje kwalifikacje. Projekty z zakresu rozwoju szkolnictwa wyższego dostosowane będą w szczególności do potrzeb inteligentnych specjalizacji Wielkopolski Wschodniej. Istotne będzie także wsparcie rozwoju edukacji przedszkolnej oraz zapewnienie wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Działania ograniczające wykluczenie społeczne będą skoncentrowane na aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych transformacją w kierunku neutralności klimatycznej. Przewiduje się kompleksowe wsparcie dla pracowników zatrudnionych w górnictwie i energetyce, a także w branżach powiązanych, zagrożonych zwolnieniem poprzez zastosowanie ścieżki reorientacji zawodowej lub ścieżki przedsiębiorczości w celu utrzymania aktywności zawodowej (m.in. doradztwo zawodowe, pomoc prawna i psychologiczna, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

Istotną rolę w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu będzie odgrywać rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Wspierane będą działania wykorzystujące integracyjną rolę kultury i turystyki, a także projekty aktywizujące społeczności lokalne.

Realizowane będą projekty mające na celu rozwój i poprawę jakości oferowanych lokalnie usług społecznych, skierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji wymagających szczególnie wsparcia, w tym do osób z branż podlegających transformacji oraz ich otoczenia (zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji). Uzupełnieniem realizowanej interwencji będą działania informacyjno-promocyjne w zakresie zielonej gospodarki czy sprawiedliwej transformacji, a także projekty demonstracyjne dotyczące budownictwa pasywnego.

Wyprowadzanie z sytuacji kryzysowej przestrzeni miejskich i wiejskich nastąpi poprzez działania kompleksowe, realizowane na podstawie Gminnych Programów Rewitalizacji, w szczególności na obszarach cechujących się negatywnym wpływem sektora wydobywczo-energetycznego.

Wsparcie uzyskają inwestycje związane z zapewnieniem dostępu do stabilnych, ekologicznych i przystępnych cenowo źródeł energii. Promowane będą rozwiązania dotyczące przede wszystkim branż zielonej gospodarki, a także kompleksowe działania mające na celu rozwój obszarów samowystarczalnych energetycznie (m.in. w oparciu o klastry, spółdzielnie energetyczne, wirtualne elektrownie), wykorzystujących lokalne uwarunkowania do wytwarzania energii z OZE czy produkcji wodoru z OZE. Wspierane będą inwestycje podnoszące standardy energetyczne budynków publicznych i mieszkalnych, które pozwolą m.in. na ograniczenie zjawiska ubóstwa energetycznego.

W ramach efektywnego wykorzystania terenów poprzemysłowych, w tym pogórniczych oraz zwiększenia spójności terytorialnej, wsparcie skierowane będzie na działania związane z rekultywacją, remediacją, regeneracją, renaturyzacją, dekontaminacją oraz zagospodarowaniem terenów poprzemysłowych (w tym obiektów poprzemysłowych) w kierunku najbardziej optymalnym dla środowiska i zarazem racjonalnym ekonomicznie (m.in. na cele gospodarcze, środowiskowe, kulturalne, turystyczne, edukacyjne, mieszkaniowe). W celu eliminacji negatywnych skutków długotrwałej działalności wydobywczej kopalń, przyczyniających się m.in. do zaburzenia stosunków wodnych, konieczne jest wdrożenie działań w zakresie odbudowy oraz zwiększania zasobów wodnych w subregionie, np. w postaci ochrony i odtwarzania naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę, a także inwestycji w urządzenia wodne i infrastrukturę (także poza subregionem). W celu zwiększania zasobów wodnych, a także budowy odporności na zmiany klimatyczne konieczne jest wsparcie działań związanych z rozwojem oraz zapewnieniem kompleksowości funkcjonowania systemów zielonej i niebieskiej infrastruktury, w tym korytarzy ekologicznych w przestrzeni miejskiej. Podejmowane działania będą miały również na celu ochronę obszarów cennych przyrodniczo oraz zachowanie i promocję walorów krajobrazowych subregionu.

Realizowane będą działania służące zwiększeniu dostępności do lokalnych rynków pracy i poprawy mobilności mieszkańców WW. W ramach zmniejszania presji środowiskowej promowane będą działania z zakresu elektromobilności. Poprawie dostępności komunikacyjnej w ramach połączeń miejskich i międzygminnych służyć będzie m.in. tabor publiczny, infrastruktura ładowania, centra przesiadkowe, integracja transportu zbiorowego, transport niezmotoryzowany, trasy rowerowe i piesze.

Działania przewidziane do realizacji w ramach FST nie będą nakładać się na interwencję zaplanowaną ze środków EFRR i EFS+ w ramach pozostałych Priorytetów. Interwencja w ramach FST będzie skierowana terytorialnie na obszar Wielkopolski Wschodniej, nie będzie możliwe uzyskanie wsparcia przez Beneficjenta na te same działania z różnych funduszy. Pozwoli to na ograniczenie społeczno-gospodarczych

konsekwencji przemian WW, przyczyniając się do dywersyfikacji gospodarczej i restrukturyzacji regionu w kierunku neutralności klimatycznej. Szczegółowy zakres interwencji został określony w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Wielkopolski Wschodniej.

Wskazany zakres interwencji będzie realizowany przy udziale Instytucji Pośredniczącej, np. Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie.

Główne grupy docelowe

- mieszkańcy subregionu, w szczególności pracownicy sektora wydobywczo-energetycznego
- przedsiębiorcy, w tym przedsiębiorstwa stanowiące własność JST
- IOB
- klastry
- jednostki naukowe i ich konsorcja
- instytuty badawcze
- uczelnie i szkoły wyższe
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- centra badawczo-rozwojowe
- inne podmioty tworzące ekosystem innowacji, w tym NGO
- organizacje pozarządowe
- JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną, w tym spółki komunalne
- placówki wychowania przedszkolnego
- szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne i ich organa prowadzące
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe oraz TBS
- klastry
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- odbiorcy inwestycji parasolowych
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie tech-prywatnym
- organizacja non profit (fundacje, stowarzyszenia, związki zawodowe, kościoły).

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad

na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum, który w kilku pytaniach weryfikuje założenia projektu. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie realizacji projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych. Co do zasady interwencja zostanie ukierunkowana do Wielkopolski Wschodniej, jako obszaru, który najsilniej uzależnionego od przemysłu wydobywczego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Program Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 jest programem obejmującym obszar Wielkopolski Wschodniej, jednakże zasięg oddziaływania zawartych w nim interwencji obejmować będzie również wymiar subregionalny oraz ponadregionalny. Nie przewiduje się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć transgranicznych i transnarodowych. W zakresie działań międzyregionalnych, w celu odbudowy i zwiększania zasobów wodnych w Wielkopolsce Wschodniej dopuszcza się podejmowanie działań na obszarach poza obszarem Wielkopolski Wschodniej. Ponadto nie wyklucza się realizacji działań międzyregionalnych zidentyfikowanych w trakcie realizacji Programu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Ze względu na specyfikę Wielkopolski Wschodniej oraz konieczność niwelowania skutków transformacji, na obecnym etapie nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. Sprawiedliwa transformacja Wielkopolski Wschodniej wymaga priorytetyzacji wsparcia inwestycyjnego podmiotów, które odczują największy negatywny skutek finansowy i społeczny zakończenia działalności kopalni. Biorąc pod uwagę różnorodny zakres wsparcia zaplanowana interwencja powinna być realizowana w formie dotacji.

2.1.10.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0	279
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa	0	195

10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	0	110
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa	0	110
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 07	Organizacje badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.	0	1
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 15	Wytworzona zdolność inkubacji przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	0	70
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej charakterystyce energetycznej	szt.	0	269
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m^2	0	45 607
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0	16
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 38	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	ha	0	155
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	0	3 800
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	131
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 60	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	szt.	0	1
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 02	bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	0	8 860
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 07	ludzie młodzi w wieku 18–29 lat	osoby	0	5 015
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 10	osoby z wykształceniem średnim II stopnia (ISCED 3) lub policealnym (ISCED 4)	osoby	0	600
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 11	osoby z wykształceniem wyższym (ISCED 5 do 8)	osoby	0	670
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 01	całkowita liczba uczestników	osoby	0	7 945

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	871	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 102	Miejsca pracy dla naukowców utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	10	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	PLN	0	2021	23 791 887	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa	0	2021	165	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/rok	0	2021	40 644	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 18	MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	przedsiębiorstwa	0	2021	70	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)(*)	MWh/rok	0	2021	14 295	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę mieszkań socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha	0	2021	190	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego	użytkownicy	0	2021	43 229	IZ/SL/Beneficjenc	

					lub zmodernizowanego transportu publicznego					i	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy	0	2021	2 375 000	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	0	2021	1 050	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 01	uczestnicy poszukujący pracy po opuszczeniu programu(**)	osoby	0	2021	4 179	IZ/SL/Beneficjenci	
10	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 02	uczestnicy biorący udział w kształceniu lub szkoleniu po opuszczeniu programu(**)	osoby	0	2021	2 480	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.10.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	FST	W okresie przejściowym	(i)	003	15 000 000,00
				004	14 000 000,00
				010	8 000 000,00
				016	5 020 000,00
				020	6 000 000,00
				021	43 000 000,00
				024	10 000 000,00
				042	6 000 000,00
				045	19 000 000,00
				047	2 000 000,00
				048	7 000 000,00

				050	1 000 000,00
				052	1 500 000,00
				060	24 000 000,00
				073	30 000 000,00
				079	3 000 000,00
				081	8 000 000,00
				082	25 000 000,00
				083	22 000 000,00
				123	1 000 000,00
				124	7 716 392,00
				127	3 000 000,00
				134	14 000 000,00
				143	3 000 000,00
				146	45 000 000,00
				148	2 000 000,00
				149	6 000 000,00
				150	4 000 000,00
				151	7 000 000,00
				158	3 000 000,00
				163	7 000 000,00
				165	6 000 000,00
				168	15 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 –forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	FST	W okresie przejściowym	(i)	01	373 236 392,00

Tabela 3: Wymiar 6- terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	FST	W okresie przejściowym	(i)	33	373 236 392,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	FST	W okresie przejściowym	(i)	02	200 020 000,00
				03	173 216 392,00

2.2. POMOC TECHNICZNA (EFRR)

2.2.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Doświadczenia z wdrażania poprzednich okresów programowania wskazują, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu niezbędne jest utrzymanie odpowiedniego potencjału instytucjonalnego, kadrowego i organizacyjnego IZ oraz pozostałych instytucji działających w strukturze Programu, a także zapewnienie widoczności polityki spójności poprzez komunikację o Programie.

Realizacja priorytetu przyczyni się do sprawnego zarządzania, wdrażania i wykorzystania środków w ramach FEW 2021+. W ramach zaplanowanych działań przewiduje się realizację następujących typów interwencji:

1. Utrzymanie i zarządzanie niezbędnymi zasobami ludzkimi

Kluczowym elementem gwarantującym sprawne wdrażanie Programu jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania kadr oraz utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry, realizującej zadania w ramach struktur instytucjonalnych i organizacyjnych. Niezbędnym jest utrzymanie i dalszy rozwój wyspecjalizowanych pracowników, w celu wykorzystania ich kompetencji oraz wieloletnich doświadczeń w zakresie efektywnego wdrażania funduszy europejskich. Wymaga to kompleksowych i nowoczesnych działań rozwojowych. W celu ograniczenia rotacji doświadczonych pracowników i zapewnienia wysokiego poziomu motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe, możliwość korzystania z innych form rozwoju zawodowego, tj. udział w konferencjach, międzynarodowych, programach twinningowych, kompleksowych programach rozwoju (np. udział w pilotażach). Istotne jest zapewnienie stabilnego i odpornego na zmiany systemu finansowania wynagrodzeń Jednocześnie polityka szkoleniowa zostanie odpowiednio udoskonalona i dopasowana do potrzeb pracowników o formy szkoleniowe zarówno tradycyjne tj. warsztaty, kursy, studia, jak i nowoczesne tj. e-learning, webinaria, akcje informacyjno-edukacyjne. Dbanie o przyjazną atmosferę i wysoki poziom zarządzania, promowanie upowszechniania elastycznych i atrakcyjnych form pracy, co w kontekście pandemii COVID-19 stało się bardzo istotne.

2. Zapewnienie warunków gwarantujących sprawne funkcjonowanie instytucji

Wsparcie przeznaczone zostanie na zapewnienie i utrzymanie odpowiednich warunków pracy, wyposażenia, sprzętu informatycznego, oprogramowania, które przyczyniają się do sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu oraz wzmocnienia standardów pracy urzędniczej. IZ zapewnia, że sprzęt, oprogramowanie i wyposażenie zakupione w perspektywie 2014-2020 ze środków UE będą wykorzystywane na potrzeby wdrażania funduszy w okresie 2021-2027, z zachowaniem zasad efektywności i gospodarności. Wsparte zostaną ponadto działania polegające na budowie, wdrożeniu i utrzymaniu Lokalnego Systemu Informatycznego do obsługi Programu, a także innych serwisów informatycznych wspierających proces zarządzania i wdrażania Programu.

3. Zapewnienie skutecznego i sprawnego systemu wdrażania Programu

IZ będzie wykorzystywała doświadczenia, potencjał kadrowy i organizacyjny wypracowany w trakcie wdrażania wcześniejszych perspektyw

finansowych. Niemniej w celu zapewnienia skutecznego i sprawnego systemu wdrażania Programu kluczowe będzie m.in. wspieranie i udoskonalanie procesów związanych z systemem naboru, oceny i wyboru projektów, zarządzania finansowego, audytu i kontroli. Zapewnione zostaną również odpowiednie środki na wsparcie procesu monitorowania i analizowania postępów w realizacji Programu, a także koszty związane z przeprowadzeniem badań ewaluacyjnych, jak również wieloaspektowych analiz, ekspertyz, ocen i opinii niezbędnych do efektywnej realizacji Programu oraz funkcjonowania instytucji. Ponadto w celu zapewnienia przestrzegania postanowień Karty Praw Podstawowych UE oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych przez IZ/IP/beneficjentów, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, zapewnione będzie wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych. Wsparcie Rzecznika Funduszy Europejskich, w tym działań zmierzających do usprawnienia wdrażania FEW 2021+ np.: upraszczania procedur i redukowania obciążeń. IZ będzie realizować działania wynikające z procedury określającej obowiązki w zakresie zapewnienia zgodności Programu z Karta Praw Podstawowych, w tym sporządzenie rocznej informacji o zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP w celu ich rozpatrzenia przez KM.

IZ zapewni funkcjonowanie m.in. następujących kosztów zarządczych.

- Sprawne i efektywne funkcjonowanie Komitetu Monitorującego oraz innych ciał zaangażowanych w realizację FEW 2021+
- Działania związane z przeciwdziałaniem korupcji i zwalczaniem nadużyć finansowych, wykorzystując bazę i doświadczenia wypracowane w trakcie realizacji WRPO 2014+. IZ w dalszym ciągu będzie utrzymywać skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem zidentyfikowanych rodzajów ryzyka, m.in. organizowane będą spotkania w tym zakresie
- Wsparcie koordynacji EFRR, EFS+ z pozostałymi funduszami np. JTS, RRF oraz programami zarządzanymi na poziomie kraju, a także centralnie przez KE.

Ważnym elementem skutecznej i efektywnej realizacji Programu jest wspieranie działań mających na celu podnoszenie kompetencji instytucji zaangażowanych w realizację Programu, a także działań skierowanych do partnerów, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Dotyczy to również partnerów spoza administracji (tj. partnerzy społeczni, gospodarczy oraz podmioty społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pozarządowe), których udział we wdrażaniu Programu stanowi realizację zasady partnerstwa.

Działania realizowane w ramach osi priorytetowej będą również skierowane na wsparcie zadań związanych z zamknięciem pomocy w ramach wcześniejszych perspektyw, a także prace związane z przygotowaniem i realizacją kolejnego okresu programowania w celu zapewnienia płynnego przejścia pomiędzy perspektywami.

4. Utrzymanie i rozwój potencjału beneficjentów, potencjalnych beneficjentów Programu, partnerów spoza administracji

IZ przewiduje przekazywanie potencjalnym beneficjentom i beneficjentom rzetelnej oraz użytecznej informacji poprzez podjęcie działań szkoleniowych i edukacyjnych o sprofilowanym, praktycznym i warsztatowym charakterze poprzedzonych analizą potrzeb. Jednym z obszarów tematycznych działań szkoleniowych skierowanych do potencjalnych beneficjentów będzie realizacja zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób o różnej tożsamości seksualnej. Wzmocnienie

świadomości i kompetencji dotyczyć będzie m.in. naborów wniosków o dofinansowanie, prawidłowej realizacji i rozliczania projektów, zasad prawidłowego udzielania zamówień publicznych, procesu inwestycyjnego, a także wypełniania wniosków o płatność i monitorowania uczestników. Istotną rolę w procesie budowania świadomości dotyczących korzyści wynikających z polityki spójności odgrywają partnerzy, którzy będą włączeni w inicjatywy informacyjne. Kompleksowe wsparcie dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów będzie również świadczone poprzez sieć punktów informacyjnych (PIFE).

5. Zapewnienie odpowiedniej widoczności polityki spójności poprzez komunikację o Programie

W celu zapewnienia bardziej spójnych, skutecznych oraz wydajnych działań komunikacyjnych na poziomie krajowym opracowana została wspólna horyzontalna *Strategia komunikacji polityki spójności 2021-2027*. Na jej podstawie IZ stworzy *Strategię komunikacji Funduszy dla Wielkopolski 2021-2027* (programowa), której działania finansowane będą w ramach pomocy technicznej. W oparciu o Strategię opracowywane zostaną plany działań – dokumenty o charakterze wykonawczym.

IZ skoncentruje swoje działania w zakresie komunikacji i eksponowania na kanałach własnych, pozyskanych i płatnych. Szczególnie istotne będą inicjatywy pronaborowe przekazujące rzetelną i użyteczną informację poprzez np. konferencje, spotkania, akcje medialne o szerokim zasięgu, konsultacje ze specjalistami z sieci PIFE, szkolenia m.in. webinaria czy e-learning, które będą uwzględniały różne narzędzia komunikacyjne.

Rezultatem systematycznego i powszechnego informowania o możliwościach, wynikach i wpływie polityki spójności oraz Funduszy Europejskich będzie zwiększenie widoczności korzyści dla mieszkańców w codziennym życiu oraz wartości UE i zasad horyzontalnych w celu zwalczania szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację. Efektywne komunikowanie i eksponowanie w ramach systemu przyczyni się do tego, że projekty zgłaszane do dofinansowania będą dobrze dopasowane do celów Programu, a instytucje zaangażowane w jego realizację będą lepiej zintegrowane. To niezbędny warunek realizacji Strategii komunikacji i jej odpowiedniej koordynacji. IZ będzie profilować działania komunikacyjne w ramach Programu wykorzystując właściwy kontekst i narrację tak, aby przekaz medialny o Funduszach Europejskich mógł zostać należycie zinterpretowany i zapamiętany.

Główne grupy docelowe

- IZ dla programu regionalnego
- IP dla programu regionalnego
- partnerzy, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci
- ogół społeczeństwa – mieszkańcy Województwa Wielkopolskiego; w tym odbiorcy efektów wsparcia z FE i osoby o niskim poziomie wiedzy o FE.

2.2.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
PT	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt.	63	478
PT	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.	5 500	9 000

2.2.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFRR	W okresie przejściowym	179	3 000 000,00
			180	45 496 324,00
			181	1 200 000,00
			182	450 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy				

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFRR	W okresie przejściowym	03	50 146 324,00

2.3. POMOC TECHNICZNA (EFS+)

2.3.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Doświadczenia z wdrażania poprzednich okresów programowania wskazują, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu niezbędne jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania kadr oraz utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry, realizującej zadania w ramach odpowiednich struktur instytucjonalnych i organizacyjnych. IZ będzie wykorzystywała doświadczenia oraz potencjał kadrowy wypracowany w trakcie programowania i wdrażania wcześniejszych perspektyw. Niemniej dla efektywnego wykorzystania środków oraz sprawnego zarządzania i wdrażania Programu niezbędne jest wzmocnienie tego potencjału.
W ramach zaplanowanych działań przewiduje się utrzymanie i zarządzanie niezbędnymi zasobami ludzkimi. Środki w ramach priorytetu pozwolą na sfinansowanie zatrudnienia kadr zaangażowanych w realizację FEW 2021+ oraz zamykanie pomocy w ramach wcześniejszych perspektyw, w rezultacie wzmacniając potencjał administracyjny, co przyczyni się do sprawnego zarządzania i wdrażania Programu.

Główne grupy docelowe

- IZ dla programu regionalnego

2.3.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
PT	EFS+	W okresie przejściowym	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt.	415	415

2.3.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFS+	W okresie przejściowym	180	16 894 403,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFS+	W okresie przejściowym	09	16 894 403,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFS+	W okresie przejściowym	03	16 894 403,00

2.4. POMOC TECHNICZNA (FST)

2.4.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Doświadczenia z wdrażania poprzednich okresów programowania wskazują, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego potencjału instytucjonalnego, kadrowego i organizacyjnego IZ, IP oraz pozostałych instytucji działających w strukturze Programu, a także zapewnienie widoczności polityki spójności poprzez komunikację o Programie.

Realizacja priorytetu przyczyni się do sprawnego zarządzania, wdrażania i wykorzystania środków Programu w obszarze FST. W ramach zaplanowanych działań przewiduje się realizację następujących typów interwencji:

1. Zarządzanie niezbędnymi zasobami ludzkimi

Kluczowym elementem gwarantującym sprawne zarządzanie i wdrażanie FST jest zapewnienie właściwej liczby pracowników oraz utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry, realizującej zadania w ramach struktur instytucjonalnych i organizacyjnych. Istotne jest zapewnienie stabilnego i odpornego na zmiany systemu finansowania wynagrodzeń i podnoszenia kompetencji pracowników. W celu ograniczenia rotacji doświadczonych pracowników i zapewnienia wysokiego poziomu motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe, możliwość korzystania z dofinansowania do różnych form szkoleniowych zarówno tradycyjnych (tj. warsztaty, kursy, studia), jak i nowoczesnych (tj. e-learning, webinaria, akcje informacyjno-edukacyjne) czy innych form rozwoju zawodowego (tj. udział w konferencjach, kompleksowych programach rozwoju itp.). Dbanie o przyjazną atmosferę i wysoki poziom zarządzania, promowanie upowszechniania elastycznych i atrakcyjnych form pracy, co w kontekście pandemii COVID-19 stało się bardzo istotne.

2. Zapewnienie warunków gwarantujących sprawne funkcjonowanie instytucji

Wsparcie przeznaczone zostanie na stworzenie i utrzymanie odpowiedniego zaplecza lokalowego, technicznego i organizacyjnego dla pracowników zaangażowanych w realizację Programu, w tym systemy informatyczne niezbędne do wdrażania i monitorowania FST w ramach Programu. Zapewnione zostanie wsparcie na stworzenie i utrzymanie odpowiednich warunków pracy, wyposażenia, sprzętu informatycznego, oprogramowania, które przyczyniają się do sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie FST w ramach Programu oraz wzmocnienia standardów pracy urzędniczej. Sprzęt, oprogramowanie i wyposażenie zakupione w perspektywie 2014-2020 ze środków UE będą wykorzystywane na potrzeby wdrażania funduszy w okresie 2021-2027, z zachowaniem zasad efektywności i gospodarności, a w ramach potrzeb będą uzupełniane.

3. Zapewnienie skutecznego i sprawnego systemu wdrażania FST

Przewiduje się wykorzystanie doświadczenia, potencjału kadrowego i organizacyjnego wypracowanego w trakcie wdrażania wcześniejszych perspektyw finansowych, które pozwoli na zbudowanie sprawnego systemu zarządzania i wdrażania FST. Wspieranie będą działania obejmujące

m.in. obsługę procedury naboru wniosków o dofinansowanie, zarządzania finansowego, audytu i kontroli. Zapewnione zostaną również odpowiednie środki na wsparcie procesu monitorowania i analizowania postępów w realizacji FST, a także koszty związane z przeprowadzeniem badań ewaluacyjnych, wieloaspektowych analiz, ekspertyz, ocen i opinii niezbędnych do efektywnej realizacji w obszarach kluczowych z punktu widzenia sprawiedliwej transformacji i planowania rozwoju Wielkopolski Wschodniej.
Ponadto w celu zapewnienia przestrzegania postanowień Karty Praw Podstawowych UE oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych przez IZ/IP/beneficjentów, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, zapewnione będzie wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych.
Zostanie zapewniony dialog z różnymi środowiskami, w szczególnosći z subregionu w zakresie wdrażania FST i sprawiedliwej transformacji, w tym poprzez sprawne i efektywne funkcjonowanie m.in. ciał opiniodawczo-doradczych, tematycznych grup roboczych zaangażowanych w realizację FST, organizację konsultacji, wizyt, spotkań z interesariuszami procesu ST. Realizowane będą działania związane z przeciwdziałaniem korupcji i zwalczaniem nadużyć finansowych, wykorzystując bazę i doświadczenia wypracowane w trakcie realizacji WRPO 2014+.
Ważnym elementem skutecznej i efektywnej realizacji Programu jest wspieranie działań mających na celu podnoszenie kompetencji instytucji zaangażowanych w realizację FST, a także działań skierowanych do partnerów, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Dotyczy to również partnerów spoza administracji (tj. partnerzy społeczni, gospodarczy oraz podmioty społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pozarządowe), których udział we wdrażaniu Programu stanowi realizację zasady partnerstwa.

4. Budowanie i rozwój potencjału beneficjentów, potencjalnych beneficjentów FST, partnerów spoza administracji
Przewiduje się przekazywanie potencjalnym beneficjentom i beneficjentom rzetelnej oraz użytecznej informacji poprzez podjęcie działań szkoleniowych i edukacyjnych o sprofilowanym, praktycznym i warsztatowym charakterze, poprzedzonym analizą potrzeb. Jednym z obszarów tematycznych działań szkoleniowych skierowanych do potencjalnych beneficjentów będzie realizacja zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób LGBT+. Istotne będą inicjatywy pronaborowe, aktywizujące potencjalnych beneficjentów FST do sięgania po unijne dofinansowanie. Wsparciem informacyjnym i doradczym będą objęci beneficjenci w zakresie prawidłowej realizacji i rozliczania projektów, zasad prawidłowego udzielania zamówień publicznych, procesu inwestycyjnego, a także wypełniania wniosków o płatność i monitorowania uczestników. Istotną rolę w procesie budowania świadomości dotyczących korzyści wynikających z procesu sprawiedliwej transformacji odgrywają partnerzy, którzy będą włączeni w inicjatywy informacyjne. Działania te będą realizowane poprzez np. konferencje, spotkania, akcje medialne, szkolenia m.in. webinaria czy e-learning, które będą uwzględniały różne narzędzia komunikacyjne. Wsparcie dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów będzie również świadczone poprzez punkt kontaktowy FST.

5. Zapewnienie odpowiedniej widoczności polityki spójności poprzez komunikację o FST oraz komunikacji budującej wiedzę i świadomość dot. procesu sprawiedliwej transformacji
W celu zapewnienia bardziej spójnych, skutecznych oraz wydajnych działań komunikacyjnych na poziomie krajowym opracowana została

wspólna horyzontalna Strategia komunikacji polityki spójności 2021-2027. Na jej podstawie IZ stworzy Strategię komunikacji Funduszy dla Wielkopolski 2021-2027 (programowa), w tym zawierającą działania informacyjno-promocyjne FST. W oparciu o Strategię opracowywane zostaną plany działań – dokumenty o charakterze wykonawczym.
Działania w zakresie komunikacji i eksponowania będą koncentrowały się na budowaniu wiedzy i świadomości mieszkańców subregionu na temat procesu sprawiedliwej transformacji, a także obszarów związanych z transformacją energetyczną (m.in. energią odnawialną, efektywnością energetyczną) i ochroną klimatu.
Rezultatem systematycznego i powszechnego informowania o możliwościach, wynikach i pozytywnym wpływie FST, będzie zwiększenie widoczności korzyści dla mieszkańców w codziennym życiu wynikających z procesu sprawiedliwej transformacji oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku przemian dokonywanych dzięki FST. Efektywne komunikowanie i eksponowanie przyczyni się do tego, że projekty zgłaszane do dofinansowania będą dobrze dopasowane do celów FST, a instytucje zaangażowane w jego realizację będą lepiej zintegrowane.
Działania komunikacyjne w ramach FST będą profilowane przy wykorzystaniu właściwego kontekstu i narracji tak, aby przekaz medialny mógł zostać należycie zinterpretowany i zapamiętany. Działania komunikacyjne w zakresie FST oraz sprawiedliwej transformacji będą realizowane poprzez m.in. konferencje, spotkania, publikację materiałów informacyjnych i promocyjnych, stronę internetową oraz media społecznościowe, eventy i wydarzenia.

Wszystkie powyższe działania będą także miały na celu zapewnienie płynnego przejścia między okresem programowania 2021-2027 oraz perspektywą finansową po 2027 r., w związku z czym swoim zakresem mogą one dotyczyć również przygotowania i uruchomienia kolejnej perspektywy finansowej z FST.

Główne grupy docelowe

- IZ dla programu regionalnego
- IP dla programu regionalnego
- partnerzy, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci
- ogół społeczeństwa – mieszkańcy Województwa Wielkopolskiego; w tym odbiorcy efektów wsparcia z FE i osoby o niskim poziomie wiedzy o FE.

2.4.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
PT	FST	W okresie przejściowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	sztuka	75	75

PT	FST	W okresie przejściowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	sztuka	300	800

2.4.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	FST	W okresie przejściowym	179	300 000,00
			180	13 113 608,00
			181	220 000,00
			182	130 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy				

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	FST	W okresie przejściowym	03	13 763 608,00

3. Plan finansowy

Zmiana programu związana z	☐ wkładem na rzecz InvestEU
	☐ przesunięciem do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego
	☐ przesunięciem między EFRR, EFS+, Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy

Tabela 15 A: Wkład na rzecz InvestEU* (w podziale na lata)

Wkład od		**Wkład na rzecz**	**Podział według lat**							
Fundusz	**Kategoria regionu**	**Segment(y) InvestEU**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Ogółem**
EFRR	W okresie przejściowym									
EFS+	W okresie przejściowym									

**W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty za każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.*

Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU* (zestawienie)

Fundusz	**Kategoria regionu**	**Segment 1 Zrównoważona infrastruktura (a)**	**Segment 2 Innowacje i cyfryzacja (b)**	**Segment 3 MŚP (c)**	**Segment 4 Inwestycje społeczne i umiejętności (d)**	**Ogółem (f)=(a)+(b)+(c)+(d)**
EFRR	W okresie przejściowym					
EFS+	W okresie przejściowym					
Ogółem						

* *Skumulowane kwoty wszystkich wkładów wniesionych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.*

Pole tekstowe (uzasadnienie), z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwota ta przyczynia się do osiągnięcia celów polityki wybranych w programie zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU.

Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata)

Przesunięcie z		**Przesunięcie do**	**Podział według lat**							
Fundusz	**Kategoria regionu**	**Instrument**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Ogółem**
EFRR	W okresie przejściowym									

EFS+	W okresie przejściowym									

Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Instrument 1 (a)	Instrument 2 (b)	Instrument 3 (c)	Instrument 4 (d)	Instrument 5** (e)	Ogółem (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRR	W okresie przejściowym						
EFS+	W okresie przejściowym						
Ogółem							

** Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.*

***Przesunięcia mogą być dokonywane na rzecz dowolnego innego instrumentu w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, jeżeli taka możliwość jest przewidziana w akcie podstawowym. Liczba i nazwy odpowiednich instrumentów unijnych zostaną odpowiednio określone.*

Pole tekstowe (uzasadnienie)

Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy* (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do		Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	W okresie przejściowym	EFRR, EFS+									
EFS+	W okresie przejściowym										

**Przesunięcie do innych programów. Przesunięcia między EFRR a EFS+ mogą być dokonywane wyłącznie w ramach tej samej kategorii regionu.*

Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy* (zestawienie)

		EFRR	EFS+	Ogółem
		W okresie przejściowym	W okresie przejściowym	
EFRR	W okresie przejściowym			
EFS+	W okresie przejściowym			
Ogółem				

** Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.*

Pole tekstowe (uzasadnienie)

3.1. FST: alokacje w ramach programu i przesunięcia[72]

3.1.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach)[73]

Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciami

Priorytet FST	372 790 694
Pomoc techniczna	13 763 608
Ogółem	386 554 302

3.1.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające[74] (w stosownych przypadkach)

Przesunięcie do FST	☐ dotyczy przesunięć wewnętrznych w ramach programu z alokacją z FST	
	☐ dotyczy przesunięć z innych programów do programu z alokacją z FST	

Tabela 18A: Przesunięcie do FST w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcie z		**Przesunięcie do**	**Podział według lat**							
Fundusz	**Kategoria regionu**	**Priorytet FST***	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Ogółem**
EFRR	W okresie przejściowym	Priorytet 1 FST								
EFS+	W okresie przejściowym	Priorytet 2 FST								

**Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.*

[72] Przesunięcia nie mają wpływu na roczny podział środków finansowych na poziomie WRF dla danego państwa członkowskiego.
[73] Ma zastosowanie do pierwszego przyjęcia programów z alokacją z FST.
[74] Sekcję tę wypełnia program otrzymujący wsparcie. W przypadku gdy program wspierany przez FST otrzymuje wsparcie uzupełniające (por. art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów) w ramach programu i z innych programów, należy wypełnić wszystkie tabele w tej sekcji. Przy pierwszym przyjęciu programu z alokacją z FST niniejsza sekcja ma na celu potwierdzenie lub skorygowanie wstępnych przesunięć zaproponowanych w umowie partnerstwa.

Tabela 18B: Przesunięcie zasobów EFRR i EFS+ do FST w ramach programu

		Alokacja z FST w programie* według kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium** (według priorytetu FST)	
		Priorytet FST (dla każdego priorytetu FST)	**Kwota**
Przesunięcie w ramach programu* (wsparcie uzupełniające) według kategorii regionu			
EFRR	W okresie przejściowym		
EFS+	W okresie przejściowym		
Ogółem	W okresie przejściowym		

**Program z alokacją z FST.*
***Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.*

Tabela 18C: Przesunięcie do FST z innego programu (innych programów) (w podziale na lata)

Przesunięcie z		**Przesunięcie do**	**Podział według lat**							
Fundusz	**Kategoria regionu**	**Priorytet FST***	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Ogółem**
EFRR	W okresie przejściowym	Priorytet 1 FST								
EFS+	W okresie przejściowym	Priorytet 2 FST								

**Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.*

Tabela 18D: Przesunięcie zasobów EFRR i EFS+ z innego programu (innych programów) do FST w ramach danego programu

		Wsparcie uzupełniające na rzecz FST w ramach danego programu* dla terytorium znajdującego się*** w danej kategorii regionu (według priorytetu):	
		Priorytet FST	**Kwota**
Przesunięcie (przesunięcia) z innego programu (innych programów) ** **według kategorii regionu**			
EFRR	W okresie przejściowym		
EFS+	W okresie przejściowym		
Ogółem			

**Program z alokacją z FST, który otrzymuje wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+.*
***Program zapewniający wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+ (źródło).*
****Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.*

Pole tekstowe Uzasadnienie przesunięcia uzupełniającego z EFRR i EFS+ w oparciu o planowane rodzaje interwencji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ix) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

3.2. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródokresowego

Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródokresowego, w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do	Podział według lat			
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*	2025	2026	2027	Ogółem
Lepiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte / W okresie przejściowym / Słabiej rozwinięte				
W okresie przejściowym					
Słabiej rozwinięte					

**Dotyczy wyłącznie EFRR i EFS+.*

Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródokresowego, do innych programów (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do	Podział według lat			
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*	2025	2026	2027	Ogółem
Lepiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte / W okresie przejściowym / Słabiej rozwinięte				
W okresie przejściowym					
Słabiej rozwinięte					

**Dotyczy wyłącznie EFRR i EFS+.*

3.3. Przesunięcia zwrotne[75]

Tabela 20A: Przesunięcia zwrotne (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do	Podział według lat

[75] Dotyczy wyłącznie zmian programu w odniesieniu do zasobów przesuniętych z powrotem z innych instrumentów unijnych, w tym elementów FAMI, FBW i IZGW, w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, lub z InvestEU.

InvestEU lub inny instrument unijny	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
Program InvestEU	EFRR	W okresie przejściowym								
Segment 1 Segment 2 Segment 3 Segment 4 Instrument unijny 1 Instrument unijny 2 […]	EFS+	W okresie przejściowym								

Tabela 20B Przesunięcia zwrotne* (zestawienie)

Z /Do	EFRR	EFS+
InvestEU	**W okresie przejściowym**	**W okresie przejściowym**
Segment 1		
Segment 2		
Segment 3		
Segment 4		
Instrument 1		
Instrument 2		
Instrument 3		
Instrument 4**		

**Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.*

***Przesunięcia mogą być dokonywane na rzecz dowolnego innego instrumentu w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, jeżeli taka możliwość jest przewidziana w akcie podstawowym. Liczba i nazwy odpowiednich instrumentów unijnych zostaną odpowiednio określone.*

3.4. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz		Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2026 wyłącznie EFMRA	2027		Ogółem
								Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności		Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR*		Lepiej rozwinięte											
		W okresie przejściowym	0	199 613 189	207 173 891	216 128 377	225 457 355	98 356 046	98 356 046		103 457 152	103 457 152	1 251 999 208
		Słabiej rozwinięte											
		Najbardziej oddalone lub północne słabo zaludnione											
Ogółem			0	199 613 189	207 173 891	216 128 377	225 457 355	98 356 046	98 356 046		103 457 152	103 457 152	1 251 999 208
EFS+*		Lepiej rozwinięte											
		W okresie przejściowym	0	66 782 185	69 311 876	72 307 920	75 429 273	32 906 321	32 906 321		34 613 093	34 613 093	418 870 082
		Słabiej rozwinięte											
		Najbardziej oddalone lub północne słabo zaludnione											
Ogółem			0	66 782 185	69 311 876	72 307 920	75 429 273	32 906 321	32 906 321		34 613 093	34 613 093	418 870 082
FST*	Zasoby FST na podstawie art. 3		0	33 657 432	34 198 072	34 749 523	35 312 004	14 630 128	14 630 128		14 922 731	14 922 730	197 022 748
	Zasoby FST na podstawie art. 4 rozporządzenia w sprawie FST		0	94 010 730	95 520 824								189 531 554
	Zasoby na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST (powiązane z zasobami na podstawie art. 3 rozporządzenia w sprawie FST)												

	Zasoby na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST (powiązane z zasobami na podstawie art. 4 rozporządzenia w sprawie FST)												
Ogółem			0	127 668 162	129 718 896	34 749 523	35 312 004	14 630 128	14 630 128		14 922 731	14 922 730	386 554 302
Ogółem			0	394 063 536	406 204 663	323 185 820	336 198 632	145 892 495	145 892 495		152 992 976	152 992 975	2 057 423 592

**Kwoty po przesunięciu uzupełniającym do FST.*

3.5. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łączne koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a) = (g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		publiczny (c)	prywatny (d)		
CP1	Priorytet 1	O	EFRR	W okresie przejściowym	186 560 442	156 488 251	30 072 191	79 954 476	5 085 106	74 869 370	266 514 918	70,00%
CP2	Priorytet 2	O	EFRR	W okresie przejściowym	331 100 000	277 729 080	53 370 920	141 900 000	100 323 300	41 576 700	473 000 000	70,00%
CP2	Priorytet 3	O	EFRR	W okresie przejściowym	170 000 000	142 597 232	27 402 768	72 857 143	63 320 143	9 537 000	242 857 143	70,00%
CP3	Priorytet 4	O	EFRR	W okresie przejściowym	191 150 974	160 338 822	30 812 152	81 921 846	78 284 516	3 637 330	273 072 820	70,00%
CP4	Priorytet 5	O	EFRR	W okresie przejściowym	193 041 468	161 924 582	31 116 886	82 732 058	78 620 275	4 111 783	275 773 526	70,00%
CP4	Priorytet 6	O	EFS+	W okresie przejściowym	371 975 679	312 015 369	59 960 310	159 418 149	115 099 904	44 318 245	531 393 828	70,00%
CP5	Priorytet 7	O	EFRR	W okresie przejściowym	110 000 000	92 268 797	17 731 203	47 142 858	41 165 144	5 977 714	157 142 858	70,00%
CP5	Priorytet 8	O	EFRR	W okresie przejściowym	20 000 000	16 776 145	3 223 855	5 000 000	4 366 000	634 000	25 000 000	80,00%
CP4	Priorytet 9	O	EFS+	W okresie przejściowym	30 000 000	25 164 175	4 835 825	7 500 000	5 415 000	2 085 000	37 500 000	80,00%
Cel szczegółowy FST	Priorytet 10		FST* Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST		190 007 579	161 506 976	28 500 603	81 431 820	44 787 501	36 644 319	271 439 399	70,00%

			*	Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST		182 783 115			78 335 621	43 084 592	35 251 029	261 118 736	70,00%
				Łącznie		372 790 694	161 506 976	28 500 603	159 767 441	87 872 093	71 895 348	532 558 135	70,00%
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	O	EFRR		W okresie przejściowym	50 146 324	42 063 100	8 083 224	21 491 282	21 491 282	0	71 637 606	70,00%
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	O	EFS+		W okresie przejściowym	16 894 403	14 171 124	2 723 279	7 240 459	7 240 459	0	24 134 862	70,00%
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	O	FST		W okresie przejściowym	13 763 608	12 711 353	1 052 255	5 898 690	5 898 690	0	19 662 298	70,00%
			EFRR ogółem		W okresie przejściowym	1 251 999 208	1 050 186 009	201 813 199	532 999 663	392 655 766	140 343 897	1 784 998 871	70,14%
			EFS+ ogółem		W okresie przejściowym	418 870 082	351 350 668	67 519 414	174 158 608	127 755 363	46 403 245	593 028 690	70,63%
			FST**	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST		197 022 748	167 469 890	29 552 858	84 438 321	47 794 002	36 644 319	281 461 069	70,00%
				Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST		189 531 554			81 227 810	45 976 781	35 251 029	270 759 364	70,00%
			Suma całkowita			2 057 423 592	1 569 006 567	298 885 471	872 824 402	614 181 912	258 642 490	2 930 247 994	70,21%

** W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.*

*** Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 4 4 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 4 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.*

W odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu": programy wykorzystujące pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, stosownie do wyboru dokonanego w umowie partnerstwa.

Tabela 11: Łączne alokacje finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz wkład krajowy

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łączne koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz		Kategoria regionu*	Wkład Unii (a) = (b)+(c)+(i)+(j)	Podział wkładu Unii				Wkład krajowy (d)=(e)+(f)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (g)=(a)+(d)	Stopa dofinansowania (h)=(a)/(g)
							Wkład Unii		Kwota elastyczności			publiczny (e)	prywatny (f)		
							bez pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust.5	na pomoc techniczną na podstawie art. 36 ust. 5	bez pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust.5	na pomoc techniczną na podstawie art. 36 ust. 5					
							(b)	(c)	(i)	(j)					
1	Priorytet 1	P/O	EFRR		W okresie przejściowym										
2	Priorytet 2		EFRR		W okresie przejściowym										
3	Priorytet 3		EFRR		W okresie przejściowym										
4	Priorytet 4		EFRR		W okresie przejściowym										
	Priorytet 5		EFS+		W okresie przejściowym										
5	Priorytet 6		EFRR		W okresie przejściowym										
Cel szczegółowy FST	Priorytet 7		FST**	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST											
				Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST											
				Łącznie											
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów		EFRR												

Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów		EFS+											
			EFRR ogółem	W okresie przejściowym										
			EFS+ ogółem	W okresie przejściowym										
			FST**	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST										
				Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST										
Suma całkowita														

** W odniesieniu do EFRR i EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.*
*** Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 4 7 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 47 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.*

4. Warunki podstawowe

Tabela 12: Warunki podstawowe

Horyzontalne warunki podstawowe							
Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+ FST	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	1. Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje: 1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania sytemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy:	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań

				a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy; b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;			rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
				3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania sytemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postepowaniu mogło dojść do zmowy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania sytemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach

				2014/25/UE;			kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postepowaniu mogło dojść do zmowy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzewanej zmowy przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania sytemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postepowaniu mogło dojść do zmowy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR EFS+ FST	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	1. Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa: 1. w odniesieniu do przedsiębiorstw	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o

				znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy;			pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.
				2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przez Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.
Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+ FST	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	1.Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą”), które obejmują: 1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;	TAK		Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w

							ww. obszarze.
				2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	TAK		Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE[76]	EFRR EFS+ FST	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują: 1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	TAK	https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób

[76] Decyzja Rady 2010/48/WE z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. L z 23.1.2010, s. 35).

							niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;	TAK	https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obwiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRiA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
				3.rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami	TAK	https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obwiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji

				przyjętymi na mocy art. 69 ust 7.			projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRiA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
Tematyczne warunki podstawowe							
1.1.Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	TAK	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez: 1. aktualną analizę wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”. https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym**: W ramach przygotowań do aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2015-2020 przeprowadzono cyklicznie szereg badań i analiz a ich wyniki posłużyły na potrzeby określenia wąskich gardeł dla dyfuzji rozwoju innowacyjności w różnych obszarach zarówno pod kątem merytorycznym, jak i terytorialnym. Wyzwania w zakresie rozwoju innowacyjności i cyfryzacji opracowano w postaci osobnego raportu diagnostycznego- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego, 2019. W ramach RIS 2030 przytoczono najważniejsze wnioski wynikające z diagnozy.
				2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** System instytucjonalny wdrażania RIS 2030 w

				inteligentnej specjalizacji;		„Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030". https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	województwie wielkopolskim tworzą przede wszystkim: – Zarząd Województwa Wielkopolskiego- podmiot koordynujący zarzadzanie RIS – Międzydepartamentowy Zespół ds. Inteligentnych Specjalizacji – Departament Gospodarki - Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji i Wydział Wielkopolska 2050 – Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji – Wielkopolska Platforma Wodorowa – Wielkopolska Rada Trzydziestu.
				3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030". https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Przyjęty system monitorowania RIS2030 został skoncentrowany na analizie zjawisk zachodzących w następujących obszarach: ekosystemie innowacji obszarach inteligentnych specjalizacji. Monitorowanie RIS 2030 ze względu na swą specyfikę wiąże się z procesem przedsiębiorczego odkrywania. Dodatkowym elementem oceny wyników realizacji celów strategii będzie ewaluacja śródokresowa.
				4. funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania");	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030". https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Proces PPO ten polega na wyborze priorytetów i alokacji zasobów poprzez udział interesariuszy zgodnie z ideą poczwórnej helisy: – Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji (WOI); – Zespół Międzydepartamentowy ds. Inteligentnej Specjalizacji (Zespół); – Grupy Robocze Forum (GRF); – Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji (Forum); – Platforma internetowa (Platforma);

							– Wielkopolska Platforma Wodorowa; – Wielkopolska Rada Trzydziestu.
				5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”. https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Samorząd Województwa Wielkopolskiego dostrzega swoją rolę jako lidera i koordynatora działań z zakresu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności regionu. Osiągnięcie tak określonego celu wymaga systemowych działań różnych podmiotów regionalnego systemu innowacji: samorządów lokalnych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym wielkopolskie przedsiębiorstwa będą w stanie skutecznie wprowadzać innowacje i konkurować na rynkach międzynarodowych.
				6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”. https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf Uchwała nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjęcia Strategię rozwoju województwa do 2030 roku. https://www.umww.pl/artykuly/55878/pliki/uchwalasww.pdf	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Prowadzone są działania mające na celu opracowanie Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Wielkopolski Wschodniej, zatem konkretne działania transformacyjne realizowane będą przez kolejne lata. Ze względu na silne uzależnienie lokalnej gospodarki od przemysłu paliwowo-energetycznego (wydobycie i przetwarzanie węgla brunatnego), obecnie znajduje się on w szczególnej sytuacji gospodarczej, wymagającej niezbędnej interwencji, która zapewnić ma skuteczną realizację procesu sprawiedliwej transformacji. W tym celu Samorząd Województwa Wielkopolskiego podejmuje szereg istotnych inicjatyw, które mają zapewnić odpowiednie wsparcie zarówno finansowe jak i merytoryczne dla Wielkopolski Wschodniej.
				7. środki służące	TAK	Uchwała nr 3099/ 2020	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium

				zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.		Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”. https://bip.umww.pl/artykuly/2826781/pliki/20210114125852_3099.pdf	zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** W latach 2011-2020 Wielkopolska wspierała polskich inwestorów i eksporterów przez Wielkopolskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) świadczące przedsiębiorcom nieodpłatne usługi informacyjne w zakresie wsparcia handlu zagranicznego, a także procesu inwestycyjnego na terenie Wielkopolski. W ramach kontynuacji usług świadczonych dla przedsiębiorców w zakresie internacjonalizacji, po zakończeniu działalności COIE, w ramach Departamentu Gospodarki powstała komórka pod nazwą Wielkopolska Trade Office. Jej zadaniem jest wsparcie handlu zagranicznego i zagranicznych FDI wielkopolskich przedsiębiorców na całym świecie.
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	TAK	1.Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/8441; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji	TAK	https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.

				w renowację budynków.			
				2. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	TAK	https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030. Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.
2.2. Zarządzanie w sektorze energii	EFRR	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu	TAK	1.Przedłożenie Komisji Zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów	TAK	https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia

		Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001[77], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		cieplarnianych; plan ten obejmuje: 1. wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;			dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
				2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.	TAK	https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o

[77] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

							1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	EFRR	Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	TAK	Istnienie środków, które zapewniają: 1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;	TAK	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: •Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP. • Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej. • Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. • Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. • Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom. • Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				2. zgodnie z wymogami	TAK	Rozporządzenie Ministra	Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji

				dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.		Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf	ciepła i chłodu służą: • Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. • Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków- kontynuacja do 2029 r. • W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach. • Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami	EFRR	Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia	TAK	Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan	TAK		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;

		ekosystemowego		ten obejmuje: 1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE[78], odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25 –35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;			
				2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności	TAK		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1cele strategiczne, 2)działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3)część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4)część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5)wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości:

[78] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 924).

				od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności[79] oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;			- współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju -procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania -komunikację ryzyka -organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, -zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód -procedury uruchamiania rezerw strategicznych -priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej -finansowanie.
				3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy	TAK		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1cele strategiczne, 2)działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3)część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4)część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5)wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi

[79] Jak stwierdzono w ocenie zdolności zarządzania ryzykiem wymaganej na mocy art. 6 ust 1 lit. b) decyzji 1313/2013.

							- zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju -procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania -komunikację ryzyka -organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, -zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód -procedury uruchamiania rezerw strategicznych -priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej -finansowanie.
2.5.Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	EFRR	Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	NIE	Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje: 1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG[80] i dyrektywy Rady 98/83/WE[81];	NIE		Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości

[80] Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. U. L 135 z 30.5.1991, s. 40).
[81] Dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. L 330 z 5.12.1998, s. 32).

							finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK.
				2. określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych: a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE; c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE) 2020/2184[82], w szczególności w odniesieniu do	NIE		Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK.

[82] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 435 z 23.12.2020, s. 1).

				zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;			
				3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;	NIE		Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK
				4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	NIE		Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty

							wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK.
2.6.Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	TAK	Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE[83], obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują): 1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania. Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne).

[83] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98 z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.U. L 312 z 22.11.2008, s. 3).

				odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;			Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
				2. ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf.	KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
				3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano

				zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;			jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
				4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.
2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych	EFRR	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności	TAK	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi	TAK	http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. : • zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji

środków ochrony obejmujących dofinansowanie unijne		biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG: istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG[84], które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.			gatunków, w tym: - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 - budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprowadzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu,	TAK	Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla	**Na poziomie krajowym:** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym**: Stan spełnienia kryterium na IV kw 2021 r.: 50%. Zakres przedsięwzięć określonych w ramach RPT jest

[84] Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 206 z 22.7.1992, s. 7).

		inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej		lokalnego – do 2030 r., które: 1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;		województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	wynikiem analizy popytu w transporcie pasażerskim, która składa się z trzech elementów: oceny zachowań transportowych mieszkańców, wskazania głównych generatorów ruchu oraz określenia prawdopodobnych przyszłościowych trendów w zakresie wzrostu i rozwoju popytu pasażerskiego. Powyższych ocen dokonano na podstawie wyników badań gospodarstw domowych.
				2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa**.** **Na poziomie regionalnym:** Stan spełnienia kryterium na IV kw 2021 r.: 75%. Zapisy RPT uwzględniają Krajowy plan na rzecz energii i klimatu. W ramach efektywności energetycznej przewiduje się realizację szeroko rozumianych działań na rzecz obniżenia emisji gazów cieplarnianych z sektora transportu, dążąc do wyznaczonych celów, w tym zawartych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku. W RPT wskazano działania w zakresie regionalnego transportu drogowego oraz regionalnego transportu kolejowego stanowiące docelowe rozwiązania prowadzące do rozwoju zrównoważonego systemu transportowego oraz mające pozytywny wpływ na zmiany klimatyczne ze względu na możliwość ograniczenia emisji z transportu, w tym m.in.: wzrost integracji międzygałęziowej, rozbudowę systemów publicznego transportu zbiorowego, większe wykorzystanie niskoemisyjnych środków transportu, zmianę nawyków transportowych i rozwijanie ekologicznych form transportu, niwelowanie zatłoczenia komunikacyjnego.
				3. obejmuje inwestycje w	TAK	Spełnieniem warunku jest	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium

				korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;		uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Stan spełnienia kryterium na IV kw 2021 r.: 75%. Głównym celem RPT jest umożliwienie kompleksowego rozwoju regionalnego systemu transportowego w oparciu o podstawowe obszary: poprawę dostępności i spójności regionu, wzmocnienie powiazań z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T (z uwzględnieniem planów prac nad realizacją sieci bazowej), wzrost bezpieczeństwa w transporcie oraz zmniejszenie wpływu transportu na środowisko. Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ najważniejsze elementy układu komunikacyjnego, zapewniające powiązania o charakterze międzynarodowym, zlokalizowane są w europejskich i krajowych korytarzach transportowych. Przestrzenny model systemu transportowego Wielkopolski określony w RPT zalicza powyższe korytarze jako powiązania typu głównego, które stanowią najważniejsze szlaki komunikacyjne w regionie.
				4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Stan spełnienia kryterium na IV kw 2021 r.: 75%. Przestrzenny model systemu transportowego Wielkopolski określony w RPT zalicza korytarze sieci bazowej TEN-T jako powiązania typu głównego, które stanowią najważniejsze szlaki komunikacyjne w regionie. RPT przewiduje działania mające na celu rozwój i modernizację infrastruktury transportowej, w szczególności na połączeniach stanowiących powiązania z siecią TEN-T. Wymagania dla projektów drogowych w zakresie dróg wojewódzkich warunkują spełnienie kryterium przez weryfikowane poprzez sprawdzenie m.in. czy projekt przewiduje

							likwidację tzw. wąskich gardeł oraz poprawia dostęp do elementów liniowych lub punktowych sieci TEN-T.
				5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym**: Stan spełnienia kryterium na IV kw 2021 r.: 75%. RPT uwzględnia plany prac w zakresie zapewnienia interoperacyjności sieci kolejowej. Wśród trzech wariantów planistycznych rozwoju systemu transportowego służących analizie alternatywnych ścieżek osiągnięcia sformułowanych celów w ramach procesu realizacji RPT do 2030 roku za optymalny i najbardziej efektywny uznano wariant 3, który zakłada, że sieć transportowa modernizowana jest pod kątem zwiększenia przepustowości oraz zapewnienia interoperacyjności.
				6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym**spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** Pojęcie multimodalności jest podstawą wizji i koncepcji systemu transportowego w ramach RPT. Przyjęte w RPT zasady uwzględniają uwarunkowania wynikające z modelu przestrzennego sieci drogowej i kolejowej, planowane kierunki rozwoju regionu w zakresie uzupełniania braków infrastrukturalnych oraz działania mające na celu zwiększenie udziału transportu zbiorowego (w szczególności kolei) w modalnym podziale transportu oraz integracji międzygałęziowej. Wśród przykładowych zasad można wymienić: spójne planowanie rozwoju przestrzennego oraz sieci transportowych; integrowanie międzygałęziowe w węzłach przesiadkowych, w tym: ruchu kolejowego, autobusowego podmiejskiego, miejskiego, rowerowego oraz integracja transportu zbiorowego z transportem indywidualnym,

							rozwój integracji taryfowej i informacyjnej; optymalizacja wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej i włączanie nowych odcinków w spójny system transportu zbiorowego.
				7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym:** RPT zawiera opis powiązań z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego (w tym m.in. Europejski Zielony Ład, Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności) i krajowego (w tym Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu) i pod względem zapisów jest z nimi spójny. Komplementarność z kierunkami rozwoju określonymi w ww. dokumentach zapewniają cele strategiczne oraz działania konieczne do podjęcia, aby je zrealizować. W kontekście ograniczania negatywnego oddziaływania transportu na środowisko przyrodnicze polityka województwa ukierunkowana została na wykorzystanie pojazdów nisko- oraz zeroemisyjnych, w tym rozwój zaplecza niskoemisyjnego transportu publicznego, modernizację taboru oraz zakup niskoemisyjnych pojazdów konwencjonalnych (Euro 6), hybrydowych, elektrycznych a także wykorzystujących biopaliwa i inne paliwa alternatywne.
				8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym**: RPT uwzględnia cele kraj. polit. transport. - zawiera ocenę ryzyka realizacji działań, projektów i zamierzeń w zakresie reg. infrastr. drog. oraz reg. publicz. transp. zbior. wykonaną metodą PESTEL oraz FMEA, która wskazuje na

				odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;			działania polegające na poprawie bezpieczeństwa w ramach remontów infrastr. oraz wdrażanie systemów zarządzania bezpiecz. Bezpieczeństwu ruchu poświęcony jest cały cel strategiczny pn. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w transporcie, w tym: poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, poprawa bezpieczeństwa transportu kolejowego, zmniejszenie uciążliwości transportu w obszarach mieszkalnych oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów gęstej zabudowy. Realizację celu zapewnia wybór optymalnego wariantu planistycznego, określenie niezbędnych działań w tym zakresie oraz wymagań dla przyszłych projektów (ocenie podlegać będzie uwzględnienie rozwiązań zapewniających bezpiecz. ruchu drog., w tym także systemy zarządzania ruchem).
				9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	TAK	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	**Na poziomie krajowym** spełnienie kryterium zostało wykazane w Umowie Partnerstwa. **Na poziomie regionalnym**: Częścią RPT jest ocena ekonomiczna planowanych inwestycji (analiza wraz z prognozą do 2030 roku) pod kątem kosztów utrzymania i eksploatacji regionalnej infrastruktury drogowej oraz kosztów organizacji i realizacji regionalnego publicznego transportu zbiorowego w związku z planowanymi inwestycjami w sieci drogowej i w transporcie kolejowym.
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	EFS+	Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych,	TAK	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują: 1. rozwiązania w zakresie sporządzania profilów osób poszukujących pracy i	TAK	Spełnienie kryterium zapewnia Indywidualny Planu Działania (IPD) -art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas

		zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej		oceny ich potrzeb;			rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
				2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;	TAK	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Centralna Baza Ofert Pracy http://oferty.praca.gov.pl/	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.p1), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
				3. rozwiązania służące zapewnieniu, by	TAK	Spełnienie kryterium zapewnia:	W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz

				opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;		Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają: 1.system rad rynku pracy, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP).W skład rad rynku pracy wchodzą m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2.Rola Rady Dialogu Społecznego. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3.Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.
				4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;	TAK	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001	Minister wł. ds. pracy, wspólnie z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. W POWER 2014-2020

						1Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy". Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej corocznie katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określane wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.
				5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani nieszkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D20091160.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D20140497.pdf	„Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce" (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób: •Urzędów pracy (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspierania przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców). •Ochotniczych Hufców Pracy -działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia. •Projektów wyłanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym (projekty wyłania na szczeblu centralnym MRiPS, regionalnym -WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Oś priorytetowa I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie Szczegółowy Opis Priorytetów POWER 2014-2020. •Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie", realizowanego przez Bank

							Gospodarstwa Krajowego.
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach.	EFRR EFS+	EFRR Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez	TAK	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują: 1. oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania umiejętności;	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategiina rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1)w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy,

		wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online EFS+ Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki					2)w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1)w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2)w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych.

		kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnospraw		kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;			Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację".
				4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4.Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				5. rozwiązania dotyczące monitorowania,	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-	Ramy zostały określone w: 1.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030

		nościami		ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;		umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	(część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”, 2.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3.Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4.Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a)Radę Programową do spraw kompetencji, b)Sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: a)funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b)projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ścieżki poprawy umiejętności;	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju

							(…), 3.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a)funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b)przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”, c)projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d)program Senior+.
				7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1.ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2.rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3.ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (…); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (…); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (…), 5.Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców

							z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
				8. środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (…), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (…), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (…); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (…), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto funkcjonowanie: a)Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b)Narodowego Centrum Nauki, c)Sieci Badawczej Łukasiewicz, d)Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, e)Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia	EFRR EFS+	EFRR Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych,	TAK	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują: 1. opartą	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo

ubóstwa		gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowany m działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne EFS+: Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskrymina cji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej		na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;			dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.
				2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	KPPUiWS koncentruje się na : •przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, •przeciwdziałaniu bezdomności, •rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, •wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, •wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne

		sytuacji					dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.
				3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	W celu spełnienia kryterium opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z obszarów Strategii rozwoju usług społecznych – polityka publiczna na lata 2021-2030 (z perspektywą do 2035 r.). (SRUS): 1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, 2. opieki nad osobami starszymi i przewlekle somatycznie i psychicznie chorymi, 3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami, 4. wsparcia osób bezdomnych, Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np: 1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku nad usługami stacjonarnymi 2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego 6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych; 7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.
				4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej	TAK	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z

				współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.			zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane następnie do zaplanowania działań w KPPUiWS. Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem. W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długotermino wej	EFRR EFS+	EFRR: Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalne	TAK	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują: 1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarskiego, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;	TAK	http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf	Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w zmienionej formule (mapa wraz z rekomendowanymi kierunkami działań będzie obejmować okres 5 lat. Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych statystycznych i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie województw, tj. regionalne

		j do opieki rodzinnej i środowiskowej EFS+: Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z					różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie www.basiw.mz.gov.pl zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.
				2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;	TAK		Spełnieniem kryterium jest przyjęcie Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia. Obecna nazwa: „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030” wraz załącznikami tj. ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi. Dokument będzie wdrażany w drodze uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.” Zakłada on działania w czterech głównych wzajemnie zależnych obszarach: pacjenta, procesów, rozwoju i finansów. Celem tej polityki publicznej jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Obecnie w analizach epidemiologicznych coraz więcej uwagi przywiązuje się nie tylko do długości życia, ale również do jego jakości. Niezbędne do tego jest zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli.
				3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i	TAK		Dokument Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030, zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako załącznik.

		niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.			Przyjęcie dokumentu „Zdrowa przyszłość”, w tym w szczególności załączników, przyczyni się: - w zakresie opieki nad osobami starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), - w zakresie opieki psychiatrycznej – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i inwestycje infrastrukturalne).

5. Instytucje programu

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	E-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Wielkopolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	Marszałek Województwa Wielkopolskiego	marszalek@umww.pl
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych/Szef Krajowej Administracji Skarbowej	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych	sekretariat.IP@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niżinstytucja zarządzająca	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit. b) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, która zostałaby refundowana podmiotom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (w punktach procentowych)

Nie dotyczy	p.p.

6. Partnerstwo

Zgodnie z art. 8 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów wielopoziomowy system rządzenia państw członkowskich powinien angażować partnerów w przygotowywanie i wdrażanie programów. Już na etapie przygotowania Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, w szczególności części diagnostycznej (tj. identyfikacji wyzwań, problemów rozwojowych, potrzeb), która ma swoje odzwierciedlenie w Programie, Zarząd Województwa podjął decyzję o włączeniu w ten proces szerokie grono interesariuszy, partnerów, ruchy społeczne, organizacje pozarządowe i mieszkańców. Prowadzono subregionalne konferencje diagnostyczne zorganizowane w ramach Wielkopolskiego Forum Terytorialnego, badanie opinii na temat rozwoju województwa wielkopolskiego i czynników go determinujących (tj. ankieta internetowa, którą wypełniło łącznie 287 respondentów reprezentujących samorządy lokalne, osoby fizyczne, fundacje i stowarzyszenia, a także podmioty sektora prywatnego i nauki), badanie ankietowe na temat planów zawodowych i życiowych uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów (wzięło w nim udział blisko 2 000 osób), zorganizowano warsztaty konsultacyjne dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, rządowych i partnerów społeczno-gospodarczych z Wielkopolski. Zarząd Województwa Wielkopolskiego zaprosił mieszkańców (przedstawicieli jednostek samorządowych, jednostek publicznych i prywatnych) do złożenia propozycji projektów strategicznych, kluczowych z punktu widzenia rozwoju Wielkopolski (zgłoszono blisko 1 300 projektów). Włączenie i zaangażowanie partnerów przyczyniało się do trafniejszej identyfikacji potrzeb oraz wyzwań rozwojowych województwa, które mają odzwierciedlenie w wyborze celów polityki spójności i celów szczegółowych w Programie.

Jednocześnie Uchwałą nr 618/2019 z dnia 12 kwietnia 2019 r. Zarząd Województwa Wielkopolskiego powołał Zespół ds. opracowania regionalnego programu operacyjnego dla województwa wielkopolskiego na lata 2021-2027, którego zadaniem było uzgadnianie ramowych ustaleń niezbędnych w pracach nad projektem regionalnego programu operacyjnego. W skład Zespołu Wielkopolska 2021+ weszli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego (Departamenty Kultury, Sportu i Turystki, Zdrowia, Edukacji i Nauki, Korzystania i Informacji o Środowisku oraz Zarządzania Środowiskiem i Klimatem, Rolnictwa, Gospodarki, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Programu Regionalnego z EFRR), Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu. W ramach Grupy odbywały się spotkania konsultacyjne w zakresie wyzwań dla Wielkopolski, ale także potrzeb inwestycyjnych, w tym projektów strategicznych. W 2020 roku Zarząd Województwa powołał Grupę Konsultacyjną Wielkopolska 2021+ (Uchwała Nr 2762/20201 z października 2020 r.), angażującą w proces przygotowania programu regionalnego przedstawicieli strony rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społeczno-gospodarczych, środowisk naukowych oraz jednostek zainteresowanych rozwojem Wielkopolski. Podczas prac Grupy konsultowane były wszystkie istotne etapy i kwestie związane z przygotowaniem programu regionalnego. Skład Grupy Konsultacyjnej bazował przede wszystkim na doświadczeniu członków Komitetu Monitorującego Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Spotkania ze względu na czas pandemii odbywały się w formule on-line, ale dzięki takiemu rozwiązaniu odbywały się one systematycznie (w szczególności dotyczy spotkań tematycznych) i na bieżąco. Prace w ramach Grupy polegały na wzajemnym informowaniu i dyskusji o istotnych założeniach programu wynikających z dokumentów, wytycznych, spotkań, dyskusji nad wyzwaniami dla regionu i propozycjami rozwiązań prezentowanymi przez członków GK. Na każde spotkanie członkowie GK mogli zaprosić rekomendowanych przez siebie dodatkowych uczestników (w tym ekspertów, przedstawicieli NGO z danego obszaru tematycznego), z czego członkowie korzystali.

Konsultacje społeczne programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 rozpoczęły się pod koniec września konferencją otwierającą w formule on-line. W okresie od 30 września do 5 listopada 2021 r. do projektu Programu wpłynęło 320 uwag. Uwagi, komentarze i postulaty zgłoszone w

trybie ustawowych konsultacji społecznych w dużej mierze potwierdzały ukierunkowanie wydatkowania środków europejskich na cele rozwojowe regionu (zapisane w projekcie Programu) zgodnie z oczekiwaniami społecznymi. Znaczną część uwag uwzględniono, przy czym dotyczyły one syt. gdzie proponowane w konsultacjach zapisy nie wykluczały się z zapisami w projekcie Programu, co jest efektem blisko rocznej współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi, prowadzonego dialogu i partnerstwa.

Podczas konferencji otwierającej konsultacje społeczne podnoszone uwagi były wyjaśniane na miejscu przez obecnych przedstawicieli Komisji Europejskiej, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Urzędu Marszałkowskiego. Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w terminie 30 dni od dnia zakończenia konsultacji społecznych Zarząd Województwa Wielkopolskiego opracowuje i publikuje sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem. Sprawozdanie zostało opublikowane na stronach internetowych Biuletynu Informacji Publicznej UMWW, Serwisu Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego oraz w zakładce Aktualności na stronie www Urzędu.

Zgodnie z zapisami art. 38 rozporządzenia ogólnego realizacja programu podlega monitorowaniu przez komitet monitorujący. Stosowanie zasady partnerstwa, wiązało się będzie w tym przypadku w szczególności z uwzględnieniem przy konstruowaniu składu KM art. 4 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014. Zgodnie z ww. zasadami w skład Komitetu wchodzić będą przedstawiciele właściwych władz regionalnych, lokalnych, miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów społeczno-ekonomicznych i podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Szczegółowe wskazania w tym zakresie określone zostaną przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w wytycznych w zakresie komitetów monitorujących na lata 2021-2027. Instytucja Zarządzająca Programem Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 zapewni odpowiedni udział przedstawicieli partnerów w pracach Komitetu Monitorującego oraz grupach roboczych działających przy Komitecie Monitorującym. Przedstawiciele partnerów będą odpowiedzialni m.in. za analizę postępów wdrażania programu oraz osiągania celów pośrednich i końcowych, postępów dokonanych w przeprowadzaniu ewaluacji, za zatwierdzanie metodyk i kryteriów stosowanych przy wyborze operacji, rocznych sprawozdań z wykonania programu, planu ewaluacji i jego zmian oraz wszelkich propozycji dotyczących zmian Programu.

W celu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w przygotowanie i realizację Strategii ZIT, Związki ZIT zostały zobowiązane przez Instytucję Zarządzającą FEW 2021+ do uwzględnienia umocowanych statutowo, lub w inny prawny sposób, ciał doradczych składających się z właściwych dla obszaru realizacji ZIT partnerów. Reprezentacja powinna uwzględniać m.in. społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji. Wszystkie podmioty powinny mieć prawo do opiniowania decyzji związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT poprzez przyjmowanie przez powyższe ciała doradcze stosownych uchwał lub stanowisk.

7. Komunikacja i widoczność

Komunikacja na temat Programu obejmuje informowanie o jego ofercie, rezultatach projektów (w tym oczekiwanych), korzyściach, jakie przynoszą dla mieszkańców Wielkopolski oraz wpływie polityki spójności i Funduszy Europejskich na rozwój regionu i Unii Europejskiej.
Nadrzędnym celem działań jest budowanie świadomości społeczeństwa o możliwościach, jakie stwarzają FE, korzyściach i wspólnych dla UE wartościach leżących u podstaw wszystkich realizowanych projektów. Komunikacja na temat FE wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu unijnego.
Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP, IW i IK UP we współpracy z instytucjami w systemie wdrażania, oraz partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami.
W celu uniknięcia podwójnych standardów obowiązkiem właściwej komunikacji objęte są również inne organy właściwych władz publicznych. Zakres ich odpowiedzialności obejmuje planowanie, finansowanie, realizację lub nadzór nad realizacją projektów otrzymujących dofinansowanie UE.
W komunikacji akcentowane są strategie UE, podkreślając wkład projektów w ich realizację. Wymiar unijny zapewniony jest przez m.in. zaproszenia KE na wydarzenia związane z projektami, uwzględnienie wystąpień KE w scenariuszu wydarzeń, włączenie cytatu KE do informacji prasowej itd.
Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w Strategii komunikacji Programu.

Cele i grupy docelowe:
Działania komunikacyjne mają na celu:

1. Informowanie o oczekiwanych efektach Programu, podejmowanych działaniach i osiąganych rezultatach, w tym pokazanie pozytywnego wpływu i wartości dodanej wsparcia UE – społeczeństwo regionu, w tym odbiorcy efektów wsparcia z FE i osoby o niskim poziomie wiedzy o FE.
2. Informowanie o możliwościach dofinansowania i aktywizowanie do ich pozyskania - potencjalni beneficjenci.
3. Wspieranie w realizacji projektów na różnych etapach, w tym w zakresie komunikacji i eksponowania – beneficjenci.
4. Zapewnienie szerokiej akceptacji społecznej do działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu - społeczeństwo regionu, w tym odbiorcy efektów wsparcia z FE i osoby o niskim poziomie wiedzy o FE.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób oraz działań o charakterze politycznym.

Kanały komunikacji
Kanały i narzędzia komunikacji są dobierane do grupy docelowej i wynikają z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów, a wybór kanałów i narzędzi będzie powiązany z celami. Uwzględniają one zasady prostego języka oraz dostępności w materiałach tworzonych na potrzeby naborów wniosków o dofinansowanie. Priorytetowe kanały to m.in.:

- serwis internetowy Programu,
- media społecznościowe,
- media o zasięgu lokalnym/regionalnym,
- portal Funduszy Europejskich,
- sieć PIFE,

- wydarzenia informacyjne i promocyjne.

Duży nacisk położony jest na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w działania komunikacyjne, a także w rolę ambasadorów marki FE. Obowiązki informacyjno-promocyjne beneficjentów są załącznikiem do umowy.
Odpowiednia komunikacja ma zastosowanie do schematów pomocowych, grup projektów, a operacje strategiczne podlegają specjalnym działaniom promocyjnym.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu wynosi 4 714 286 €, w tym 3 300 000 wsparcia z UE. Szacunkowy udział kwot w poszczególnych latach wynosi: 2021 r. 0%, 2022r. 0%, 2023 r. 16,5%, 2024 r. 17,5%, 2025 r. 17,5%, 2026 r. 16,5%, 2027 r. 13,5%, 2028 r. 11%, 2029 r. 7,5%.
Kwoty w podziale na grupy docelowe oraz cele określane są w Rocznych Planach Działań.
Podział budżetu odzwierciedla realne potrzeby komunikacyjne dotyczące FE w województwie w związku z wyzwaniami widoczności FE 2021-2027: zielona i włączająca komunikacja.

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych, wskaźników i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe, analizy użyteczności. Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników Strategii komunikacji.
Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników w tym wskaźniki oddziaływania (jednostka miary: %, sposób pomiaru: badanie społeczeństwa, częstotliwość: co 2 lata, wartość bazowa na 2020 r.) m.in.:

- odsetek respondentów dostrzegających wpływ FE na rozwój regionu (81%),
- znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w Programie (23%),
- odsetek mieszkańców regionu uważających, że osobiście korzystają z FE (63%).

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	**TAK**	**NIE**
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	X	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	X

Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję (art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii (SCO) ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod[85]	*Opis*	*Kod*[86]	*Opis*			

[85] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

Europa bliżej wielkopolskich obywateli	EFS+	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy(…)	W okresie przejściowym	23 %	134 136	Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącym i działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu	Osoba	Stawka jednostkowa	85 000 000,00

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniżej uproszczonych kosztów?
Jeśli tak, proszę określić, która firma zewnętrzna: **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania	Stawka jednostkowa dotyczy doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez powiatowe urzędy pracy[87] (dalej: PUP) ze środków Funduszu Pracy (dalej: FP) w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ (dalej: EFS+) w okresie programowania 2021 – 2027, które realizowane będą w całym okresie programowania rozpoczynając od 1.01.2023 r. Wsparcie udzielane będzie zgodnie z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy[88] oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Stawka jednostkowa ma zastosowanie wyłącznie w projektach PUP finansowanych z FP, odnosi się wyłącznie do form pomocy stanowiących instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy z wyłączeniem robót publicznych ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia.

[86] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.
[87] W chwili przygotowywania metodyki, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409), za podmiot bezpośrednio odpowiedzialny za aktywizację zawodową osób bezrobotnych są powiatowe urzędu pracy. W przypadku gdy w wyniku zmiany ustawy nazwa PUP ulegnie zmianie – zapisy metodyki będą odnoszone do tych podmiotów, niezależnie od ich nazwy. Aktualizacja metodyki w tym zakresie zostanie przeprowadzona przy najbliższej zmianie FERS.
[88] W chwili przygotowywania metodyki jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409).

	W projektach, w których stosowana będzie stawka jednostkowa, wystąpią formy wsparcia stanowiące pomoc de minimis (dofinansowanie podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy czy subsydiowane zatrudnienie), która będzie udzielana w oparciu o przepisy wykonawcze do ustawy regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy. Wystąpienie pomocy de minimis nie ma wpływu na wysokość przekazywanych środków, gdyż ww. formy wsparcia kierowane są do uczestników projektu, a nie do beneficjenta.
1.2 Cel(e) szczegółowy(e)	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	**WSKAŹNIK: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu.** Wskaźnik należy rozumieć, jako zmianę statusu osoby na rynku pracy po opuszczeniu programu, w stosunku do sytuacji w momencie przystąpienia do interwencji EFS+ (uczestnik niepracujący w chwili wejścia do programu EFS+). **SPOSÓB POMIARU WSKAŹNIKA:** Do wskaźnika wlicza się klientów PUP będących osobami niepracującymi na wejściu do projektu, którzy po uzyskaniu wsparcia EFS+ podjęli zatrudnienie (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) w okresie do czterech tygodni od zakończenia udziału w projekcie. Do wskaźnika wlicza się również osoby, które przerwały udział w projekcie w trakcie wsparcia z powodu podjęcia zatrudnienia. Pracujący to osoby, które wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracują (ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie) – definicja osoby pracującej zgodna z definicją wskaźnika wspólnego określoną przez Komisję Europejską w dokumencie *Programming period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund Plus (ESF+). Shared Management Strand. Common indicators toolbox.* **MOMENT POMIARU:** Wskaźnik mierzony jest do czterech tygodni od zakończenia przez uczestnika udziału w projekcie. Jeżeli w tym czasie osoba nie podejmie zatrudnienia lub nie rozpocznie prowadzenia działalności gospodarczej stawka jednostkowa jest niekwalifikowalna. Przypadki losowe, np. śmierć uczestnika, nie są wliczane do wskaźnika. W przypadku nieosiągnięcia wskaźnika stawka jednostkowa nie jest kwalifikowalna. **FORMA WSPARCIA:** Instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy przewidziane w ustawie regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych (ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia) realizowane przez PUPy i finansowane z FP.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Osoba
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	Stawka jednostkowa
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	13 375,59 zł

1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	Stawka jednostkowa to koszt doprowadzenia przez PUP do podjęcia zatrudnienia (w rozumieniu wskaźnika opisanego w punkcie 1.3) daną osobę. Stawka jednostkowa pokrywa wszystkie koszty usług i instrumentów rynku pracy zgodnych z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy (z wyłączeniem robót publicznych), których sfinansowanie jest niezbędne w celu doprowadzenia osoby do zatrudnienia. W ramach stawki jednostkowej nie przewidziano wydatków w ramach cross-financingu oraz zakupu środków trwałych. W związku z powyższym stawka nie podlega monitorowaniu pod kątem limitu wydatków w ramach cross-financingu, czy środków trwałych, jako że takie wydatki nie będą ponoszone przez beneficjenta. W projekcie rozliczanym stawką jednostkową PUP nie jest analizowana kwestia kwalifikowalności podatku od towarów i usług VAT, gdyż uwzględniono ten aspekt w metodyce (patrz część C). Tym samym, w projekcie PUP nie będą wyamgane od beneficjentów oświadczenia o kwalifikowalności podatku VAT.
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	TAK Nie ma więc ryzyka podwójnego finansowania.
1.9 Metoda korekt(y)	Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku w oparciu o dwa wskaźniki: 1) wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego[89] – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do tego czynnika, oraz 2) wzrost/spadek zasiłku dla bezrobotnych[90] – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do zasiłku dla bezrobotnych. Z uwagi na fakt, iż zasiłek dla bezrobotnych waloryzowany jest co roku z dniem 1 czerwca, weryfikacja zasadności indeksacji będzie przeprowadzana przez IK EFS każdego roku po opublikowaniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok kalendarzowy. Weryfikacja będzie dokonywana każdego roku do końca sierpnia. Stawka zostanie zindeksowana jeżeli co najmniej jeden z ww. wskaźników, tj. wartość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce i/lub wartość zasiłku dla bezrobotnych obowiązujących w bieżącym roku, będą się różnić od wartości ww. wynagrodzenia i zasiłku w poprzednim roku. Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej IK EFS. Zindeksowana stawka jednostkowa będzie miała zastosowanie do wszystkich osób obejmowanych po raz pierwszy wsparciem w projektach

[89] https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-trzecim-kwartale-2020-roku,271,30.html

[90] W każdym kolejnym roku kwota zasiłku dla bezrobotnych obowiązującego od dnia 1 czerwca jest ogłaszana przez ministra właściwego do spraw pracy w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski".

	(nowych i trwających) od 1 stycznia roku następującego po roku dokonania ostatniej indeksacji. Oznacza to możliwość zastosowania zindeksowanej stawki jednostkowej w projektach realizowanych, przy zachowaniu wymogu wyraźnego oddzielenia okresu, za który deklarowane są wydatki rozliczane z zastosowaniem zindeksowanej stawki (zindeksowana stawka stosowana wyłącznie do osób zrekrutowanych po zindeksowaniu stawki). Wprowadzenie zindeksowanej stawki jednostkowej będzie uzależnione ograniczone wyłącznie dostępną alokacją środków w ramach RPO na ten cel. Zmiany metodyki wyliczenia stawki jednostkowej dotyczącej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUP, w tym zmiany zasad indeksacji, mogą zostać dokonane podczas przeglądu śródokresowego. Ww. zmiana metodyki, w tym zmiana zasad indeksacji, może nastąpić w szczególności w przypadku istotnej zmiany założeń dotyczących sposobu świadczenia usług rynku pracy, zmian przepisów ustawy regulującej kwestie związane z rynkiem pracy w zakresie instrumentów rynku pracy.. IK EFS będzie również monitorować wartości wydatków ponoszonych przez PUPy na poszczególne formy aktywizacji zawodowej. W sytuacji, gdy założenia niniejszej metodyki przestaną być adekwatne do struktury wydatków, IK EFS rozważy zmianę podejścia do ustalenia stawki jednostkowej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUPy, co będzie wymagało opracowania nowej metodyki i przedstawienia jej KE do ponownej akceptacji.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	Weryfikacja realizacji wskaźnika przez PUP będzie dokonywana na podstawie danych administracyjnych zgromadzonych w systemie SYRIUSZ (system teleinformatyczny Publicznych Służb Zatrudnienia w Polsce), w którym zawarte są informacje pochodzące z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) o odprowadzonych składkach: • na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę / wykonywania pracy w ramach umów cywilnoprawnych, • składkach zdrowotnych z tytułu samozatrudnienia[91]. Dokumentem potwierdzającym realizację wskaźnika, tj. zmianę statusu osoby (uczestnika projektu) na rynku pracy, a tym samym potwierdzającym kwalifikowalność stawki jednostkowej będzie raport z systemu SYRIUSZ na podstawie danych z ZUS potwierdzający status na rynku pracy uczestników projektu po opuszczeniu programu. Raport będzie podlegał sprawdzeniu na etapie weryfikacji wniosku o płatność. Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole odpowiada IZ lub IP. Weryfikacja wydatków obejmuje:

[91] W przypadku osób samozatrudnionych nie zakłada się weryfikacji odprowadzenia składki na ubezpieczenie z uwagi na fakt, iż zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (tj. z dnia 8 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 162) przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej.

	– weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza stawki jednostkowe, wraz z raportem z systemu SYRIUSZ, o którym mowa powyżej; – kontrolę na miejscu, tj. w siedzibie beneficjenta (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe potwierdzające podjęcie zatrudnienia przez daną osobę i służące do rozliczenia stawek jednostkowych (dane administracyjne SYRIUSZ i ZUS).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące1 oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	**Ryzyka i metody ich złagodzenia:** 1. Ryzyko wystąpienia zjawiska creamingu. Rozliczanie stawki jednostkowej na podstawie wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego podejmowania zatrudnienia/ pracy czy działalności gospodarczej przez uczestników projektów może prowadzić do kierowania wsparcia do osób, które nie znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i których aktywizacja zawodowa jest mniej wymagająca. W celu eliminacji tego ryzyka i zagwarantowania wsparcia również osobom z grup trudnych takich jak, np. długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach, na poziomie wytycznych horyzontalnych dotyczących rynku pracy zostanie zawarty wymóg kierowania wsparcia do określonych grup docelowych. Zostanie to zagwarantowane poprzez wprowadzenie obowiązku określenia minimalnego poziomu uczestnictwa osób z danych grup w projektach PUP. Te poziomy będą zróżnicowane lokalnie w zależności od sytuacji na rynku pracy w danym powiecie. 2. Ryzyko niewłaściwego zarządzania budżetem projektu. Konsekwencją wystąpienia takiego ryzyka może być sytuacja gdy w końcowym rozliczeniu projektu łączne koszty rzeczywiste okażą się wyższe niż łączna wartość rozliczonych stawek. Konieczne będzie wskazanie beneficjentom przez IZ / IP konieczności właściwego zarządzania budżetem poprzez efektywne kierowanie osób do różnych, najbardziej właściwych dla nich form wsparcia projektu. W tym celu pomocne też będzie właściwe monitorowanie kosztów w stosunku do osiąganych efektów. 3. Ryzyko nieujęcia w końcowym wniosku o płatność wszystkich kwalifikowalnych uczestników projektu. Przyjęty system rozliczania stawki na podstawie raportu wygenerowanego z systemu SYRIUSZ w przypadku osób, które podejmą zatrudnienie ostatniego dnia czwartego tygodnia a stawka z nimi powiązana rozliczana będzie we wniosku końcowym może uniemożliwić jej zakwalifikowanie. Pracodawca ma bowiem obowiązek zgłoszenia do ZUS pracownika w ciągu 7 dni od daty zatrudnienia. Dlatego też stawka jednostkowa powinna być rozliczana w momencie, gdy ZUS, z którego informacje czerpie SYRIUSZ, odnotuje opłacenie składki za minimum 1 miesiąc. Ryzyko to może zostać wyeliminowane poprzez wprowadzenie dłuższego okresu na złożenie wniosku o płatność końcową, np. 30 – 45 dni, tak aby beneficjent miał szansę policzenia i wykazania w nim wszystkich ostatnich i kwalifikowalnych uczestników projektu. 4. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami. Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ / IP powinna prowadzić szkolenia dla PUP i tłumaczyć im jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	85 000 000,00

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych *

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

Stawka jednostkowa została wyliczona przez Instytucję Koordynującą EFS na podstawie raportów pt. Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej za lata 2015 – 2019 publikowanych przez ministra właściwego do spraw pracy na stronie internetowej: https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia.

Raporty za kolejne lata oraz dostępne w ich ramach dane obejmują:

- ten sam katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej, wykorzystywany przez PUP (tj. szkolenia, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, odbywanie staży u pracodawców, przyznawanie pracodawcom refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanych na te miejsca bezrobotnych, przyznania bezrobotnym jednorazowych środków na dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej),
- informacje na temat efektywności zatrudnieniowej i kosztowej ww. podstawowych form aktywizacji zawodowej, co zapewnia porównywalność danych w kolejnych latach. Opracowane dane i wyniki przeprowadzanych analiz prezentują ujęcie ogólnopolskie oraz regionalne, z uwzględnieniem podziału, m.in. na formy wsparcia i liczbę odbiorców.

Do wyliczenia stawki jednostkowej przyjęto dane dotyczące:

- efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej,
- kosztów form podstawowej aktywizacji zawodowej ujmowanych w ww. raportach, tj.: koszty szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy (w wyliczeniach nie uwzględniono wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na ich niekwalifikowalność ze środków EFS); koszty dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy zostały pomniejszone o udział potencjalnie niekwalifikowalnej cześci podatku VAT.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda wyliczenia jednej krajowej stawki jednostkowej zapewnia wiarygodność danych, gdyż została oparta o dane statystyczne, publikowane w ciągu ostatnich pięciu lat przez ministra właściwego do spraw pracy w raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. Zawierają one dane oraz wyniki analizy danych oparte na przekazywanych przez PUP sprawozdaniach (załącznik do formularza sprawozdawczego MRPiPS-02), które zawierają, m.in. koszty poszczególnych form aktywizacji zawodowej. Są to dane rzeczywiste, stąd stanowią właściwą bazę dla wyliczenia stawki jednostkowej do rozliczenia w projektach EFS+.
Ponadto przyjęta metoda wyliczenia wartości stawki jednostkowej zapewnia równe traktowanie beneficjentów – PUP funkcjonujących na terenie całego kraju, którzy bez względu na swoje rozmieszczenie terytorialne w jednakowy sposób zobowiązani są do stosowania się do przepisów ustawy regulującej funkcjonowanie rynku pracy w Polsce oraz stosują wynikające z niej, te same, usługi i instrumenty rynku pracy.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Punktem wyjścia do wyliczenia stawki jednostkowej było ustalenie średniej efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej na poziomie kraju za lata 2015-2019

stanowiącej iloraz wydatków FP na poszczególne podstawowe formy aktywizacji zawodowej poniesione w ww. okresie i liczby osób zatrudnionych po zakończeniu podstawowych form aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019 (przy czym wykluczono dane dotyczące zatrudnienia w ramach robót publicznych, ze względu na niekwalifikowalność tej formy wsparcia ze środków EFS+).

Ze względu na to, że średni koszt doprowadzenia do zatrudnienia obejmował również środki wydatkowane na formy aktywizacji zawodowej, w przypadku których może wystąpić podatek VAT podlegający odliczeniu, tj. dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, konieczne było pomniejszenie stawki o wartość niekwalifikowalnej części podatku VAT (wartość podatku VAT możliwa do odzyskania) dla tych form wsparcia. W tym celu wykorzystano dane na temat wartości środków wydatkowanych w skali kraju na te formy wsparcia w analizowanych latach 2015-2019. Następnie:

1. określono udział procentowy łącznych wydatków na dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy w łącznych wydatkach na wszystkie podstawowe formy aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019;
2. określono udział wydatków na podatek VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy przyznawanych podmiotom korzystającym z tych form wsparcia - przyjęto założenie, że kwota wydatkowana na dwie ww. formy powinna zostać pomniejszona o maksymalną kwotę podatku VAT, tj. 23% liczone od wartości netto; tym samym maksymalny udział podatku VAT został określony na poziomie 18,7% wartości brutto;
3. oszacowano udział podatników VAT wśród podmiotów/osób, którym udzielono wsparcia na:
   - podjęcie działalności gospodarczej – 32,27%, który został wyliczony na podstawie danych z projektów PUP zebranych w ramach obliczania korekty systemowej dotyczącej niekwalifikowalnego udziału VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielanych w projektach pozakonkursowych finansowanych z EFS 2014-2020 i wdrażanych przez PUPy w ramach PO WER (PI 8ii) i w 16 RPO (PI 8i);
   - doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy – 75,92%, który wyliczono jako stosunek liczby czynnych podatników VAT według danych na koniec 2019 r. (1 679 122 - zgodnie z pismem Ministerstwa Finansów z dnia 21 grudnia 2020 r.) do liczby aktywnych przedsiębiorstw w 2019 r. wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (2 211 604 zgodnie z pismem GUS z dnia 8 stycznia 2021 r.).;
4. wyliczono średni jednostkowy koszt zatrudnienia z uwzględnieniem potencjalnego niekwalifikowalnego podatku VAT, który wyliczono poprzez pomnożenie średniego kosztu zatrudniania osoby przez udział wydatków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundacji doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy w łącznych wydatkach na aktywizację, przez maksymalny udział podatku VAT (18,70%) oraz udział podatników VAT (zgodnie z pkt 3), osobno dla ww. form wsparcia; o tak wyliczone korekty pomniejszono następnie średni koszt zatrudnienia (tzw. średni koszt zatrudnienia osoby po korekcie podatku VAT);
5. przeprowadzono indeksację stawki jednostkowej w związku istotnym wzrostem od 1.09.2020 r. kwoty zasiłku dla bezrobotnych oraz zmianą przeciętnego wynagrodzenia (ponieważ wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce oraz zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z ustawą regulującą funkcjonowanie rynku pracy w Polsce determinuje koszt podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach stawki jednostkowej); indeksację przeprowadzono w oparciu o wskaźniki:
   - przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, w odniesieniu do części stawki jednostkowej dotyczącej kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 5,07% (zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2020 r. przeciętne wynagrodzenie w 2020 r. wyniosło 5167,47 zł wobec 4918,17 zł w 2019 r. ogłoszonych w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 lutego 2020 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2019 r.),
   - zasiłku dla bezrobotnych, z którym powiązana jest wysokość refundacji kosztów w ramach prac interwencyjnych, wysokość stypendium szkoleniowego i stypendium stażowego - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 39,31 % (zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie wysokości zasiłku dla bezrobotnych, Monitor Polski rok 2019 poz. 417, od 1 czerwca 2019 r. do 31 maja 2020 r. zasiłek ten wyniósł 861,40 zł wobec 1 200 zł obowiązującej od 1 września 2020 r. zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19, Dz. U. z 2020 r. poz. 1068).

W oparciu o ww. wskaźniki zindeksowano stawkę jednostkową proporcjonalnie do udziału wydatków pochodnych od przeciętnego wynagrodzenia i wydatków pochodnych od zasiłku dla bezrobotnych w ogóle wydatków na aktywizację zawodową.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

Wysokość stawki jednostkowej została wyliczona na podstawie rzeczywistych danych pochodzących z oficjalnej sprawozdawczości PUP z ostatnich 5 lat uwzględnionych w opublikowanych w poszczególnych latach raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. W wyliczeniach nie uwzględniono kosztów wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na jego niekwalifikowalność w ramach EFS+. Dodatkowo, w przypadku form wsparcia, dla których występuje podatek VAT, wartość tego wsparcia pomniejszono o potencjalnie niekwalifikowalny podatek VAT.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania:

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem	Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO

				metody rozliczania kosztów (SCO), w %							
					Kod[92]	*Opis*	*Kod*[93]	*Opis*			
Europa bliżej wielkopolskich obywateli	EFS+	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa(…)	W okresie przejściowym	4 % (% dla poszczególnych wskaźników uruchamiających refundacje kosztów: 2%, 1,4%, 0,3%, 0,3%)	138	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	14 134 491 (w tymkolejno dla poszczególnych wskaźników: 7 100 136 5 275 766 914 466 844 123)
								Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	
								Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze 3/4 etatu w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	
								Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze 1/2 etatu w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	

[92] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
[93] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?
Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej: **~~Tak~~/Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania[94]	Stawki jednostkowe dotyczą utworzenia nowego miejsca pracy i jego utrzymania w przedsiębiorstwie społecznym (PS), w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ w okresie programowania 2021-2027 w ramach regionalnych programów operacyjnych. Miejsca pracy finansowane w ramach stawki jednostkowej mogą być tworzone wyłącznie przez przedsiębiorstwa społeczne (PS) oraz podmioty ekonomii społecznej (PES) przekształcające się w PS, dla ściśle zdefiniowanej grupy osób wykluczonych społecznie, wskazanej w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Wsparcie udzielane będzie zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru włączenia społecznego. Zarówno stawka na utworzenie miejsca pracy jak i stawka na utrzymanie miejsca pracy stanowią w całości pomoc de minimis, o której mowa w rozporządzeniu 1407/2013. Jest to pomoc dla przedsiębiorstwa społecznego, które uzyskuje środki na utworzenie miejsca pracy i następnie jego utrzymanie przez okres 12 miesięcy. Wyliczone stawki w całości będą w przypadku każdego przedsiębiorstwa społecznego wliczane do limitu pomocy de minimis.
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów[95]	**1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS:** Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym **2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS:** a) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat b) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 3/4 etatu c) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 1/2 etatu

[94] Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich zakończenia (zob. art. 57 ust. 6).
[95] W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 3–11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

	MIEJSCA PRACY OBEJMOWANE WSPARCIEM: 1. Wskaźnik mierzy liczbę nowoutworzonych ze środków EFS+ miejsc pracy dla osób, które kwalifikują się do jednej z grup wskazanych w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Jako miejsce pracy na potrzeby rozliczenia stawki 1 należy rozumieć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej ½ etatu, a w przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności w wymiarze co najmniej ¼ etatu. 2. Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Za utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wypłacana jest pełna wysokość stawki na utrzymanie miejsca pracy. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty ¾ lub ½ stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar ¼ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem ½ etatu innych osób objętych wsparciem. FORMA WSPARCIA: 1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utworzenie przez niego miejsca pracy dla osoby, która dzięki temu poprawi swój status na rynku pracy. Stawka wypłacana jest jednorazowo po podpisaniu umowy wsparcia. Miejsce pracy musi zostać utworzone do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków, a dla zapewnienia kwalifikowalności musi być następnie utrzymane przez 12 miesięcy w ramach stawki na utrzymanie miejsca pracy i 6 miesięcy okresu trwałości. W przypadku braku utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków stawka utworzenia miejsca pracy jest niekwalifikowalna w całości. Okres ten w uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony o dodatkowe 30 dni[96]. 2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy. Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS

[96] Za uzasadniony przypadek należy uznać wystąpienie czynników zewnętrznych, niezależnych od PS, które uniemożliwiają mu zatrudnienie osoby w tym terminie np. problem z uzyskaniem pozwoleń, odbiory techniczne.

	wcześniej, np. w miesięcznych transzach. Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy. Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy. W przypadku niezachowania okresu trwałości obie stawki są niekwalifikowalne proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości[97]. W przypadku wystąpienia siły wyższej[98] w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za kwalifikowalną. SPOSÓB LICZENIA WSKAŹNIKA: 1. Wskaźnik mierzy liczbę nowych miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym ze środków EFS+. 2. Wskaźnik mierzy liczbę utrzymanych przez 12 miesięcy miejsc pracy, które zostały utworzone w przedsiębiorstwie społecznym ze środków EFS+: a) dotyczy miejsc pracy w wymiarze pełnego etatu, b) dotyczy miejsc pracy w wymiarze co najmniej ¾ etatu. c) dotyczy miejsc pracy w wymiarze co najmniej ½ etatu (z uwzględnieniem przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, których miejsce pracy może dotyczyć co najmniej ¼ etatu). MOMENT POMIARU: 1. W przypadku wskaźnika mierzącego liczbę miejsc pracy utworzonych w PS pomiar dokonywany jest do 3 miesięcy od wypłaty wsparcia w celu potwierdzenia faktycznego utworzenia miejsca pracy i tym samym kwalifikowalności stawki utworzenia miejsca pracy. Za dzień utworzenia miejsca pracy uznaje się datę rozpoczęcia pracy nowozatrudnionej osoby. Brak utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 m-cy od dnia podpisania umowy wsparcia oznacza konieczność zwrotu przez PS otrzymanych środków. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość wydłużenia tego terminu maksymalnie o 30 dni. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu, bez względu na wymiar etatu. 2. W przypadku wskaźnika mierzącego liczbę miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy pomiar dokonywany jest po 12 miesiącach od

[97] Przykład: Istniejące na rynku od 2 lat przedsiębiorstwo społeczne utworzyło ze środków EFS+ jedno miejsce pracy 1.01.2021 r. Utrzymanie miejsca pracy było dofinansowywane przez 12 miesięcy do 31.12.2021 r. Miejsce to zostało zlikwidowane w marcu 2022 r., tj. w trzecim miesiącu okresu trwałości. W związku z niezachowaniem pełnego okresu trwałości, PS będzie musiało zwrócić 4/6 otrzymanego dofinansowania na obie stawki jednostkowe (obowiązkowy okres trwałości wynosił 6 miesięcy, miejsce było utrzymywane przez pełne 2 miesiące; brakujący okres trwałości wyniósł więc 4 miesiące).

[98] Przez siłę wyższą należy rozumieć zdarzenie zewnętrzne, niemożliwe (lub prawie niemożliwe) do przewidzenia, którego skutkom nie można było zapobiec.

	dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu a następnie miejsce to zostało utrzymane do końca 12 miesiąca od dnia jego utworzenia. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób spełniających wymogi kwalifikowalności zgodnie wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze ¼ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej ½ etatu. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	1. sztuka 2. sztuka
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	1. stawka jednostkowa 2. stawka jednostkowa
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	1. **25 429,00 zł** – stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS 2. stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS: a) **25 200,00 zł** – pełny etat b) **18 900,00 zł** – co najmniej ¾ etatu c) **12 600,00 zł** – co najmniej ½ etatu
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje koszty utworzenia nowego miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym. W ramach wsparcia pokrywane są m.in. koszty: – składników majątku trwałego, instalacji i uruchomienia oraz ubezpieczenia i ochrony, w przypadku, kiedy zachodzi taka konieczność, – wyposażenia miejsca pracy wraz z kosztami dostawy, instalacji i uruchomienia, – dostosowania lub adaptacji (prace remontowo - wykończeniowe budynków i pomieszczeń), – aktywów obrotowych i środków produkcji, – zakupu wartości niematerialnych i prawnych, – środków transportu, – opłaty związane z uruchomieniem leasingu oraz kredytu inwestycyjnego. 2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki	NIE. Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS.

kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków. Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach operacji.
1.9 Metoda korekt(y)[99]	1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy została wyliczona w perspektywie finansowej 2014-2020 w oparciu o dotacje przyznawane w ramach realizowanych projektów EFS. Przed wprowadzeniem stawki jednostkowej wartość dotacji była zależna od wartości przeciętnego wynagrodzenia i stanowiła jego przyjętą wielokrotność. Dlatego indeksacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzana na podstawie zmiany wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia. Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek wspomnianego przeciętnego wynagrodzenia w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok. 2.Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy będzie podlegała indeksacji w oparciu o zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę, w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.. Indeksacja obu stawek będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty. Najbliższa indeksacja zostanie przeprowadzona do 30 kwietnia 2022 r. Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej MFiPR. Ponieważ zakłada się, że projekty, w których udzielane będzie wsparcie na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy mogą być projektami wieloletnimi, to stawka jednostkowa będzie podlegała indeksacji zarówno w projektach nowych jak i w projektach realizowanych. W przypadku projektów będących w trakcie realizacji, zastosowanie różnych stawek będzie możliwe pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej wg dotychczasowej i wg zindeksowanej stawki (np. zastosowanie zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem, że wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte z oszczędności beneficjenta lub zwiększenia budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy	Weryfikacja, czy zrealizowano wskaźnik oznacza weryfikację dokumentów określonych w umowie o udzielenie wsparcia. Do tych dokumentów należą: 1. Stawka na utworzenie miejsca pracy w PS: – podpisana umowa wsparcia wskazująca na liczbę miejsc pracy w danym PS i liczbę miejsc pracy, które tworzone są w oparciu o

[99] W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	przyznane stawki wraz z wymiarem etatowym tych miejsc – potwierdzenie przelewu stawki jednostkowej do PS – kopia umowy o pracę lub umowy spółdzielczej potwierdzająca utworzenie miejsca pracy – w przypadku nowotworzonych PS oraz podmiotów ekonomii społecznej przekształcających się w PS, dokumenty potwierdzające założenie / rejestrację nowego przedsiębiorstwa społecznego 2. Stawka na utrzymanie miejsca pracy w PS: – kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich utworzenia – potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy – potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania 100% dokumentów do rozliczenia stawek jednostkowych. Ponadto beneficjent zobowiązany jest do przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w PS w okresie 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy w celu weryfikacji, czy faktycznie miejsce pracy zostało utworzone i funkcjonuje zgodnie z zasadami określonymi w tym dokumencie oraz wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole prawidłowości realizacji projektu odpowiada IZ RPO lub właściwa IP RPO. Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje: – weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza wsparcie udzielane PS na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy, w tym weryfikację stawek jednostkowych wraz z dokumentami źródłowymi, o ile są one wymagane przez IZ RPO – zgodnie z systemem zarządzania i kontroli; – kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji wsparcia zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące[100] oraz szacowany poziom ryzyka	**Ryzyka i metody ich złagodzenia:** 1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem. Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z

[100] Czy istnieją jakiekolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji,a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

(wysoki/średni/niski)	przyczyn leżących po stronie pracownika. 2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy. W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 . 3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami. Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru. 4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	14 134 491,00 w tym kolejno dla poszczególnych wskaźników: 7 100 136 5 275 766 914 466 844 123.

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

W związku z potrzebą uproszczenia procedur uzyskania wsparcia oraz zwiększenia skuteczności wspierania płynności finansowej PS, stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS, zostały wyliczone przy założeniu połączenia w ramach stawki jednostkowej dwóch funkcjonujących w perspektywie finansowej 2014-2020 instrumentów – dotacyjnego i pomostowego. W związku z powyższym, kwoty stawek jednostkowych na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym z EFS+, zostały wyliczone z uwzględnieniem zasad funkcjonujących dla tych instrumentów w okresie programowania 2014-2020:

1) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach konkursowych, realizowanych ze środków EFS w perspektywie finansowej 2014-2020, zarówno dla PO WER, jak i RPO, wynosiła 21 020,00 zł. Źródło danej wartości stanowi *Raport z analizy kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz kosztów dotacji na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach PO WER 2014-2020 oraz RPO 2014-2020* (dalej „Raport"), w którym przedstawiono szczegółowy opis metody wyliczenia stawki jednostkowej w tej wysokości. Zgodnie z Raportem, stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Zmiana wysokości stawki jest zatem uzależniona od wysokości przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Z uwagi na fakt, że stawka w wysokości 21 020,00 zł uwzględniała indeksację o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2017 r., w celu zaktualizowania tej stawki, dokonano jej indeksacji o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w latach 2018, 2019 i 2020 zgodnie z komunikatami Prezesa GUS w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w latach 2018, 2019 i 2020, ogłoszonymi w Monitorze Polskim. Zindeksowana zgodnie ze wzrostem przeciętnego wynagrodzenia część stawki jednostkowej, odnosząca się do wsparcia w zakresie utworzenia w przedsiębiorstwie społecznym nowego miejsca pracy, wyniosła 25 429,00 zł .
2) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy - zgodnie *z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, wysokość wsparcia pomostowego w okresie programowania 2014-2020 uzależniona była od wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Ustawa z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, Dz. U. z 10 grudnia 2020r. Poz. 2207). W celu zmniejszenia ryzyka audytowego uznano, że w nowej perspektywie finansowej należy zharmonizować sposób ustalania wysokości i rozliczania pomocy wypłacanej dotychczas na utrzymanie miejsca pracy we wszystkich programach operacyjnych. Wartość wsparcia stanowiącego odpowiednik wsparcia pomostowego w perspektywie finansowej 2021-2027 oszacowano z wykorzystaniem – analogicznie do metody stosowanej w poprzedniej perspektywie finansowej UE – kwotę minimalnego wynagrodzenia w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwielokrotnioną o liczbę miesięcy objętych wsparciem w odpowiedniej proporcji kwoty wsparcia. Wysokość minimalnego wynagrodzenia, stanowiąca bazę do wyliczenia wysokości wsparcia na utrzymanie miejsca pracy, finansowanego w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie i utworzenie miejsca pracy, została ustalona od 1.01.2021 r. na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. na poziomie 2 800,00 zł.* Zgodnie natomiast z planowanymi zasadami wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027, wsparcie w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy, jest kalkulowane na podstawie następujących założeń:
(a) przez pierwsze 6 miesięcy od utworzenia miejsca pracy – co miesiąc 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto;
(b) przez kolejne 6 miesięcy (od 7 do 12 miesiąca utrzymania miejsca pracy) – co miesiąc 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto w dążeniu do usamodzielniania PS w zakresie utrzymania miejsc pracy.
W związku z powyższym, wartość stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wynosi 25 200,00 zł, tj. (a) przez pierwsze 6 miesięcy – 16 800,00 zł (6 * 2 800,00 zł) oraz (b) w okresie od 7 do 12 miesiąca – 8 400,00 zł (6 * 1 400,00 zł). Dla miejsca pracy w wymiarze niższym niż pełny etat przysługuje odpowiednio obniżona stawka jednostkowa w wysokości 75% (tj. 18 900,00 zł) lub 50% (tj. 12 600,00 zł) stawki na utrzymanie miejsca pracy.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji:

Zastosowana metoda wyliczenia stawki jednostkowej opiera się częściowo na założeniach, które miały zastosowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach adekwatnego obszaru tematycznego, przy czym przyjęto, że oba instrumenty zostaną powiązane - stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy i stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS będą kwalifikowalne wyłącznie wspólnie. Ich podział z kolei wynika z sekwencyjności działania związanego najpierw z utworzeniem a następnie utrzymaniem miejsca w PS (tj. koniecznością uzyskania stabilności funkcjonowania i przygotowania do w pełni samodzielnego funkcjonowania).
W celu rzetelnego i wiarygodnego obliczenia stawek jednostkowych, obliczenia zostały oparte w przypadku stawki na utworzenie miejsca pracy na wartościach, które obowiązywały w poprzedniej perspektywie finansowej, przy uwzględnieniu indeksacji adekwatnej dla tego instrumentu a w przypadku stawki na utrzymanie miejsca pracy wyliczenia oparto na aktualnej danej obowiązującej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, od której zależy wysokość tego instrumentu w przypadku gdy

stosowane jest rozliczenie w oparciu o rzeczywiście ponoszone wydatki tj. na wartości minimalnego wynagrodzenia w gospodarce. Jest to tym bardziej uzasadnione, że stawka dotyczy utrzymania miejsca pracy w pierwszym okresie od jego uruchomienia.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Szczegółowa kalkulacja została przedstawiona w pkt.1 a wyliczenia posiada IK UP.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS oraz stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmują wyłącznie kwalifikowalną kwotę dofinansowania utworzenia i utrzymania miejsca pracy a więc wydatki zgodne z celami EFS+. W wyliczeniu stawek nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi. Stawka jednostkowa utworzenia miejsca pracy jest już pomniejszona o niekwalifikowalny udział podatku VAT. Stawka jednostkowa utrzymania miejsca pracy opiera się z kolei na wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w gospodarce, którego wysokość nie jest uzależniona od podatku VAT. Z punktu widzenia kwalifikowalności stawki jednostkowej w projekcie EFS+ takie zapisy są wystarczające.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod *101*	Opis	Kod *102*	Opis			
Europa bliżej wielkopolskich obywateli	EFS+	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy (…) d)wspieranie	W okresie przejściowym	12%	136 144 146 147 148 149 151 138 153 158 160	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, z wyjątkiem kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi	PLN	Stawki ryczałtowa kosztów pośrednich	a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich

[101] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.
[102] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

		dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian(…); f)wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia (…) g)wspieranie uczenia się przez całe życie (…); (h)wspieranie aktywnego włączenia społecznego (…); (i)wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów; (k)zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych			161 162 152 157 163			uwzględniający mi koszty pośrednie			powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN

		cenowo usług (…); (l)wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci									

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych? **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania	Zgodnie z art. 54 projektu rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, koszty pośrednie operacji mogą być rozliczane z zastosowaniem stawek ryczałtowych. W takim przypadku może zostać zastosowana stawka ryczałtowa w wysokości do 25% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (art. 54 lit. c). Ponadto, aby umożliwić natychmiastowe wdrożenie stawek ryczałtowych zgodnie z ww. przepisem, wszelkie stawki ryczałtowe ustalone przez państwa członkowskie w latach 2014–2020 zgodnie z art. 67 ust. 5 lit. a) *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006* (dalej: rozporządzenie ogólne nr 1303/2013), mogą nadal być stosowane do podobnych operacji wspieranych na podstawie niniejszego rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, bez konieczności stosowania nowej metody obliczania. Polska chce skorzystać z tej opcji. Stawka ryczałtowa dotyczy kosztów pośrednich w projektach współfinansowanych ze środków EFS+ za wyjątkiem: - projektów powiatowych urzędów pracy wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych ze środków Funduszu Pracy; - projektów rozliczanych w oparciu o stawki jednostkowe uwzględniające koszty pośrednie; - projektów rozliczanych w oparciu o kwoty ryczałtowe uwzględniające koszty pośrednie; - pomocy technicznej. Stawka ryczałtowa dotyczy projektów realizowanych w całym okresie programowania 2021-2027.

	Z uwagi na horyzontalny charakter stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, może mieć ona zastosowanie w projektach objętych pomocą publiczną lub pomocą *de minimis*. Nie ma to jednak znaczenia dla wyliczenia poziomu stawki ryczałtowej.
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (d)wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia; (f)wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; (g)wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej; (h)wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji; (i)wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów; (k)zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej; (l)wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci;
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	PLN
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	Stawka ryczałtowa kosztów pośrednich
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu

	racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027[103].
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	Stawka ryczałtowa pokrywa wszystkie koszty pośrednie projektu. Koszty pośrednie rozumiane są jako koszty administracyjne związane z techniczną obsługą realizacji projektu, która nie wymaga podejmowania merytorycznych działań związanych z osiągnięciem celu projektu, w szczególności: a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio angażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby, b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki), c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki, d) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biuru rachunkowemu), e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu, wydatki związane z otworzeniem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku płatniczego lub odrębnego rachunku płatniczego, działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i

[103] Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*, mechanizm racjonalnych usprawnień to konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. To pomoc dla projektodawców i instytucji umożliwiająca elastyczne reagowanie na potrzeby uczestników z niepełnosprawnością, która zapewni im dostęp do usprawnień „szytych na miarę". Jest to możliwość sfinansowania usprawnień nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika lub personelu) osoby z niepełnosprawnością. Przykłady takich racjonalnych usprawnień to np. wynajęcie transportu na miejsce udzielenia usługi, dostosowanie architektoniczne budynków lub infrastruktury komputerowej, sfinansowanie usługi asystenta osoby z trudnościami w poruszaniu się lub asystenta tłumaczącego na język łatwy czy migowy. Koszty te nie są brane pod uwagę przy wyliczaniu wartości kosztów bezpośrednich, od których należy naliczyć koszty pośrednie (nie powiększają wartości kosztów bezpośrednich do wyliczenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich).

	informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych, utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.), g) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d, h) opłaty za energię elektryczną, cieplną, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu, i) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu, j) koszty biurowe związane z obsługą administracyjną projektu (np. zakup materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych, koszty usług powielania dokumentów), k) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy, l) koszty ubezpieczeń majątkowych.
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	Nie. W ramach stawki ryczłtowej pokrywane są wyłącznie koszty pośrednie projektu. Poza stawką ryczałtową rozliczane są koszty bezpośrednie projektu na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków lub uproszczonych metod (tj. stawek jednostkowych lub kwot ryczałtowych), w których wyliczeniu nie uwzględniono kosztów pośrednich. W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane żadne wydatki objęte *cross-financingiem*. W kosztach pośrednich nie są ujmowane żadne wydatki ponoszone w związku z działaniami merytorycznymi projektu (takimi jak np. aktywna rekrutacja uczestników projektu (outreach measures), działania na ich rzecz, działania na rzecz zmian systemu i struktur).
1.9 Metoda korekt(y)[104]	Nie zakłada się indeksacji stawek ryczałtowych.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania	Właściwa dla danego projektu stawka ryczałtowa będzie wskazywana w umowie o dofinansowanie. Dokumentowanie będzie dotyczyć wyłącznie kosztów bezpośrednich będących podstawą do naliczenia stawki kosztów pośrednich. Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje: – weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent wykazuje do rozliczenia koszty bezpośrednie, od których naliczane będą koszty pośrednie; kwalifikowalność kosztów bezpośrednich oraz prawidłowość zastosowanej stawki ryczałtowej będą weryfikowane przez instytucję pośredniczącą lub zarządzającą podczas weryfikacji wniosków o płatność; – kontrole projektu na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, na podstawie których następuje

[104] W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	potwierdzenie kwalifikowalności wydatków bezpośrednich, od których naliczane są koszty pośrednie).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące[105] oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	W związku z faktem, że ryczałtowy sposób rozliczania kosztów pośrednich w projektach EFS był stosowany już w perpektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020, należy uznać, że ryzyko w tym obszarze jest niskie. W dalszym ciągu jednak przewiduje się, że mogą wystąpić: 1. Brak znajomości przez beneficjentów katalogu kosztów pośrednich Może się zdarzyć, że działania o charakterze administracyjnym będą ujmowane we wnioskach o dofinansowanie w kosztach bezpośrednich. Zadaniem IZ będzie informowanie wnioskodawców o katalogu kosztów pośrednich oraz zapewnienie na etapie oceny wniosków, aby ww. wydatki były ujmowane w odpowiednich kategoriach kosztów, tj. w kosztach pośrednich. Dzięki temu możliwe będzie wykluczenie podwójnego finansowania takich samych wydatków jednocześnie w kosztach pośrednich i w kosztach bezpośrednich. 2. Brak znajomości mechanizmu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich przez beneficjentów Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ będzie prowadzić szkolenia dla beneficjentów w zakresie zasad rozliczania kosztów pośrednich. 3. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zawyżonej lub zaniżonej wysokości Ryzyko zwiazane z przyznaniem kosztów pośrednich w zawyżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy zatwierdzone zostaną wydatki bezpośrednie, które powinny zostać uznane za niekwalifikowalne. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wydatków przez IZ na etapie rozliczania wniosków o płatność. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zaniżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy w zatwierdzonych wnioskach o dofinansowanie została zadeklarowana niższa wartość kosztów pośrednich niż wynika to z przyjętejwysokości stawki ryczałtowej. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wniosków o dofinansowanie przez IZ na etapie ich oceny.
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	60 166 549,00

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych *

[105] Czy istnieją jakiekolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.).

Zgodnie z art. 54 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finansowej 2021-2027, dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013.
Źródłem danych dla stawek ryczałtowych kosztów pośrednich są dane historyczne z projektów EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, a proces ustalania stawek ryczałtowych został opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020* z dnia 20 kwietnia 2014 r.
Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda kalkulacji stawki ryczałtowej została szczegółowo opisana w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020.*
Stawki te są stosowane z sukcesem w tej perspektywie finansowej we wszystkich programach współfinansowanych z EFS i zapewniają jednolitość podejścia w całym funduszu. Metodyka opisana w raporcie była przedmiotem audytu Komisji Europejskiej DG EMPL w czasie misji nr EMPG214PL0185 z 2016 r. w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Sposób kalkulacji stawek ryczałtowych kosztów pośrednich został szczegółowo opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020* (dalej: Raport). Stawki ryczałtowe ustalone w wyniku analizy będącej przedmiotem ww. Raportu zostały wprowadzone do Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS i FS na lata 2014-2020 (dalej: Wytyczne na lata 20214-2020) w I wersji z 10.04.2015 r.
Pierwsze doświadczenia z wdrażania stawek ryczałtowych kosztów pośrednich w kształcie zaproponowanym w Wytycznych na lata 2014-2020 przyniosły jednak problemy z wyliczeniami, które wymagały rozwiązania. Przyjęty w Raporcie sposób wyliczania wartości kosztów pośrednich w zależności od wartości projektu generował powstawanie luki w przypadku tych projektów, których wartość była na granicy właściwych stawek ryczałtowych. Dlatego w II wersji Wytycznych na lata 2014-2020 obowiązujących od dnia 19.09.2016 r. wprowadzono zmiany względem ww. Raportu na podstawie przeliczeń Instytucji Koordynującej EFS i ustalono stawki ryczałtowe kosztów pośrednich w zależności od wartości kosztów bezpośrednich. Szczegółowy sposób przeliczenia stawek ryczałtowych zawarto w pliku Excel – Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych.

Wysokość stawek ryczałtowych kosztów pośrednich została ustalona zgodnie z art. 54 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finasowej 2021-2027, tj. dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjeto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów współfinansowantych ze środków EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia nr 1303/2013, które z kolei zostały ustalone na podstawie rzeczywistych, zweryfikowanych i zatwierdzonych danych pochodzących z projektów PO KL 2007-2013. W związku z powyższym należy uznać, że tylko kwalifikowalne koszty zostały uwzględnione przy ustalaniu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich dla obecnej perspektywy

finansowej.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod[106]	*Opis*	*Kod*[107]	*Opis*			
Europa bliżej wielkopolskich	EFS+	(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości,	W okresie przejściowym	2%	149	Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego poprzez rozwój		Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego	osobogodzina	Stawka jednostkowa	4 786 000,00

[106] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.
[107] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

obywateli		włączającego kształcenia i szkolenia (…)				staży i praktyk uczniowskich u pracodawców dla uczniów techników i branżowych szkół I stopnia niebędących młodocianymi pracownikami		[osobogodziny]			

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?
Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej. **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania[108]	Stawka jednostkowa dotyczy stażu uczniowskiego, o którym mowa w art. 121a Prawa oświatowego z 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2020 poz. 910 z póź. zm.)
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów[109]	**Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny]** FORMA WSPARCIA: Staże uczniowskie realizowane w celu ułatwienia uzyskiwania doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania pracy w zawodzie, realizowane na zasadach określonych w Prawie oświatowym oraz zgodnie z wytycznymi

[108] Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich zakończenia (zob. art. 57 ust. 6).
[109] W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 3–11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

	horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru edukacji na lata 2021-2027. JEDNOSTKA i MOMENT POMIARU: Wskaźnik mierzy liczbę godzin zegarowych stażu uczniowskiego zrealizowanego przez 1 uczestnika. Okresem rozliczeniowym jest miesiąc, tzn. wskaźnik mierzony jest na koniec każdego miesiąca na podstawie list obecności lub wydruków z systemu elektronicznego potwierdzającego obecność stażysty na stażu u pracodawcy w danym miesiącu. Lista obecności lub wydruk z systemu elektronicznego potwierdzające obecność stażysty na stażu u pracodawcy muszą zawierać informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	osobogodzina
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	stawka jednostkowa
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	19,94 PLN
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	Stawka jednostkowa obejmuje wszystkie niezbędne bezpośrednie koszty organizacji i prowadzenia 1 godziny stażu dla 1 ucznia. MINIMALNY STANDARD STAŻU UCZNIOWSKIEGO Staż jest realizowany zgodnie z Prawem oświatowym *oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dot. edukacji na lata 2021-2027.* Podmiot przyjmujący na staż uczniowski zapewnia uczniowi stanowisko pracy wyposażone w niezbędne urządzenia, sprzęt, narzędzia, materiały i dokumentację techniczną, uwzględniające wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, a także bezpieczne i higieniczne warunki odbywania stażu uczniowskiego na zasadach dotyczących pracowników określonych w odrębnych przepisach, w tym w zależności od rodzaju zagrożeń związanych z odbywaniem tego stażu – odpowiednie środki ochrony indywidualnej; stanowisko powinno być przygotowane w momencie rozpoczęcia stażu. Stawka obejmuje wszystkie niezbędne koszty związane z organizacją i prowadzeniem stażu, w szczególności koszty: – świadczenia pieniężnego (wraz z należnymi pochodnymi) dla ucznia odbywającego staż (stypendium) w wysokości 80% minimalnej stawki godzinowej za pracę, – zakupu niezbędnych materiałów i narzędzi zużywalnych niezbędnych stażyście do odbycia stażu, – szkolenia BHP przed rozpoczęciem stażu (o ile jest wymagane), – badań lekarskich przed rozpoczęciem stażu, (o ile są wymagane), – wynagrodzenia opiekuna stażysty podczas odbywania stażu, – inne koszty, jeżeli beneficjent uznaje za zasadne ich finansowanie w celu realizacji stażu - np. wyżywienia podczas stażu (o ile zasadne), noclegów i opieki nad stażystami w bursie, itp. (o ile zasadne), dojazdów do / z miejsca odbywania stażu, zakupu dzienniczków, innych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia stażu, itp.

1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	Nie. Operacje realizowane w celu szczegółowym (v) mogą mieć charakter kompleksowy i obejmować także inne formy wsparcia, poza stażami uczniowskimi. Te inne formy wsparcia nie są objęte niniejszą stawką jednostkową. Stawka jednostkowa nie obejmuje również kosztów pośrednich projektu.
1.9 Metoda korekt(y[110]	Indeksację stawki jednostkowej przeprowadza się każdego roku w oparciu o zapisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w roku następnym. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zamieści na stronie internetowej komunikat o wysokości stawki po jej indeksacji. Mechanizm indeksacji stawek jednostkowych opiera się na danych dotyczących: 1) wysokości minimalnej stawki godzinowej za pracę 2) udziału pozostałych kosztów związanych z organizacją i przeprowadzeniem stażu. W przypadku zmiany minimalnej stawki godzinowej, za podstawę wyliczenia zindeksowanej stawki przyjmuje się 80% wartości zmienionej minimalnej stawki godzinowej za pracę . Wartość ta jest powiększana o udział pozostałych wydatków w stawce (tj. 36,21%). Ponieważ do wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę wysokość minimalnej stawki godzinowej za pracę w 2021 r., najbliższa aktualizacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzona w 2022 roku. Stawki w wysokości wynikającej z indeksacji w danym roku mają zastosowanie wyłącznie do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania komunikatu w sprawie zindeksowanej stawki.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	Na potwierdzenie realizacji stawki jednostkowej Beneficjent **na etapie wniosku o płatność** przedkłada: ✓ kopie podpisanych przez podmiot przyjmujący na staż list obecności stażysty lub wydruki z systemu elektronicznego potwierdzające obecności stażysty na stażu u pracodawcy podpisane przez podmiot przyjmujący na staż zawierające informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu; ✓ umowę stażową wskazującą na dobowy wymiar stażu. Dla rozliczenia stawki jednostkowej we wniosku o płatność nie są wymagane inne niż powyżej wymienione dokumenty. Beneficjent poza dokumentacją składaną na etapie weryfikacji wniosku o płatność, jest zobowiązany do gromadzenia dokumentacji związanej z organizowanym stażem, w tym potwierdzającej zgodność z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie. Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia, przechowywania i udostępniania podczas kontroli oraz wizyt monitoringowych 100% tych dokumentów. Za weryfikację wniosków o płatność i kontrole na miejscu odpowiada instytucja będąca stroną umowy, tj. Instytucja Zarządzająca lub

[110] W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

	Instytucja Pośrednicząca, o ile delegowano jej zadania w tym zakresie. Weryfikacja wydatków obejmuje: ✓ weryfikację wniosku o płatność złożonego przez beneficjenta (weryfikowany jest każdy wniosek o płatność oraz na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych; weryfikacje wniosków o płatność przeprowadzane są okresowo, co do zasady raz na kwartał), ✓ kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji staży zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące[111] oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	Ryzyka i metody ich złagodzenia: i. ryzyko braku znajomości czy zrozumienia mechanizmu stawek jednostkowych przez wnioskodawców i beneficjentów, a przez to potencjalne obawy lub nawet niechęć do ich stosowania, któremu przeciwdziałać powinna aktywna polityka informacyjna w stosunku do poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie projektów unijnych, beneficjentów i wnioskodawców, obejmująca w szczególności przepisy i wytyczne, szczegółowe informacje o stawkach jednostkowych na etapie naboru i realizacji projektu, szkolenia i spotkania informacyjne; ii. ryzyko ewentualnej zmiany przepisów Prawa oświatowego w zakresie staży uczniowskich, w związku z którym konieczne będzie bieżące monitorowanie zmian przepisów prawa przez instytucje zaangażowane we wdrażanie projektów, przy czym w przypadku istotnej zmiany przepisów znacznie wpływającej na ponoszone wydatki w związku z podniesieniem jakości i wymogów, zakłada się rozliczanie wydatków związanych z nowymi wymogami poza określoną stawką, iii. ryzyko obniżania jakości staży – ryzyko może być łagodzone poprzez systematyczne monitorowanie i weryfikowanie wymogów jakościowych wynikających z niniejszej metodyki, powszechnie obowiązującego prawa oraz wytycznych dot. edukacji na lata 2021-2027 warunkujących kwalifikowalność stawek jednostkowych, iv. ryzyko niesprawiedliwego podziału stawki pomiędzy beneficjenta i podmiot organizujący staż z uwagi na specyfikę obszaru i konieczność ponoszenia wydatków dotyczących staży nie tylko przez beneficjentów, ale także przez podmioty trzecie (podmioty organizujące staż), na które odpowiadać powinna polityka informacyjna wobec podmiotów organizujących staże i stażystów, a także wybór beneficjentów doświadczonych w realizacji staży.
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna)	4 786 000,00

[111] Czy istnieją jakiekolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji,a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych *

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.).

Do wyliczenia stawki jednostkowej posłużono się danymi:
- w zakresie stypendium stażowego - dotyczącymi wysokości minimalnej stawki godzinowej zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r.;
- w zakresie pozostałych kosztów organizacji i realizacji stażu - dotyczącymi zrealizowanych projektów w ramach perspektywy 2014-2020, wygenerowanymi z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (SL 2014) oraz z Lokalnego Systemu Informatycznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (LSI 2014); specyfika przechowywania danych nt. szczegółowych kosztów projektów RPO Województwa Śląskiego (tj. w ramach LSI 2014), wymagała połączenia zestawienia danych. Dane z województwa śląskiego zostały fizycznie połączone w jedno zestawienie z zestawieniem przygotowanym w IK UP EFS. Dane są przechowywane w systemie informatycznym SL 2014 oraz LSI IZ RPO Województwa Śląskiego, a wygenerowane z tych systemów raporty i na potrzeby wyliczenia stawek jednostkowych są dostępne w IK UP EFS.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda wyliczenia stawki jednostkowej zapewnia wiarygodność danych. Mają one odzwierciedlenie w decyzjach podawanych do publicznej wiadomości i mających zastosowanie do wszystkich gałęzi gospodarki (informacja o minimalnym wynagrodzeniu jest podawana do publicznej wiadomości a wymóg jej przestrzegania jest powszechny), w tym staży uczniowskich realizowanych na podstawie ustawy Prawo Oświatowe, w której w art. 121 ust. 6 i 7 powiązano kwestię świadczenia pieniężnego z minimalnym wynagrodzeniem za pracę. Z drugiej strony pochodzą z systemów informatycznych funkcjonujących w Polsce w ramach obsługi projektów EFS oraz dotyczą zrealizowanych i rozliczonych projektów z adekwatnego obszaru tematycznego.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Stawka jednostkowa została wyliczona na podstawie dwóch głównych elementów: pierwszym z nich jest wysokość **minimalnej stawki godzinowej, drugi element to udział wydatków innych niż świadczenie pieniężne dla ucznia (stypendium stażowe) w ogólnej kwocie wydatków poniesionych na staże.**
Uznano, że wynagrodzenie za godzinę pracy stażysty mające odzwierciedlenie w świadczeniu pieniężnym dla ucznia-stażysty powinno zostać ujednolicone i powiązane z minimalną stawką godzinową za pracę (wynagrodzenie za godzinę). Takie podejście odpowiada podejściu ustawodawcy do instrumentu jakim jest świadczenie pieniężne, którego maksymalna wartość została, zgodnie z art. 121a ust 7 ustawy Prawo oświatowe powiązana z minimalnym wynagrodzeniem za pracę (nie może przekraczać wysokości tego wynagrodzenia). Przyjęto założenie, że **świadczenie pieniężne będzie obligatoryjnym kosztem w przypadku realizacji stażu uczniowskiego z EFS+**. Dlatego główny element składowy stawki jest powiązany z wysokością ww. minimalnego wynagrodzenia.
Wyliczenia udziału wydatków innych niż świadczenia pieniężnego w ogólnych wydatkach poniesionych na staż w projektach bazują na danych historycznych, zakończonych i rozliczonych do 30.09.2020 r. projektach realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv) *lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do*

potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Wyliczenia były przeprowadzone w kilku etapach:

1. wygenerowanie danych z SL 2014 i LSI IZ RPO Województwa Śląskiego dotyczących zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv) – dane wg stanu na dzień 30.09.2020 r. dotyczą 1634 projektów z 16 województw (dane w posiadaniu IK UP);
2. wybranie z ww. bazy projektów z zatwierdzonym do dnia 30.09.2020 r. wnioskiem o płatność końcową, projektów dla których umowy nie zostały rozwiązane, projektów realizowanych w trybie konkursowym, z wydatkami na zadania dotyczące staży i praktyk uczniowskich, które były rozliczane w ramach kosztów bezpośrednich oraz tych, dla których określono i monitorowano, oraz rozliczono w końcowym wniosku o płatność wskaźnik kluczowy produktu pt. *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [osoby];*
3. analiza danych finansowych w celu ustalenia faktycznie poniesionych wydatków na staże i praktyki na poziomie projektów; z analizy wyłączono koszty zadań staży rozliczanych kwotami ryczałtowymi oraz koszty zadań niedotyczących staży, np. szkolenia i staże nauczycieli, zajęcia dodatkowe specjalistyczne dla uczniów oraz współpracy z przedsiębiorstwami, zajęcia praktyczne przedmiotów zawodowych w pracowniach szkolnych;
4. do ostatecznego wyliczenia stawki wzięto pod uwagę dane z 596 projektów z 16 RPO, w których z ogólnej wartości wydatków kwalifikowalnych na staże i praktyki uczniowskie wydzielono kwotę poniesioną na wydatki dotyczące świadczenia pieniężnego i ustalono jaki procent wszystkich kosztów stanowią wydatki związane z organizacją i realizacją staży – Udział wydatków związanych z organizacją i realizacją staży z wyłączeniem świadczenia pieniężnego stanowił 36,21% w ogóle wydatków związanych ze stażami.
5. Do ostatecznego wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę dane dotyczące wysokości minimalnej stawki godzinowej oraz udziału kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacja stażu uczniowskiego (patrz powyżej pkt 4). W roku 2021 wysokość minimalnej stawki godzinowej wynosi 18,30 zł. Świadczenie pieniężne dla ucznia na stażu uczniowskim na poziomie 80% kwoty minimalnego wynagrodzenia za godzinę pracy wynosi więc 14,64 zł. Udział kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacją stażu uczniowskiego, ustalony na podstawie adekwatnych projektów EFS w perspektywie 2014-2020, wyniósł 36,21% i o taki % została powiększona kwota minimalnego świadczenia pieniężnego określonego dla stażu, tj. kwota 5,30 zł.
6. w rezultacie otrzymano stawkę jednostkową za godzinę stażu uczniowskiego dla 1 ucznia w wysokości 19,94 zł.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

Wyliczenia bazują na:

- danych powszechnie obowiązujących tj. Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. oraz
- danych historycznych w postaci zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv), w których rozliczano staże lub praktyki; dane źródłowe zawierają tylko wydatki kwalifikowalne z EFS, zweryfikowane i potwierdzone przez poszczególne IZ RPO; tym samym w wyliczeniu nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi.

W zakresie kwalifikowalności podatku od towarów i usług zgodnie z 43 ust. 1 pkt. 29 ustawy o VAT z VAT zwolnione są usługi kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego inne niż wymienione w pkt. 26 prowadzone w formach i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach lub świadczone przez podmioty, które uzyskały akredytację w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe wyłącznie w zakresie usług objętych akredytacją lub finansowane w całości ze środków publicznych oraz dostawa towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane. Organizacja stażu uczniowskiego stanowi usługę kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego i w związku z tym

jest zwolniona z VAT. W związku z tym policzone stawki są tożsame dla podmiotów mających status podatnika VAT czynnego jak i dla pozostałych podmiotów (beneficjentów).
Co do zasady w projektach dotyczących kształcenia zawodowego nie spodziewa się pojawienia dochodów w określonych stawkach jednostkowych. Historyczne dane źródłowe zostały przeanalizowane pod kątem dochodów powstałych w trakcie realizacji projektu, o których mowa w art. 65 ust. 8 rozporządzenia ogólnego. Dochód taki nie pojawił się w żadnym projekcie. Zakłada się, że na etapie realizacji projektów rozliczanych określonymi stawkami jednostkowymi w perspektywie 2021-2027 nie będzie obowiązku monitorowania go z uwagi na złagodzenie propozycji przepisów unijnych na przyszłą perspektywę w tym zakresie.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem	Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO

					Kod [112]	Opis	Kod [113]	Opis			
Rozwój Lokalny kierowany przez społeczność (EFS+)	EFS+	d)wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian(…); f)wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia (…) g)wspieranie uczenia się przez całe życie (…); (k)zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i	W okresie przejściowym	15% (w tym dla poszczególnych celów: 0,26% 9,15% 1,89% 0,53% 3,17%)	144 146 147 148 149 151 152 158 160 161 162 152 157 163	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, z wyjątkiem kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawki ryczałtowa kosztów pośrednich	a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000

[112] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.
[113] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

		przystępnych cenowo usług (…); (l)wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci									PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych? **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania	Zgodnie z art. 54 rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, koszty pośrednie operacji mogą być rozliczane z zastosowaniem stawek ryczałtowych. W takim przypadku może zostać zastosowana stawka ryczałtowa w wysokości do 25% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (art. 54 lit. c). Ponadto, aby umożliwić natychmiastowe wdrożenie stawek ryczałtowych zgodnie z ww. przepisem, wszelkie stawki ryczałtowe ustalone przez państwa członkowskie w latach 2014–2020 zgodnie z art. 67 ust. 5 lit. a) *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006* (dalej: rozporządzenie ogólne nr 1303/2013), mogą nadal być stosowane do podobnych operacji wspieranych na podstawie niniejszego rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, bez konieczności stosowania nowej metody obliczania. Polska chce skorzystać z tej opcji. Stawka ryczałtowa dotyczy kosztów pośrednich w projektach współfinansowanych ze środków EFS+ za wyjątkiem:

	- projektów powiatowych urzędów pracy wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych ze środków Funduszu Pracy; - projektów rozliczanych w oparciu o stawki jednostkowe uwzględniające koszty pośrednie; - projektów rozliczanych w oparciu o kwoty ryczałtowe uwzględniające koszty pośrednie; - pomocy technicznej. Stawka ryczałtowa dotyczy projektów realizowanych w całym okresie programowania 2021-2027. Z uwagi na horyzontalny charakter stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, może mieć ona zastosowanie w projektach objętych pomocą publiczną lub pomocą *de minimis.* Nie ma to jednak znaczenia dla wyliczenia poziomu stawki ryczałtowej.
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	(d)wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia; (f)wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; (g)wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej; (k)zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej; (l)wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci;
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	PLN
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	Stawka ryczałtowa kosztów pośrednich
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN

	włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027[114].
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	Stawka ryczałtowa pokrywa wszystkie koszty pośrednie projektu. Koszty pośrednie rozumiane są jako koszty administracyjne związane z techniczną obsługą realizacji projektu, która nie wymaga podejmowania merytorycznych działań związanych z osiągnięciem celu projektu, w szczególności: a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio angażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby, b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są

[114] Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*, mechanizm racjonalnych usprawnień to konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. To pomoc dla projektodawców i instytucji umożliwiająca elastyczne reagowanie na potrzeby uczestników z niepełnosprawnością, która zapewni im dostęp do usprawnień „szytych na miarę". Jest to możliwość sfinansowania usprawnień nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika lub personelu) osoby z niepełnosprawnością. Przykłady takich racjonalnych usprawnień to np. wynajęcie transportu na miejsce udzielenia usługi, dostosowanie architektoniczne budynków lub infrastruktury komputerowej, sfinansowanie usługi asystenta osoby z trudnościami w poruszaniu się lub asystenta tłumaczącego na język łatwy czy migowy. Koszty te nie są brane pod uwagę przy wyliczaniu wartości kosztów bezpośrednich, od których należy naliczyć koszty pośrednie (nie powiększają wartości kosztów bezpośrednich do wyliczenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich).

	przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki), c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki, d) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biuru rachunkowemu), e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu, f) wydatki związane z otworzeniem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku płatniczego lub odrębnego rachunku płatniczego, g) działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych, utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.), h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d, i) opłaty za energię elektryczną, cieplną, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu, j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu, k) koszty biurowe związane z obsługą administracyjną projektu (np. zakup materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych, koszty usług powielania dokumentów), l) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy, m) koszty ubezpieczeń majątkowych.
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	Nie. W ramach stawki ryczłtowej pokrywane są wyłącznie koszty pośrednie projektu. Poza stawką ryczałtową rozliczane są koszty bezpośrednie projektu na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków lub uproszczonych metod (tj. stawek jednostkowych lub kwot ryczałtowych), w których wyliczeniu nie uwzględniono kosztów pośrednich. W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane żadne wydatki objęte cross-financingiem. W kosztach pośrednich nie są ujmowane żadne wydatki ponoszone w związku z działaniami merytorycznymi projektu (takimi jak np. aktywna rekrutacja uczestników projektu (outreach measures), działania na ich rzecz, działania

	na rzecz zmian systemu i struktur).
1.9 Metoda korekt(y)[115]	Nie zakłada się indeksacji stawek ryczałtowych.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	Właściwa dla danego projektu stawka ryczałtowa będzie wskazywana w umowie o dofinansowanie. Dokumentowanie będzie dotyczyć wyłącznie kosztów bezpośrednich będących podstawą do naliczenia stawki kosztów pośrednich. Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje: – weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent wykazuje do rozliczenia koszty bezpośrednie, od których naliczane będą koszty pośrednie; kwalifikowalność kosztów bezpośrednich oraz prawidłowość zastosowanej stawki ryczałtowej będą weryfikowane przez instytucję pośredniczącą lub zarządzającą podczas weryfikacji wniosków o płatność; – kontrole projektu na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, na podstawie których następuje potwierdzenie kwalifikowalności wydatków bezpośrednich, od których naliczane są koszty pośrednie).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące[116] oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	W związku z faktem, że ryczałtowy sposób rozliczania kosztów pośrednich w projektach EFS był stosowany już w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020, należy uznać, że ryzyko w tym obszarze jest niskie. W dalszym ciągu jednak przewiduje się, że mogą wystąpić: 1. Brak znajomości przez beneficjentów katalogu kosztów pośrednich Może się zdarzyć, że działania o charakterze administracyjnym będą ujmowane we wnioskach o dofinansowanie w kosztach bezpośrednich. Zadaniem IZ będzie informowanie wnioskodawców o katalogu kosztów pośrednich oraz zapewnienie na etapie oceny wniosków, aby ww. wydatki były ujmowane w odpowiednich kategoriach kosztów, tj. w kosztach pośrednich. Dzięki temu możliwe będzie wykluczenie podwójnego finansowania takich samych wydatków jednocześnie w kosztach pośrednich i w kosztach bezpośrednich. 2. Brak znajomości mechanizmu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich przez beneficjentów

[115] W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

[116] Czy istnieją jakiekolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji,a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

	Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ będzie prowadzić szkolenia dla beneficjentów w zakresie zasad rozliczania kosztów pośrednich. 3. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zawyżonej lub zaniżonej wysokości Ryzyko związane z przyznaniem kosztów pośrednich w zawyżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy zatwierdzone zostaną wydatki bezpośrednie, które powinny zostać uznane za niekwalifikowalne. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wydatków przez IZ na etapie rozliczania wniosków o płatność. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zaniżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy w zatwierdzonych wnioskach o dofinansowanie została zadeklarowana niższa wartość kosztów pośrednich niż wynika to z przyjętej wysokości stawki ryczałtowej. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wniosków o dofinansowanie przez IZ na etapie ich oceny.
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	**5 625 000,00**

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych *

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.).

Zgodnie z art. 54 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finansowej 2021-2027, dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013.
Źródłem danych dla stawek ryczałtowych kosztów pośrednich są dane historyczne z projektów EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, a proces ustalania stawek ryczałtowych został opisany w Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020 z dnia 20 kwietnia 2014 r.
Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda kalkulacji stawki ryczałtowej została szczegółowo opisana w Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020.
Stawki te są stosowane z sukcesem w tej perspektywie finansowej we wszystkich programach współfinansowanych z EFS i zapewniają jednolitość podejścia w całym funduszu.
Metodyka opisana w raporcie była przedmiotem audytu Komisji Europejskiej DG EMPL w czasie misji nr EMPG214PL0185 z 2016 r. w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Sposób kalkulacji stawek ryczałtowych kosztów pośrednich został szczegółowo opisany w Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020 (dalej: Raport). Stawki ryczałtowe ustalone w wyniku analizy będącej przedmiotem ww. Raportu zostały wprowadzone do Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS i FS na lata 2014-2020 (dalej: Wytyczne na lata 20214-2020) w I wersji z 10.04.2015 r.
Pierwsze doświadczenia z wdrażania stawek ryczałtowych kosztów pośrednich w kształcie zaproponowanym w Wytycznych na lata 2014-2020 przyniosły jednak problemy z wyliczeniami, które wymagały rozwiązania. Przyjęty w Raporcie sposób wyliczania wartości kosztów pośrednich w zależności od wartości projektu generował powstawanie luki w przypadku tych projektów, których wartość była na granicy właściwych stawek ryczałtowych. Dlatego w II wersji Wytycznych na lata 2014-2020 obowiązujących od dnia 19.09.2016 r. wprowadzono zmiany względem ww. Raportu na podstawie przeliczeń Instytucji Koordynującej EFS i ustalono stawki ryczałtowe kosztów pośrednich w zależności od wartości kosztów bezpośrednich. Szczegółowy sposób przeliczenia stawek ryczałtowych zawarto w pliku Excel. Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych.

Wysokość stawek ryczałtowych kosztów pośrednich została ustalona zgodnie z art. 54 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finansowej 2021-2027, tj. dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów współfinansowanych ze środków EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia nr 1303/2013, które z kolei zostały ustalone na podstawie rzeczywistych, zweryfikowanych i zatwierdzonych danych pochodzących z projektów PO KL 2007-2013. W związku z powyższym należy uznać, że tylko kwalifikowalne koszty zostały uwzględnione przy ustalaniu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich dla obecnej perspektywy finansowej.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie.

Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

Data złożenia propozycji	

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić/ rezultaty, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić/ rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
					Kod[117]	Opis		Kod[118]	Opis		

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

[117] Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

[118] Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

1. Opis rodzaju operacji			
2. Cel(e) szczegółowy(e)			
3. Warunki, które należy spełnić, lub rezultaty, które należy osiągnąć			
4. Termin przewidziany na spełnienie warunkówlub osiągnięcie rezultatów			
5. Definicja wskaźnika			
6. Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję			
7. Zakładane wyniki pośrednie (o ile mają zastosowanie) uruchamiające refundację kosztów przez Komisję wraz z harmonogramem refundacji	Zakładane wyniki pośrednie	Przewidywana data	Kwoty (w EUR)
8. Łączna kwota (w tym finansowanie unijne i krajowe)			
9. Metoda(-y) korekty			
10. Weryfikacja osiągnięcia rezultatu lub spełnienia warunku (oraz, w stosownych przypadkach, zakładanych wyników pośrednich) – należy opisać, jaki(e) dokument(y) / system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto rezultat lub spełniono warunek (oraz, w stosownych przypadkach, zakładane wyniki pośrednie)			

– należy opisać, w jaki sposób będą przeprowadzane weryfikacje zarządcze (w tym na miejscu) i przez kogo. – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	
11. Wykorzystanie dotacji w formie finansowania niepowiązanego z kosztami. Czy dotacja udzielona beneficjentom przez państwo członkowskie ma formę finansowania niepowiązanego z kosztami? [T/N]	
12. Rozwiązania służące zapewnieniu ścieżki Audytu. Proszę wymienić instytucję lub instytucje odpowiedzialne za te rozwiązania.	

Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem (art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)

Lista planowanych operacji o znaczeniu strategicznym do wsparcia ze środków programu regionalnego

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Fundusz	Cel Polityki
1.	Infrastruktura Informacji Przestrzennej (Systemy GIS)	EFRR	CP1
2.	Zjadamy nie wyrzucamy	EFRR	CP2
3.	Rewitalizacja linii kolejowej Wągrowiec - Gołańcz - granica województwa (linia nr 356)	EFRR	CP 3
4.	Budowa drugiego toru kolejowego wraz z drugą przeprawą mostową na rzece Warcie na odcinku linii kolejowej nr 354 od posterunku odgałęźnego Oborniki Wlkp. Most do stacji Oborniki Wlkp.	EFRR	CP3
5.	Budowa siedziby Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu i Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Poznaniu	EFRR	CP4
6.	Budowa Centralnego Bloku Operacyjnego z centralną sterylizatornią wraz z oddziałem anestezjologii i intensywnej terapii – Wojewódzki Szpital Zespolony w Kaliszu	EFRR	CP 4
7.	Dostosowanie opieki onkologicznej do aktualnych standardów sanitarno-epidemicznych oraz rozbudowa zakresu i modernizacja sposobów udzielania świadczeń onkologicznych.	EFRR	CP4
8.	Rozwój Ratownictwa Medycznego w województwie wielkopolskim poprzez modernizację Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu	EFRR	CP4
9.	Centrum Muzyki	EFRR	CP4
10.	Muzeum Powstania Wielkopolskiego	EFRR	CP4
11.	Wzmocnienie systemu polityki społecznej w Wielkopolsce ROPS SOCIAL SPACE LIVING LAB	EFRR	CP4

12.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób młodych	EFS+	CP4
13.	Wielkopolskie telecentrum opieki	EFS+	CP4
14.	Czas zawodowców – nowoczesne kształcenie w Wielkopolsce	EFS+	CP4
15.	Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030	EFS+	CP4
16.	Rozwój wielkopolskiej sieci centrów usług społecznych	EFS+	CP4
17.	Wspomaganie preadopcji i postadopcji kluczem do udanej adopcji	EFS+	CP4
18.	Wzmocnienie wielkopolskich migrantów	EFS+	CP4
19.	Wzmocnienie organizacji pozarządowych w realizacji zadań w obszarze włączenia społecznego	EFS+	CP4

Lista planowanych operacji o znaczeniu strategicznym do wsparcia ze środków Funduszu Sprawiedliwej Transformacji

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Fundusz	Cel Polityki
1.	Budowa linii produkcyjnej do seryjnej produkcji pojazdów wodorowych	FST	CP6
2.	Fabryka modułów chłodniczych do PC i centrum kompetencyjne pomp ciepła	FST	CP6
3.	Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników Grupy Kapitałowej Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy	FST	CP6

4.	Rozwój studiów o profilu praktycznym i form kształcenia ustawicznego dostosowanych do potrzeb Wielkopolski Wschodniej	FST	CP6
5.	PSNC EnergyLab - Wsparcie B+R dla kompleksowej transformacji społeczno-gospodarczej w Wielkopolsce Wschodniej z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych nowych generacji – PCSS	FST	CP6
6.	Zwiększenie retencji i odbudowa zasobów wodnych terenów pogórniczych na obszarze Wielkopolski Wschodniej – PGW Wody Polskie	FST	CP6
7.	Niskoemisyjny transport publiczny w subregionie konińskim – wspólny dla Miasta Konin (LIDER PROJEKTU), Miejskiego Zakładu Komunikacji w Koninie Sp. z o.o., Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej w Koninie S.A., Miasta Koło, Miasto Słupca i Miasta Turek	FST	CP6
8.	Budowa zakładu przetwarzania materacy pokonsumenckich jako element gospodarki w obiegu zamkniętym dla produktów wytwarzanych w Sun Garden Polska	FST	CP6
9.	Wsparcie zmiany społecznej w Wielkopolsce Wschodniej – ROPS w Poznaniu	FST	CP6
10.	Budowa Centrum Sprawiedliwej Transformacji	FST	CP6